

**Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Doktori Iskola**

Pintér Beatrix:

**A pénzmosás elleni küzdelem az új
magyar büntetőjogban**

PhD értekezés

**Témavezető: Dr. habil. Gál István László
egyetemi docens
PTE-ÁJK Büntetőjogi Tanszék**

**Pécs
2012**

II. A PÉNZMOSÁS FOGALMA ÉS EREDETE.....	9
1. A pénzmosás folyamata, annak lépései	11
1.1. Elhelyezés (előmosás - placement).....	13
1.2. Rétegzés (bújtás - layering)	14
1.3. Integrálás (szárítás - integration)	14
2. A folyamat összegzése.....	15
3. A pénzmosás jelentősége és hatásai.....	16
III. PÉNZMOSÁSI TECHNIKÁK	18
IV. A PÉNZMOSÁS ELLENI KÜZDELEM ASPEKTUSAI	27
V. A PÉNZMOSÁSSAL KAPCSOLATOS NEMZETKÖZI SZABÁLYOZÁS	30
VI. NEMZETKÖZI SZERVEZETEK.....	60
1. FATF – Nemzetközi Pénzügyi Akciócsoport.....	60
2. EGMONT GROUP.....	71
3. MONEYVAL.....	72
4. EUROPOL.....	73
5. FIU.NET	74
6. FATF-típusú regionális szervezetek	75
6.1. Ázsiai és Csendes-óceáni Országok Csoportja a Pénzmosás Ellen – APG.....	75
6.2. Karib-térségi Pénzügyi Akciócsoport- CFATF	76
6.3. Dél-Amerikai Pénzmosás Elleni Csoport - (GAFISUD).....	78
6.4. Közel-Keleti és Észak-Afrikai Pénzügyi Akció Munkacsoport (MENAFATF).....	78
6.5. Kelet- és Dél-Afrikai Pénzmosás Elleni Csoport	79
6.6. Eurázsiai Pénzmosás Elleni Munkacsoport - EAG.....	80
6.7. Nyugat-afrikai Pénzmosás Elleni Kormányközi Akciócsoport - GIABA.....	80
6.8. Az Európa Tanács által a Pénzmosás Ellenes Intézkedések Értékelésére Kijelölt Szakértői Bizottság	81
VII. A PÉNZMOSÁS SZABÁLYOZÁSA A MAGYAR JOGBAN.....	81
1. A Pénzmosás tényállása.....	85
1.1. A pénzmosás jogi tárgya.....	87
1.2. A pénzmosás elkövetési tárgya.....	88
1.3. A tárgyi oldal egyéb elemei	89
1.3.1. Dinamikus pénzmosás	90
1.3.2. Statikus pénzmosás	92
1.4. Saját pénz mosása	92

1.5. Gondatlan pénzmosás	92
1.6. A pénzmosással kapcsolatos alapbűncselekmények.....	94
1.7. A pénzmosás alanyi oldala	97
1.8. Előkészület.....	98
1.9. A büntethetőséget megszüntető ok	100
1.10. A pénzmosás minősített esetei.....	101
1.11. Az egység-többség, illetve az elhatárolás kérdésköre	108
1.12. Pénzmosással kapcsolatos bejelentés kontra feljelentés	112
1.12.1. A pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség bűncselekmény elkövetési jogi tárgya	114
1.12.2. A pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása bűncselekmény alanyi köre.....	114
VIII. A PÉNZMOSÁSSAL KAPCSOLATOS PÉNZÜGYTANI SZABÁLYOZÁS, A HÁTTÉRNORMA ELEMZÉSE	126
1.1. A bejelentésre kötelezett szolgáltatók feladatai és a pénzmosás gyanújára okot adó körülmények	127
1.1.1 Pénzmosás szokatlan készpénztranzakciók használatával.....	128
1.1.2 Pénzmosás bankszámla felhasználásával.....	129
1.1.3. Gazdasági társaságok gyanús tranzakciói.....	129
1.1.4 Pénzmosás befektetéssel kapcsolatos tranzakciók felhasználásával	130
1.1.5. Pénzmosás hitelügyleteken keresztül.....	131
1.1.6. Pénzmosás nemzetközi tevékenységek felhasználásával	132
1.1.7. Elégtelen, vagy gyanús információ.....	133
1.1.8. Szokatlan jellemzők vagy tevékenységek.....	133
1.1.9. A jelentéstételi vagy nyilvántartási követelmények megkerülésére irányuló kísérletek.....	134
1.1.10. Pénzmosás életbiztosítás használatával	134
1.1.11. Pénzmosás pénzváltás használatával	135
1.1.12. Pénzmosás zálogtevékenységen keresztül	135
1.1.13. Terrorizmus finanszírozásának gyanújára okot adó tranzakciók.....	136
2. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény intézményi szabályozása és eljárásrendje.....	136
2.1. A belső szabályzat	137
2.2. Kijelölt személy (Money Laundering Reporting Officer – MLRO).....	139

2.3. Ügyfél-átvilágítás.....	139
2.4. Az ügyfél-átvilágítási intézkedések kockázat alapú megközelítése	140
2.5. Körültekintő ügyfélkezelés (Customer Due Diligence – CDD)	141
2.6. Az ügyfél megismerése (Know your customer /KYC/ - Ismerd meg ügyfeled!).....	142
2.7. Ügyfélprofil	143
2.8. Nyilatkozat a tényleges tulajdonosról.....	143
2.9. Kiemelt közszereplő (Politically Exposed Person-PEP)	145
2.10. Levelező banki szolgáltatás	146
2.11. Bejelentés a pénzáttalásokat kísérő hiányos megbízói adatokkal összefüggően.....	147
2.12. Más szolgáltató által elvégzett ügyfél-átvilágítási intézkedések	148
2.13. A nem teljes körűen azonosított ügyfelekkel kapcsolatos eljárás.....	148
2.14. Szűrőrendszer.....	149
2.15. A bejelentés belső eljárásrendje.....	150
2.16. Felfüggesztés	151
2.17. Az alkalmazott feladatai.....	152
2.18. A vezető feladatai.....	153
2.19. A kijelölt személy feladatai	153
2.19. A compliance szervezet és a belső ellenőrzés.....	153
2.20. Az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról.....	154
2.22. Felfedés tilalma.....	155
2.23. Továbbképzés, oktatás	157
2.24. Nyilvántartási és statisztikai adatszolgáltatási kötelezettség.....	157
3. A magyar Pénzügyi Hírszerző Egység feladatai „A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról” szóló 2007. évi CXXXVI. törvény alapján.....	158
IX. A PÉNZMOSÁS ELLENI KÜZDELEM ESZKÖZEI	174
1. Büntetőjogi megközelítés	174
2. Büntetőeljárás-jogi eszközök.....	181
3. Operatív felderítés.....	182
4. Vagyonvisszaszerzés	190
X. A PMT. A NEMESFÉM KERESKEDELEM SZEMSZÖGÉBŐL	199
1. Jogszabályi környezet.....	199
1.1 Nemesfémekkel vagy az ezekből készült tárgyakkal kereskedők.....	199

1.2. Árukereskedelemmel foglalkozó vállalkozások	200
1.3. Felügyeleti tevékenység ellátása nemesfémekkel vagy az ezekből készült tárgyakkal kereskedők esetén	202
XI. ZÁRÓ GONDOLATOK	204

I. ALAPVETÉS, PÉNZMOSÁS FOGALMA ÉS EREDETE

A pénzmosás¹ és a pénzmosás elleni küzdelem napjainkban egyre többször jelenik meg a médiában, a pénzpiacok globalizációjával a szervezett bűnözői körök is igyekeznek minél hatékonyabba kihasználni a csúcstechnológiai eszközöket és a pénzügyi szférában is helyet követelnek, amelynek útján megpróbálják az illegális jövedelmet tisztára mosni².

Mind nemzetközi nyomásra³, mind a hazai bűnözés szervezettebbé válása és kiterjedése nyomán hazánkban is indokolttá vált a pénzmosás elleni fellépés jogi és szervezeti hátterének megteremtése, valamint a nemzetközi téren történő egyre szélesebb körű együttműködés. A mosott pénz mennyisége napjainkban olyan nagyságot ért el, amely befolyásolhatja egyes országok nemzetgazdaságát⁴.

Önmagában a tevékenység – miszerint valaki megpróbálja a törvénytelen úton szerzett jövedelmének eredetét eltitkolni, a pénzt legális színben feltüntetni – meglehetősen régi⁵. Az emberi történelem évszázadai, évezredei alatt sokan gyakorolták a pénzmosásként definiált tevékenységet, ami mára iparági méretűvé terebélyesedett.

Egy irodalmi példával is érzékeltetni lehet a pénzmosás folyamatát, amelyet Jókai Mór írt le az „Aranyember” című regényében. Tímár Mihály ugyanis Ali Csorbadzsitól átvett vagyonnal a sajátjaként rendelkezett, mivel Tímeának azt nem adta át, tehát sikkasztást követett el, amelyből később elindította gabonakereskedői tevékenységét. Az emiatt érzett lelkiismeret-furdalás és büntudat egyébiránt végigkíséri a művet.

¹ vö. Siti Faridah Abdul Jabbar: Money laundering laws and principles of Sharia: dancing to the same beat?, *Journal of Money Laundering Control* 2011, 198.

² Raffaella Baroni -Donato Masciandaro Organized crime, money laundering and legal economy: theory and simulations, *European Journal of Law & Economics* 2011, 32(1), 115-117

³ Ursula Cassani: L'internationalisation du droit pénal économique et la politique criminelle de la Suisse: la lutte contre le blanchiment d'argent (*Zeitschrift für Schweizerisches Recht, Revue de droit Suisse*) 2008. no. II/2. 233. o.

⁴ Nicholas Ryder: The Financial Services Authority and money laundering: a game of cat and mouse, *Cambridge Law Journal* 2010, C.L.J. 2008, 67(3), 635

⁵ Walker, J. (1999). How big is the global money laundering? *Journal of Money Laundering Control*, 3 (1), 25-26.

Akár gazdasági, akár társadalmi szempontból nézzük a pénzmosást, mindenképp káros hatásúnak tekinthető⁶. Ha a pénzmosásból származó jövedelmek mértékére gondolunk⁷ (világ GDP-jének közel 2-5 százaléka, amely kb. 600-1500 milliárd USD-t tesz ki⁸), az látszik, hogy a bűnözés kifizetődő, ami az elkövetőket soha nem fogja a tevékenységtől eltántorítani. Gazdaságilag ugyanakkor rendkívül káros. Nem csak azért, mert a gazdaságba visszaforgatott pénzeknek csak igen kis százaléka után fizetnek a pénzmosók adót, de a fedővállalkozások tisztességes üzleteket is kiszoríthatnak a piacról azért, hogy a vállalkozást csak álcaként használva nyomott áron tudják termékeiket, szolgáltatásaikat értékesíteni⁹.

A pénzmosással leginkább érintett tevékenységek a drogkereskedelem és a terrorizmus¹⁰. A drogkereskedelem esetében egyértelmű az összefüggés: az értékesített kábítószerből befolyt készpénzt csak így tudják a bűnözők használni¹¹. A terrorizmus esetében némileg árnyaltabb: a támogatók anonimitásuk megőrzése érdekében nem szoktak egyszerűen csekket kiállítani, sem átutalni, de a terrortámadásokhoz használt fegyverek és emberek sem lehet bankkártyával kifizetni. Itt is pénzmosásra van tehát szükség¹².

Közismert és évek óta Magyarországon is tapasztalható, hogy terjed a szervezett bűnelkövetés¹³. Az európai profitorientált bűnözés megerősödéséhez jó alapot szolgáltat a határok lebontása, az ellenőrzési formák visszaszorulása, valamint a fejlett közlekedési, szállítási és kommunikációs infrastruktúra. A közép-kelet európai országok fejletlenségi hozadéka, valamint az eleinte kezdetleges, és viszonylag későn létrehozott kétszintű bankrendszer elsőrangú lehetőséget biztosít a szervezett bűnözői körök

⁶ vö. Siti Faridah Abdul Jabbar: Money laundering laws and principles of Sharia: dancing to the same beat?, *Journal of Money Laundering Control* 2011, 198.

⁷ Ursula Cassani: L'internationalisation du droit pénal économique et la politique criminelle de la Suisse: la lutte contre le blanchiment d'argent (*Zeitschrift für Schweizerisches Recht, Revue de droit Suisse*) 2008. no. II/2. 233. o.

⁸ Patrick Moulette: Money laundering: staying ahead of the latest trends In: *Observer* No. 220. April 2000. 28.

⁹ http://www.bpxv.hu/bkik/index.php?option=com_content&task=view&id=1914&Itemid=33 (2012. 11. 07.)

¹⁰ Alev Izci: Turkey: efforts to prevent money laundering, *Journal of Money Laundering Control* 1998. 374.

¹¹ Nicholas Ryder: The Financial Services Authority and money laundering: a game of cat and mouse, *Cambridge Law Journal* 2010, C.L.J. 2008, 67(3), 635.

¹² http://www.bpxv.hu/bkik/index.php?option=com_content&task=view&id=1914&Itemid=33 (2012. 11. 07.)

¹³ Raffaella Baroni -Donato Masciandaro: Organized crime, money laundering and legal economy: theory and simulations, *European Journal of Law & Economics* 2011, 125.

tevékenységének és ezzel együtt a pénzmosásnak. A pénzmosás fenyegetettsége megbomlasztja a versenypiac szabályozottságát és egységét, veszélyeztetve annak legális pénzügyi forrását, mivel az alvilág beszivároztatja a piszkos pénzeket a gazdasági folyamatokba, így meg nem érdemelt előnyhöz jutnak, és egyes, a piacot irányító egyensúlyok felborulnak¹⁴.

A mai világban a bűnelkövetői köröket szinte kivétel nélkül egy dolog mozgatja, hogy minél nagyobb profitra tegyen szert. A bűnözőt a nyereségvágy hajtja, a végeredmény pedig az lesz, hogy törvénytelenül szerzett pénzt bevezetik az ország legitim pénzügyi rendszerébe. A pénzt azért kell tisztára mosni, hogy elrejtsek a hozzá társuló bűncselekményt, beleértve azt is, amivel szerezték (pl.: kábítószer kereskedelem vagy illegális adóelkerülés). A tapasztalatok azt mutatják, hogy a hagyományos bűncselekmények generálják a pénzmosást, tehát rossz hír, hogy az átalakulóban lévő országokban az utóbbi néhány évben megduplázódott, sőt megtriplázódott az elkövetett bűncselekmények száma. A pénzmosás így ma az egyik leggyorsabban terjedő bűncselekménytípus¹⁵.

A 2001 szeptemberében történt amerikai terrortámadás után több kormányzat is felismerte a pénzmosás és a terrorizmus közötti összefüggéseket, amire a G7-ek¹⁶ pénzügyminiszterei már évekkel ezelőtt felhívták a figyelmet¹⁷. A terrortámadás utáni nemzetközi összefogás többek között hazánkban is felgyorsította a pénzmosás megelőzését szolgáló törvényi feltételek kialakítását. Megindult egy jogalkotási folyamat, melynek eredményeként megszülettek a különböző nemzetközi szabályozások és e folyamat részeként megalkotásra és elfogadásra került az „új” magyar pénzmosás elleni törvény 2003-ban.

¹⁴ Indira Carr - Miriam Goldby: Recovering the proceeds of corruption: UNCAC and anti-money laundering standards *Journal of Business Law* (.B.L. 2011, 2, 175.)

¹⁵ Unger, B., & Rawlings, G. (2008). Competing for Criminal Money. *Global Business and Economic Review* 10

¹⁶ G7 (Group of Seven): Franciaország, Amerikai Egyesült Államok, Németország, Olaszország, Japán, Nagy-Britannia, Kanada

¹⁷ Jonathan Fisher: The anti-money laundering disclosure regime and the collection of revenue in the United Kingdom, *British Tax Review* 2010, B.T.R. 2010, 3, 247.

II. A PÉNZMOSÁS FOGALMA ÉS EREDETE

A kifejezés eredeti, angol változata a „money laundering”, szó szerinti fordításban pénzmosás, amellyel a tényleges tevékenységet írták le. A pénzmosás modern kori eredete a XX. század elejéig nyúlik vissza, amikor Al Capone¹⁸ a pénzügyi szektor igénybevétele nélkül próbálta tisztára mosni az illegális tevékenységből származó bevételeit¹⁹. A korabeli adatok szerint a chichago-i maffiavezér a pénzérmével működő mosodahálózatát használta fel, hiszen ezek az üzleti láncok meglehetősen nagy készpénzforgalmat bonyolítottak le, ezért az elaprózott bevételt viszonylag egyszerű volt elkönyvelni legális eredetűnek, annak ellenőrzése problémákat okozott volna a hatóságoknak, de akkoriban erre nem is gyanakodtak.²⁰

Mások az adócsalás miatt elítélt Al Capone könyvelőjét Meyer Lanskyt tartják a pénzmosók „szent patrónusának”. Lansky szerint „az adóhatóság előtt nem ismert pénz nem adóztatható”²¹. Ezen meggyőződésében kereste a pénz eltitkolásának különféle módjait a svájci bankrendszer és a Las Vegas-i kaszinók felhasználásával.

Nyomatott formában a pénzmosás kifejezés – money laundering – 1973-ban jelent meg először a Watergate botrányról szóló újságcikkekben, amelyek feltárták Nixon, amerikai elnök kampánypénzeinek „útvonalát”, az amerikai cégektől egy mexikói ügyvéden át az elnök újraválasztását támogató bizottság pénztáráig²².

A mai világban az amerikai eredetnek van egy érdekes specialitása is: ha a bankár vagy a vagyonkezelő levélben, faxon vagy e-mailben tart kapcsolatot amerikai ügyfelével, járulékos cselekményként a „wire fraud”²³ bűntettét is elkövetheti. Mivel manapság lehetetlen bármely üzletbe belevágni telefon-, fax- vagy internethasználat nélkül, ugyanakkor e kommunikációs eszközök bűncselekményre való használata önmagában

¹⁸ Jean Chappez: La lutte internationale contre le Blanchiment des capitaux d'origine illicite et le financement du terrorisme (Annuaire Français de droit international XLIX 2003. CNRS Éditions, Paris) 542. o.

¹⁹ Mateusz Radomyski: What problems has money laundering posed for the law relating to jurisdiction?, Coventry Law Journal 2010, Cov. L.J. 2010, 15(1), 4-5.

²⁰ Jeffrey Robinson: A pénzmosoda. A világ harmadik legnagyobb üzlete belülről Park Kiadó, Budapest, 1996. 9. oldal

²¹ Nicholas Ryder: The Financial Services Authority and money laundering: a game of cat and mouse, Cambridge Law Journal 2010, 635.

²² <http://cegvezetes.cegnet.hu/2002/5/teglatorveny> (2012. 11. 07.)

²³ távközlési csalás

is bűncselekményt keletkeztethet, így ha a bankár vagy vagyonkezelő Amerikában levő ügyféllel lép így kapcsolatba, akkor ennek már amerikai következménye is van.²⁴

Annak ellenére, hogy a pénzmosás elleni küzdelem terén szinte egymást érik a nemzetközi szerződések az ENSZ égisze alatt²⁵, szinte évente születnek a kötelező jogi normák (EU irányelvei, döntései), és rendszeresek az ún. „soft law”²⁶ körébe tartozó ajánlások²⁷ (FATF, Bázeli nyilatkozat stb.), mind a mai napig nem született meg a jelenség általános definíciója, illetve ahány szerződéshez csatlakozó ország, ahány tagállam, annyi variációját fedezhetjük fel a nemzeti szabályoknak, a pénzmosás elleni küzdelemmel foglalkozó pénzügyi hírszerző egységeknek (Financial Intelligence Unit).

Nem került megfogalmazásra a pénzmosás konkrét, általános érvényű definíciója, hiszen a nemzeti, nemzetközi normák más és más elkövetési magatartásokat fogalmaznak meg²⁸, eltérően határozzák meg az ún. alap bűncselekmények körét és eltérnek a bűncselekmény alanyainak körében²⁹.

Általános szabály, hogy a pénzmosás megvalósításához szükséges egy alapbűncselekmény³⁰ elkövetése is, amelyből származó bűnös vagyont a pénzmosás során próbálják tisztára mosni, tehát a pénzmosás járulékos bűncselekmény, amely az előcselekményével „kéz a kézben jár”³¹.

A fogalom tágabb értelemben vett értelmezése alapján minden olyan eljárást pénzmosásnak nevezhetünk, amelynek célja, hogy lehetetlenné teszi az illegálisan származó pénz eredetének azonosíthatóságát és azt legális forrásból származónak tünteti

²⁴ Brother Layman: Az offshore halála, HVG könyvek, 2010, 79. o.

²⁵ Indira Carr - Miriam Goldby: Recovering the proceeds of corruption: UNCAC and anti-money laundering standards *Journal of Business Law* 2010, 173.

²⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:187E:0075:0079:HU:PDF>

²⁷ Ursula Cassani: L'internationalisation du droit pénal économique et la politique criminelle de la Suisse: la lutte contre le blanchiment d'argent (*Zeitschrift für Schweizerisches Recht, Revue de droit Suisse*) 2008. no. II/2. 235. o.

²⁸ vö. Umut Turksen - Ismail Ufuk Misirlioglu - Osman Yukselturk: Anti-money laundering law of Turkey and the EU: an example of convergence?, *Journal of Money Laundering Control* 2011, 282.

²⁹ Mateusz Radomyski: What problems has money laundering posed for the law relating to jurisdiction?, *Coventry Law Journal* 2010, *Cov. L.J.* 2010, 15(1), 7.

³⁰ Nemzetközi együttműködésben a kifejezés angolul: „predicate offence”

³¹ Blackstone, W. *Commentaries on the Laws of England* (Book IV, 1769), 27.

fel³². Kriminálisztikai megfogalmazásban: A pénzmosás azt a tevékenységet jelenti, amely az illegálisan szerzett pénz azonosságát megváltoztatja, átalakítja úgy, hogy az legális forrásból származónak tűnjön és illegális forrása ne legyen azonosítható³³.

A pénzmosás célja végső soron az, hogy a bevétel visszakerüljön ahhoz az egyénhez, akitől származott. A pénzmosás szükségszerű következménye majdnem minden jövedelmező bűncselekménynek, és szinte bárhol előfordulhat a világon.³⁴

1. A pénzmosás folyamata, annak lépései

A pénzmosás fázisaival kapcsolatban több modellt dolgoztak ki a témával foglalkozó szakemberek. A *Zünd-féle körforgásmodell* Svájcban ered, ez a mosási folyamatot a természetben megfigyelhető vízkörforgás analógiájára írja le. A modell kiindulópontja szerint a bűncselekmény elkövetési helyén csapadék (azaz bűncselekményből származó készpénz) keletkezik. Ez elszivárog, felszívódik a bűnszervezetben, majd úgy áramlik ide-oda, mint a talajvíz a föld alatt. A talajvíz ezután kijut a felszínre (azaz a pénz kikerül a legális gazdaságba, legális vállalkozásokhoz), majd tavakban összegyűlik (előkészítés a legalizálásra). A szivattyúzási fázisban (pénzügyi- és bankműveletek, értéktárgyak vásárlása) a pénz belép a legális pénzügyi szférába. Ezután a különböző befektetések, átcsoportosítások, számláról számlára történő mozgások segítségével egyre tisztább lesz. A sort az elpárologtatás zárja, ekkor a pénzt visszajuttatják az alapbűncselekmény elkövetésének országába. Majd újabb bűncselekményekből újból „csapadék” képződik...

A fentihez nagyon közel áll az Egyesült Államokban kidolgozott *ciklusmodell*, amelynek alap gondolata sok hasonlóságot mutat a körforgásmodellel, mivel azonban nem is mond többet a témáról, nem érdemes részletesen foglalkozni vele.

³² vö. Siti Faridah Abdul Jabbar: Money laundering laws and principles of Sharia: dancing to the same beat?, *Journal of Money Laundering Control* 2011, 198.

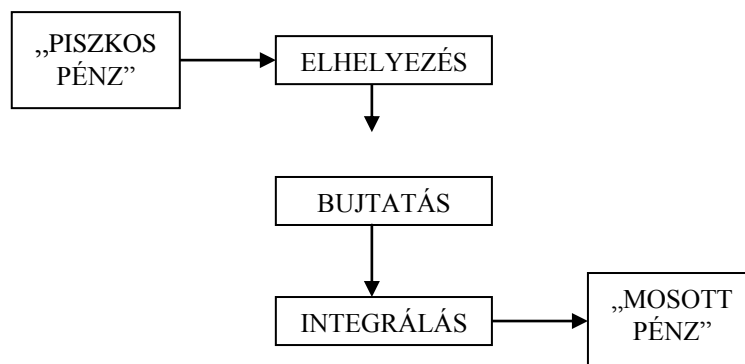
³³ Kenneth Murray: The uses of irresistible inference: protecting the system from criminal penetration through more effective prosecution of money laundering offences, *Journal of Money Laundering Control* 2011, J.M.L.C. 2011, 14(1), 7.

³⁴ Brother Layman: Az offshore halála, HVG könyvek, 2010, 78. o.

Léteznek más modellek is, mint például az Ackermann-féle *célmodell*, amely a pénzmosás céljain alapul. Ez lehet a bűncselekményből származó pénz integrációja, a beruházás, az adócsalás és a bűnözés finanszírozása stb. Ezzel a modellel sem foglalkozunk részletesebben.³⁵

A pénzmosás folyamatával kapcsolatban a legelterjedtebb megközelítés a három fázisú (elhelyezés, rétegzés, integrálás) modell³⁶. A fázisok nem egymás után következnek, illetve nem minden esetben van meg mind a három, de „tiszta pénz”-t így lehet biztosan nyerni. A fázisok elkülönítése egyre nehezebb, mert a legalizálásban használt eljárások, technikák folyamatosan változnak, fejlődnek, egyre többször átfedésben vannak egymással, egyre nehezebb őket nyomon követni.

Pénzmosási folyamat vázlatos sémája³⁷:

³⁵ Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései, PhD értekezés, 32-33. oldalak

³⁶ Mateusz Radomyski: What problems has money laundering posed for the law relating to jurisdiction?, Coventry Law Journal 2010, Cov. L. J. 2010, 15 (1), 7.

³⁷ Ursula Cassani: L'internationalisation du droit pénal économique et la politique criminelle de la Suisse: la lutte contre le blanchiment d'argent (Zeitschrift für Schweizerisches Recht, Revue de droit Suisse) 2008. no. II/2. 233. o.

1.1. Elhelyezés (előmosás - placement)

Az elhelyezés a pénzmosás legveszélyesebb szakasza, hiszen itt a kapcsolat még közvetlen a bűncselekménnyel és az elkövetőkkel is³⁸. Ezért is lehet ebben a szakaszban a legkönnyebben felderíteni a bűncselekményt. Az elhelyezés célja, hogy az illegálisan megszerzett készpénz elváljon és elkülönüljön az alapbűncselekménytől és fizikai értelemben a pénzügyi szervezetekhez vagy egyéb gazdasági szereplőkhöz kerüljön. Az elkövetők a pénzt olyan országba juttatják, ahol a pénz mozgása nem követhető, ilyenek például az off-shore országok³⁹.

Jellemző módja az elhelyezésnek, hogy az elkövetők sokszor számukra és a hatóságok számára ismeretlen (büntetlen előéletű), gyanútlan személyeket, ún. strómanokat⁴⁰, alkalmaznak arra, hogy a készpénzt kis részletekben, több banknál fizessék be, akik a befizetések végrehajtásáért jelentős honoráriumot kapnak. (Tevékenységük során a megbízók felügyelet alatt tartják őket, hogy a befizetésre átadott pénzüsségeket valóban a rendeltetési helyükre juttassák el.) E módszer alkalmazása során a pénzt átadó személy vagy képviselője akkor is anonim marad, ha a befizetést végző személyt azonosítják.

További elhelyezési módok a nagy pénzforgalommal járó tevékenységek, ilyenek például a kaszinók, éttermek, áruházak. Ilyen esetben a piszkos pénz vegyesen van jelen a tiszta pénzzel így beazonosítása igen nehéz, hiszen a piszkos pénzt el lehet számolni az üzlet bevételeként.

Vagyis a mosásra váró jövedelmeket olyan fedő vállalkozások mögé rejtik, melyek tulajdonosai, ügyvezetői minden törvényt és egyéb jogszabályt a legmesszemenőbben betartanak. Így az itt keletkezett nyereséget, mint törvényes, adózott jövedelmet tudják kivenni a vállalkozásokból.

Előfordul olyan eset is, hogy kifejezetten pénzmosásra hoznak létre vállalkozásokat, ilyen esetben a névleges tulajdonos ismét egy stróman, akinek semmi köze nincs a bűncselekményhez. Neki csak annyi a feladata, hogy a céghez a nevét adja, illetve a

³⁸ Ursula Cassani: L'internationalisation du droit pénal économique et la politique criminelle de la Suisse: la lutte contre le blanchiment d'argent (Zeitschrift für Schweizerisches Recht, Revue de droit Suisse) 2008. no. II/2. 233. o.

³⁹ off-shore országok: „parton kívüli” területek, amelyek gazdasági megfontolásokból megkönnyítik társaságok létrehozását területükön azzal a feltétellel, hogy azok tevékenységet csak az országhatáron kívül folytatnak. A társaságok alapítási költségei jelennek meg az off-shore országban bevételeként vagy évi fix összeget kell adó formájában befizetniük.

⁴⁰ stróman: a valóságban irányító, ténykedő személy leplezésére a nyilvánosság előtt szereplő személy

jogszabályoknak megfelelően eleget téve rendben legyen minden a papírok között. Elterjedt módszer, hogy a bűncselekményből származó jövedelmet értékálló vagyontárgyakra költsek ilyenek, pl.: az ingatlanok, drágakő, ékszer.

1.2. Rétegzés (bújtatás - layering)

Ez az illegális bevételek forrásaiktól való különválasztást jelenti különböző pénzügyi tranzakciókkal, s célja a bevételek forrásának elrejtése, elbújtatása, az anonimitás biztosítása. Ennek során a bűncselekményekkel szerzett vagyont oly módon törekednek elválasztani a forrástól, a bűncselekményben résztvevő személyétől illetve személyektől, hogy végül rá/rájuk ne lehessen következtetni⁴¹. A leggyakrabban használt módszer az elektronikus átutalás, amely napi 24 órán át igénybe vehető. Tehát az átutalások végcélja a legtöbb esetben egy off-shore ország. A banki műveletek egymásra épülését nevezzük rétegződésnek. Itt is alkalmazható módszer a fiktív gazdasági társaságok, személyek felhasználása.

Szokványos módszer a jövedelem forrásának álcázása, a bevétel jellegének megváltoztatása, valamint az, hogy olyan helyre teszik azt át, ahol kevésbé kelt feltűnést.⁴²

1.3. Integrálás (szárítás - integration)

A bűnös módon megszerzett vagyon ennél a mozzanatnál áramlik vissza a gazdaságba, ilyenkor a legnehezebb kimutatni azt, hogy a vagyon melyik része származik bűncselekményből. Ha a pénzmosó már eddig a fázisig eljutott „hátradőlhet”, mert igen kicsi a lebukásveszély. Itt már tud magyarázatot adni, hogy a vagyongyarapodás milyen tevékenységből származik⁴³. Nagyon divatos módszer az anonim társaságok létrehozása, a világ azon területein, ahol a banki titokvédelem nagyon kemény szabályozás alá esik. Ilyen esetben lehetővé válik, hogy a tisztára mosott bevételt saját maguknak hitelként nyújtsák egy legális tranzakcióban odáig menve, hogy saját

⁴¹ Indira Carr - Miriam Goldby: Recovering the proceeds of corruption: UNCAC and anti-money laundering standards *Journal of Business Law* (.B.L. 2011, 2, 175-177.)

⁴² Brother Layman: Az offshore halála, HVG könyvek, 2010, 78. o.

⁴³ Mateusz Radomyski: What problems has money laundering posed for the law relating to jurisdiction?, *Coventry Law Journal* 2010, 4.

maguknak hitel után kamatot is fizethessenek. Jellemző még a hamis export és import számlák felhasználása, melyeknek a leszállított árut nagymértékben felértékelik, viszont ezek a számlák igazolják később a pénzügyi intézetnél elhelyezett összegek forrását.

Az integrálás történhet az első kettő fázis után is, de előfordul olyan eset is amikor közvetlenül a bűncselekményből származó bevételt a legális gazdaságba integrálják be azonnal. Ez történhet úgy, hogy többletbevételként könyvelik el egy gazdasági társaságba, így a könyvelés meghamisítása után lesz legális és adózott bevétel.

2. A folyamat összefoglalása

A bűncselekmények elkövetéséből származó jövedelem hatalmas mennyisége arra készíti a bűnözőket, hogy annak tisztára mosása során a gazdasági tevékenységek és tranzakciók költségeit is beleszámítva jóval többet áldozzanak az extra profitjukból. Mindezt azért teszik, mert a költségekkel csökkentett, a pénzmosást követő érték még mindig jelentős, ráadásul legális bevételként és jövedelemként lehet feltüntetni, amely ezeket a fáradozásokat kárpótolja⁴⁴. Amennyiben a legális eredettel bíró pénzt visszaforgatták a gazdaságba, a rengeteg pénzügyi és gazdasági manőver után az időben előrehaladva már tényleg követhetlenné válik, hogy hol vált el egymástól a legális és illegális befektetett pénz. Nem csoda, hogy a világ minden táján az egyik legnehezebben bizonyítható bűncselekmény a pénzmosás⁴⁵. Ha az alpbűncselekmény miatt még nyomozást is elrendelnek, nem biztos, hogy össze tudják kapcsolni a pénzmosással, nem beszélve arról, hogy célzatos bűncselekményről van szó.

A pénzmosással kapcsolatos eddigi tapasztalatok alapján 10 és 40% közé teszik azt a mértéket, amelyet a pénzmosás lebonyolítása során veszteségként jelentkezik. Ráfordítást és költséget emészt fel, hogy a pénzmosást minden részletében megtervezzék, kivitelezik, de kárpótlásul a megmaradt összeg busásan kárpótolja az igazi hasznot, a „legális” pénzt⁴⁶.

⁴⁴ Mateusz Radomyski: What problems has money laundering posed for the law relating to jurisdiction?, Coventry Law Journal 2010, 4.

⁴⁵ Mateusz Radomyski: What problems has money laundering posed for the law relating to jurisdiction?, Coventry Law Journal 2010, 9.

⁴⁶ Raffaella Baroni -Donato Masciandaro Organized crime, money laundering and legal economy: theory and simulations, European Journal of Law & Economics 2011, 32(1), 118.

Miért is szükségesek ezek a bonyolult folyamatok? Miért válhatott a pénzmosás a bűnözés egyik iparágává?

Kezdetben a bűncselekményből történő pénzszerzés és a „piszkos” pénz mosása megvalósulhatott egy országon belül (pl.: USA, Al Capone szeszcsempészeti és mosodahálózata), azonban a bűnözés időközben nemzetközivé vált.

Vegyünk egy egyszerűen átlátható fiktív példát. Afganisztánban előállítanak kábítószer, amit törökök szállítanak át Hollandiába, ahol megtörténik az értékesítése és az „áru” ellenértékeként maga a készpénz jelentkezik. Ebből a pénzből kell kifizetni az afganisztáni előállítókat, a török szállítókat, valamint innen kell a nyereséget eljuttatni az USA-beli bűnszervezeti vezetőknek, akik mint tisztas üzletemberek a nyereségből kívánják növelni egzisztenciális, gazdasági és politikai hatalmukat és pozíciójukat. Az egész folyamatot úgy kell kivitelezni és feltüntetni, hogy maga a folyamat a hatóságok (minden érintett ország tekintetében) előtt rejtve maradjon, és ami nagyon fontos: olcsó, gyors és titkos legyen. Ezen kívánalmak teljesülését csak a pénzügyi tranzakciók tudják biztosítani, illetve bizonyos korlátok között más módszerek is, például a gyémántkereskedelelem (tekintve azt, hogy egy zsebben mekkora értékű gyémánt vihető át egyik országból a másikba).

3. A pénzmosás jelentősége és hatásai

A pénzmosás elleni küzdelem a bűnözés, és azon belül is a szervezett bűnözés elleni fellépés egyik meghatározó eszköze, ugyanakkor napjainkban összekapcsolódott a terrorizmus finanszírozás megakadályozásával. Világviszonylatban elsősorban kábítószer-csempészből és fegyverkereskedelemből származik olyan nagyságrendben bevétel, amelyet szükséges legalizálni⁴⁷. A hazai felmérések szerint nálunk inkább a feketegazdaság bevételeit kell legalizálni: ezek az összegek főleg „maszek építkezésekből”, csempészetből, sikkasztásból, hűtlen kezelésből, korrupcióból és adócsalásból származnak, valamint a vagyon elleni cselekményekkel összefüggésben keletkeznek. Hazánk ugyanis a kábítószer-kereskedelemben elsősorban „csak” mint tranzitútvonal játszik jelentős szerepet, valamint a kábítószerből származó vagyont az elkövetők többnyire felélik, vagy újra kábítószer-vásárlásba fektetik, nem végeznek

⁴⁷ Umut Turksen - Ismail Ufuk Misirlioglu - Osman Yukselturk: Anti-money laundering law of Turkey and the EU: an example of convergence?, *Journal of Money Laundering Control* 2011, J.M.L.C. 2011, 14(3), 279.

pénzmosásszerű cselekményt. „Tehát a tapasztalat azt mutatja, hogy a tranzakciókban, amelyek látókörünkbe kerülnek nem a klasszikus szervezett bűncselekményekből származó pénz összegek forognak, hanem a gazdasági és a vagyon-elleni bűncselekmények profitja.”⁴⁸

A szervezett bűnözés elleni harc kulcseleme a pénzmosás elleni küzdelem, hiszen a tisztára mosott tőke koncentrációja a nemzetközi bűnöző szindikátusok erősödéséhez vezet, és egyre súlyosabb újabb bűncselekmények eszközévé válhat⁴⁹. Ez olyan veszélyes kör, amelyben a pénz egyaránt eszköze, forrása és célja a bűnözésnek, és a szervezett erőszakos bűnözés aggasztó növekedését mutatja. Öngerjesztő folyamat tehát, amelyet jelentős anyagi források támogatnak, s amely mind nagyobb nyereség elérésére irányul.

A pénzmosás elleni harc tehát közérdek, mivel a bűnözés visszaszorítása a társadalom érdekeit szolgálja. Közérdek vonatkozását támasztja alá az is, hogy a pénzmosás aláássa a jogszerű gazdálkodás alapjait, fenyegeti a stabilitást, az államok biztonságát és szuverenitását, mert olyan pénzbeli hasznok és hatalmas vagyonok forrása, amelyek lehetővé teszik a nemzetek felett álló bűnszövetkezetek számára, hogy benyomuljanak, megfertőzzék és korrumpálják minden szinten az állami struktúrákat, a törvényes kereskedelmi és pénzügyi tevékenységet, illetőleg a társadalmat⁵⁰.

Emellett a pénzmosás elterjedtsége súlyosan megrendíti a bizalmat adott ország pénzügyi szférája iránt, hiszen itt sérülhet a tisztességes verseny és a vállalkozások tisztaságába vetett hit, ezáltal pedig torzulhat a pénzmosó gazdasági társaságok tevékenysége miatt a gazdasági fejlődés⁵¹. Az érem másik oldala viszont, hogy a fejlett pénzmosás elleni szabályozással rendelkező országok nemzetközi szintű megítélése előnyös⁵².

⁴⁸ Dr. Barabás A. Tünde – Dr. Molnár Csaba: A pénzmosás fantomja, Kriminológiai Tanulmányok 188. oldal

⁴⁹ Mateusz Radomyski: What problems has money laundering posed for the law relating to jurisdiction?, Coventry Law Journal 2010, Cov. L.J. 2010, 15(1), 9.

⁵⁰ Kenneth Murray: The uses of irresistible inference: protecting the system from criminal penetration through more effective prosecution of money laundering offences, Journal of Money Laundering Control 2011, 8.

⁵¹ Raffaella Baroni -Donato Masciandaro Organized crime, money laundering and legal economy: theory and simulations, European Journal of Law & Economics 2011, 32(1), 115-117

⁵² Mateusz Radomyski: What problems has money laundering posed for the law relating to jurisdiction?, Coventry Law Journal 2010, Cov. L.J. 2010, 15(1), 9-10.

Míg, ha valaki illegális pénzekből vállalkozik, akkor nem is törekszik arra, hogy nyereséges legyen, vagyis nem érdekli a piac törvénye - felborítja a keresleti-kínálati egyensúlyt -, hiszen elég haszna volt a bűnözésből, így tönkretetheti azokat, akik ugyanezen a területen becsületesen vállalkoznak. A legális szereplők tehát vagy munka nélkül maradnak, vagy bűnös útra (csalásra, adócsalásra)⁵³ térnek, ami csak tovább zilálja a piac stabilitását. Ezt nevezik a kriminológiában az ún. szívóhatásnak. A „ma már nem éri meg becsületesnek lenni” ál-ideológia elterjedése veszélyes kriminogén tényező lehet. A szervezett bűnözés leküzdése egyébként is elképzelhetetlen társadalmi támogatottság nélkül, hiszen ebben az esetben a „hatalom” nem kapna olyan mennyiségű és minőségű információt a társadalomtól, ami a hatékony bűnüldözéshez elengedhetetlenül szükséges⁵⁴. „Ha a polgárok előtt nem tudjuk világossá tenni a bűn és a becsületes élet közötti különbséget, akkor a jog elveszti tartását, a közhatalom pedig legitimitását.”⁵⁵

III. PÉNZMOSÁSI TECHNIKÁK

- **Pénzmosás készpénzforgalomban:** a készpénzt bemutatásra szóló betét létesítése, illetve átutalása révén valamely bankba vagy más pénzügyintézetbe juttatják. Magyarországon már nem jellemző ez a technika, tekintettel arra, hogy ma már nem lehet anonim betétet nyitni pénzügyintézetknél az azonosítási kötelezettség miatt⁵⁶.
- **Adótúlfizetés:** aránylag alacsonyabb összeg is tisztára mosható akkor, ha megfelelő mértékű legális jövedelmet is realizál a pénzmosó, amely után túlfizeti az adóját⁵⁷. Az

⁵³ Dr. Auer Katalin –Dr. Osváth Piroska: Törvény a pénzmosás megelőzéséről, Pénzügyi Szemle 194/5

⁵⁴ Mateusz Radomyski: What problems has money laundering posed for the law relating to jurisdiction?, Coventry Law Journal 2010, Cov. L.J. 2010, 15(1) , 10.

⁵⁵ Dr. Szikinger István: Szentségtörő gondolatok a szervezett bűnözés elleni küzdelemről, Belügyi Szemle 1997/7-8. 50. oldal

⁵⁶ Indira Carr - Miriam Goldby: Recovering the proceeds of corruption: UNCAC and anti-money laundering standards Journal of Business Law (.B.L. 2011, 2, 176.)

⁵⁷ vö. J. Arnaud Booij: Anti-money laundering and anti tax fraud rules in the Netherlands - an update, European Newsletter 2010, Euro. News. 2010, 67(Jan), 3.

adózási évet követően az illetékes adóhatóság visszautalja a pénzt, amely így már legális eredetű, és a hivatal szükség esetén igazolást is kiállít erről⁵⁸.

- **Élet- és vagyonbiztosítás:**

Életbiztosítás: a biztosítási szerződést az előtérbe helyezett személy (stróman) köti meg, a kedvezményezett maga a pénzmosás bűncselekmény elkövetője. A rendszeresen fizetendő biztosítási díjat a bűnös vagyonból fedezik, majd bizonyos idő elteltével előrehozott folyósítást igényelnek vagy egyszerűen a biztosítási esemény bekövetkeztét idézik szándékosan elő.

Vagyonbiztosítás: a bűncselekményből származó pénzből különböző termékeket, árukat vesznek meg, amelyet például vízi úton szállítanak az előre meghatározott rendeltetési helyére. A hajót és az árut jóval nagyobb értéken biztosítják, mint a valós érték, majd az árut a hajóval a nyílt vízen elsüllyeszti, így nincs bizonyíték a csalásra. A kedvezményezett – a pénzmosó – felveszi a legális biztosítási összeget.

- **A garantált kölcsön technikája:** a piszkos pénzt egy off-shore bankban betétként helyezik el, a pénzügyi intézet kezességét vállal egy másik bank felé, amely egy nagy tekintélyű pénzügyi szolgáltatásairól ismert ország pénzügyi intézete amely megkérdőjelezhetetlen üzleti tisztességgel bír. A jóhiszemű bankot megkeresi egy ügyvéd, aki hitelkérelmet nyújt be, a megkapott hitelen ingatlanokat vásárolnak. A hitelt mivel nem törlesztik, a betétbe helyezett piszkos pénz átvándorol a hitelt nyújtó bankhoz, illetve az ingatlanok eladásával legális pénzhez jutnak a pénzmosók.⁵⁹

- **Fiktív külkereskedelmi üzlet:** papíron a cég importál, illetve exportál. A formai követelményeknek megfelel minden kiviteli engedély, behozatali engedély, vámpapírok, feladó számlája stb. Tényleges teljesítés nincs az ügyletek mögött, a pénzt néhány bankszámlán át kell utalni és kész a legális bevétel.

- **Akkreditív:** hasonló eljárási mód, mint az előző, de biztonságosabb. A pénzmosással foglalkozó gazdasági társaság megkeresi azt a külföldi, és számára minden tekintetben megfelelő üzlettársat, aki hajlandó végrehajtani az ügylet rá eső

⁵⁸ Jonathan Fisher: The anti-money laundering disclosure regime and the collection of revenue in the United Kingdom, British Tax Review 2010, B.T.R. 2010, 3, 243-244

⁵⁹ Dr. Molnár Csaba: Néhány gondolat a pénzmosásról, ORFK tájékoztató 1999/2. sz.

részét (természetesen itt a vevő illetve az eladó is tud a bűncselekményről). A felek megkötik a külkereskedelmi adásvételi szerződést, amely a fizetést akkreditív formában írja elő. A vevő a banknak utasítást ad az akkreditív megnyitására, aki elvégzi és értesíti az eladó bankját. Az eladó bankja az ügyfelét értesíti az akkreditív megnyitásáról. A hamis áruszállítási papírokkal a pénzmosó cég benyújtja igényét a bankhoz az ellenérték átutalására.

Mivel a vevőnek nincs panasza, így a bank megvizsgálja a papírokat, amikor mindent rendben talál, átutalja az eladónak az összeget. Mivel a vevőnek még most sincs reklamációja, így a bank megterheli a vevő folyószámláját. Ezután az eladó a jutalékot hozzáadva átadja a pénzt a vevőnek készpénzben. A vevő cégnek hasznot hoz az üzlet, a pénzmosó cégtől kapott fiktív számlákkal növelte kiadásait, ami után nem kell adóznia, a kapott pénzt nem könyveli el, amit tetszés szerint felhasználhat.

- **Radikális túlszámlázás:** gyakran alkalmaznak erre a technikára off-shore vállalkozásokat, amelyeket rendszerint nem valós üzleti célokra alapítanak, hanem adókikerülésre olyan államokban, ahol nem, vagy csak elhanyagolható mértékben kell befizetniük az adót. Tehát a pénzmosásra „a világon a legalkalmasabb eszköz az off-shore cég, amit népszerűsége is igazol.”⁶⁰ Az off-shore cég által értékesített áru bevétele visszafolyik az eredeti vállalkozás tulajdonosához, az irreálisan magas árrés miatt képződő társasági adóalapot pedig a gazdasági társaságok más off-shore cégekhez juttatják el egymás közötti belső számlázás révén, ahol az alacsony adókulcs miatt az eredeti cég által fizetendő adó töredéke kerül csak kifizetésre.

- **Árumozgással nem járó külkereskedelmi ügyletek:** a piszkos pénzt szolgáltatásokkal, tanulmányok készítésével, piackutatással stb. illetve bizonyos tevékenységek mellékkötelezettségének kiszámlázásával (természetesen ezek a szolgáltatások nehezen mérhetők) legalizálják.

- **Ékszervásárlás:** a pénzmosással foglalkozó személy nagyobb értékben vásárol fel ékszereket, amelyeket az elhunyt hozzátartozójával hoz összefüggésbe, tehát arra hivatkozik, hogy annak halála után kerültek elő költözéskor, vagy lakásfelújítás alkalmával. Ezt követően az ékszereket közvetlenül értékesítik, vagy közbenső

⁶⁰ Brother Layman: Az offshore halála, HVG könyvek, 2010, 449. o.

személyeket használnak fel árverésen történő eladás során, de az új vevők is „beépített emberek” lesznek, így a számla vagy bizonylat szintén rendelkezésre áll mint bizonyítéka a már legalizált vagyonnak.

- **Szerencsejátékokban való részvétel:** a pénzmosók előszeretettel látogatják a kaszinókat, ahol nyereményként tüntethetik fel az előzőleg bűnösen megszerzett vagyont. A játék elején viszonylag nagy összegben vesznek zsetonokat, majd hosszabb idő elteltével visszaváltják a zsetont, amelyből származó pénz már legálisnak mondható, és később a szerencséjével magyarázzák a nyereményt. Fel szokott merülni a kérdés, hogy a kaszinó személyzete mennyire van tisztában ezzel a pénzmosási technikával, illetve esetleg nyújt-e segítséget viszonzásos alapon. A pénzmosással kapcsolatos, már említett százalékos költségébe elvileg beleférnek ezek az „összejátszások”, de bizonyítani igen nehéz. Az biztos, hogy a pénzmosással kapcsolatos bejelentésre kötelezett kaszinók nem jeleskedtek ezen a téren, hiszen elhanyagolható a bejelentések száma.

- **Fedővállalkozások és fantomcégek:** a fedővállalkozás olyan, a törvényes gazdasági élet színterén jelenlévő és működő gazdasági társaság, amelynek nem a bejegyzett fő tevékenységi körével kapcsolatos feladatok ellátásával foglalkozik, hanem hogy a piszkos pénzeket megfelelő gazdasági manőver keretében visszaforgassák a gazdaságba. A fantomcég pedig kifejezetten pénzügyi vagy gazdasági tranzakció végrehajtására majd elkendőzésére jön létre, majd ez a látszócég felszívódik, és a cégben szereplő személyek utolérhetetlenné válnak, vagy ha fel is tudják őket kutatni, kiderül, hogy hajléktalan személyek hajtották végre a műveleteket aprópénzért, a megbízókat pedig nem tudják megnevezni vagy felismerni.

Azonos bünszervezetek érdekkörébe tartozó fedőcégek rendszere körbeszámlázás és túlszámlázott kereskedelmi tételek alkalmazása révén hatékony pénzmosási hálózatként működhet. Az elkövetők úgy leplezhetik a pénz eredetét, hogy legális bevételként mutatják ki a bűncselekményből származó jövedelmüket.

- **Pártok és egyházak:** ezek a szervezetek általában egy gazdasági vagy vagyon elleni bűncselekmények körébe tartozó alapcselekmény során a párthoz közel álló gazdasági társaságok számlájára nagyobb összegeket utalnak, amelyeket a választások

elérkezéséig ott tartanak, majd a választási kampány keretében mint civil, vagy felajánlásszerű támogatásként visszautalnak a pártkasszába. Az egyházaknál a fedőtörténet a „hívek bőkezű támogatása illetve névtelen adományok”.

- **Apport alul-, illetve felülszámlázása:** egy lepusztult eszközt felülértékel a pénzmosó és alapít egy céget, az eszközt pedig beviszi a társaságba. Kis idő elteltével egy stróman a pénzmosó felügyelete alatt megvásárolja a céget, néhány év múlva pedig a cég felszámolás alá kerül.

- **Hamis választott-bíráskodás:** a tisztára mosandó összeget elhelyezik egy off-shore országban bejegyzett cég számlájára, egy másik cég peres úton pénzt követel az első cégtől. Az eljárásban szereplő hatóság a követelést jogosnak véli és utasítja az első céget a fizetésre. Az eljáró hatóság határozata ellen nem él jogorvoslati kérelemmel a büntett cég, így a kifizetés megtörténik. Ebben az eljárásban maga a törvény segítette a bűnözőket a tiszta pénzhez jutáshoz.⁶¹

- **Ügyvédi honorárium:** Ez a tevékenység nem számít tipikus pénzmosási eljárásnak, hiszen az ügyvéd az ügyfelétől elfogadott honoráriumról nem köteles tudni, hogy honnan származik. Viszont ha az ügyvéd a védenca számára ezt a pénzt vissza juttatja akkor követ el pénzmosást, természetesen ha tudomása van a pénz forrásáról. Elképzelhető, hogy csak, mint tudatlan résztvevőt használják az ügyletben⁶².

- **Deviza tranzakciók:** Deviza átutalás ellenértékeként elszámolt forintösszeg terhére betétet helyeznek el, illetve értékpapírt vásárolnak egyidejűleg, és ezeket fedezetül ajánlják fel egy folyószámlahitel-ügyletbe, amely folyószámlahitel összegéből újabb konverzió után deviza-átutalás formájában kerül el a pénzeszköz, mialatt a folyószámlahitel összegét már nem törlesztik, viszont ezt csak utólag észlelik.

- **Pénzintézetek megszerzése:** Szerencsés helyzet a pénzmosással foglalkozó személyek számára, ha pénz- vagy hitelintézeteket vásárolhatnak fel vagy szerezhetnek

⁶¹ Dr. Kemenes Csaba: A pénzmosás technikai és a jogalkalmazás hazai tapasztalatai, Belügyi Szemle 2001/4-5.

⁶² Jonathan Fisher: The anti-money laundering disclosure regime and the collection of revenue in the United Kingdom, British Tax Review 2010, B.T.R. 2010, 3, 242.

meg, ahol látszat-átutalásokat végeznek, a pénzmosók eközben fedőcégeket működtetnek⁶³.

- **Föld alatti bankrendszerek:** legismertebb talán a Hawala⁶⁴, amelyet főleg az arab nemzetek, India, Kambodzsa, Pakisztán és általában Dél-kelet Ázsia országai használnak; Pakisztánba például az illetékesek szerint évente 7 milliárd USD áramlik⁶⁵. A föld alatti bankrendszer lényege, hogy bizalmi elven működik, az ügyintézők Amerika és Európa területén készpénzt vesznek át a megbízóktól, amelyek bűncselekményekből származnak. Egy sajátos jelrendszerrel ellátott táblázatban rögzítik a készpénzes tranzakciókat, majd védett vagy gyakran cserélt mobiltelefonokon keresztül az anyaország kapcsolattartóit informálják az aktuális egyenlegekről, akik az igazolást követően a hazai hozzátartozóknak, vagy a küldő fél által megjelölt személynek kifizetik az összeget. Tulajdonképpen egy „virtuális pénztovábbításról” van szó, amely már a hagyományos bankrendszerek előtt is léteztek⁶⁶.

- **Nigériai típusú csalás:** Magyarországon körülbelül 10 éve jelent meg az ún. „419-es átverés (előlegcsalás)” típusú nigériai csalás, ahol általában leveleket, E-mail-eket küldtek a sértetteknek. A kísérletek során nigériai, vagy más afrikai országok állampolgárai gazdálkodó szervezetek, gazdasági társaságok, pénzintézetek, természetes személyek és esetenként állami hivatalok vezetőit levélben keresték meg ajánlatukkal, olyan tartalommal, hogy bankszámlájukra jelentős összegű USD-t utalnának bizonyos feltételekkel. Ajánlatuk elfogadása esetén, magas jutalékot ajánlottak fel. A címeket nyilvánosan hozzáférhető telefonkönyvekből, cégjegyzékekből, illetve e-mail címekből véletlenszerűen választották ki.

A tranzakciók lebonyolítását megelőzően az "ügyintézésért" – lehetőleg több alkalommal – előleget kértek. Más esetekben előfordult, hogy a megkeresett cégektől, pénzintézetektől, személyektől a tranzakciók lebonyolításához cégjelzéssel ellátott, lebélyegzett, aláírt, üres levélpapírokat, aláírt előszámlákat, illetve a cég bankjának címét, fax-, és telefonszámát, valamint bankszámlaszámát kérik, melyek felhasználásával később különböző visszaéléseket, és banki csalásokat követtek el.

⁶³ Lishan Ai, John Broome, Hao Yan: Carrying out a risk-based approach to AML in China: partial or full implementation? *Journal of Money Laundering Control* 2010, 395.

⁶⁴ A Hawala jelentése arabul átutalás.

⁶⁵ Peter Lilley: *Dirty Dealing*. Kogan Page Ltd, 2006. 147. o.

⁶⁶ Brother Layman: *Az offshore halála*, HVG Könyvek, 2010, 513-514. o.

Az ajánlatokban szereplő pénzösszeg valójában nem létezett, és az ígért tranzakciók nem valósultak meg. A fenti típusú csalási kísérlet 2008. óta már nem jellemző, az elkövetők is más típusú csalásokkal próbálkoznak.

1. Az egyik esetben egy magyarországi pénzintézet e-mail címére több kérés, panasz, bejelentés érkezett külföldi személyektől olyan ügyletek vonatkozásában, melyek során ismeretlen személyek magukat a bank alkalmazottainak kiadva, fejléces, valós tisztségviselőinek a nevét tartalmazó, hamis pecséttel ellátott, hamis iratokkal megkerestek több külföldi állampolgárságú személyt azzal, hogy egy külföldön élő, gazdag rokonuk elhunyt és ebből kifolyólag jelentős összeget örököltek. Az elküldött ajánlatok hihetőbbé tételéhez az érintett bank e-mail címéhez hasonló címekről küldtek a kiszemelt személyeknek leveleket, illetve hamis bankos fejléccel és hamis pecséttekkel ellátott nyomtatványokat.

A levelekben feltüntetésre kerül egy a pénzintézetnél vezetett bankszámlaszám, amelyre az ígért "örökség" összegének átutalásához szükséges különböző "ügyintézési" díjakat kéri átutalni az e-mailek írója – sokszor készpénz átutalási rendszereken (alternative remittance system) keresztül.

2. A másik típusú csalásokban szintén a pénzintézetektől érkeznek a feljelentések az ún E-bay-es csalással kapcsolatban ismeretlen tettes ellen. Ezekben az esetekben az E-bay vagy más, használt cikkek adásvételével foglalkozó internetes hirdetési felületen az elkövető pl. gépjárművet, vagy mezőgazdasági munkagépet, illetve különböző dolgokat (mobiltelefon, laptop) hirdetett meg eladásra. A sértett a vételárat elutalta, ezt követően azonban az elkövető elérhetetlenné vált, és később kiderült, hogy a jármű nem is létezett, illetve a megvásárolt tárgyakat nem küldte el a sértetteknek.

Az elkövetési magatartás tekintetében elmondható, hogy az E-bay-es csalásokban az elkövetők Interneten adásvétellel foglalkozó oldalakat, vagy annak alapján lemásolt, a csalók által üzemeltetett portálokat használnak fel arra, hogy fényképpel illusztrált gépjárműveket kínáljanak eladásra, amelyre előleget kérnek, az eladás tárgya azonban ténylegesen nem létezik. A csaláshoz kapcsolódik a az adathalászat („phishing”) típusú visszaélés is, amely abban jelentkezik, hogy az elkövetők az utalás előtt faxon is kérik a SWIFT másolatot, amelyen szerepel a sértett neve, számlaszáma, számlavezető bankjának neve, lakcíme. Az utalást követően az összegeket készpénzben felveszik, majd a számlát megszüntetik. A számlatulajdonosok valós személyek, de többnyire „strómanok”, tehát a háttérben irányító szervezett bűnözői köröket kell feltételezni.

Az említett csalásokból származó bűnös vagyon eredetét aztán az elkövetők tranzakciók során keresztül elleplezik, és sok esetben off-shore számlákon landolnak.

- **Nagy értékű ingatlan-vásárlás:** a pénzmosás gyanúja vetődhet fel egyes nagy értékű, hosszú évekre, indokolatlanul, mindenféle üzleti racionalitást mellőzve, magára hagyott épületeknél.

A nagy értékű tranzakcióknál az ügyfelek rendszerint külföldiek, de feltűnő, ha a név, az elérhetőség és az állampolgárság más-más országhoz köthető, a megbízás pedig minimum furcsa.

Elgondolkodtató, ha egy 50-100 milliós vételi megbízásnál nincs vagy zavaros az elérhetőség, esetleg az ügyfél több magyarországi cégnek is az ügyvezetője, az értesítési címre pedig 30-40 címet is bejegyeztek. Jellegzetes, ha az értesítési cím egyáltalán nem illik az ügylet nagyságrendjéhez, egy 100 milliós keresésnél a cím egy külvárosi lakótelep 10. emeleti lakása.

Vészjelzésnek számít, ha a kereső csak összeget határoz meg, paramétereket nem, illetve előre jelzi, hogy a későbbi eladásban is kéri a közreműködést. Ide tartozik, ha feltűnően a piaci érték fölött akar fizetni, vagy ha a szerződésbe jelentősen a piaci ár alatti összeget írta. Szokatlan, ha 4-5 veszteséges céggel a háttérben újabb tranzakcióra készül és az üzletileg megalapozatlan, a magára hagyott vagy folyamatosan továbbadott fejlesztések is ebbe a sorba tartozhatnak.

Az is előfordulhat, hogy az ingatlan-tranzakciók 80 százalékánál észrevétlen marad a pénzmosás, s egy óvatlan közvetítő könnyen besétál a csapdába, s akaratán kívül is bűnrészessé válhat.⁶⁷

- **Aranypiac:** a nemesfémek királynőjének felhasználásával egyre gyakrabban követnek el pénzmosást. Az alapötlet az, hogy a bűncselekményből származó bevételből jelentős mennyiségű aranyat vásárolnak, amelyet Magyarországról kiviszik, így más állam területén értékesítik, majd a folyamat végén legálisnak látszó jövedelemre tesznek szert az elkövetők. Az Európai Unió tagállamaiba irányuló bel- és külkereskedelelem keretében az aranyat – a többi áruhoz hasonlóan – viszonylag kötetlenül kivihetik az áru szabad mozgása szabadságjog miatt, külön bejelentési

⁶⁷ Pénzmosás miatt lehetnek szellemházak? Napi Gazdaság, 2011. június 20.

kötelezettség nem vonatkozik rá. Természetesen egyéb nemesfémek, mint az ezüst vagy platina is alkalmasak pénzmosással kapcsolatos tranzakciók lebonyolítása során.

Az aranypiaccal összefüggésben külföldön elhatározásra jutottak: 2012. január elsejétől a Londoni Nemesfém piacon kizárólag olyan arannyal történhet kereskedés, amelyhez nem tapadnak vér és könnyek. A Londoni Nemesfém piaci Szövetség sajtóközleményben tájékoztatott a küszöbön álló önkorlátozásról, ami a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és az emberi jogok megsértése elleni küzdelem jegyében történik.

A Londoni Nemesfém piac a világ legnagyobb arany piaca, ahol fizikai valójában kereskednek a nemesfémmel. Naponta átlagosan 20 millió uncia arany (kb. 600 tonna) cserél ott gazdát, vagyis pár nap alatt megfordul ezen a piacon a világ éves aranykitermelése. A kereskedésben elfogadott arannak bizonyos feltételeket kell teljesítenie, amelyeket az úgy nevezett „Good Delivery Standard“ foglal össze.

A szabványok szerint az aranyrudak aranytartalma minimálisan 995 ezredrésznyi kell, hogy legyen. A forgalomképes tömböknek ezentúl bizonyos méretbeni adottságokkal és megfelelő azonosítóval kell rendelkezniük. A londoni piacon zajló tranzakciók tárgya továbbá csak olyan arany lehet, amelynek gyártóját a kereskedést felügyelő Londoni Nemesfém piaci Szövetség (London Bullion Market Association, LBMA) megbízhatósági tanúsítvánnyal ismeri el.

A közzétett tájékoztatás szerint 2012. január 1-jétől egy további kritériummal fogja kiegészíteni az elfogadott aranytömbök követelményrendszerét az idén 92 éves múltta visszatekintő LBMA. A kulcsszó ennek kapcsán a konfliktusmentesség („Conflict Free“) lesz. Ennek értelmében a Londoni Nemesfém piacon kereskedelmi engedéllyel rendelkező gyártó cégeknek biztosítaniuk kell majd, hogy az általuk beszállított nemesfém olyan forrásból származik, amely nem áll kapcsolatban pénzmosással, a terrorizmus finanszírozásával, vagy az emberi jogok megsértésével. A szabályozás követi az amerikai tőkepiaci felügyeleti hatóság SEC valamint az OECD ásványkincsekre vonatkozó iránymutatásait a felelős ellátási láncsal kapcsolatosan a konfliktusok által érintett és a magas kockázatú területekről.

A Londoni Nemesfém piaci Szövetség gyártói jegyzékén a világ 31 országának kiemelkedő nemesfémipari feldolgozó szerepelnek. Ez a lista általánosan elismert normát jelent az arany és ezüst befektetési rudak minőségére vonatkozólag. A széleskörű elfogadottság azon a szigorú követelményrendszeren alapszik, amelyek teljesítése a listára kerülés előfeltétele, valamint az akkreditált gyártók rendszeres

időközönként történő aktív átvizsgálásán. A műszaki elvárások teljesítésén túl azonban számos egyéb feltételt is teljesíteniük kell azoknak, akik a listára szeretnének felvételt nyerni. Elvárások vannak például a tulajdonosi szerkezettel, a saját tőkével vagy a cég vállalkozási múltjával kapcsolatosan is. Az amerikai Dodd-Frank törvényre való hivatkozással, amely a Kongói Demokratikus Köztársaságból származó ásványokat „háborús ásványként” határozza meg, az LBMA már szeptemberben felszólította a listán szereplő feldolgozókat, hogy a Good Delivery státuszuk megőrzése érdekében igazolják termékeik konfliktusmentességét.

A befektetési aranyak széleskörű, nem utolsó sorban nemzetközi forgalomképessége miatt a befektetők számára kiemelkedően fontos a „Good Delivery” minősítés. Magyarországon számos olyan tőmbarany forog, amely nem rendelkezik ezzel a tanúsítvánnyal. Ezekre az „ismeretlen” gyártóktól származó aranyakra nem igaz az a sokat hangoztatott érv, hogy az arany a világ minden táján könnyen és gyorsan készpénzzé tehető. A valóság ezzel szemben az, hogy a „Good Delivery” státusszal nem rendelkező aranyak nehezebben és jellemzően csak áron alul értékesíthetőek.⁶⁸

IV. A PÉNZMOSÁS ELLENI KÜZDELEM ASPEKTUSAI

Nagyon nehéz megbecsülni, hogy a pénzmosás valójában mekkora összegeket érint⁶⁹. Ennek a bűncselekménynek sajátos jellemzője, hogy a folyamat során nemcsak maga a pénzmosó, hanem a köztes szereplők is részesülnek az alapbűncselekményekből származó jövedelemből, tehát a büntetőjog értelmében a pénzmosásnak nincsen klasszikus sértettje. Sok esetben – például a pénzmosási technikáknál ismertetett adótúlfizetésnél – az államkasszába is folyik bevétel, bár az államigazgatási gépezetnek nincs tudomása annak illegális eredetéről.

A fejtegetések alapján azonban nem szabad jelentéktelennek, vagy kevésbé veszélyesnek minősíteni a pénzmosás bűncselekményt, hiszen mögötte súlyos bűncselekmények állnak, legyenek akár a klasszikus szervezett bűnözés egyes formái,

⁶⁸ elemzeskozpont.hu, forrás: aranypiac.hu, 2011. 10. 28.

⁶⁹ Raffaella Baroni -Donato Masciandaro Organized crime, money laundering and legal economy: theory and simulations, European Journal of Law & Economics 2011, 32(1), 117.

de legyenek akár gazdasági, vagyon elleni bűncselekmények, súlyos milliárdokat hordoznak magukban, átgázolva akár emberéleteken is⁷⁰.

Napjainkban a bűnözésből származó összeg nagysága teljes pontossággal nem mérhető, így a pénzmosásé sem. Sajnos a nyomozó hatóság a világban sehol nem képes arra, hogy valódi adattal szolgáljon, így csak megközelítő értékek születnek⁷¹.

A bűncselekményből származó tisztára mosott pénz nagysága két lehetséges módon becsülhető meg:

1. Közvetlen becslés: feltételezésen alapul a nemzetközi banki statisztikákat használja
2. Közvetett becslés: elsősorban a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények (előállítás, eladás stb.) értékét becsüli fel, illetve más pénzbevétellel járó (prostitúció, fegyverkereskedelem) bűncselekmények bevételeit végzi.

Mindkét eljárásban az ún. pontbecslés alapján járnak el, vagyis a megismert adatokból számítják ki a pénzmosás volumenét. A kapott számot a mintavételi hibával korrigálva intervallum-becslést adnak az alapsokaság adott jellemzőjére. Egy 1999-es felmérés alapján megállapítható, hogy 95%-os valószínűséggel 1000-3000 milliárd volt a pénzmosás volumene⁷².

A Crime Trend Analysis nevű szervezet 1999-ben végzett számításokat, amely a legelfogadottabb eljárás, mérvadónak tekinthető. A modell kiindulópontja az, hogy a pénzmosást ún. jövedelemáramlásnak fogja fel. A piszkos pénz mindig egy országban képződik, előfordulhat, hogy a mosás helyszíne egybeesik azzal az országgal, ahol a bűncselekményt elkövették. A szervezet által kidolgozott „vonzerő index” megmutatja az adott állam népszerűségi helyzetét a pénzmosással foglalkozó személyek körében. A következő szempontrendszer szerint számítják ki a pontokat:

- Az egy főre jutó GDP: ez minél nagyobb, annál vonzóbb a pénzmosók számára. Bázisnak Ausztráliát vették, ami 1-s pontszámot kapott. Ha nagyobb az egy főre jutó GDP-je akkor 1-nél nagyobb számot kap, ha kisebb, akkor 0-1 között.
- Banktitokkal kapcsolatos szabályok: 0-5 közötti súly aránnyal jelennek meg. A jobban és következetesen szabályozott banktitok mindig vonzóbb.
- Kormányzat hozzáállása: 0-4 pontig terjedő értékkel szerepel, minél toleránsabb az ország vezetése annál nagyobb az érték.

⁷⁰ Indira Carr - Miriam Goldby: Recovering the proceeds of corruption: UNCAC and anti-money laundering standards *Journal of Business Law* (.B.L. 2011, 2, 187.)

⁷¹ Elod Takats: A theory of "crying wolf": the economics of money laundering enforcement, *Journal of Law, Economics & Organization*, J.L.E. & O. 2011, 27(1), 32

⁷² Raffaella Baroni -Donato Masciandaro Organized crime, money laundering and legal economy: theory and simulations, *European Journal of Law & Economics* 2011, 32(1), 118

- SWIFT-tagság: ha az adott ország nem tag 0, ha tag 1 pont. System of Worldwide Interbank Financial Telecommunications azaz a Nemzetközi Bankközi Telekommunikációs Rendszer. Ez a bankokat összekötő számítógépesített adatátviteli rendszer, központja Brüsszelben van. Előnyei a bankok számára: biztonságos, gyors, standardizált és tömeges üzenetáramlást tesz lehetővé. A pénzmosók számára pedig megkönnyíti a nemzetközi tranzakciók lefolytatását.
- Különböző konfliktusok az országon belül: minél nagyobb az országon belüli konfliktus annál kevésbé vonzó a pénzmosók számára.
- Korrupció hatása: 1-5 pontig terjed, minél nagyobb az érték, valószínűsíthető, hogy az országban keletkezett piszkos pénz annál nagyobb hányadát helyben mossák tisztára.
- Használják még egy konstans 15-s szorzót is.

A hazai bűnügyi statisztikák szerint, az évente felderített 500-600 ezer bűncselekményből 300-400 ezer vagyon elleni és gazdasági bűncselekményt regisztrál az ERÜBS (Egységes Rendőrségi, Ügyészségi Bűnügyi Statisztika), ami tehát az összes bűncselekmény 2/3-a. A felderített cselekményekkel évente kb.100 milliárd forint az okozott kár, ami figyelemmel a nagymérvű látenciára (a soha fel nem deríthető, és fel nem derülő bűncselekmények aránya), amely főleg a gazdasági bűncselekményekre és ezek közül is az adó -, és társadalombiztosítási csalásra jellemző, valójában ennek legalább két-, háromszorosa, vagyis évente 200-300 milliárd forint lehet. Nemzetközi viszonylatban a bűncselekményekből származó összegek nagysága még riasztóbb⁷³: az ENSZ Humán Fejlesztés jelentése szerint a szervezett bűncselekmények évente 1500 milliárd dollár „hasznot” hoznak, míg a Dow Jones szakértői szerint a pénzmosásban érintett összeg évente 1000-3000 milliárd között mozog, ami a világ GDP-jének 1,5-4,5%-ára rúg.

A számok nagysága riasztó és megkérdőjelezhető azok valóság alapja is, hiszen a szervezett bűnözés bevételeit megbecsülni nehézkes, mivel mindig csak abból lehet kiindulni, hogy hány ilyen csoport került adott időszakban felderítésre és azok mekkora vagyonra tettek szert és ehhez az összeghez adják hozzá a látenciának megfelelő pénzmennyiséget. Az azonban mindentől függetlenül biztos, hogy a különböző módszerekkel becsült, prognosztizált összegek nagysága minimum 1000 milliárd,

⁷³ Elod Takats: A theory of "crying wolf": the economics of money laundering enforcement, Journal of Law, Economics & Organization, 2011, 33.

maximum 3000 milliárd dollár éves szinten, és ha csak a kedvezőbb becslést nézzük, már akkor is érthető a pénzmosás elleni küzdelem kiemelt jelentősége.

A számok már önmagukban indokolják a pénzmosás elleni küzdelem fontosságát⁷⁴, azonban annak hatása még szükségesebbé teszi azt, hogy a jogalkalmazók előtérbe helyezték e téren kifejtett tevékenységüket. A pénzmosás ugyanis kártékony hatással van

- a pénzügyi, piaci szférára, ahol az egyensúly kerül veszélybe, ezáltal a „becsületes” szereplőket is belekényszeríti illegális tevékenység folytatásába,
- banki szférára, az ügyfél oldaláról, akinek bizalma megrendül abban a szolgáltatóban, amely pénzmosókkal üzletel, és tovább indukálja a szervezett bűnözőket újabb bűncselekmények elkövetésére.

A fentiek tekintetében tehát elmondható, hogy a pénzmosás elleni küzdelem célja:

1. megakadályozni, hogy ez az összeg a legális gazdasági szférába bevonuljon, ott felborítsa a gazdasági egyensúlyt,
2. megakadályozni annak újbóli felhasználását még súlyosabb bűncselekmények elkövetéséhez,
3. ezúton is információkat szerezni az alpbűncselekményekről, illetve annak elkövetőiről is,
4. megvédeni a pénzügyi szolgáltatókat attól, hogy őket használják fel a pénzmosáshoz, hiszen ez rontja üzleti hírnevüket, amelyből élnek.⁷⁵

V. A PÉNZMOSÁSSAL KAPCSOLATOS NEMZETKÖZI SZABÁLYOZÁS⁷⁶

A pénzmosás, mint jelenség illetve a pénzmosás elleni küzdelem jelentősége, megítélése 2001-s esztendőben, alapjaiban változott meg hazai és nemzetközi viszonylatban is a szeptember 11-én bekövetkezett terrortámadásokat követően⁷⁷. A bűncselekmény háttérének – alpbűncselekménynek – eddig a szervezett, szervezett

⁷⁴ Elod Takats: A theory of "crying wolf": the economics of money laundering enforcement, *Journal of Law, Economics & Organization*, 2011, 33-34.

⁷⁵ Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései, PhD értekezés, 49-53. oldalak alapján

⁷⁶ Jonathan Fisher: The anti-money laundering disclosure regime and the collection of revenue in the United Kingdom, *British Tax Review* 2010, 246-247.

⁷⁷ vö. D.A. Thomas: R. v Greaves (Claude Clifford): sentencing - money laundering, *Criminal Law Review* 2010, 651.

jellegű bűnözést tekintették, amely képes arra, hogy olyan mennyiségű bevételhez juttassa az elkövetőket, amelyet már szükséges legalizálni ahhoz, hogy felhasználhassák, elkölthessék; mára azonban a pénzmosás háttérében – előcselekményként? – megjelent a terrorizmus. Középpontba került egy olyan tevékenység, amely közvetlenül és súlyosan veszélyeztetheti mindannyiunk életét, környezetünket, még olyan országokban, helyszíneken is, amelyeknek valójában semmi köze a terrorizmushoz, vallási háborúhoz, hiszen a terroristák célja a figyelemfelkeltés. A megítélés megváltozását, a helyzet súlyosságát igazolja a nemzetközi szervezetek szinte pánikszerű jogalkotási és ellenőrzési tevékenysége, illetve a terrorizmus finanszírozásának, mint bűncselekménynek megjelenése a nemzetközi jogi normákban. A jogalkotási folyamat felgyorsult az Európai Unióban, ahol az első pénzmosás megelőzésével és megakadályozásával foglalkozó direktíva (91/308 EC) módosításának gondolata már 1998-ban felmerült és a tervezetek érintették a bejelentésre kötelezettek, továbbá az alapbűncselekmények körét is.⁷⁸

A tagállamok viszont nem tudtak egyezsége jutni, hiszen egyes szakmák – jogászok, közjegyzők – rendre lobbiztak sikeresen saját érdekeik mellett, mivel nem akartak a bejelentésre kötelezettek közé kerülni, féltve titoktartási kötelezettségük sérülését.

A tanács döntésképtelenségét a terrortámadások oldották fel, melyet azonnal követett a nemzetközi fellépés a terrorizmus ellen, de ez a közös fellépés már nem szorítkozott a terrorista-gyanús személyek, konkrét szervezetek felderítésére, esetleg likvidálására, hanem megcélózta a terrorizmus finanszírozásának felderítését, szankcionálását is, amely azt jelentette, hogy a pénzmosás körbe sorolta e tevékenységet.⁷⁹ (A jelenség egyébként „fordított pénzmosás”, hiszen itt sokszor legális pénzeszközöket használnak fel bűnös célra, míg a „klasszikus pénzmosás” során bűnös pénzeket legalizálnak.)

A tagállamok megegyezését a pénzmosás fokozódó veszélye – közös valuta bevezetése – és a terrorizmus közelsége alapozta meg és 2001. december 4-én a tagállamok elfogadták a legszigorúbb javaslatot és 2001/97/EC számon módosították az I. direktívát. A joganyag újra meghatározza az alapbűncselekmények körét, és azt mondja, hogy a Bécsi Egyezményben említett bűncselekmények (kábitószerral kapcsolatos deliktumok), a szervezett bűnözés, legalább a súlyos csalás, korrupció és egyébként

⁷⁸ Szendrei Ferenc: A pénzmosás, PhD értekezés, 102. o.

⁷⁹ Szendrei Ferenc: A pénzmosás, PhD értekezés, 103. o.

minden szabadságvesztéssel büntetendő cselekmény alapbűncselekménye lehet a pénzmosásának.⁸⁰

Kiszélesíti a bejelentésre kötelezettek körét és a pénzügyi intézmények mellett ide sorolja a könyvelőket, könyvvizsgálókat, adótanácsadókat, ingatlankereskedőket, jogászokat, közjegyzőket és a nagy értékű ingóságokkal, mint nemesfémekkel, műkinccsel kereskedőket, aukciós házakat, kaszinókat. A jogászokat – ügyvédek – nem terheli bejelentési kötelezettség, ha „igazságszolgáltatási tevékenységet” folytatnak, ha védelmet vagy képviselést látnak el az igazságszolgáltatás kapcsán.⁸¹

A pénzmosás elleni nemzetközi fellépés alapja éppen a jelenség nemzetközivé válása.

1. Az Európa Tanács ajánlása⁸²

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 1980. június 27-én ajánlást fogadott el a bűncselekményekből származó pénz külföldre szállításának és biztonságba helyezésének megakadályozására. A Bizottság álláspontja szerint ugyanis a bűnözés modern formája az európai országok többségében a szervezett, erőszakos bűnözés aggasztó növekedését mutatja, amely mind nagyobb nyereség elérésére irányul, és amely folyamat során a pénz eszköze és egyben célja is a bűnözésnek, és ahol a pénz tisztára mosása nemzetközi méretekben, nem ritkán hétköznapi bankügyletek révén folyik. Ez a folyamat pedig kizárólag nemzetközi keretek között állítható meg.⁸³

Az ajánlás tulajdonképpen összegzi azokat az intézkedéseket, amelyek a bűnös tevékenységből eredő jövedelmek, valamint a letéttel kapcsolatos kezelések ellen hoztak. Különösen igaz ez magára a pénzügyi intézményrendszerre, tekintettel arra, hogy az Európa Tanács véleménye szerint a nyomozó hatóságokon, illetve az igazságügyi szerveken kívül a pénzintézeti rendszer is betölthet egyfajta megelőző szerepet. A fentiek miatt ezért az Európa Tanács ajánlásként fogalmazta meg a pénz- és hitelintézeteknek, hogy az üzleti kapcsolat létrejöttékor tegyenek eleget az ügyfél-azonosítási kötelezettségnek, amennyiben számlát, vagy biztonsági betétet nyitnak,

⁸⁰ Szendrei Ferenc: A pénzmosás, PhD értekezés, 103. o.

⁸¹ Szendrei Ferenc: A pénzmosás, PhD értekezés, 103. o.

⁸² Ursula Cassani: L'internationalisation du droit pénal économique et la politique criminelle de la Suisse: la lutte contre le blanchiment d'argent (Zeitschrift für Schweizerisches Recht, Revue de droit Suisse) 2008. no. II/2. 242. o.

⁸³ Dr. Tóth Mihály: Gazdasági bűncselekmények az alakuló joggyakorlatban ELTE JTI Bp.1996. 278. old.

páncélszekrényt bérelnék, meghatározott összegű készpénzfizetéses ügyletet hajtanak végre, ha bankközi átutalásokat bonyolítanak le; korlátozzák a rendszeres ügyfeleknek biztosított széf bérbeadási, megfelelő módon készítsék fel bankfiókjaiknak személyzetét, különösen az azonosító okiratok vizsgálatára és a bűncselekményre utaló magatartások felderítésére; szervezzék meg a szoros nemzeti és nemzetközi együttműködést a bankok és az illetékes hatóságok között; állítsanak fel olyan mechanizmusokat, amelyek lehetővé teszik a bankjegyek befizetésekor a bűncselekménnyel összefüggésben használt bankjegyek jegyzékével való módszeres összehasonlítást⁸⁴.

2. Bécsi Konvenció / Egyezmény⁸⁵

Az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében a világ 67 állama aláírta „A kábítószeres és pszichotróp anyagok tiltott forgalmazása és az értékesítésből származó illegális jövedelmek elleni Egyezményt”⁸⁶ Bécsben, 1988. december 20-án.⁸⁷ Az Egyezmény 34⁸⁸ fejezetből áll, amely célul tűzi ki, hogy a fenti bűncselekmény fajta ellen hatékonyabban és szervezettebben kell küzdeni, és kötelezi az aláíró feleket, hogy tegyék meg ennek érdekében a hazai jogalkotási lépéseket. További fontos megállapítás, hogy a Konvenció nevében nevezi a pénzmosást, mint kötelezően üldözendő bűncselekményt, amelyet pönalizálni rendel a ratifikáló országok körében, és megfogalmazza, hogy a bűncselekményekből származó jövedelmek elkobzását el kell rendelni, illetve az ezzel összefüggő jogsegélykérelmeket teljesíteni kell.

A Konvenció felismerte, hogy az egyes nemzetek túlságosan szigorú szabályrendszert alkottak meg a banktitok vonatkozásában, amely gyakori akadály a büntetőeljárások elrendelésekor, és a kölcsönös együttműködések végrehajtásakor. A Konvenció alapján

⁸⁴ Elod Takats: A theory of "crying wolf": the economics of money laundering enforcement, *Journal of Law, Economics & Organization*, 2011, 61.

⁸⁵ <http://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/programme-objectives.html?ref=menu> (2012. 11. 07.)

⁸⁶ Ursula Cassani: L'internationalisation du droit pénal économique et la politique criminelle de la Suisse: la lutte contre le blanchiment d'argent (*Zeitschrift für Schweizerisches Recht, Revue de droit Suisse*) 2008. no. II/2. 235. o.

⁸⁷ A Konvenciót Magyarországon „Az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében a kábítószeres és pszichotróp anyagok tiltott forgalmazása elleni, 1988. december 20-án, Bécsben kelt Egyezmény kihirdetéséről” 1998. évi L. törvény hirdette ki.

⁸⁸ Jean Chappez: La lutte internationale contre le Blanchiment des capitaux d'origine illicite et le financement du terrorisme (*Annuaire Français de droit international XLIX 2003. CNRS Éditions, Paris*) 547. o.

a szerződő felek nem hivatkozhatnak banktitokra, amikor a feljogosított bíróság vagy más hatóság elrendeli a bank pénzügyi vagy kereskedelmi iratainak bemutatását, illetve lefoglalását. A Konvenció rendelkezik még az aláíró államok átfogó jogsegélynyújtási kötelezettségéről is, mely a pénzmosás során használt eszközök és az illegális tevékenységből származó vagyoni értékek azonosítását szolgálja. Felhatalmazza a nemzeteket, hogy más nemzeteket megkereshessenek annak érdekében, hogy azonosítsák, nyomon kövessék, lefoglalják vagy befagyasszák a pénzmosás elkövetése során használt eszközöket, egyéb tárgyakat és az illegális tevékenységgel szerzett vagyoni értéket elkobozhassák.

A megállapodás együttműködést serkentő gazdasági előnyöket is kilátásba helyez. Eszerint az az ország, amely segítséget nyújt egy másiknak, számíthat arra, hogy az illegális vagyon lefoglalása során szerzett jövedelmek egy részét kormányközi szervezetek támogatására felhasználhatja, illetve kábítószerkereskedelem-ellenes szervezeteknek segítségként átutalhatja.

A Bécsi Konvenció nemzetközi jogszabállyá 1990. augusztusában, a 20. ratifikációs okirat elhelyezése után vált, és 1990. november 11-jén lépett hatályba. Az ENSZ Konvenció képezte alapját – a máshol részletesen tárgyalt – Financial Action Task Force (FATF) nevű szervezet felállításának, amely a hét legfejlettebb tőkés ország kezdeményezésére jött létre, és 1989-ben kezdte meg működését. Az FATF 1990-ben közzé tett – és azóta már többször átdolgozott és aktualizált – 40 ajánlása egy pénzmosás elleni minimál programot fogalmaz meg és nemzetközileg elfogadott alap követelmény rendszerévé vált a pénzmosás elleni küzdelemnek⁸⁹.

Az ENSZ a Konvenció aláírását követően 1998-ban létrehozott egy pénzmosás elleni információs hálózatot, az IMoLIN-t⁹⁰, amelyben szabadon elérhetőek a nemzetközi és a nemzeti jogszabályok, útmutatók, hasznos tudnivalók.⁹¹

Az Európa Tanács 1990. decemberében hozott 141. sz. Konvenciójában még az FATF 40 Ajánlásánál is konkrétan fogalmazta meg követelmény-rendszerét a pénz tisztára mosása, és a kapcsolódó eljárási cselekmények (házkutató és elkobzás) tárgyában.⁹²

⁸⁹ Mateusz Radomski: What problems has money laundering posed for the law relating to jurisdiction?, Coventry Law Journal 2010, 11.

⁹⁰ IMoLIN = International Money-Laundering Information Network – Nemzetközi Pénzmosással Kapcsolatos Információs Hálózat.

⁹¹ <http://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/imolin-amlid.html?ref=menuseide> (2012. 08. 15.)

⁹² Szendrei Ferenc: A pénzmosás, PhD értekezés, 91-92. oldalak.

3. Baseli Nyilatkozat

A Nyilatkozatot 1988-ban dolgozta ki és fogadta el az Egyesült Királyság, Belgium, Franciaország, Hollandia, NSZK, Olaszország, Svédország, Kanada, USA és Japán központi bankja. Az alapelvek között szerepelt a bankszabályozás, a felügyeleti gyakorlat, a bankrendszer pénzmosás céljára való felhasználásának prevenciójáról, tehát egyfajta ajánlásként lehet felfogni, hogy a pénzintézeti rendszer, illetve a felügyeleti szervek hogyan tudják megakadályozni a bankok pénzmosási közvetítői szerepét.

A Baseli kezdeményezés megfelelően tapintott rá, hogy a felügyeleti szerveknek kiemelkedő szerepe van abban, hogy a szakmai és az eljárási rend szabályainak megalkotásakor segítséget nyújtson a törvényalkotóknak, és a pénz-, illetve hitelintézeteknek. Ki kell alakítani olyan nemzetközi normákat és szerveződések, ahol a bankok megfelelően tudnak párbeszédet folytatni, együttműködni és egységes szakmai és etikai szabályokat létrehozni. Ez azért is volt különösen fontos, mert ez már előremutat a körültekintő ügyfél-azonosítási és ügyfél-átvilágítási szabályokra, amelyek kockázatosnak minősítik azokat az ügyfeleket, valamint üzleti kapcsolatokat, ahol azok megbízhatóságához kétség fér, vagy a gazdasági és pénzügyi tevékenységükből látszik, hogy esetleg illegális manővereket hajtanak végre. Két szempontból is előnyös ez az alapelvrendszer, hiszen a bankok kellemetlen ügyfelektől szabadulhatnak meg és ez a pénzmosás terén is megelőző aktust jelent.

A pénzmosás elleni küzdelemben a pénzintézetek vezetőségének tulajdonképpen egy figyelőrendszert kell kiépíteniük, hogy eleve kizárják a nem megfelelő, nem megbízható és a pénzmosás miatt kockázatos klienseket.

Maga a Nyilatkozat nem kötelező jogszabály, hanem iránymutatás, amely az „ügyfél-azonosítás”, „a jogszabályoknak való megfelelés”, „az együttműködés a végrehajtó szervekkel” és „az Alapelvek Nyilatkozatához való csatlakozás” négyes elvét határozza meg. A fentiek alapján a Nyilatkozat a pénzmosás megelőzését szolgáló, egy nemzetközi pénzügyi szervezet pénz- és hitelintézetekhez címzett dokumentuma.

A Nyilatkozat Preambulum 6. pontja fontos megállapítást tartalmaz, amely szerint „bármilyen is legyen a jogi helyzet a különféle országokban az első és legfontosabb védőpont a pénzmosás ellen a bank elszántsága, hogy megelőzzék, hogy pénzintézetük

bűnözőkkel kerüljön kapcsolatba vagy, hogy pénzintézetüket, pénzmosást szolgáló csatornaként használják.”

4. Strassbourgi Konvenció⁹³

Az Európa Tanács 1990. november 8-án alkotta meg a 141/1990. számú Konvenciót, amely „A bűncselekményből származó jövedelem mosásáról, nyomozásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról” szól. Jogi értelemben nem bír kötelező erővel a dokumentum, csak ajánlásokat fogalmaz meg a pénzmosás nyomozati szakaszával kapcsolatban. A Konvenció szintén bűncselekménynek titulálja a pénzmosást, amelynek vonatkozásában szorosabb együttműködést szorgalmaz, és felismerte, hogy az addig leginkább kábítószerrel visszaélés mellett más bűncselekmény esetén is fontos lehet a pénzmosásból származó illegális jövedelem elkobzásának.

A Konvenció megalkotása előtt egy szakértői csoport elemezte a hatályban lévő bűnügyi együttműködési megállapodásokat annak érdekében, hogy elegendőek-e a pénzmosás mint új jelenségnek a szabályozására. A csoport arra a következtetésre jutott, hogy a pénzmosás annyira specifikus kategória, hogy új alapokra újfajta megállapodásokat kell létrehozni az illegális vagyonok felderítése, lefoglalása és elkobzása céljából.

A Konvenció elvi iránymutatásai öt alapelvre épülnek, amelyek a következők:

- az ENSZ által megalkotott Bécsi Egyezmény;
- a pénzmosás nemzeti szinten való szabályozásának szükségessége;
- a pénzmosással kapcsolatos jogsegélyek teljesítésének vállalása;
- anyagilag érdekeltté kell tenni a jogsegélyt teljesítő államok hatóságait;
- a jogharmonizáció kérdése.

⁹³ <http://www.matud.iif.hu/01aug/kerteszh.html>

5. Az EU I. pénzmosás elleni 91/308/EGK számú Irányelve⁹⁴

„A pénzügyi rendszerek pénzmosás céljára való felhasználásának megelőzéséről” szóló Irányelv már komoly fenyegetettséget lát a pénzmosásban, hiszen a preambulumban kifejti, hogy „mivel a pénzmosás ellen irányuló közösségi fellépés hiánya oda vezethet, hogy pénzügyi rendszereik megóvása érdekében a tagállamok olyan intézkedéseket fogadnak el, amelyek nem illeszkednek az egységes piac megvalósításához; mivel bűnöző tevékenységük elősegítése érdekében a pénzmosók megpróbálhatják kihasználni a tőkemozgás szabadságát és az integrált pénzügyi térséggel együtt járó pénzügyi szolgáltatásnyújtás szabadságát, ha közösségi szinten nem hoznak bizonyos összehangoló intézkedéseket.”

Az Irányelv alapul veszi a Bécsi Egyezményt, a Bázeli Nyilatkozatot, a Starssbourgi Konvenciót és az Európa Tanács 1980. évi Ajánlását.

A korábban ismertetett aktusokkal szemben az Irányelv kötelező jellegű, amely a pénzmosás területén először fogalmaz meg közösségi szinten történő rendezést 3 célkitűzés mentén:

1. a pénzmosást elkövetőket meg kell akadályozni, hogy illegális pénzügyi műveleteket hajtsanak végre kihasználva az egységes belső piac előnyeit;
2. a tagállamokat meg kell akadályozni, hogy a pénzmosás elleni küzdelem során az egységes belső piaccal összehangolt lépéseken keresztül valósítsák meg az ilyen jellegű intézkedéseket;
3. az Európai Unió tegye meg a szervezett bűnözés elleni harc vonatkozásában a szükséges intézkedéseket.

Az Irányelv meghatározza a pénzintézeti rendszerrel kapcsolatos főbb kifejezéseket, a pénzmosás és a vagyontárgy fogalmát. A 3. cikk írja le az azonosítási kötelezettséget 15.000 ECU (ma Euro) értékhatárt elérő vagy azt meghaladó üzleti kapcsolat létesítésekor vagy ügyleti megbízás esetén. A pénzintézeteknek körültekintően kell az ügyfeleket azonosítaniuk és a tranzakciókat végrehajtaniuk, pénzmosás gyanúja esetén pedig a „pénzmosás leküzdésért felelős hatóság”-nak bejelentést tenni. Ez a hatóság a pénzügyi hírszerző egységeket jelöli (Financial Intelligence Unit – FIU).

⁹⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31991L0308:EN:HTML> (2012. 07. 29.)

A jogszabály 13. cikkében megnevezi azt a kapcsolattartó bizottságot, amely segít többek között „ezen irányelv összehangolt végrehajtását az alkalmazása kapcsán felmerülő gyakorlati problémákkal kapcsolatos rendszeres konzultációk útján,„ „elősegíteni a konzultációt a tagállamok között az olyan szigorú vagy pótlólagos feltételek és kötelezettségek vonatkozásában, amelyeket nemzeti szinten állapíthatnak meg;” és „szükség szerint tájékoztatni a Bizottságot az ezen irányelvvel kapcsolatosan végrehajtandó kiegészítésekről vagy módosításokról”.

6. Az EU Tanács 98/699/JHA számú Együttes Fellépése⁹⁵

Az Együttes fellépést a Tanács az Európai Uniót létrehozó szerződés K.3. cikke alapján fogadta el, a pénzmosásról, az elkövetéshez használt eszközök, valamint a bűncselekményekből származó jövedelmek azonosításáról, felkutatásáról, zárolásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról⁹⁶.

Legfontosabb rendelkezései a következők:⁹⁷

- Az 1990. évi Európa Tanácsi egyezmény egyes cikkeinek tekintetében (a pénzmosás előcselekményeinek tekinthető bűncselekmények kapcsán) a tagállamok ne éljenek fenntartásokkal. Minden tagállam gondoskodik arról, hogy bűncselekményekből származó jövedelmek elkobzására vonatkozó jogszabályai és eljárási szabályai lehetőséget nyújtsanak az ilyen jövedelmek összegének megfelelő vagyontárgyak elkobzására, akár kifejezetten hazai eljárások, akár egy másik tagállam megkeresése alapján elrendelt eljárások keretében, beleértve a külföldi elkobzási határozatok végrehajtására irányuló megkereséseket is.
- Az Európai Igazságügyi Hálózat működésének keretében minden tagállam elkészít egy felhasználóbarát útmutatót, a tanácsadó irodákra és az adott tagállam által a bűncselekmények elkövetéséhez használt eszközök és a bűncselekményekből származó jövedelmek azonosítása, felkutatása, zárolása vagy lefoglalása, valamint elkobzása terén nyújtható segítségre vonatkozó információkkal.

⁹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:01:31998F0699:HU:PDF> (2012. 09. 25.)

⁹⁶ Alev Izci: Turkey: efforts to prevent money laundering (Journal of Money Laundering Control 1998, 374.)

⁹⁷ Gál István László: A pénzmosás, KJK-Kerszöv, Budapest, 2004.

- A tagállamok a hazai eljárásaikban alkalmazott, hasonló intézkedéseket megillető prioritásokkal azonos prioritások szerint kezelik a többi tagállamtól a vagyontárgyak felkutatására, nyomozására, zárolására vagy lefoglalására, illetve elkobzására vonatkozóan érkező megkereséseket.
- A tagállamok a rendelkezésre álló együttműködési megállapodások alkalmazásával ösztönzik a közvetlen kapcsolatokat a nyomozó hatóság tagjai, valamint az ügyészek között.
- A tagállamok, amennyiben ez belső jogukkal nem ellentétes, minden esetben megteszik a vagyontárgyak eltüntetésének megakadályozásához szükséges intézkedéseket.
- A tagállamok gondoskodnak azokról az intézkedésekről, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a bírók és ügyészek megismerjék a bűncselekmények elkövetéséhez használt eszközök és a bűncselekményekből származó jövedelmek azonosítása, felkutatása, zárolása vagy lefoglalása, valamint elkobzása terén alkalmazott nemzetközi együttműködés legjobb módszereit⁹⁸.

7. Wolfsberg Csoport⁹⁹

2000. október 30-án a legnagyobb svájci bank, az UBS AG kezdeményezésére tizenkét pénzügyintézet egységes nemzetközi szabályok bevezetéséről állapodott meg. Ezeket a szabályokat nevezzük a „Wolfsbergi pénzmosás-ellenes alapelvek”-nek¹⁰⁰. Az alapelvek célja a pénzmosással kapcsolatos ügyletek kiszűrése. A szabályok megkövetelik a megállapodást aláíró bankoktól a náluk elhelyezett pénzek eredetének tisztázását, különösen olyan ügyfelek esetében, akik gyenge pénzmosás-ellenes szabályozással rendelkező országokból kívánnak az adott bankban pénzt elhelyezni. Az alapelvek átvétele önkéntes alapon történik, a csatlakozó bankok menedzsmentje felel az alapelvek átültetéséért és betartásáért. Szankciós mechanizmust nem dolgoztak ki, ezt hiányosságnak is tekinthetnénk, mivel azonban az egész folyamat alapgondolata az

⁹⁸ Kenneth Murray: The uses of irresistible inference: protecting the system from criminal penetration through more effective prosecution of money laundering offences, *Journal of Money Laundering Control* 2011, 7.

⁹⁹ Gál István László: A pénzmosás, KJK-Kerszöv, Budapest, 2004.

¹⁰⁰ http://www.wolfsberg-principles.com/pdf/wolfsberg_aml_principles2.pdf (2012. 06. 20.)

önkéntesség volt, a csatlakozó bankok nagy valószínűséggel komolyan is veszik a vállalt kötelezettségeiket.

A csatlakozó bankok létrehozták a Wolfsberg Csoportot, amely 2002 januárjában elfogadott egy nyilatkozatot a terrorizmus finanszírozásának visszaszorítása tárgyában is¹⁰¹.

8. Palermói Egyezmény¹⁰²

Az ENSZ kezdeményezésére jött létre 2000 decemberében hozták létre az ENSZ kezdeményezésére a Nemzetközi Szervezett Bűnözés Elleni Egyezmény, amely az aláírás helyszíne után a Palermói Egyezmény nevet viseli. Az Egyezmény fő rendelkezései szerint:

- az aláíró államok kötelesek bűncselekménnyé nyilvánítani valamennyi súlyos bűncselekményből eredő vagyona elkövetett pénzmosást
- a tagállamok kötelesek alapítani egy országos szabályozó és felügyeleti szervet a pénzügyi szektor, a pénzmosással kapcsolatos bejelentések és egyéb információk vizsgálata és elemzése céljából
- az aláíró államok kötelesek felállítani egy FIU-t (Financial Intelligence Unit)
- előírják a pénzmosásból származó vagyon elkobzását,
- intenzív nemzetközi bűnügyi együttműködést és az információcserét valósítanak meg.¹⁰³

9. Az Európai Unió Tanácsa 2000/642/JHA számú határozata¹⁰⁴

Az Európai Unió Tanácsa 2000. október 17-én fogadta el „A tagállamok pénzügyi hírszerző egységeinek az információcsere terén folytatott együttműködésére vonatkozó rendelkezésekről” szóló 2000/642/JHA számú határozatát. A határozat szerint a

¹⁰¹ http://www.wolfsberg-principles.com/pdf/ws_on_terrorism.pdf (2012. 06. 20.)

¹⁰² Gál István László: A pénzmosás, KJK-Kerszöv, Budapest, 2004.

¹⁰³ Steven Mark Levy: Federal Money Laundering Regulation (Banking, Corporate, and Securities Compliance) New York, 2003. 27. fejezet 9. oldal

¹⁰⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:04:32000D0642:HU:PDF> (2012. 07. 30.)

tagállamok kötelezettséget vállalnak a FIU-k felállítására és hatékony, valamint közvetlen együttműködést biztosítanak közöttük. A Pénzügyi Nyomozási Egység fogalmát az EGMONT Csoport (Money Laundering Expert's Group) határozta meg, mely alapján a Pénzügyi Nyomozási Egységek nemzeti központként szolgálnak a gyanús tranzakciókról szóló jelentések és a potenciális pénzmosásra vonatkozó egyéb információk begyűjtésére, elemzésére és megküldésére.

A határozat megoldotta azokat a problémákat, amelyek a tagállamok pénzmosás elleni harccal foglalkozó hatóságainak rendszerbeli elhelyezésének különbözőségéből fakadtak, és amelyekre a 91/308 EGK Direktíva gyakorlati végrehajtás mutatott rá. Ez az eltérés ugyanis nehézségekhez vezetett mind az együttműködésben, mind az információcserében.

10. Az EU Tanács 2001/500/IB (2001. június 26.) számú kerethatározata a bűncselekményből származó jövedelmekkel kapcsolatban¹⁰⁵

A pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelmek azonosításáról, felkutatásáról, befagyasztásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló kerethatározat legfontosabb rendelkezései a következők:¹⁰⁶

- Az 1. cikk gyakorlatilag az 1998-as Együttes Fellépés 1. cikkében foglalt rendelkezéseket ismétli meg.
- A 2. cikk értelmében minden tagállam megteszi a saját büntetési rendszerével összhangban álló szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a pénzmosás szabadságvesztés büntetéssel legyen büntethető, a büntetési tételének felső határa nem lehet kevesebb négy évnél.
- A 3. cikk a vagyonelkobzás szabályairól rendelkezik. Új elemként lehetővé teszi, hogy a tagállamok kizárhatják a bűncselekményből szerzett jövedelem értékével egyenértékű vagyontárgyak elkobzását abban az esetben, ha annak értéke a 4 000 eurót nem haladja meg.
- A 4. cikk értelmében minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a más tagállamoktól érkezett, vagyoni értékek azonosítására,

¹⁰⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:04:32001F0500:HU:PDF> (2012. 08. 04.)

¹⁰⁶ Gál István László: A pénzmosás, KJK-Kerszöv, Budapest, 2004.

felkutatására, befagyasztására vagy lefoglalására és elkobzására vonatkozó megkereséseket ugyanolyan prioritással kezelje, mint amellyel az ilyen intézkedéseket belföldi eljárásaiban kezeli.

11. Az EU II. pénzmosás elleni 2001/97/EK számú Irányelve¹⁰⁷

A pénzmosás elterjedése¹⁰⁸ miatt az ellen folytatott küzdelem egyre nehezebbé vált, ezért szükség volt a szabályok újragondolásának. A megváltozott helyzet alapját az adta, hogy az USA-beli 2001. szeptember 11-i terrortámadás pénzügyi hátterének megszervezésében jelentős szerepet töltött be a pénzintézeteken keresztüli pénzáramlás, illetve az illegális összegek többszörösen áttett tranzakciói. A terrorizmus alapvető célja az elrettentés, amit sikerült elérni az Al-kaidának, ezért ezt követően a terrorizmus elleni jogszabályalkotó gépezet beindult nemcsak az Amerikai Egyesült Államokban, de az Európai Unióban is. A szabályozó tényezők között pedig a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem és a pénzmosás megelőzése és megakadályozása is helyet kapott, különösen, hogy a terrorista szervezetek előszeretettel használták ki a pénzintézetek adta pénzügyi lehetőségeket a bűncselekményekből származó vagyonok tisztára mosására.

A fentiekre tekintettel az EU tagállamok 2001. december 4-én fogadták el „A pénzügyi rendszer pénzmosási célú felhasználásának megelőzéséről” szóló 2001/97/EK számú Irányelvet, amely módosította az I. Irányelvet is. Az Irányelv ismét definiálta azon bűncselekményeket, amelyek alapbűncselekményei lehetnek a pénzmosásnak. Ezek – a korábban már meghatározott kábítószerrel visszaélés mellett – csalás, vesztegetés, a szervezett bűnözéssel kapcsolatos bűncselekmények, valamint minden szabadságvesztéssel fenyegetett deliktum, amelyből illegális vagyon származhat¹⁰⁹.

¹⁰⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0097:EN:NOT> (2012. 06. 20.)

¹⁰⁸ Elod Takats: A theory of "crying wolf": the economics of money laundering enforcement, *Journal of Law, Economics & Organization* 2011, 33

¹⁰⁹ Jonathan Fisher: The anti-money laundering disclosure regime and the collection of revenue in the United Kingdom, *British Tax Review* 2010, 244.

A tárgyi hatály kiterjesztése

Az EU pénzmosás elleni második irányelvének célja, hogy megelőzze és megakadályozza a bűncselekmények elkövetéséből származó vagyonnak a pénzmosás szempontjából veszélyeztetett (az irányelv hatálya alá tartozó) tevékenységeken keresztül történő tisztára mosását¹¹⁰. Az irányelv tehát a hatálya alá tartozó szolgáltatók tevékenységének pénzmosás céljára való felhasználásának megelőzését tűzte ki céljaként. Az irányelv meghatározza, hogy mely magatartások minősülnek pénzmosásnak (amennyiben azt szándékosan követik el)¹¹¹, a tagállamok pedig kötelesek gondoskodni az irányelv által meghatározott pénzmosás tilalmáról¹¹². Az irányelv valamennyi további rendelkezése, kötelezettsége a pénzmosás megelőzését, megakadályozását biztosítja (azonosítási kötelezettség, a pénzmosás gyanús ügyletek bejelentésének kötelezettsége stb.).

Személyi hatály

Az EU pénzmosás elleni második irányelve felsorolja azon intézménytípusokat és szakmai tevékenységük gyakorlása során eljáró jogi vagy természetes személyeket, amelyek az irányelv hatálya alá tartoznak: a hitelintézetek, a pénzügyi szervezetek, valamint meghatározott nem pénzügyi szolgáltatók és hivatások képviselői. A nem pénzügyi szolgáltatók és hivatások képviselői közül a következők tartoznak a hatály alá: könyvvizsgálók, könyvelők és adótanácsadók; ingatlanügynökök; közjegyzők és más független jogi hivatások képviselői; nagy értékű árucikkek kereskedői; kaszinók. Az irányelv hatálya kiterjed tehát a gazdaság azon szereplőire, akik tevékenységük során ki vannak téve annak, hogy szolgáltatásaikat bűncselekményből származó vagyon legalizálására használják fel. Az irányelv meghatározza azon konkrét ügylet-típusokat, amelyek esetében a közjegyzők és más független jogi hivatások képviselői az irányelv hatálya alá tartoznak (például az ingatlanok vételével vagy eladásával, illetve az ügyletek készpénzének, értékpapírjainak vagy más vagyoni eszközeinek kezelésével kapcsolatos ügyletek). Ezen szakmák képviselőire tehát nem általánosságban, hanem csak bizonyos ügyletekben történő közreműködés esetén terjed ki az irányelv hatálya. A nagy értékű árucikkek kereskedőit (mint például drágakövek, nemesfémek, vagy

¹¹⁰ Kenneth Murray: The uses of irresistible inference: protecting the system from criminal penetration through more effective prosecution of money laundering offences, *Journal of Money Laundering Control* 2011, 7-8.

¹¹¹ Az EU pénzmosás elleni második irányelve 1. cikk c) pont

¹¹² Az EU pénzmosás elleni második irányelve 2. cikk

művészeti alkotások kereskedőit, árverezőket) az irányelv csak abban az esetben vonja a hatálya alá, amennyiben a fizetés készpénzben történik és az összeg legalább 15 000 eurót tesz ki.¹¹³

Az irányelv alapján a tagállamok biztosítják, hogy az irányelv rendelkezéseit teljes mértékben vagy részben *kiterjesztik* a hatály alá tartozó intézményeken, szervezeteken vagy személyeken kívül az olyan tevékenységeket folytató szolgáltató-típusokra, amelyeknél különösen valószínű, hogy azokat pénzmosási célra használják fel.¹¹⁴

Az ügyfél-átvilágítási kötelezettség

Az EU pénzmosás elleni második irányelve, bár előírja az ügyfél-azonosítási kötelezettséget, viszonylag *kevés részletet tartalmaz* a vonatkozó eljárásokról. A tagállamok kötelesek biztosítani, hogy az ezen irányelv hatálya alá tartozó intézmények és személyek megköveteljék ügyfeleiktől személyazonosságuk igazolásának bizonyítékkal történő alátámasztását a következő *esetekben*: üzleti kapcsolat megkezdésekor; olyan ügyletek esetén, amelyben 15 000 euró vagy annál nagyobb összeg szerepel; továbbá a pénzmosás gyanújának a felmerülése esetén. Az irányelv rendelkezik a kivételekről (életbiztosítási, nyugdíjbiztosítási szerződések bizonyos feltételek teljesülése esetén stb.), a tényleges tulajdonos azonosításáról és a távollevők közötti ügyletekről, nem rendelkezik azonban részletesen az egyes esetekben követendő eljárásokról.¹¹⁵

Az EU pénzmosás elleni második irányelve még nem tartalmazza az egyszerűsített ügyfél-átvilágítás lehetőségét. Eltérve azonban azon általános kötelezettségtől, hogy az irányelv hatálya alá tartozó személyek és intézmények kötelesek az ügyfeleket azonosítani, *bizonyos esetekben* az irányelv kimondja, hogy *nem kötelezőek a személyazonosság igazolására vonatkozó előírások* (tehát a tagállam maga dönthet az enyhébb eljárás bevezetéséről), illetve bizonyos esetekben *nem alkalmazandóak ezen követelmények* (tehát a tagállam köteles rendelkezni a személyazonosság igazolásának mellőzéséről).

¹¹³ Az EU pénzmosás elleni második irányelve 2a. cikk

¹¹⁴ Az EU pénzmosás elleni második irányelve 12. cikk

¹¹⁵ Az EU pénzmosás elleni második irányelve 3. cikk

Az irányelv rendelkezései alapján nem kötelezőek a személyazonosság igazolására vonatkozó előírások azon biztosítási szerződések esetében, amikor egy adott évben a rendszeresen fizetendő biztosítási díj összege nem haladja meg az 1000 eurót, illetve amikor az évi egyszeri biztosítási díj összege nem haladja meg a 2500 eurót. Továbbá a tagállamok rendelkezhetnek úgy is, hogy nem kötelező a személyazonosság igazoló ellenőrzése azon nyugdíjbiztosítási szerződések esetében, amelyeket munkaszerződés vagy a biztosított foglalkozása alapján kötnek, feltéve, hogy ezen szerződések nem tartalmaznak visszavásárlási összegre vonatkozó kikötést és nem használhatóak fel kölcsön fedezeteként. Az ezen irányelv hatálya alá tartozó intézményekre és személyekre nem vonatkoznak a személyazonosság-igazolási követelmények abban az esetben, ha az ügyfél maga is egy, az ezen irányelv hatálya alá tartozó hitelintézet vagy pénzügyi szervezet (vagy olyan harmadik országban található, amely az ezen irányelvben meghatározottakkal egyenértékű követelményeket ír elő).¹¹⁶

Az EU pénzmosás elleni második irányelve *még nem tartalmazza a fokozott ügyfél-átvilágítás lehetőségét vagy kötelezettségét*, így nem ír elő kötelezően szigorúbb rendelkezéseket az azonosítás vonatkozásában az esetlegesen kockázatosabb ügyfelek, vagy ügyletek esetében. (Az irányelv azonban kimondja, hogy a hatály alá tartozó intézmények és személyek kötelesek különös figyelemmel vizsgálni minden olyan ügyletet, amely jellegénél fogva különösen valószínű, hogy pénzmosással kapcsolatos lehet. Ezen túlmenően az irányelv rendelkezik arról, hogy a tagállamok a pénzmosás megelőzése érdekében az irányelv által szabályozott területen szigorúbb rendelkezéseket hozhatnak vagy tarthatnak hatályban).¹¹⁷

Az EU pénzmosás elleni második irányelve a preambulumban a következőket mondja ki: biztosítani kell, hogy a hitelintézetek és pénzügyi szervezetek egy bizonyos küszöbérték felett megköveteljék az ügyfél azonosítását annak érdekében, hogy a pénzmosók bűnözői tevékenységeik során ne tudják kihasználni a névtelenség nyújtotta lehetőséget, továbbá az ilyen rendelkezéseket a lehetőségekhez mérten ki kell terjeszteni valamennyi tényleges tulajdonosra is. Az irányelv azonban *nem definiálja, hogy ki értendő tényleges tulajdonos alatt*. Az irányelv rendelkezik arról, hogy amennyiben kétség merül fel arra vonatkozóan, hogy az ügyfél saját nevében jár-e el, vagy ha

¹¹⁶ Az EU pénzmosás elleni második irányelve 3. cikk (3)-(4) és (9) bekezdés

¹¹⁷ Az EU pénzmosás elleni második irányelve 5. és 15. cikk

bizonyossá válik, hogy nem saját nevében jár el, akkor az ezen irányelv hatálya alá tartozó intézményeknek és személyeknek (az ésszerűség keretein belül) intézkedéseket kell tenniük, hogy *kiderítsék azon személyek tényleges személyazonosságát, akik nevében az ügyfél eljár.*¹¹⁸ Az irányelv azonban nem tartalmaz konkrét rendelkezéseket a tényleges tulajdonos definíciójára, valamint az azonosítás eljárás módjára (például a rögzítendő adatok számára és fajtájára) vonatkozóan.

A felfedés tilalma alóli kivételek

Az EU pénzmosás elleni második irányelve már *tartalmazta a felfedés tilalmára vonatkozó rendelkezéseket.* Az irányelv kimondta: az irányelv hatálya alá tartozó intézmények és személyek, illetve ezek vezetői és alkalmazottai kötelesek tartózkodni attól, hogy az érintett ügyfélnek vagy harmadik személyeknek a tudomására hozzák azt a tényt, hogy egy pénzmosás-gyanús üggyellett kapcsolatos bejelentés vagy (kérésre) információ továbbításra került az illetékes hatóság részére, vagy azt a tényt, hogy pénzmosással kapcsolatos nyomozás van folyamatban. (Az irányelv kimondta továbbá, hogy a tagállamok nem kötelesek a felfedés tilalmára vonatkozó rendelkezéseket alkalmazni a közjegyzők, más független jogi hivatások képviselői, könyvvizsgálók, könyvelők és adótanácsadók esetében.)¹¹⁹ Az EU pénzmosás elleni második irányelve *nem biztosított* azonban *kivételeket a felfedés tilalma alól*, ezért az új irányelv által bevezetett kivételi lehetőségek fontos előrelépésnek, újításnak tekintendők.¹²⁰

12. Az Európa Tanács Varsói Egyezménye¹²¹

Az Európa Tanács 2005. május 16-án Varsóban kelt egyezménye „A pénzmosásról, a bűncselekményekből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról” elnevezést viseli, amely talán legfontosabb rendelkezése, hogy minden aláíró félnek létre kell hozni a saját pénzügyi

¹¹⁸ Az EU pénzmosás elleni második irányelve 3. cikk (7) bekezdés

¹¹⁹ Az EU pénzmosás elleni második irányelve 8. cikk

¹²⁰ Papp Zsófia: Az Európai Unió pénzmosás elleni második és harmadik irányelvének eltérő rendelkezései, *Iustum Aequum Salutare*, V. 2008/1. 137–155.

¹²¹ „Az Európa Tanács pénzmosásról, a bűncselekményekből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló, Varsóban, 2005. május 16-án kelt Egyezménye kihirdetéséről, valamint a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény módosításáról” szóló 2008. évi LXIII. törvény

hírszerző egységét. A pénzmosás elleni hatósági tevékenység minél hatékonyabb ellátása érdekében lehetővé kell tenni, hogy az egységek közvetlenül vagy legalább közvetve hozzáférjenek a pénzügyi, bűnüldözési és közigazgatási nyilvántartásokhoz, amely természetesen magában foglalja a pénzmosással kapcsolatos gyanús tranzakciók bejelentések fogadását és elemzését.

A Varsói Egyezmény 16. cikke írja elő a kölcsönös együttműködés sarkalatos szabályát, miszerint: „A Szerződő Felek kérelemre a lehető legnagyobb mértékben segítik egymást az eszközök, jövedelmek és más, elkobzás alá eső dolgok azonosításában és nyomon követésében. A segítségnyújtás kiterjed a fent említett dolgok létezésére, helyére vagy mozgására, természetére, jogállására vagy értékére vonatkozó bizonyítékok beszerzését és biztosítását célzó valamennyi intézkedésre.” Ennél konkrétabban fogalmaz a 17. és a 18. cikk, amelyek alapján minden szerződő fél: „megteszi a szükséges intézkedéseket annak megállapítására, hogy a nyomozás alá vont természetes vagy jogi személy birtokol-e vagy vezet-e egy vagy több, bármilyen természetű számlát a területén található bármelyik bankban, és ha igen, akkor átadja az azonosított számlák adatait.”, illetve „Egy másik Szerződő Fél kérésére a megkeresett Szerződő Fél átadja a meghatározott bankszámlák és azon banki műveletek adatait, amelyeket egy meghatározott időszak alatt hajtottak végre a megkeresésben meghatározott egy vagy több számlán, beleértve a küldő és a fogadó számlák adatait is.”

Az Egyezmény 4. Része már a vagyoni jellegű kényszerintézkedések kölcsönös elismeréséről, illetve egymás területén való végrehajthatóságáról, valamint az elkobzott dolgok további sorsáról beszél.

Az 5. Rész sorolja fel azokat az okokat, amelyek alapján megtagadható az együttműködés. A főbb indokok között szerepel, ha a kért cselekmény a megkeresett fél jogrendszerének alapelveivel ellentétes lenne, illetőleg a megkeresés teljesítése sértené a megkeresett fél szuverenitását, biztonságát, közrendjét vagy más lényeges érdekét. Lehetőség van a megtagadásra abban az esetben, amennyiben a megkeresett fél megítélése szerint a megkeresésben hivatkozott ügy jelentősége a kért cselekmény teljesítését nem indokolja, illetőleg ezen fél joga szerint nem lenne bűncselekmény.

A Varsói Egyezmény 7. Része szabályozza a felek közötti érintkezés, amely alapján „A központi hatóságok közvetlenül kapcsolatot tartanak egymással, sürgős esetben a megkereső Szerződő Fél igazságügyi hatóságai, beleértve az ügyészt, közvetlenül küldhetik meg megkereséseiket vagy tájékoztatásaikat a megkeresett Szerződő Fél

hasonló hatóságaihoz. ... Megkeresés vagy tájékoztatás küldhető a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Szervezeten (Interpol) keresztül.” (Egyezmény 34. cikk)

Az Egyezmény értelmében a megkereséseket írásba kell foglalni, azonban azokat elektronikus úton vagy telekommunikációs eszközzel is továbbíthatóak - amely jelentősen lerövidíti a megkeresések célba érését és teljesítésének idejét -, valamint a pénzügyi hírszerző egységek közötti együttműködés részletszabályait is taglalja.

Az Egyezményhez kötődik az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló Egyezménye, amelynek aláírási dátuma megegyezik az előző nyilatkozattal.¹²²

13. A Tanács 2005/212/IB számú Kerethatározata (2005. február 24.) a bűncselekményből származó jövedelmek, vagyon és az elkövetéshez használt eszközök elkobzásáról¹²³

A kerethatározat nemcsak kifejezetten a pénzmosás vonatkozásában született, hanem minden, bűncselekményből származó vagyonnal kapcsolatos elkobzásról. Ez az uniós jogszabály rendelkezik először a vagyonfelderítésről és vagyon-visszaszerzésről, amely többek között a pénzmosáshoz is kötődhet.

A 2 cikkben meghatározott elkobzás értelmében a tagállamok megteszik a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy képesek legyenek – akár egészben akár részben – az egy évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények elkövetési eszközeinek, illetőleg a bűncselekményekből származó jövedelmeknek, vagy az ilyen jövedelmekkel megegyező értékű vagyonnak az elkobzására.

Koncentráltan a kiterjesztett elkobzási hatáskör kereteiben a 3. cikk szerint a tagállamok elfogadják a legalább ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy képesek legyenek az olyan bűncselekmény miatt elítélt személy tulajdonában álló vagyon akár egészben, akár részben való elkobzására, melynek elkövetése az Európai Unió tagállamaiban a pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó vagyonok azonosításáról, felkutatásáról, zárolásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló, 2001. június 26-i 2001/500/IB tanácsi kerethatározat hatálya alá tartozik, feltéve, hogy a bűncselekmény a pénzmosástól eltérő, más bűncselekmények tekintetében

¹²² Ezt az Egyezményt Magyarországon „Az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló, Varsóban, 2005. május 16-án kelt Egyezménye kihirdetéséről” szóló 2011. évi II. törvény hirdette ki.

¹²³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:068:0049:0051:HU:PDF> (2012. 08. 12.)

maximálisan legalább öt évtől tíz évig terjedő börtönbüntetéssel büntetendő, a pénzmosás tekintetében maximálisan legalább négy évig terjedő börtönbüntetéssel büntetendő, és a bűncselekmény természetéből adódóan anyagi haszonszerzésre alkalmas.

14. Az EU III. pénzmosás elleni 2005/60/EK számú Irányelve¹²⁴

Az Európai Parlament és a Tanács 2005. október 26-i 2005/60/EK Irányelve „A pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről” arra kötelezte az EU tagállamokat¹²⁵, hogy 2007. december 15-ig léptessék hatályba az irányelveknek megfelelő törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket¹²⁶.

A III. pénzmosás elleni Direktíva (5) bekezdése alapján a Közösségi fellépésnek továbbra is különös figyelemmel kell lennie a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni harcban élen járó nemzetközi testületnek, a Pénzügyi Akciócsoportnak (FATF) a pénzmosás, illetve a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem terén megfogalmazott ajánlásaira¹²⁷. Tekintettel arra, hogy az FATF által megfogalmazott ajánlásokat 2003-ban nagymértékben felülvizsgálták, és kiterjesztették, ennek az irányelvnek összhangban kell lennie ezzel az új nemzetközi előírással¹²⁸. Az irányelv ugyanakkor megfelel az FATF IX, terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos speciális Ajánlásoknak is¹²⁹.

Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelvének egyik fontos célja a korábbi irányelv hatályának kiterjesztése a pénzmosás mellett a terrorizmus finanszírozása elleni

¹²⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:309:0015:0036:HU:PDF> (2012. 09. 01.)

¹²⁵ Jose Luis Martin: Spain: money laundering - new legislation International Company and Commercial Law Review 2010, N 56.

¹²⁶ Umut Turksen - Ismail Ufuk Misirlioglu - Osman Yukselturk: Anti-money laundering law of Turkey and the EU: an example of convergence?, Journal of Money Laundering Control 2011, 279.

¹²⁷ J. Arnaud Booij: Anti-money laundering and anti tax fraud rules in the Netherlands - an update, European Newsletter 2010, 3.

¹²⁸ Max Barrett: Customer identification under Ireland's new anti-money laundering and terrorist financing legislation: Part 2, Journal of International Banking Law and Regulation 2010, 568.

¹²⁹ Jose Luis Martin: Spain: money laundering - new legislation International Company and Commercial Law Review 2010, 56.

küzdelemre is, illetve a terrorizmus finanszírozásának megakadályozása érdekében a FATF által elfogadott 9 új speciális ajánlásnak¹³⁰ a közösségi jogba való beemelése.

Ezen irányelv tehát nemcsak a hatálya alá tartozó szolgáltatók tevékenységének pénzmosás céljára való felhasználásának megelőzését tűzte ki célul, hanem a terrorizmusnak ezen tevékenységeken keresztül pénzzel vagy pénzben kifejezhető értékkel bíró dologgal való támogatásának megelőzését is. Az irányelv már preambuluma (8) pontjában kimondja, hogy ezen irányelv megelőző intézkedéseinek nem kizárólag a bűncselekményből származó pénzek kezelésére kell kiterjedniük, hanem a jogszerűen szerzett pénzeknek vagy vagyontárgyaknak a terrorizmus céljaira történő gyűjtésére is. Az irányelv alapján a tagállamok kötelesek biztosítani a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának tilalmát¹³¹, továbbá az irányelv meghatározza, hogy mely elkövetői magatartások minősülnek pénzmosásnak és a terrorizmus finanszírozásának.¹³²

Az irányelv valamennyi további rendelkezése, kötelezettsége pedig a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzését, megakadályozását egyaránt szolgálja (az irányelv 22. cikke alapján például a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás gyanús ügyletek bejelentésének kötelezettsége egyaránt fennáll).

A személyi hatály kiterjesztése

Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelvnek hatálya kiterjed bizonyos, a korábbi irányelv által nem lefedett személyekre, intézményekre és tevékenységekre is, különös figyelmet szentelve a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása szempontjából kockázatot hordozó készpénzben történő fizetéseknél¹³³. Az irányelv hatálya a következők szerint került meghatározásra: *a hitelintézetek, a pénzügyi szolgáltatók, valamint a szakmai tevékenységük folytatása során eljáró meghatározott jogi és természetes személyek*. Szakmai tevékenységük folytatása során eljáró jogi és természetes személyek közül a következők tartoznak a hatály alá: könyvvizsgálók, könyvvellők és adótanácsadók; közjegyzők és más független jogi hivatások képviselői;

¹³⁰ fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/FATF Standards - IX Special Recommendations and IN rc.pdf (2012. 08. 27.)

¹³¹ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 1. cikk (1) bekezdés

¹³² Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 1. cikk (2) és (4) bekezdés

¹³³ Jose Luis Martin: Spain: money laundering - new legislation International Company and Commercial Law Review 2010, 56.

vagyonkezelői és társasági szolgáltatók; ingatlanügynökök; árukkal kereskedő más természetes és jogi személyek legalább 15 000 euró összegű készpénzfizetések esetén (függetlenül attól, hogy az ügyletre egyetlen, vagy több, összetartozónak tűnő műveletben kerül sor); kaszinók. Az irányelv meghatározza azon ügylet-típusokat, amelyek esetében a közjegyzők és más független jogi hivatások képviselői az irányelv hatálya alá tartoznak. Ezen esetkör lényegében megegyezik az EU pénzmosás elleni második irányelvében a közjegyzők és más független jogi hivatások képviselői kapcsán meghatározott ügylet-típusokkal.¹³⁴

Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve alapján a tagállamok határozhatnak úgy, hogy *a pénzügyi tevékenységgel alkalmi, vagy nagyon korlátozott alapon foglalkozó természetes vagy jogi személyek*, akik, vagy amelyek esetében alacsony a pénzmosás vagy a terrorizmus finanszírozása előfordulásának kockázata, nem tartoznak az irányelv rendelkezéseinek a hatálya alá. (A végrehajtó rendelkezések tartalmazzak részletszabályokat az alkalmi, vagy nagyon korlátozott alapon folytatott pénzügyi tevékenység alapján nyújtott mentesség technikai követelményeiről.)¹³⁵

Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve alapján a tagállamok kötelesek gondoskodni arról, hogy az irányelv rendelkezéseit teljes mértékben vagy részben *kiterjessék* a hatály alá tartozó intézményektől és személyektől különböző, olyan tevékenységeket folytató szolgáltató-típusokra, amelyek által végzett tevékenységek különösen alkalmasak arra, hogy pénzmosásra vagy a terrorizmus finanszírozására használják őket.¹³⁶

A kockázatalapú megközelítés¹³⁷

Az EU pénzmosás elleni második irányelve még *nem alkalmazta a kockázatalapú megközelítést*, és egységes kötelezettségeket írt elő valamennyi tagállam és szolgáltató számára a pénzmosás megelőzése érdekében. (Az irányelv csak a 12. cikkében a hatály kiterjesztése szempontjából biztosít döntési lehetőséget a tagállamok számára: a tagállamok kötelesek az irányelv rendelkezéseit teljes mértékben vagy részben kiterjeszteni az irányelv hatálya alá eső szervezeteken és személyeken kívül az olyan tevékenységeket folytató szolgáltatókra, amelyeknél különösen valószínű, hogy azokat pénzmosási célra használják fel.) Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve már a

¹³⁴ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 2. cikk (1) bekezdés

¹³⁵ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 2. cikk (2) bekezdés

¹³⁶ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 4. cikk

¹³⁷ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve által használt terminológia: „risk-based approach”

preambulum (22) pontjában kimondja: fel kell ismerni, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának kockázata nem minden esetben ugyanaz. Az irányelv erre tekintettel több esetben lehetővé teszi a tagállamok és a hatálya alá tartozó szolgáltatók számára, hogy az irányelvben meghatározott rendelkezésekhez képest kevésbé szigorú eljárásokat határozzanak meg és alkalmazzanak. Más esetekben pedig a kockázat mértékére tekintettel szigorúbb eljárások bevezetését teszi lehetővé vagy kötelezővé. A *kockázatalapú megközelítés* alapvetően a következő három esetkörben jelenik meg: *hatály meghatározása; ügyfél-átvilágítási intézkedések; felügyelet gyakorlása*. Az irányelv 4. cikke alapján (mint az már korábban is említésre került) a tagállamok kötelesek gondoskodni arról, hogy az irányelv rendelkezéseit kiterjesszék olyan szolgáltató-típusokra, amelyek által végzett tevékenységek különösen alkalmasak arra, hogy pénzmosásra vagy a terrorizmus finanszírozására használják őket. Az irányelv hatálya alá tartozó szolgáltatóknak az ügyfél-átvilágítási követelmények mindegyikét alkalmazniuk kell, de kockázatérzékenységi alapon megállapíthatják az ilyen intézkedések terjedelmét.¹³⁸ Az irányelv (az alacsony kockázatra tekintettel) bizonyos esetekben lehetővé teszi az egyszerűsített ügyfél-átvilágítás alkalmazását, más esetekben pedig (a magas kockázatra tekintettel) kötelezően előírja a fokozott ügyfél-átvilágítás alkalmazását.¹³⁹ A szakmai tevékenységük folytatása során eljáró meghatározott jogi és természetes személyek (könyvvizsgálók, könyvelők, adótanácsadók, közjegyzők és más független jogi hivatások képviselői, vagyongazdálkodók és társasági szolgáltatók, ingatlanügynökök, árukereskedők legalább 15 000 euró összegű készpénzfizetés esetén) esetében a tagállamok lehetővé tehetik a felügyelet kockázatérzékenységi alapon történő végrehajtását.¹⁴⁰

Az ügyfél-átvilágítási kötelezettség

Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve preambuluma (9) pontja kimondja, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzése ezen vonatkozásának rendkívüli fontosságára tekintettel, az új nemzetközi előírásoknak megfelelően, helyénvaló *konkrétabb és részletesebb rendelkezéseket* bevezetni az ügyfél és az esetleges tényleges tulajdonos azonosításával és a személyazonosságát igazoló ellenőrzésével kapcsolatban. Az irányelv meghatározza, hogy az ügyfél-átvilágítási

¹³⁸ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 8. cikk

¹³⁹ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 11. és 13. cikk

¹⁴⁰ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 37. cikk

intézkedéseket mely *esetekben* kell alkalmazni: az üzleti kapcsolat létesítésekor; a legalább 15 000 euró összegű alkalmi ügyletek teljesítésekor; pénzmosás vagy a terrorizmus finanszírozásának gyanúja esetében; továbbá ha kétség merül fel a korábban kapott ügyfélazonosító adatok valóságáról vagy megfelelőségéről¹⁴¹. Az irányelv részletesen leírja, hogy az *ügyfél-átvilágítási intézkedések* alatt mely intézkedések értendők: az ügyfél azonosítása és személyazonosságának igazoló ellenőrzése; adott esetben a tényleges tulajdonos azonosítása, valamint kockázatalapú és megfelelő intézkedések meghozatala személyazonosságának igazoló ellenőrzése céljából; információszerzés az üzleti kapcsolat céljáról és tervezett jellegéről; az üzleti kapcsolat folyamatos figyelemmel kísérése (ideértve az üzleti kapcsolat fennállása folyamán vállalt ügyletek és a pénzeszközök forrásának elemzését is). Az irányelv hatálya alá tartozó intézmények és személyek kockázaterzékenységi alapon megállapíthatják az ilyen intézkedések terjedelmét (az ügyfél-átvilágítási követelmények mindegyikét alkalmazniuk kell, de dönthetnek azok terjedelméről). Az ügyfél vagy a tényleges tulajdonos személyazonossága igazoló ellenőrzésének az üzleti kapcsolat létesítése, vagy az ügylet végrehajtása előtt kell megtörténnie, az irányelv azonban meghatározza a tagállamok számára a lehetséges kivételeket is.¹⁴²

Egyszerűsített ügyfél-átvilágítás

Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve (tekintettel arra, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának kockázata nem minden esetben ugyanaz) a kockázatalapú megközelítéssel összhangban bevezeti, hogy bizonyos esetekben alkalmazható az egyszerűsített ügyfél-átvilágítás. Egyszerűsített ügyfél-átvilágítás alkalmazása esetén az ügyfél-átvilágítási intézkedések elvégzése csak a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása gyanújának felmerülése esetén kötelező (nem kötelező tehát üzleti kapcsolat létesítése, stb. esetén). Az irányelv egy kötelező esetet, továbbá a tagállamok számára döntési lehetőségeket fogalmaz meg az alacsony kockázatúnak tartott ügyfelek, valamint termékek, ügyletek esetében. Az irányelv alapján kötelező jelleggel egyszerűsített ügyfél-átvilágítás alkalmazandó, amennyiben az ügyfél az ezen irányelv hatálya alá tartozó hitelintézetnek és pénzügyi szolgáltatónak vagy olyan harmadik országbeli hitelintézetnek vagy pénzügyi szolgáltatónak minősül, amelyre ott az ezen

¹⁴¹ Jose Luis Martin: Spain: money laundering - new legislation International Company and Commercial Law Review 2010, 57.

¹⁴² Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 7-9. cikk

irányelvben meghatározottakkal egyenértékű követelmények vonatkoznak, és amelyek betartása tekintetében felügyelet alatt áll¹⁴³. Ezen túlmenően a tagállamok lehetővé tehetik az ezen irányelv hatálya alá tartozó intézmények és személyek számára, hogy ne alkalmazzanak ügyfél-átvilágítást bizonyos ügyfelek esetében: jegyzett társaságok, közjegyzők vagy más független jogi hivatások képviselői által vezetett közös számlák tényleges tulajdonosai (mindkét kategória esetében bizonyos feltételek teljesülése esetén), belföldi hatóságok, továbbá egyéb olyan ügyfelek tekintetében, amelyeknél a pénzmosás vagy a terrorizmus finanszírozásának csekély kockázata áll fenn (a végrehajtó rendelkezések határozzák meg, hogy ezen ügyfeleknek mely feltételeknek kell megfelelniük, külön kritériumrendszert felállítva a hatóságokra, állami szervekre, illetve az egyéb ügyfelekre). A tagállamok lehetővé tehetik az egyszerűsített ügyfél-átvilágítás alkalmazását bizonyos termékek vagy ügyletek esetében is: életbiztosítási kötvények, nyugdíjtakarékossági biztosítási kötvények, alkalmazottaknak nyugellátást nyújtó nyugdíj-, járadék- és hasonló rendszer, elektronikus pénz (mind a négy kategória esetében bizonyos feltételek teljesülése esetén), valamint a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának csekély kockázatával járó termékek vagy ügyletek (a végrehajtó rendelkezések határozzák meg ezen esetben is, hogy ezen termékeknek vagy ügyleteknek mely feltételeknek kell megfelelniük).¹⁴⁴

Fokozott ügyfél-átvilágítás

Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve a kockázatalapú megközelítéssel összhangban (teljesen új intézményként) bevezeti a fokozott ügyfél-átvilágítás kötelezettségét, tekintettel arra, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának kockázata nem minden esetben ugyanaz, és így vannak olyan esetek, amikor különösen szigorú ügyfélazonosítási és igazolási eljárásokra van szükség. A fokozott ügyfél-átvilágítás alkalmazása esetén az irányelv 8. cikkében meghatározott valamennyi ügyfél-átvilágítási intézkedés elvégzése kötelező, és ezek mellett kerül sor (az irányelvben kötelező vagy példálózó jelleggel meghatározott) szigorúbb intézkedéstípusok végrehajtására. Az irányelv alapján a tagállamok a következő esetekre kötelesek előírni a fokozott ügyfél-átvilágítási intézkedések alkalmazását a nagyobb kockázat ellensúlyozására: az ügyfél nem jelent meg személyesen azonosítás céljából; harmadik

¹⁴³ Jose Luis Martin: Spain: money laundering - new legislation *International Company and Commercial Law Review* 2010, 56.

¹⁴⁴ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 11. cikk (1)-(2) és (5) bekezdés

országokbeli intézményekkel folytatott, határon átnyúló levelezőbanki kapcsolatok; a más tagállamban vagy harmadik országban lakóhellyel rendelkező politikai közszereplő személyekkel létesítendő üzleti kapcsolatok. Az irányelv ezen esetkörök vonatkozásában konkrét intézkedés-típusokat is meghatároz (kötelező vagy példálózó jelleggel). Ezen túlmenően a tagállamok előírhatják a fokozott ügyfél-átvilágítási intézkedések alkalmazását a pénzmosásnak vagy a terrorizmus finanszírozásának nagy kockázatát jelentő egyéb helyzetekben.¹⁴⁵

A tényleges tulajdonos¹⁴⁶

Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve már a preambulának (9) pontjában jelzi, hogy lényegesnek tartja a „tényleges tulajdonos” fogalmának pontos meghatározását, illetve a preambul (10) pontja kimondja, hogy az ezen irányelv hatálya alá tartozó intézményeknek és személyeknek ezen irányelvvel összhangban azonosítaniuk kell a tényleges tulajdonost, illetve ellenőrizniük kell személyazonosságát. Az irányelv ennek megfelelően pontosan *definiálja a „tényleges tulajdonos”-t*: azon természetes személy, amely az ügyfél tulajdonosa, vagy azt irányítja, továbbá az a természetes személy, amelynek megbízásából valamely ügyletet végrehajtanak, vagy valamely tevékenységet folytatnak. Ezen definíció alapján a tényleges tulajdonos tehát minden esetben egy természetes személyt jelent. A tényleges tulajdonos fogalma eltérően kerül meghatározásra a vállalatok, valamint az alapítványok, vagyongazdálkodók (azaz olyan jogalanyok, amelyek pénzeszközöket kezelnek és osztanak szét) esetében¹⁴⁷. (Vállalatok esetében tényleges tulajdonosnak minősül: 1. az a természetes személy, aki végső soron a jogalany tulajdonosa, vagy azt irányítja – amennyiben ez a jogalany nem a szabályozott piacon jegyzett társaság –; a 25% plusz egy részvény vagy egy szavazati jog ezen feltétel teljesülése szempontjából elegendőnek tekintendő; 2. az a természetes személy, aki egyéb módon gyakorol ellenőrzést egy jogalany vezetése felett. Alapítványok esetében tényleges tulajdonosnak minősül: 1. az a természetes személy, aki a vagyon legalább 25%-ának a kedvezményezettje; 2. azon személyek csoportja, akiknek legfőbb érdeke a jogalany létrehozása, illetve működtetése; 3. az a természetes személy, aki ellenőrzést gyakorol a vagyon legalább 25%-a felett.)¹⁴⁸

¹⁴⁵ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 13. cikk

¹⁴⁶ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve által használt terminológia: „beneficial owner”

¹⁴⁷ Jose Luis Martin: Spain: money laundering - new legislation International Company and Commercial Law Review 2010, 56.

¹⁴⁸ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 3. cikk 6. pont

Ezen túlmenően (amint az már a “4. Ügyfél-átvilágítási kötelezettség” pont alatt is említésre került) az irányelv az ügyfél-átvilágítási intézkedések között megjeleníti a tényleges tulajdonos azonosítását, továbbá kockázatalapú és megfelelő intézkedések meghozatalát személyazonosságának igazoló ellenőrzése céljából. A tényleges tulajdonos személyazonossága igazoló ellenőrzésének (hasnolón az ügyféléhez) alapesetben az üzleti kapcsolat létesítése vagy az ügylet végrehajtása előtt kell megtörténnie.¹⁴⁹

Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve sem határozza meg azonban a tényleges tulajdonosok azonosításának eljárás módját (például a rögzítendő adatok számát és fajtáját). Ebben a vonatkozásban tehát az irányelv a tagállamokra bízta a megfelelő eljárási szabályok kidolgozását.

Politikai közszereplő¹⁵⁰

Az EU pénzmosás elleni második irányelve *nem tartalmaz rendelkezéseket a politikai közszereplők vonatkozásában*: nem definiálja a politikai közszereplő fogalmát és nem ír elő speciális rendelkezéseket az azonosításuk kapcsán. Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve már a preambulának (25) pontjában jelzi, hogy az olyan magánszemélyekkel való üzleti kapcsolatok, akik fontos állami pozíciókat töltenek vagy töltöttek be (különösen, ha ezek a személyek olyan országokból jönnek, ahol széles elterjedt a korrupció), nagyobb kockázatot jelentenek a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása szempontjából. A korrupció elleni küzdelemre irányuló nemzetközi erőfeszítés is indokolja az ilyen esetekben alkalmazott fokozott figyelmet, és a nemzeti politikai közszereplők vonatkozásában a szokásos ügyfél-átvilágítási intézkedések, valamint a külföldi (a másik tagállamban vagy harmadik országban lakóhellyel rendelkező) politikai közszereplők vonatkozásában a fokozott ügyfél-átvilágítási intézkedések alkalmazását. Az irányelv meghatározza a *politikai közszereplők fogalmát*: olyan természetes személyek, akik fontos közfeladatokat látnak vagy láttak el, továbbá az ilyen személyek közvetlen hozzátartozói, vagy akikkel közismerten közeli kapcsolatban állnak.¹⁵¹ A politikai közszereplő fogalom egyes elemeit pedig a végrehajtó rendelkezések határozzák meg (segítve ezáltal a tagállamokat a nemzeti sajátosságoknak is megfelelő definíció kialakításában): a „természetes személyek, akik

¹⁴⁹ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 8-9. cikk

¹⁵⁰ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve által használt terminológia: „politically exposed persons”

¹⁵¹ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 3. cikk 8. pont

fontos közfeladatokat látnak vagy láttak el” kategória meghatározása (államfők, kormányfők, miniszterek, országgyűlési képviselők, stb.); a „közvetlen hozzátartozó” kategóriába tartozók megnevezése (házastárs, élettárs, stb.); továbbá annak meghatározása, hogy kik minősülnek „közeli kapcsolatban álló személynek” (bármely természetes személy, aki a fontos közfeladatot ellátó személlyel közösen jogalanyok és társulás jellegű jogi megállapodások tényleges tulajdonosaként ismert, vagy vele szoros üzleti kapcsolatban áll stb.). A végrehajtó rendelkezések kimondják továbbá, hogy ha a személy legalább egy éve felhagyott a fontos közfeladatok ellátásával, az irányelv hatálya alá tartozó intézmények és személyek nem kötelesek őt a továbbiakban politikai közszereplőnek tekinteni. Az irányelv ezt követően rendelkezik a külföldi politikai közszereplő személyekkel létesítendő üzleti kapcsolatok esetében a *fokozott ügyfélátvilágítási intézkedések* kötelező alkalmazásáról, és konkrét intézkedés-típusokat is meghatároz: a szolgáltatóknak rendelkezniük kell megfelelő, kockázatalapú eljárásokkal annak megállapításához, hogy az ügyfél politikai közszereplő-e; rendelkezniük kell továbbá a felső vezetés jóváhagyásával az ilyen ügyfelekkel való üzleti kapcsolat létesítéséhez, stb.¹⁵²

Harmadik személyek teljesítése

Az EU pénzmosás elleni második irányelve nem tette lehetővé a más szolgáltató által elvégzett ügyfél-átvilágítási intézkedések elfogadását, így az irányelv hatálya alá tartozó intézmények és személyek saját maguk kötelesek megkövetelni ügyfeleiktől a személyazonosságuk igazolásának bizonyítékkal történő alátámasztását. Ezért az új irányelv által bevezetett lehetőség az ügyfél-átvilágítás végrehajtása szempontjából rendkívül fontos előrelépésnek, újításnak tekintendő¹⁵³. Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve bevezeti a más szolgáltató által elvégzett ügyfél-átvilágítási intézkedések elfogadásának a lehetőségét. Már a preambulum (27) pontja megállapítja, hogy az üzleti késedelmekhez és a hatékonyság csökkenéséhez vezető ismételt ügyfélazonosítási eljárás elkerülése érdekében indokolt (megfelelő biztosítékok mellett) megengedni az olyan ügyfelek befogadását, akiknek az azonosítását máshol már elvégezték. Az irányelv részletesen meghatározza a más szolgáltató által elvégzett ügyfél-átvilágítás eredményének elfogadására vonatkozó szabályokat. Az irányelv

¹⁵² Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 13. cikk (4) bekezdés

¹⁵³ Max Barrett: Customer identification under Ireland's new anti-money laundering and terrorist financing legislation: Part 1 Journal of International Banking Law and Regulation, 2010, 502.

alapján a tagállamok megengedhetik az ezen irányelv hatálya alá tartozó intézmények és személyek számára, hogy harmadik személyekre hagyatkozzanak az ügyfél-átvilágítási intézkedések teljesítése tekintetében. Az e követelmények teljesítésére vonatkozó végső felelősséget azonban továbbra is a harmadik személyre hagyatkozó, ezen irányelv hatálya alá tartozó intézmény vagy személy viseli. Az irányelv a tagállamok számára három döntési lehetőséget fogalmaz meg. (A tagállam diszkrecionális joga tehát rendelkezni arról, hogy engedélyezi-e a szolgáltatói számára ezen lehetőséget, és ha igen, milyen esetekben.) Mindhárom esetben fontos általános szabály: ha a tagállam megengedi, hogy a területén található bizonyos szolgáltatókra belföldön harmadik személyként hagyatkozzanak, akkor köteles megengedni azt is, hogy egy más tagállamban azonos kategóriába tartozó szolgáltató által az irányelv rendelkezéseinek megfelelően elvégzett ügyfél-átvilágítás eredményét is elfogadják. (Tehát ilyen irányú döntés esetén például a hazai és a más tagállamban lévő hitelintézet által elvégzett ügyfél-átvilágítás eredményének elfogadását egyaránt engedélyeznie kell.) A tagállam lehetővé teheti valamennyi szolgáltató számára a hitelintézetek és pénzügyi szolgáltatók (kivéve a pénzváltást, valamint a készpénzátutalást végző szolgáltatók) által elvégzett ügyfél-átvilágítás eredményének elfogadását. A tagállam lehetővé teheti továbbá a pénzváltást, valamint a készpénzátutalást végző szolgáltatók által, valamint a szakmai tevékenységük folytatása során eljáró meghatározott jogi és természetes személyek (könyvvizsgálók, könyvelők és adótanácsadók; közjegyzők és más független jogi hivatások képviselői; vagyonkezelői és társasági szolgáltatók) által elvégzett ügyfél-átvilágítás eredményének elfogadását az ugyanezen tevékenységet folytató szolgáltatók számára. (Fontos tehát, hogy amíg első esetben a tagállam valamennyi szolgáltató számára lehetővé teheti az ügyfél-átvilágítás eredményének elfogadását, addig a másik két esetben csak az ügyfél-átvilágítást elvégző szolgáltatóval azonos tevékenységet folytató szolgáltatók számára.) Az irányelv további részletszabályokat is meghatároz: „harmadik személyek” kategória követelményeinek meghatározása (szakmai nyilvántartásba vétel, egyenértékű ügyfél-átvilágítási vagy nyilvántartási követelmények alkalmazása); információk, másolatok rendelkezésre bocsátása; a kiszervezés vagy a meghatalmazotti jogviszony kivétele ezen rendelkezések alól.¹⁵⁴

A felfedés tilalma alóli kivételek¹⁵⁵

¹⁵⁴ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 14–19. cikk

¹⁵⁵ Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve 28. cikk

Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve is *tartalmazza a felfedés tilalmára vonatkozó rendelkezéseket*. Az irányelv hatálya alá tartozó intézmények és személyek, valamint vezetőik és alkalmazottaik nem tájékoztathatják sem az érintett ügyfelet, sem harmadik személyeket arról, hogy pénzmosás vagy a terrorizmus finanszírozás gyanús ügyletre vonatkozó bejelentés került továbbításra az illetékes hatóság részére, illetve arról sem, hogy pénzmosással vagy a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos nyomozás folyik, vagy arra kerülhet sor. Az irányelv ezen túlmenően *kivételeket is meghatároz a felfedés tilalma alól*. A tilalom nem vonatkozik az információknak a felügyeletet ellátó hatóságok részére, vagy bűnüldözés céljából történő felfedésére. A felfedés tilalma nem akadályozza az információk felfedését a következő szolgáltatók között: az ugyanazon pénzügyi konglomerátumhoz tartozó intézmények; meghatározott nem pénzügyi szolgáltatók (könyvvizsgálók, könyvelők, adótanácsadók, közjegyzők és más független jogi hivatások képviselői), ha az érintettek szakmai tevékenységüket ugyanazon jogi személyen vagy egy hálózaton belül folytatják; hitelintézetek, pénzügyi szolgáltatók és meghatározott nem pénzügyi szolgáltatók (könyvvizsgálók, könyvelők, adótanácsadók, közjegyzők és más független jogi hivatások képviselői) azokban az esetekben, amelyek ugyanazon ügyfélre és ugyanazon ügyletre vonatkoznak (meghatározott feltételekkel: a szolgáltatók ugyanazon szakmához tartoznak, a szakmai titoktartás és a személyes adatok védelme tekintetében egyenértékű követelmények vonatkoznak rájuk, továbbá a kicserélt információk kizárólag a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása céljára használhatóak fel). Mindhárom esetben fontos, hogy a kivételek a más tagállamban vagy olyan harmadik országban található szolgáltatókra egyaránt vonatkoznak, ahol az ezen irányelvvel egyenértékű követelmények alkalmazandóak. Az irányelv egy további kivételt is meghatároz: nem eredményez felfedést, ha a meghatározott nem pénzügyi szolgáltató (könyvvizsgáló, könyvelő, adótanácsadó, közjegyző és más független jogi hivatások képviselője) egy ügyfelet szándékozik meggyőzni a jogellenes tevékenységgel való felhagyásról.¹⁵⁶

A III. Irányelvhez kötődik a Bizottság 2006/70/EK¹⁵⁷ számú Irányelve (2006. augusztus 1.) „A „politikai közszereplők” fogalmát, valamint az egyszerűsített ügyfél-átvilágítási eljárások és az alkalmi vagy nagyon korlátozott alapon folytatott pénzügyi tevékenység

¹⁵⁶ Papp Zsófia: Az Európai Unió pénzmosás elleni második és harmadik irányelvének eltérő rendelkezései, *Iustum Aequum Salutare*, V. 2008/1. 137–155.

¹⁵⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:214:0029:0034:HU:PDF> (201.206. 15.)

alapján nyújtott mentesség technikai követelményeit illetően a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvre vonatkozó végrehajtási intézkedések megállapításáról”; „A pénzáttalásokat kísérő megbízási adatokról” szóló az Európai Parlament és a Tanács 1781/2006/EK¹⁵⁸ rendelete (2006. november 15.); valamint „A Közösség területére belépő, illetve a Közösség területét elhagyó készpénz ellenőrzéséről” szóló az Európai Parlament és a Tanács **1889/2005/EK rendelete**¹⁵⁹ (2005. október 26.).

Az utóbbi rendelet egy összeghatárt határoz meg, ugyanis, „Az a Közösségbe belépő, vagy a Közösséget elhagyó természetes személy, aki 10 000 EUR vagy azt meghaladó értékű készpénzt tart magánál, köteles erről az összegről e rendelettel összhangban azon tagállam hatóságának nyilatkozni, amelyen keresztül a Közösségbe belép vagy elhagyja azt.”¹⁶⁰ A rendeletet Magyarországon is végrehajtottak.¹⁶¹

VI. NEMZETKÖZI SZERVEZETEK

1. FATF – Nemzetközi Pénzügyi Akciócsoport¹⁶²

1989 júliusában Párizsban a hét vezető gazdasági hatalom (G7) – az EK Bizottsága elnökének részvételével – éves, hagyományra vált csúcstalálkozóján egyhangú határozatot hozott, egy kifejezetten a pénzmosás elleni küzdelem céljából létrehozandó nemzetközi szervezet, a Financial Action Task Force on Money Laundering (Pénzügyi Akció Csoport, FATF/GAFI) felállításáról, melynek elsődleges feladata az egyes országokban kimunkált nemzeti programok összehangolása, a hatóságaik közötti

¹⁵⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:345:0001:0009:HU:PDF> (2012. 08. 22.)

¹⁵⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:309:0009:0012:HU:PDF> (2012. 09. 12.)

¹⁶⁰ 1889/2005/EK rendelet 3. cikk (1) bekezdés

¹⁶¹ A Közösség területére belépő, illetve a Közösség területét elhagyó készpénz ellenőrzéséről szóló, 2005. október 26-i 1889/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló 2007. évi XLVIII. törvény

¹⁶² Jean Chappez: La lutte internationale contre le Blanchiment des capitaux d'origine illicite et le financement du terrorisme (Annuaire Français de droit international XLIX 2003. CNRS Éditions, Paris) 545. o.

kapcsolatok erősítése, valamint a Baseli Nyilatkozat és a Bécsi Konvenció alapelveinek gyakorlati megvalósítása.¹⁶³

Később csatlakozott a szervezethez az OECD több tagországa, az Arab-öböl menti országok¹⁶⁴ és egyes távol-keleti országok illetve az EU tagállamai is. Az Akciócsoport megelőző intézkedésekkel kívánja a bankok és a pénzüzetek pénzmosásra történő felhasználását megakadályozni, továbbá kölcsönös információ cserét és együttműködést biztosít a tagok között¹⁶⁵. A kormányközi szervezet titkárságának székhelye Párizsban egybeesik az OECD központi irodájával.

Az FATF¹⁶⁶ kizárólagos feladata a pénzmosás elleni küzdelem, amely érdekében egy 40 pontból álló ajánlást fogalmazott meg 1990-ben. Az Ajánlások, melyek azóta többször is módosításra kerültek a mai napig a pénzmosás elleni fellépés legfontosabb alapelveit rögzítik¹⁶⁷. Az Ajánlás a következő témakörökre vonatkozik: a nemzetközi jogrendszerek továbbfejlesztése, a bankrendszer szerepének erősítése valamint a nemzetközi együttműködés továbbfejlesztése.

Az ajánlások sikeres teljesítésének a következők a feltételei:

- a Bécsi Egyezmény ratifikálása,
- hatékony törvények a pénzmosás ellen, amelyek a lehetőséghez képest ne korlátozódnak a kábítószer-bűncselekményekre,
- széleskörű nyomozati jogosultságok az elrendelő elkobzás érdekében,
- a banki alkalmazottak bejelentési kötelezettségét a bűnüldözési hatóságoknak illetve a „know-your-customer” elv érvényesítését (banki ügyfelek azonosítása),
- a nemzetközi együttműködés biztosítása érdekében két- vagy többoldalú szerződések létrehozatala.

1990 és 1996 között számos változás és értelmező megjegyzés született, amelyek azt szolgálták, hogy az ajánlásokra minél több iránymutatás vonatkozzon. Az ajánlásokat több mint 130 ország írta alá és nemzetközi szabványként használja. 2001. szeptember 11-i az Amerikai Egyesült Államokat ért terrortámadás a világot alapjaiban rázta meg,

¹⁶³ Lásd: <http://www.fatf-gafi.org/pages/aboutus/>

¹⁶⁴ Siti Faridah Abdul Jabbar: Money laundering laws and principles of Sharia: dancing to the same beat?, *Journal of Money Laundering Control*, J.M.L.C. 2011, 14(3), 198

¹⁶⁵ Umut Turksen - Ismail Ufuk Misirlioglu - Osman Yukselturk: Anti-money laundering law of Turkey and the EU: an example of convergence?, *Journal of Money Laundering Control* 2011, 279.

¹⁶⁶ Siti Faridah Abdul Jabbar: Money laundering laws and principles of Sharia: dancing to the same beat?, *Journal of Money Laundering Control*, 200.

¹⁶⁷ Victoria Paz: Mercosur: Bill on Money Laundering: FATF requirements, *International Trade Law & Regulation* 2010, 12.

így az FATF a már meglévő 40 ajánlás mellé még 9 speciális ajánlást alkotott, amely külön a terrorizmus finanszírozással foglalkozik.

A nemzetközi szervezeteknek így az FATF-nek is szembe kellett nézni egy új veszéllyel, amely arra sarkallta a tagállamokat, hogy válaszreakcióként vizsgálják felül ajánlásaikat és minél előbb aktualizálják azokat¹⁶⁸. A válasz nem váratott magára túl sokat, 2002. május 30-án elfogadták a Konzultációs Dokumentumot, amely tartalmazta a változtatások anyagait. A változtatások során nem szabályoztak le mindent, hiszen a tagállamok más-más jogrendszer alapján működnek. Az országok saját kötelessége, hogy a lehetőségekhez mérten valósítsák meg az ajánlásokat.

Amennyiben a tagországok nem megfelelő mértékben módosítottak illetve jártak el az ajánlások bevezetésében úgy feketelistára kerültek. A párizsi szervezet 2000-ben kezdte meg a nemzetközi pénzmosási feketelista rendszeres összeállítását, melynek során tagországainak szakértői 25 olyan jogszabályi és gyakorlati hiányosságokat, problémákat rögzítettek, amelyek közül többnek az észlelése esetén valamely államot a pénzmosás elleni nemzetközi küzdelemben „nem együttműködőnek” (NCCT- Non-Cooperative Countries and Territories, Nem Együttműködő Országok és Területek) vagy jobb esetben „részlegesen nem együttműködőnek” bélyegeznek. Az ilyen minősítés felhatalmazza az FATF-tagokat, hogy szankciókat helyezzenek kilátásba a listára tett országok számára. Ilyen szankció lehet a listára tett országban számlát fenntartó állampolgárokkal, vállalkozásokkal szemben például, hogy szigorú ügyfél-azonosítási kötelezettséget írjanak elő a pénzintézetek számára vagy a velük való tranzakciókat különleges feltételekhez kössék, végső soron akár meg is tiltsák. A 2001-es listára Magyarország is fel került 2002 júniusáig.

Az FATF által kiadott 40 Ajánlás, a hozzá kapcsolódó Értelmező Megjegyzések, illetve a 9 Különleges Ajánlás és a 25 NCCT-kritérium, valamint a Felülvizsgálat alkotja együttesen az ún. FATF Szabályzatot, melynek célja egy mindenre kiterjedő és egységes intézkedés rendszer és az ún. legjobb gyakorlatok¹⁶⁹ nyújtása a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésére.

¹⁶⁸ Victoria Paz: Mercosur: Bill on Money Laundering: FATF requirements, *International Trade Law & Regulation* 2010, 12.

¹⁶⁹ http://www.fatf-gafi.org/findDocument/0,3770,en_32250379_32235720_1_43383774_1_1_1,00.html (2012. 08. 17.)

1.1. Az FATF Negyven Ajánlása¹⁷⁰

Az ellenintézkedések fejlődésére válaszul a pénzmosás módszerei és technikái is átalakulnak. Az utóbbi évek során a Pénzügyi Akciócsoport (Financial Action Task Force (FATF))¹⁷¹ a különféle eljárások egyre kifinomultabb kombinációit észlelte. Ezek közé tartozik például a jogi személyeknek az illegális jövedelmek valódi tulajdonlása és kontrollja elfedése érdekében történő növekvő mértékű bevonása, valamint a bűncselekményekből származó pénzek tisztára mosásában a megfelelő szakemberek tanácsainak fokozódó igénybe vétele. E tényezők, továbbá a FATF Non-Cooperative Countries and Territories (nem együttműködő országok és területek) elnevezésű folyamata során felhalmozott tapasztalatok és számos nemzeti és nemzetközi kezdeményezés együttes hatására a FATF felülvizsgálta és a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása ellen folytatott küzdelem új, átfogó rendszerévé alakította át Negyven Ajánlását. A FATF most a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben működtetett nemzeti rendszereknek a FATF Ajánlásaival való összhangba hozása és az itt leírt intézkedések hatékony és eredményes megvalósítása érdekében a szükséges lépések megtételére kér fel minden országot¹⁷².

A Negyven Ajánlás átdolgozásához szükséges felülvizsgálati folyamat hosszadalmas munkát igényelt, amelyben a FATF tagjai, a tagokon kívüli szervezetek, megfigyelők, a pénzügyi és más érintett szektorok képviselői és minden érintett vagy érdeklődő fél egyaránt részt vehetett. Ez a konzultációs folyamat rendkívül nagy mennyiségű és széles körű ismeretek, adatok és információk rendelkezésre bocsátásával segítette az átdolgozással járó munkát.

Az átdolgozott Negyven Ajánlás a pénzmosás mellett immár a terrorizmus finanszírozására is érvényes, és a Terrorizmus Finanszírozására vonatkozó Kilenc Különleges Ajánlással (Nine Special Recommendations on Terrorist Financing) együttesen hatásosabb, átfogó és következetes intézkedésekből álló keretrendszer

¹⁷⁰ http://www.fatf-gafi.org/document/28/0,3746,en_32250379_32236920_33658140_1_1_1_1,00.html (2012. 08. 17.)

¹⁷¹ Indira Carr - Miriam Goldby: Recovering the proceeds of corruption: UNCAC and anti-money laundering standards *Journal of Business Law* 2011, 179.

¹⁷² Victoria Paz: Mercosur: Bill on Money Laundering: FATF requirements, *International Trade Law & Regulation* 2010, 12.

biztosít a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem céljaira¹⁷³. A FATF tudja, hogy a különböző országok a különféle jogi és pénzügyi rendszerek igen széles választékát alkalmazzák és működtetik, így a közös cél megvalósításához - különös tekintettel a részletkérdésekre - nem vezethetők be azonos intézkedések. Az Ajánlások ennek megfelelően minimális cselekvési normákat határoznak meg az egyes országok számára, hogy a saját körülményeik és alkotmányos kereteik szerint meghatározott részletes intézkedéseket ezek figyelembe vételével hajtsák végre¹⁷⁴. Az Ajánlások kiterjednek minden, az egyes nemzeti rendszereknek a saját büntetőjogi igazságszolgáltatási és szabályozói rendszereiken belül alkalmazandó megoldásra és végrehajtandó intézkedésre; a pénzügyi intézmények és bizonyos további vállalkozások és egyes hivatások képviselői által végrehajtandó megelőző intézkedésekre, továbbá a nemzetközi együttműködésre¹⁷⁵.

A FATF eredeti Negyven Ajánlása a 1990-ben került kidolgozásra a pénzügyi rendszereknek a kábítószer-kereskedelemből származó pénzek tisztára mosásával foglalkozó személyek általi, törvényellenes kihasználása elleni küzdelem kezdeményezéseként¹⁷⁶. Az Ajánlások első átdolgozására 1996-ban került sor, a pénzmosás különféle válfajai és megoldásai fejlődésének tükrözéseként. Az 1996. évben kialakított Negyven Ajánlást több mint 130 ország fogadta el és jelenleg az Ajánlások alkotják a nemzetközi pénzmosás elleni küzdelem alapnormáját.

A 2001. év októberében a FATF a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre is kiterjesztette tevékenységi körét, és e tekintetben a Terrorizmus Finanszírozása elleni Kilenc Különleges Ajánlás kialakításával igen fontos lépést tett. Az Ajánlások a terrorista cselekmények és a terrorszervezetek finanszírozása elleni küzdelemre irányuló intézkedéseket tartalmaznak, és a Negyven Ajánlás kiegészítőiként működnek.

¹⁷³ Nicholas Ryder: The Financial Services Authority and money laundering: a game of cat and mouse, Cambridge Law Journal 2010, 637.

¹⁷⁴ Kenneth Murray: The uses of irresistible inference: protecting the system from criminal penetration through more effective prosecution of money laundering offences, Journal of Money Laundering Control 2011, 12.

¹⁷⁵ Indira Carr - Miriam Goldby: Recovering the proceeds of corruption: UNCAC and anti-money laundering standards Journal of Business Law 2011, 179.

¹⁷⁶ vö. Norman Mugarura: The global anti-money laundering court as a judicial and institutional imperative, Journal of Money Laundering Control 2011, 73.

A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem egyik kulcsfontosságú eleme az egyes országok rendszereinek a szóban fogó nemzetközi normák szempontjából történő monitorozása és értékelése szükségessége¹⁷⁷. A FATF és a FATF-jellegű regionális testületek által folytatott kölcsönös értékelések és az IMF és a Világbank által folytatott felmérések/értékelések létfontosságú mechanizmusnak tekintendők a FATF Ajánlások minden ország által történő hatásos megvalósításának biztosításában¹⁷⁸. Az FATF Ajánlásait 1996-ban, 2003-ban, 2004-ben átdolgozta. A legfrissebb anyagot 2012. február 16. napján tették hozzá az FATF honlapján.¹⁷⁹

1¹⁸⁰. Az országok¹⁸¹ ismerjék fel, hogy azonosítaniuk kell, valamint meg kell érteniük az adott ország kockázati tényezőjét a pénzmosásra¹⁸² valamint a terrorizmus finanszírozására vonatkozóan, és ennek megakadályozására intézkedéseket kell tenniük, melynek keretében ki kell jelölniük egy hatóságot vagy létre kell hozniuk egy mechanizmust, mely koordinálja a kockázati tényezők felmérését, és célzott erőforrásokat biztosít a kockázatok hatékony mérséklésére.¹⁸³

2. Az országok rendelkezzenek a pénzmosás megelőzésére¹⁸⁴ valamint a terrorizmus finanszírozásnak megakadályozására vonatkozó nemzeti irányelvekkel, mely az azonosított kockázati tényezők alapján kerül kialakításra tudás¹⁸⁵, és melyet rendszeresen

¹⁷⁷ vö. Mateusz Radomyski: What problems has money laundering posed for the law relating to jurisdiction?, Coventry Law Journal 2010, 10.

¹⁷⁸ Umur Turksen - Ismail Ufuk Misirlioglu - Osman Yukselturk: Anti-money laundering law of Turkey and the EU: an example of convergence?, Journal of Money Laundering Control 2011, 279.

¹⁷⁹ <http://www.fatf-gafi.org/topics/fatfrecommendations/documents/internationalstandardsoncombatingmoneylaunderingandthefinancingofterrorismproliferation-thefatfrecommendations.html> (2012. 08. 18.)

¹⁸⁰ Jean Chappez: La lutte internationale contre le Blanchiment des capitaux d'origine illicite et le financement du terrorisme (Annuaire Français de droit international XLIX 2003. CNRS Éditions, Paris) 548. o.

¹⁸¹ Siti Faridah Abdul Jabbar: Money laundering laws and principles of Sharia: dancing to the same beat?, Journal of Money Laundering Control, 198

¹⁸² szervezett bűnözői csoportban és zsarolásban való részvétel; terrorizmus, beleértve a terrorizmus finanszírozását; emberkereskedelem és kivándorlók csempészete; szexuális kizsákmányolás, beleértve a gyermekek szexuális kizsákmányolását; narkotikumok és pszichotropikus vegyületek illegális kereskedelme; illegális fegyverkereskedelem; lopott és más áruk illegális kereskedelme; korrupció és vesztegetés; csalás; valutahamisítás; termékek hamisítása, termékekkel folytatott kalózkodás; a környezetet károsító bűncselekmények; gyilkosság, súlyos testi sértés; emberrablás, személyi szabadság elvétele, túszejtés; betörés, lopás; csempészet; kényszerítés/zsarolás; hamisítás; kalózkodás és bennfentes kereskedelem és a piac befolyásolása

¹⁸³ Jonathan Fisher: The anti-money laundering disclosure regime and the collection of revenue in the United Kingdom, British Tax Review 2010, 236.

¹⁸⁴ vö. Kenneth Murray: The uses of irresistible inference: protecting the system from criminal penetration through more effective prosecution of money laundering offences, Journal of Money Laundering Control 2011, 7.

¹⁸⁵ Kenneth Murray: The uses of irresistible inference: protecting the system from criminal penetration through more effective prosecution of money laundering offences, Journal of Money Laundering Control 2011, 9-11.

felül kell vizsgálni, valamint ki kell jelölni egy hatóságot vagy más mechanizmus mely felelősséggel tartozik ezeknek az irányelveknek a végrehajtására¹⁸⁶, vonatkozóan.¹⁸⁷

3. Az országok nyilvánítsák bűncselekménynek a pénzmosást a Bécsi és a Palermói Egyezményben foglaltak alapján¹⁸⁸.

4¹⁸⁹. Biztosítani kell az alábbiakat: befagyasztani vagy lefoglalni és elkobozni a pénzmosással érintett tulajdont, a pénzmosásra vagy bűncselekmény elkövetésére használt vagy használni kívánt eszközöket vagy jövedelmeket, olyan tulajdont vagy jövedelmet mely a terrorizmus finanszírozására vagy terrorista akciókra vagy terrorista szervezetek finanszírozására használnak fel vagy kívánnak felhasználni vagy tesznek félre vagy az erre a célra megfelelő értékű vagyontárgyakat

5. Az országok a terrorizmus finanszírozását, a Terrorizmus Finanszírozási Egyezményben foglaltak alapján, valamint nemcsak a terrorista akciók finanszírozását nyilvánítsák bünténnyé, hanem a terrorista szervezet vagy terrorista egyének finanszírozását is, abban az esetben is ha erre vonatkozóan nincs speciális törvény. A országok garantálják, hogy az ilyen típusú bűncselekmény a pénzmosási bűncselekmény kategóriájába tartozik

(Korábban: Pénzintézetek ne vezessenek névtelen¹⁹⁰ és olyan számlákat, amelyeket nyilvánvalóan fiktív számlatulajdonos¹⁹¹ nevére nyitottak vagy nyitnának¹⁹², figyelemmel a meghatározott küszöbértékekre¹⁹³ és az ügyfél azonosítási¹⁹⁴ és ellenőrzési eljárására¹⁹⁵,

¹⁸⁶ Max Barrett: Customer identification under Ireland's new anti-money laundering and terrorist financing legislation: Part 1 *Journal of International Banking Law and Regulation*, 2010, 504.

¹⁸⁷ Ez ne zárja ki a párhuzamos büntetőjogi, polgári jogi, vagy közigazgatási eljárásokat a jogi személyekkel kapcsolatosan azon országokban, ahol a felelősségi ilyen formái rendelkezésre állnak. A jogi személyekre vonatkoznak objektív, arányos és eltántorító szankciók. Az ilyen intézkedések ne csorbítsák az egyének büntetőjogi felelősségét

¹⁸⁸ Kenneth Murray: The uses of irresistible inference: protecting the system from criminal penetration through more effective prosecution of money laundering offences, *Journal of Money Laundering Control* 2011, 12.

¹⁸⁹ Jean Chappez: La lutte internationale contre le Blanchiment des capitaux d'origine illicite et le financement du terrorisme (*Annuaire Français de droit international XLIX 2003*. CNRS Éditions, Paris) 548. o.

¹⁹⁰ Dr. Gál István: Régi és új kísérletek a gazdasági bűnözés fogalmának meghatározására (*Rendészeti Szemle 2009. 7-8. szám 24.*)

¹⁹¹ Jonathan Fisher: The anti-money laundering disclosure regime and the collection of revenue in the United Kingdom, *British Tax Review* 2010, 235-236.

¹⁹² Norman Mugarura: The global anti-money laundering court as a judicial and institutional imperative, *Journal of Money Laundering Control* 2011, 65.

¹⁹³ Pénzintézetek (az 5. Ajánlásban meghatározott eseti ügyfél tekintetében) - 15.000 USD/EUR; Kaszinók, internetes kaszinók (12. Ajánlás) - 3.000 USD/EUR, Kézpénzes ügyletben részt vevő nemesfém-kereskedő és drágakő-kereskedő (12. és 16. Ajánlás) - 15.000 USD/EUR

¹⁹⁴ A CDD intézkedések nem jelentik azt, hogy a pénzintézetnek minden tranzakció alkalmával minden ügyfél azonosítania és ellenőriznie kellene. Az intézménynek joga van a már korábban elvégzett azonosítás és ellenőrzés alapján eljárni, amennyiben nem merültek föl kétségei az így rendelkezésére álló információk helyességét illetően.

¹⁹⁵ Lishan Ai, John Broome, Hao Yan: Carrying out a risk-based approach to AML in China: partial or full implementation? *Journal of Money Laundering Control* 2010, 396.

amely alatt legyenek tisztában a tényleges tulajdonossal.¹⁹⁶ Ezen kívül a pénzüzetek alkalmazzák a CDD¹⁹⁷ intézkedések mindegyikét).

6. Az országok alkalmazzanak célzott pénzügyi szankcionálási rendszereket annak érdekében, hogy eleget tegyenek az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanács, a terrorizmus visszaszorításáról és terrorizmus finanszírozás megelőzéséről szóló határozataiban foglaltaknak.¹⁹⁸

7. Az országok alkalmazzanak célzott pénzügyi szankcionálásokat annak érdekében, hogy eleget tegyenek az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanács, a tömegpusztító fegyverek elterjedésének visszaszorításáról és ennek megelőzéséről valamint ezek finanszírozásának megakadályozásáról szóló határozataiban foglaltaknak.¹⁹⁹

8. Az országok vizsgálják felül a vonatkozó törvények és rendelkezések megfelelését arra vonatkozóan, hogy a különböző szervezetek ne élhessenek vissza a lehetőségeikkel a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatosan²⁰⁰.

9. Az országok garantálják, hogy a pénzügyi szervezetek titoktartási szabályai ne gátolják FATF ajánlásainak végrehajtását.

10. A pénzügyi szervezetek tiltsák meg az anonim vagy a nyilvánvalóan fiktív számlák vezetésének lehetőségét.

11. A pénzüzetek minimum 5 évig minden hazai és külföldi tranzakcióval kapcsolatos információt megőrizni²⁰¹. Az üzleti tranzakciókra vonatkozó adatokat szintén meg kell őrizni a tranzakció lezárását követő 5 évig.

12. Ha politikailag jelentős személyek (PEPs) kerülnek vásárlói pozícióba, akkor az általános ajánlásokon kívül fontos figyelmet szentelni annak, hogy ügyfél vagy hasznos szerző tulajdonos, a vezetői jóváhagyás kérdésére, a források meghatározására, üzleti kapcsolatok fokozott figyelemmel kísérésére.

13. A pénzüzetek számára a határon átnyúló levelezőbanki és egyéb szolgáltatás tekintetében a normál ügyfélátvilágítási intézkedések mellett meg kell szerezni minden olyan információt, amely az adott ügyletre vonatkozik, az intézmény ellenőrzése, vezetői jóváhagyás megszerzése, felelősség határainak meghatározása, továbbá meg kell győződni arról, hogy a partner intézmény is elvégezte a szükséges átvilágítást.²⁰²

¹⁹⁶ az ügyfelet végső soron tulajdonló vagy ellenőrző természetes személy(ek köre), vagy az a személy, akinek nevében valamely tranzakció végrehajtásra kerül. Ide tartozik a valamely jogi személy vagy szervezet fölött végső soron tényleges kontrollt gyakorló személy is.

¹⁹⁷ vö. Max Barrett: Customer identification under Ireland's new anti-money laundering and terrorist financing legislation: Part 2, *Journal of International Banking Law and Regulation* 2010, 570.

¹⁹⁸ Lishan Ai, John Broome, Hao Yan: Carrying out a risk-based approach to AML in China: partial or full implementation? *Journal of Money Laundering Control* 2010, 398.

¹⁹⁹ Jonathan Fisher: The anti-money laundering disclosure regime and the collection of revenue in the United Kingdom, *British Tax Review* 2010, 240-241.

²⁰⁰ Max Barrett: Customer identification under Ireland's new anti-money laundering and terrorist financing legislation: Part 1 *Journal of International Banking Law and Regulation*, 2010, 502-503.

²⁰¹ Max Barrett: Customer identification under Ireland's new anti-money laundering and terrorist financing legislation: Part 1 *Journal of International Banking Law and Regulation*, 2010, 502.

²⁰² Lishan Ai, John Broome, Hao Yan: Carrying out a risk-based approach to AML in China: partial or full implementation? *Journal of Money Laundering Control* 2010, 398-399.

14. Pénz és értékátutalási szolgáltatások tekintetében maradéktalanul alkalmazni kell az FATF Ajánlásait.
15. Fokozott figyelmet kell szentelni az új termékek és üzleti gyakorlatok mechanizmusának új technológiák kialakításával²⁰³.
16. Banki átutalások tekintetében az országoknak biztosítani kell a megfelelő kommunikációt az egyes pénzüzetek között, továbbá a hatékony beavatkozást.²⁰⁴
17. Harmadik fél részvételére vonatkozóan be kell tartani az alábbi kritériumokat: a harmadik fél megkaphatja a szükséges adatokat, a pénzüzeteknek meg kell bizonyosodni az adatok megfelelnek a szükséges követelményeknek, a harmadik fél betartja a szükséges előírásokat, az adott ország szintjén elemezni kell a kockázatokat az ügylettel kapcsolatosan.
18. A külföldi leányvállalatok tekintetében belső ellenőrzés szükségessége tekintetében a pénzügyi intézmények számára elő kell írni, hogy pénzmosás elleni programokat dolgozzon ki.
19. Az FATF által meghatározott országokba irányuló tranzakcióknak különös figyelmet kell szentelni, fokozott ügyfél átvilágítási mechanizmust kell alkalmazni, melyek a kockázatokkal arányosak.
20. Amennyiben a pénzügyi intézmény vezetője védelmet élvez, ha jelentést tesz és a bűncselekmény vagy terrorizmus finanszírozásának gyanúja alaptalannak bizonyul.²⁰⁵
21. Nem pénzügyi vállalkozások és hivatások (DNFBPs CDD) tekintetében az ügyfél átvilágítással kapcsolatos bizonyos szabályokat alkalmazni kell kaszinók, ingatlan irodák, nemesfém és drágakő kereskedők, ügyvédek, vállalati szolgáltatók számára.²⁰⁶
22. A pénzüzetek gondoskodjanak annak biztosításáról, hogy a fentiekben említett, a pénzüzetekre érvényesítendő elvek az érintett országok törvényei és előírásai által megengedett mértékig a külföldön működő fiókokra és leányvállalatokra is érvényesüljön²⁰⁷.
23. További szabályokat állapítmeg az ügyvédekre²⁰⁸, közjegyzőkre, könyvelők és köyvizsgálókra²⁰⁹: a gynús ügyletekre vonatkozó bejelentés tételi kötelezettséget ír elő. A

²⁰³ Jose Luis Martin: Spain: money laundering - new legislation (International Company and Commercial Law Review 2010, 56.)

²⁰⁴ Umur Turksen - Ismail Ufuk Misirlioglu - Osman Yukselturk: Anti-money laundering law of Turkey and the EU: an example of convergence?, Journal of Money Laundering Control 2011, 281.

²⁰⁵ J. Arnaud Boonj: Anti-money laundering and anti tax fraud rules in the Netherlands - an update, European Newsletter 2010, 3.

²⁰⁶ Ha valamely országban valuta, pénzeszköz, nemesfém, drágakő stb. szokatlannak tekinthető nemzetközi szállítmányát fedezik fel, az adott ország fontolja meg - a körülmények figyelembe vételével - a kiindulási és/vagy a célország vámhatóságának vagy más illetékes hatóságának értesítését és ezekkel működjön együtt a szállítmány forrásának, célállomásának valamint céljának megállapításában és a megfelelő intézkedés érvényesítésében.

²⁰⁷ A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság által kibocsátott „Az eredményes bankfelügyelet alapelvei”, az Értékpapír-felügyelet Nemzetközi Szervezete által kibocsátott „Az értékpapír szabályozás céljai és elvei” és a Biztosítás-felügyelők Nemzetközi Egyesülete által kibocsátott Biztosítás-felügyeleti Elvek.

²⁰⁸ Ha valamely ügyvéd, jegyző, más független jogi hivatások képviselője vagy független jogi hivatásbeliként eljáró könyvelő illegális tevékenység folytatásáról igyekszik lebeszélni ügyfelét, ez nem minősül megriasztásnak (tippadásnak).

nemesfémekkel és drágakövekkel kereskedők számára a küszöbértéket meghaladó ügylet esetén bejelentést kötelezettséget ír elő.

24. Az országok szorítsák vissza a jogi személyek által elkövethető pénzmosást. Az országoknak friss és hiteles képet kell adniuk a jogi személyek tulajdonosi szerkezetéről. Aemnyiben egy adott országban lehetőség van bemutatóra szóló részvény kibocsátására, akkor biztosítani kell azt, hogy ne legyen lehetőség a kapcsolatos visszaélésekre.

25. A haszonélvezet jogi szabályozása átláthatóvá tétele.

26²¹⁰. Biztosítani kell az FATF Ajánlásainak alkalmazását a pénzügyi intézményekre.²¹¹

27. Felügyelőtanács hatáskörébe utalja az Ajánlások alkalmazásának ellenőrzését, fegyelmi és pénzügyi szankciók kiszabására ad lehetőséget.

28. A kijelölt nem-pénzügyi vállalkozások és hivatások tekintetében a kaszinók számára előírja az engedélyt, továbbá fel kell lépni a bűnözői szervezetek érdekeinek megfelelően működjön.

29. Pénzügyi Információs Egység (FIU) létrehozása, amely fogadja és elemzi a gyanús ügyletek bejelentését, továbbá az egyéb pénzmosás és terrorizmus finanszírozása ellen irányuló információkat.

30. A bűnüldöző hatóságok számára lehetővé kell tenni a kiterjedt nyomozást a bűncselekmény nyomán jelentős vagyongyarapodás tekintetében.

31. Az illetékes hatóságok számára hozzáférés biztosítása a keletkezett dokumentumokhoz és információkhoz.

32. Biztosítani kell a vizsgálatra a jogszabályi felhatalmazást a határokon átnyúló pénzforgalom és bemutatóra szóló értékpapírok tekintetében.

33. Hatékony statisztikai rendszer felállítása.²¹²

34. Iránymutatás.

35²¹³. Szankció.

36. Az egyes országok haladéktalanul tegyenek lépéseket a Bécsi Egyezményhez, a Palermói Egyezményhez és a Terrorizmus finanszírozásának visszaszorítására irányuló

²⁰⁹ Az egyes joghatósági területeknek maguknak kell meghatározni a jogi hivatási előjog vagy szakmai titoktartás körébe eső elemeket. Általában e körbe tartozik az ügyvédek, jegyzők és más független jogi hivatások képviselői által ügyfeleiktől vagy ügyfeleiken keresztül a következő során megszerzett információk köre: (a) az ügyfél jogi álláspontjának képviselete, (b) az ügyfél bírósági, közigazgatási, döntőbírói vagy közvetítői eljárásban való védelme vagy képviselete feladatainak ellátása. Azokban az esetekben, amikor a könyvelőre azonos titoktartási vagy előjogi kötelezettségek érvényesülnek, szintén nem követelhető meg tőlük a gyanús ügyletek bejelentése.

²¹⁰ Jean Chappez: La lutte internationale contre le Blanchiment des capitaux d'origine illicite et le financement du terrorisme (Annuaire Français de droit international XLIX 2003. CNRS Éditions, Paris) 549. o.

²¹¹ vö. Umut Turksen - Ismail Ufuk Misirlioglu - Osman Yukselturk: Anti-money laundering law of Turkey and the EU: an example of convergence?, Journal of Money Laundering Control 2011, 281.

²¹² vö. Umut Turksen - Ismail Ufuk Misirlioglu - Osman Yukselturk: Anti-money laundering law of Turkey and the EU: an example of convergence?, Journal of Money Laundering Control 2011, 281.

²¹³ Jean Chappez: La lutte internationale contre le Blanchiment des capitaux d'origine illicite et le financement du terrorisme (Annuaire Français de droit international XLIX 2003. CNRS Éditions, Paris) 550. o.

1999. évi ENSZ Nemzetközi Egyezményhez, a 2001. évi Európa Tanács számítógépes bűnözésről szóló egyezményéhez, a 2002. évi Amerika-közi terrorizmus elleni egyezményhez, valamint a Európa Tanácsnak a pénzmosásról, azok felkutatásáról, Lefoglalásáról és elkobzásáról a bűncselekményből származó, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló egyezményhez történő csatlakozás és az ezekben előírtak teljesítése érdekében.²¹⁴

37. Az egyes országok a kettős kriminalitás hiányától függetlenül a lehető legnagyobb mértékben nyújtsanak kölcsönös jogi segítséget egymásnak.²¹⁵

38. A tisztára mosott vagyon, a pénzmosásból vagy megelőző bűncselekményekből származó haszon, az ilyen bűncselekményekben használt vagy használni szándékozott eszközök vagy a megfelelő értékű vagyontárgyak azonosítására, befagyasztására, lefoglalására és elkobzására vonatkozó kérelmekre válaszul teendő hatékony intézkedések végrehajtásához megfelelő meghatalmazást kell biztosítani.

39. A kiadási kérelmek tekintetében gyors és hatékony eljárást sürget.

40. Az egyes országok gondoskodjanak arról, hogy illetékes hatóságaik²¹⁶ a nemzetközi együttműködés különféle formáinak²¹⁷ lehető legszélesebb körét biztosítsák külföldi partnereik (partnerhatóság²¹⁸) számára²¹⁹.

1.2. Az FATF terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos IX Speciális Ajánlása²²⁰

- I. ENSZ okiratok végrehajtása
- II. A terrorizmus finanszírozásának kriminalizálása
- III. A terroristák vagyonának befagyasztása és elkobzása
- IV. A terrorizmussal összefüggő gyanús ügyletek jelentése
- V. Nemzetközi együttműködés
- VI. Pénzmosás elleni követelmények a pénz- vagy érték átutalásra vonatkozó szolgáltatások tekintetében
- VII. „wire transfer” (elektronikus átutalási) szabályok
- VIII. Nonprofit szervezetek

²¹⁴ Umut Turksen - Ismail Ufuk Misirlioglu - Osman Yukselturk: Anti-money laundering law of Turkey and the EU: an example of convergence?, *Journal of Money Laundering Control* 2011, 279.

²¹⁵ Lishan Ai - John Broome - Hao Yan: Carrying out a risk-based approach to AML in China: partial or full implementation? *Journal of Money Laundering Control* 2010., 394-395.

²¹⁶ „Illetékes hatóság” minden, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben érintett közigazgatási és rendőri hatóság, beleértve a FIU szervezetet és a felügyelőket.

²¹⁷ Indira Carr - Miriam Goldby: Recovering the proceeds of corruption: UNCAC and anti-money laundering standards *Journal of Business Law* 2011, 187.

²¹⁸ „Partner hatóság” a hasonló feladatokat és funkciókat ellátó hatóságok.

²¹⁹ Umut Turksen - Ismail Ufuk Misirlioglu - Osman Yukselturk: Anti-money laundering law of Turkey and the EU: an example of convergence?, *Journal of Money Laundering Control* 2011, 279.

²²⁰ http://www.fatf-gafi.org/document/9/0,3746,en_32250379_32236920_34032073_1_1_1_1,00.html (2012. 08. 18.)

IX. „cash courriers” (készpénzfutárok)²²¹

2. EGMONT GROUP

A pénzmosás és egyéb pénzügyi tárgyú bűncselekmények elleni küzdelem terén a tagországok egymás közötti információcsere céljából²²², illetve az FIU egységek közötti hatékonyabb együttműködés biztosítására jött létre 1995-ben az Egmont Csoport (Group), amely egy zárt láncú, többszörösen védett, jelszóval ellátott Internet alapú rendszeren keresztül hajtja végre a nemzetközi információcserét (Egmont Secure Web). A neve onnan ered, hogy megalakulásuk a brüsszeli Egmont-Arenberg Palace-ban történt.²²³

Az Egmont tagok létszáma a legfrissebb adatok szerint 107, Magyarország is a szervezet tagja, és az FIU-k összehangolt munkáját segíti elő, függetlenül attól, hogy a tagországokon belül különbséget kell tennünk intézkedésre jogosult rendőri FIU-k és közvetítő szerepet játszó adminisztratív FIU-k között. A szervezet alapvető szabálya, hogy az adatcsere kizárólag pénzmosás gyanúja esetén lehetséges, és az adatok harmadik fél részére történő továbbításához engedély szükséges. Az egyetlen megkötés, hogy az adatokat csak pénzmosás gyanúja esetén adhatja át a külföldi félnek.

Az Egmont célkitűzésében szerepel, hogy határokon átívelő bűncselekmények esetében a terrorizmus finanszírozása egyre nagyobb problémát jelent a pénzmosás mellett, mivel a pénzmosásból származó legálisnak látszó jövedelemből terrorista akciókat is pénzelnek. A new york-i terrorista merényletek nyomán az ENSZ és az USA által is kerültek kiadásra terrorista listák, amely alapján a pénzügyi szolgáltatók korábban bejelentéssel is éltek. Itt kell megemlíteni, hogy a különböző terrorista listák nem egységesek és sokszor hiányosan tartalmazzák a beazonosításhoz szükséges adatokat.

Az Egmont további tevékenysége, hogy évente konferenciát tart a tagállamok részére, ahol a pénzmosással kapcsolatos hazai tapasztalatokat és nehézségeket beszélnek meg. Az üléseken hangsúlyozzák, hogy minden, a pénzmosással összefüggésbe hozható

²²¹ Az FATF Ajánlásai a Zöldek Kft. fordítása alapján kerültek feldolgozásra.

²²² Brother Layman: Az offshore halála, HVG Könyvek, 2010, 536. o.

²²³ Brother Layman: Az offshore halála, HVG Könyvek, 2010, 536. o.

adatot, információt bele kell foglalni a megkeresésbe, hiszen a fontos részletekből épülhet fel az a folyamat, amely a pénzmosás során történő pénzmozgást tudja követni.

3. MONEYVAL

Az FATF által támogatott és az Európa Tanács hathatós közreműködésével jött létre 1997-ben a nemzetközi, pénzmosással foglalkozó szervezet, a Moneyval²²⁴, amely 2002-ig a PC–R–EV (Select Committee on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures) nevet viselte.

A Moneyval ülésein az Európai Unió tagállamain (Magyarországot is beleértve) kívül további európai országok, tengeren túli területek (pl. USA), illetve nemzetközi szervezetek (Világbank, IMF) képviselői is jelen vannak, ezen kívül az EU Bizottság és Tanácsa Főtitkársága megfigyelői státusszal rendelkezik.

A Moneyval létrehozásának az volt a célja, hogy megvizsgálja a tagállamoknak az FATF Ajánlásainak való megfelelését, a pénzmosással kapcsolatos nemzeti szabályozás hatékonyságát, a nemzeti pénzügyi hírszerző egység tevékenységét. Emellett nemzetközi metodikákat, trendeket ismertet, hogy a bűnözés legújabb formáival szemben nemzetközileg és hazai viszonylatban is harcba lehessen szállni.²²⁵

A tagországok²²⁶ pénzmosás elleni küzdelem szempontjából való vizsgálata több körben történik. Az országvizsgálat során a Moneyval tagjaiból kiválasztott értékelő csoportja 4-5 napos látogatás keretében elemzi az adott állam jogszabályi rendszerét, az FIU tevékenységét, majd jelentést ír, amelyet a plenáris üléseken megvitatnak, majd azt elfogadják.

Magyarország tekintetében a Kormány elfogadta az Európai Tanács Pénzmosás Elleni Bizottsága (Moneyval) által készített országjelentésben megfogalmazott ajánlások végrehajtásáról készült akciótervet, amely a 1303/2011. (IX.2.) Korm. határozatban

²²⁴ <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/> (2012. 09. 03.)

²²⁵ http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/About/MONEYVAL_in_brief_en.asp (2012. 09. 14.)

²²⁶ http://www.fatf-gafi.org/document/46/0,3746,en_32250379_32236869_34355246_1_1_1_1,00.html (2012. 08. 23.)

jelent meg. Az akcióterv több pontja tekintetében az NGM (NAV) került felelősként kijelölésre.

A pénzügyi információs egység egyébként elkészítette a tevékenységéhez kapcsolódó pontokra vonatkozó javaslatait, amelyek a NAV által készített és az NGM részére megküldött felülvizsgálati dokumentumba beépítésre is kerültek.²²⁷

4. EUROPOL²²⁸

Az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol)²²⁹ által létrehozható **elemzői munkafájlok** (Analytical Work File – AWF) megnyitási és működési feltételeit az Europol Egyezmény (Magyarországon a 2006. évi XIV. törvény hirdette ki, amely 2011. április 21-től hatályon kívül helyezték, az új törvény meg nem készült el) 10., 11. és 12. Cikkei határozzák meg. Ezek szerint a tagállamok által szolgáltatott személyes adatok csak két helyen tárolhatók az Europol rendszerében, az egyik maguk az AWF-ek, a másik pedig az Information System (IS).

Az Europol által létrehozott AWF-ek töltése a tagállamok részéről az alábbi feltételek esetén lehetséges:

- az adott bűncselekménynek az Europol hatáskörébe, tehát a kijelölt területbe kell, hogy tartozzon;
- legalább kettő Európai Unió tagállamnak kell érintve lennie az ügyben;
- a rendelkezésre álló adatok szerint alapos gyanú arra, hogy a bűncselekmény elkövetése mögött szervezett bűnözés áll;
- a szolgáltatott adatnak relevánsnak és aktuálisnak kell lennie.

Ebbe a rendszerbe viszik bele az elemzők a tagállami hozzájárulásokban szereplő adatokat, illetve módosíthatják azokat, az adat tárolási idejének lejáratával pedig törölhetik. Az információkat különböző táblázati ablakokba töltik (pl. külön a természetes vagy jogi személyre, a helyre, magára a tranzakcióra). Ha korábban már történt adatforgalom egy ügyben az elemző a különböző keresési mezők kiválasztásával

²²⁷ FIU 2011. évi jelentése.pdf, 23. oldal

²²⁸ Jean Chappez: La lutte internationale contre le Blanchiment des capitaux d'origine illicite et le financement du terrorisme (Annuaire Français de droit international XLIX 2003. CNRS Éditions, Paris) 546. o.

²²⁹ http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=facts_hu&language=hu (2012. 08. 13.)

találhatja meg a kapcsolatot. Ennél az állomásnál kap szerepet a tranzakciók részletezésére szolgáló Excel táblázat, amelynek adatait szintén beemelik az ezzel kompatibilis iBase-be.

Az Europol pénzmosással kapcsolatos munkafájlja²³⁰, a **Sustrans** AWF módosított nyitó parancsa elfogadásra került. Eszerint az Amszterdami Szerződés – *amely az 1994. évi I. törvénybe épült be* - 30. Cikk (1) bekezdés b) pontja alapján a munkadosszié azokat az illetékes tagállami végrehajtó szervek által küldött adatokat gyűjti, tárolja és elemzi, amelyeket a pénzmosással kapcsolatos bejelentések is tartalmaznak²³¹. A pénzmosás alaphüncselekményének bizonyítási kényszerét pedig tulajdonképpen mellőzte a **Pénzmosási Protokoll**, amely alapján az Europol hatásköre kiterjed azon pénzmosási ügyek fogadására is, amelyeknél az alaphüncselekmény alapos gyanúja hiányzik, tehát elegendő, ha a tagállamok nem magasabb, mint „Restricted” minősítéssel küldik meg a pénzmosással kapcsolatos adatokat annak ismeretében, hogy az alaphüncselekmény az Europol kijelölt területébe fog tartozni.

Ez a megoldás lehetővé teszi, hogy azokban az ügyekben, ahol az alaphüncselekmény még nem bizonyított, meg lehessen küldeni az adatokat az Europolhoz, amely így a büntetőeljárás, vagy az azt megelőző eljárások korai szakaszában operatív támogatást nyújthat, s hamarabb nyílik lehetőség a tagállamokkal való információcserére.

5. FIU.NET²³²

1999-ben indult útjára az Európai Tanács tamperei döntése alapján az FIU.NET²³³ program, amely egy decentralizált számítógépes információs rendszer és az FIU egységek közötti adatcserét szolgálja²³⁴. A rendszerhez való csatlakozás bár önkéntes, de már tagja Belgium, a Cseh Köztársaság, Észtország, Franciaország, Németország,

²³⁰ Dr. Gál István László: A XXI. század új büncselekmény-típusa: a terrorizmus finanszírozása (Rendészeti Szemle 2009. 6. szám 65-68. oldal)

²³¹ Dr. Gál István László: Some thoughts about money laundering (Bizonyítékok Tiszteletkötet Tremmel Flórián Egyetemi Tanár 65. Születésnapjára Pécs, 2006. 169.)

²³² Jean Chappez: La lutte internationale contre le Blanchiment des capitaux d'origine illicite et le financement du terrorisme (Annuaire Français de droit international XLIX 2003. CNRS Éditions, Paris) 554. o.

²³³ www.fiu.net (2012. 09. 16.)

²³⁴ Umut Turksen - Ismail Ufuk Misirlioglu - Osman Yukselturk: Anti-money laundering law of Turkey and the EU: an example of convergence?, Journal of Money Laundering Control 2011, 284. o.

Magyarország (még nem működik), Olaszország, Lettország, Litvánia, Luxembourg, Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia, Spanyolország, Hollandia és az Egyesült Királyság. Rövidesen tagja lesz Finnország, Portugália, Görögország, Dánia és Ciprus. Az FIU.NET előnye, hogy gyors, engedélyezi a biztonságos kommunikációt, nem igényel fordítást, ugyanakkor eleget tesz a jogi előírásoknak. Az FIU.NET tulajdonképpen felfogható mint az Egmont Csoport Európai Unió területére korlátozódó formájának, hiszen az EU Tanács és az Europol égisze alatt alakult ki, de ténylegesen az Egmont rendszerét használják az adattovábbítások során.

6. FATF-típusú regionális szervezetek

Az FATF korlátozza a tagjai sorába való felvételt, mégis a pénzmosás elleni küzdelem szükségessé teszi további nemzetközi szervezetek létrehozását. Az FATF mintájára létrehozott szervezet az FATF-stílusú regionális intézményeknek is nevezik az angol elnevezés FATF-style regional body (FSRB) nyomán.

6.1. Ázsiai és Csendes-óceáni Országok Csoportja a Pénzmosás Ellen – APG

Az Ázsiai és Csendes-óceáni Országok Csoportja a Pénzmosás Ellen (Asia/Pacific Group on Money Laundering, röviden: APG) elnevezésű szervezetet 1997 februárjában alapította 13 állam Bangkokban. Az alapító tagok között vannak olyan államok, amelyek az FATF tagjai is (Ausztrália, Kanada, India, Kína, Japán, Korea, Új-Zéland, Szingapúr és az Amerikai Egyesült Államok). Ennek a szervezetnek jelenleg 41 ország a tagja (Afganisztán, Ausztrália, Banglades, Bhutáni Királyság, Brunei Szultanátus, Kambodzsa, Kanada, Kína, Cook szigetek, Fidzsi, Hong Kong, India, Indonézia, Dél-Korea, Laosz, Makao, Malajzia, Maldív-szigetek, Marshall-szigetek, Mongolia, Mianmar, Nauru, Nepál, Új-Zéland, Niue, Pakisztán, Palau, Pápua Új-Guinea, Fülöp-szigetek, Szamoa, Szingapúr, Salamon-szigetek, Srí-Lanka, Tajvan, Thaiföld, Kelet-

Timor, Tonga, Egyesült Államok, Vanuatu, Vietnam²³⁵), amelyek közül többen a FATF-nak is alapítói voltak (így például az USA és Japán).

A szervezet küldetése a következő: közreműködni a pénzmosás, a szervezett bűnözés és a terrorizmus finanszírozása elleni globális küzdelemben, pénzmosás-ellenes intézkedések fejlesztése által az ázsiai és csendes-óceáni térségben. A szervezet a következő célokat tűzte ki maga elé:

- Útmutatást ad a veszélyeztetett területek és a gyenge pontok tekintetében a jelenlegi AML / CFT rendszerben a joghatóságok azonosítására,
- Útmutatást ad a bíróságok számára, hogy a forrásokat hatékonyan és eredményesen használják fel, amikor végrehajtják a szükséges intézkedéseket,
- Fokozni kell a megfelelőséget és a hatékonyságot, hogy az egyes jogrendszerek megértsék az FATF 40 ajánlás valamint a 9 kiegészítő ajánlás megértését és végrehajtását,
- Engedélyezni kell a kölcsönös értékelő ajánlások alapján az átlátható kritériumok előtérbe helyezését,
- Végrehajtó ügynökségek

6.2. Karib-térségi Pénzügyi Akciócsoport- CFATF

Az 1990-es évek elején alakult akciócsoport a legrégebbi FATF-típusú szervezet. A Caribbean Financial Action Task Force csoportnak 29 tagja van (Anguilla, Antigua és Barbuda, Arua, Barbados, Belize, Bermuda, Kajmán-szigetek, Curaçao, Dominika, Domonikai Köztársaság, El Salvador, Grenada, Guatemala, Guyana, Haiti, Honduras, Jamaica, Montserrat, Nicaragua, St. Martin, St. Kitts és Nevis, St. Lucia, St. Vincent és Grenadine-szigetek, Suriname, Bahamák, Trinidad és Tobago, Turks és Caicos-szigetek, Venezuela, Virgin-szigetek).²³⁶

2011-2015. közötti időre a CFATF stratégiai tervet fogadott el, melynek legfontosabb elvei:

²³⁵ <http://www.apgml.org/apg-members> (2012. 09. 05.)

²³⁶ https://www.cfatf-gafic.org/index.php?option=com_content&view=article&id=1566&Itemid=410&lang=en (2012. 09. 07.)

- Az általános politikai kötelezettségvállalás megerősítése,
- A folyamatban lévő munkákat továbbfejleszteni, hogy biztosítsák a modern technológia révén a nagyobb hatékonyságot. átláthatóságot és a modern technológia révén az elszámolhatóságot,
- A legjobb működési szabályzatok dokumentálása és nyomonkövetése,
- A műszaki kapacitás és a nemzetközi szabványok teljesítésének betartása a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása leküzdésére,
- A technikai segítségnyújtás és képzési programok összehangolása,
- Következetes és hatékony hozzájárulás a globális szabványok kidolgozásához,
- A CFATF regionális és nemzetközi bemutatása, tevékenységének ismertetése,
- Egy erős és hatékony szervezet építése a barátság és a partneri kapcsolat fényében.

További jelentős hatással bíró elvek a stratégiai tervben:

- lehetséges új tagok bevonása az egyezménybe,
- felkészülés a negyedik körre,
- A nemzeti, az ágazati szint valamint az IMF és Világbank közötti együttműködés kereteinek fejlesztése
- A globális pénzügyi válságra megoldást jelenthez az alábbiak vizsgálata: a migráció jelentősége növekszik, a kereskedelmi egyezmények számának valamint az idegenforgalom csökkenése miatt lassul a fejlődés üteme, a fejlesztési projektek számának csökkenése, a munkanélküliség növekszik, adóbevételek csökkentése,
- Az adóparadicsomból származó kezdeményezések a globális gazdasági és pénzügyi válság, melyet néhány CFATF tagállam számára felülvizsgálni javasolt a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet valamint a Pénzügyi Stabilitási Tanács által.²³⁷

²³⁷

https://www.cfatf-gafic.org/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=295&Itemid=414&lang=en (2012. 10. 04.)

6.3. Dél-Amerikai Pénzmosás Elleni Csoport - (GAFISUD)

A Dél-Amerikai Pénzmosás Elleni Csoportot (Financial Action Task Force on Money Laundering in South America – GAFISUD) 2000 decemberében alapították, rövidített elnevezése a spanyol név kezdőbetűiből származik. Jelenleg 12 tagja van (Argentína, Bolívia, Brazília, Chile, Columbia, Costa Rica, Ecuador, Mexikó, Panama, Paraguay, Peru, Uruguay).

A Dél-Amerikai Pénzmosás Elleni Csoport alapelvei közé tartozik:

- az FATF 40 Ajánlása és 9 Kiegészítő Ajánlás teljes körű és hatékony végrehajtása,
- Az ügynökségek értékelik tevékenységüket és részt vesznek az ellenőrzésben.
- A kölcsönös értékelő jelentések elkészítésénél figyelemmel kell lenni a függetlenség, pontosság, tárgyilagosság, minőség és határidő elvére,
- Lehetővé kell tenni a teljeskörű párbeszédet a kölcsönös értékelés során az ellenőrzést folytatók és az adott ország képviselői között,
- Biztosítani kell minél szélesebb körben a dokumentumok megismerhetőségét.²³⁸

6.4. Közel-Keleti és Észak-Afrikai Pénzügyi Akció Munkacsoport (MENAFATF)

A Közel-Keleti és Észak-Afrikai Pénzügyi Akció Munkacsoportot (Middle East and North Africa Financial Action Task Force) 2004-ben hozták létre Bahreinben a tagországokban a pénzmosás visszaszorítására. A szervezet székhelye Bahreinben van. Tagja Jordánia, az Egyesült Arab Emírátsok, Bahrein, Algéria, Tunézia, Szaúd-Arábia, Szudán, Szíria. Irak, Omán, Katar, Kuvait, Libanon, Líbia, Egyiptom, Marokkó, Mauritánia, Jemen.

A MENAFATF célkitűzései és elvei közé tartozik:

- elfogadják és jogrendszerükbe építik az FATF 40 ajánlását továbbá a 9 kiegészítő ajánlást,

²³⁸ http://www.gafisud.info/pdf/PrincipiosClavesenEvaluacionesMutuas_2.pdf (2012. 10. 04.)

- alkalmazni az Egyezült Nemzetek Szövetsége által megkötött szerződéseket és megállapodásokat,
- együttműködés más nemzetközi szervezetekkel,
- együttműködés a tapasztalatok kicserélése érdekében
- olyan hatékony rendszert kialakítani, amely összhangban van a kulturális értékekkel, a nemzeti jogrendszerekkel és alkotmányos keretek között.²³⁹

6.5. Kelet- és Dél-Afrikai Pénzmosás Elleni Csoport

A Kelet- és Dél-Afrikai Pénzmosás Elleni Csoport (Eastern and Southern Africa Anti-Money Laundering Group - ESAAMLG) 1999-ben jött létre Tanzániában. Jelenleg 15 tagja van (Botswana, Comore-szigetek, Kenya, Lesotho, Malawi, Mauritius, Mozambik, Mauritánia, Namíbia, Dél-Afrika, Szváziföld, Seychelle-szigetek, Tanzánia, Uganda, Zambia, Zimbabwe).

Célkitűzései közé tartozik:

- a tagországok fejlesszék és honosítsák meg a pénzmosás elleni intézkedéseket,
- a tagországok az intézkedéseket, nemzetközi találkozók eredményeit kapcsolódva a nemzeti stratégiák kiépítéséhez, továbbá tájékoztatják egymást az elért eredményekről,
- a pénzmosással foglalkozó szervezetek fejlesztése
- az ESAAMLG Titkárságának iránymutatásai és az utolsó pénzmosással kapcsolatos eredmények alkalmazása, a felmerő kockázatok kezelése az érdekeltek és az FATF között,
- a tagországok által regionális szervezetek létrehozása a pénzmosással kapcsolatos ajánlások alkalmazására,
- a tagországok által a nem tagországok ösztönzése a régióban az együttműködésre és a pénzmosás és a terrorizmus elleni küzdelemben csatlakozzon a szervezethez.
- Fenntartható és hatékonyan működő ESAAMLG Titkárság.²⁴⁰

²³⁹ <http://menafatf.org/topiclist.asp?ctype=about&id=426> (2012. 10. 25.)

²⁴⁰ http://www.esaamlg.org/documents_storage/2009-5-19-11-25-14_esaamlg_strategic_plan_2009-2012.pdf (2012. 09. 06.) 3. o.

6.6. Eurázsiai Pénzmosás Elleni Munkacsoport²⁴¹ - EAG

Az eurázsiai pénzmosás elleni munkacsoportot (Eurasian Group on prevention of money-laundering and terrorist financing) 2004-ben hozták létre Moszkvában. Jelenleg Fehéroroszország, Kína, India, Kazahsztán, Kirgizisztán, Oroszország, Tadzsikisztán, Türkmenisztán, Üzbegisztán a tagjai. Célkitűzési között ugyanúgy szerepel a FATF 40 ajánlásának valamint a 9 kiegészítő ajánlás alkalmazása, a pénzmosás elleni küzdelem eszközeinek fejlesztése, jogalkotási és egyéb intézkedések megtétele az FATF 40 Ajánlásán és a 9 Kiegészítő Ajánlásán alapulva, nemzetközi együttműködés és tehnikai segítségnyújtási programok nemzetközi szervezetekkel, egyéb testületekkel és érdeklődő államokkal, valamint a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása tekintetében kialakuló tendenciák figyelemmel kísérése és elemzése, továbbá a küzdelem leghatékonyabb eszközeinek átvétele és alkalmazása a nemzeti jogrendszer sajátosságaira figyelemmel.

6.7. Nyugat-afrikai Pénzmosás Elleni Kormányközi Akciócsoport - GIABA

A Nyugat-afrikai Pénzmosás Elleni Kormányközi Akciócsoportot (Inter-Governmental Action Group against Money Laundering in West Africa - GIABA) 2000-ben alapította a Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közössége. Székhelye Dakarban található. Tagjai: Benin, Zöld-foki Köztársaság, Elefántcsontpart, Gambia, Ghána, Guinea, Bissau-Guinea, Libéria, Mali, Niger, Nigéria, Szenegál, Sierra-Leone és Togo. Alapító szerződését 2006-ban felülvizsgálták. Célkitűzései között szerepel, hogy a tagország gazdaságát, bankrendszerét terrorizmus finanszírozása bűncselekménytől, javítani az erőfeszítéseken a bűncselekmények elleni küzdelemben, a szoros együttműködés megkövetelése a tagországoktól, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem, biztosítani a harmonizációt és az intézkedés elfogadásának összehangolását, az értékelésnek a saját és a kölcsönös értékelésen kell alapulnia szorosan kapcsolódva az FATF követelményeihez, ösztönözni más afrikai országot csatlakozását.²⁴²

²⁴¹ http://www.eurasiangroup.org/history_mission.php (2012. 09. 28.)

²⁴² http://www.giaba.org/about-giaba/28_mission-and-vision.html (2012. 10. 01.)

6.8. Az Európa Tanács által a Pénzmosás Ellenes Intézkedések Értékelésére Kijelölt Szakértői Bizottság

Az Európa Tanács által a Pénzmosás Ellenes Intézkedések Értékelésére Kijelölt Szakértői Bizottságot (Council of Europe Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures – PC-R-EV) az Európa Tanács hozta létre, hogy az Európa Tanács tagjai és más, nem tag országok által létrehozott pénzmosás elleni intézkedések megfelelőségét vizsgálja²⁴³. 2002. óta Moneyval néven folytatja tevékenységét. Jelenleg 47 ország a tagjai (Albánia, Andorra, Örményország, Ausztria, Azerbajdzsán, Belgium, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Horvátország, Ciprus, Csehország, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Grúzia, Németország, Görögország, Magyarország, Izland, Írország, Olaszország, Lettország, Lichtenstein, Litvánia, Luxemburg, Málta, Moldova, Monaco, Montenegró, Hollandia, Norvégia, Lengyelország, Románia, Oroszország, San Marino, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia, Spanyolország, Svédország, Svjác, Macedonia, Törökország, Ukrajna, Nagy-Britannia).²⁴⁴

VII. A PÉNZMOSÁS SZABÁLYOZÁSA A MAGYAR JOGBAN

A pénzmosás²⁴⁵ már a korábbi időkben is jelen volt, de igazából a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények világméretű elterjedésével vált jelentőssé, tekintettel arra, hogy az említett bűnözésből származó igen magas összegű illegális jövedelmet valahogy legalizálni kellett az elkövetői csoportoknak²⁴⁶.

Magyarországon a Csemegi-kódex a csempészet bűncselekmény vonatkozásában említette az abból származó előny bűnös eredetének leplezésére irányuló tevékenységet, de a pénzmosás elnevezést még nem használta. Ezt követően az 1843. évi

²⁴³ Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései; PhD értekezés, 85. o.

²⁴⁴ <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/> (2012. 10. 22.)

²⁴⁵ vö. Siti Faridah Abdul Jabbar: Money laundering laws and principles of Sharia: dancing to the same beat?, *Journal of Money Laundering Control* 2011, 200. o.

²⁴⁶ Dr. Gál István László: Néhány gondolat a Btk. legdinamikusabban változó fejezetével kapcsolatban (*Collega* 2002. február, 36-37.)

törvényjavaslat súlyos szankciót rendelt alkalmazni azzal szemben, aki „valamely bűntett által szerzett vagyont, tudva hogy az bűntett által szerzett, mástól szándékosan átvesz és elrejt...”²⁴⁷. A XX. században – amikor nemzetközi szinten már jelen volt a pénzmosás – nálunk még az 1970–1980-as években sem beszélhetünk pénzmosásról, mivel Magyarországon hiányzott a megfelelő kétszintű bankrendszer, illetve a forint nem volt konvertibilis. Akkoriban hazánk pénzmosás szempontjából nem számított célszónak, a bűncselekmény maga csak az 1989-es rendszerváltást követően nyert értelmet, amikor az ország határait kinyitották és mind a külföldi tőke, mind a szervezett bűnözői körök megtalálták a saját befektetési lehetőségeit itthon²⁴⁸.

Magyarország végül az Európai Közösséggel kötött és 1994-ben hatályba lépett Társulási Szerződés 86. cikkében vállalt arra kötelezettséget, hogy minden lehetséges erőfeszítést tegyen, a jogalkotási feladatokat ellátja annak érdekében, hogy a pénzmosás büntetni rendelt elkövetési magatartás legyen²⁴⁹.

A fenti folyamatnak köszönhetően megalkották Magyarország első pénzmosás elleni jogszabályát, a „A pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról” szóló 1994. évi XXIV. törvényt és a végrehajtásáról szóló 74/1994. Kormányrendeletet, továbbá sor került a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényben a pénzmosás bűncselekményének meghatározására és szankcionálására²⁵⁰.

A nemzetközi elvárásoknak ugyanakkor voltak fennakadásai is²⁵¹. Annak ellenére, hogy hazánk csatlakozott „A pénzmosásról, a bűncselekményből származó dolgok felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról” szóló, Strassbourgan, 1990. november 8-

²⁴⁷ Az 1843. évi büntetőjogi javaslatok anyaggyűjteménye. I. kötet. A Magyar Tudományos Akadémia kiadása.

Budapest, 1896. 94. o.

²⁴⁸ Dr. Gál István László: *The Techniques of Money Laundering* (Emlékkönyv Losonczy István Professzor halálának 25. évfordulójára Pécs, 2005. 133.)

²⁴⁹ A Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló Európai Megállapodásban:

1. A Felek egyetértenek, hogy minden erőfeszítést meg kell tenniük és együtt kell működniük, hogy megakadályozzák pénzügyi rendszerüknek általában a bűnözésből, különösen a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményekből származó pénz tisztára mosására történő felhasználását.

2. Az ezen a területen történő együttműködés kiterjed az adminisztratív és technikai segítségnyújtásra a pénz tisztára mosása elleni olyan megfelelő szabályok bevezetése érdekében, amelyek egyenértékűek azokkal a szabályokkal, amelyeket a Közösség és e területen működő más nemzetközi fórumok - ideértve a Pénzügyi Akció Munkacsoportot (Financial Action Task Force) - elfogadtak.

²⁵⁰ Dr. Gál István László: *A gazdasági bűncselekmények és az elméleti közgazdaságtan kapcsolatának néhány kérdésköre* (Tanulmányok Erdősy Emil professzor tiszteletére Pécs, 2002. 181-185.)

²⁵¹ Dr. Gál István László: *A pénzmosás elleni küzdelem régi és új irányai a nemzetközi jogban és az EU-jogban* (Európai Jog 2007. 1. szám 13-15.)

án elfogadott Egyezményhez, amelynek kihirdetéséről a 2000. évi CI. törvény rendelkezett, 2001. júniusban mégis felkerültünk a Pénzügyi Akciócsoport (FATF) pénzmosási „feketelistájára”, a Nem Együttműködő Országok és Területek közé a bemutatóra szóló és jelíges anonim takarékbetétkönyvek és értékpapírok, a hatalmas volumenű készpénzforgalom, valamint a pénzváltási tevékenység szabályozatlansága miatt²⁵².

A felvetett problémákra és a 2001. szeptember 11-i tragikus esemény miatt alkották meg „A terrorizmus elleni küzdelemről, a pénzmosás megakadályozásáról szóló rendelkezések szigorításáról, valamint az egyes korlátozó intézkedések elrendeléséről” szóló 2001. évi LXXXIII. törvényt²⁵³. A jogszabály²⁵⁴ a FATF által leírt hiányosságokat és problémákat igyekezett kiküszöbölni. A törvény rendelkezései alapján minden hitelintézet köteles a 2002. június 30-át követően névre szólóvá átalakított, 2 millió forintot elérő vagy meghaladó összegű takarékbetétek esetén az ügyfél azonosító adatait megküldeni az Országos Rendőr-főkapitányságnak a pénzmosás megelőzése és megakadályozása céljából. 2005. január 1-jét követően a nem névre szóló takarékbetét csak az ügyfél írásbeli kérelmére és az ORFK jóváhagyásával alakítható át névre szólóvá. Ugyanilyen szabályozás vonatkozik az értékpapírok vonatkozásában („Az értékpapírok forgalomba hozataláról, a befektetési szolgáltatásokról és az értékpapírtőzsdéről” szóló 1996. évi CXI. törvény módosításával), amelynek megfelelően értékpapírt sorozatban kibocsátani és nyilvánosan forgalomba hozni csak névre szólóan lehet. Ezen felül 2002. január 1-jét követően kizárólag hitelintézet és a hitelintézet ügynöke kaphat a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletétől engedélyt pénzváltási tevékenység végzésére. A bevezetett intézkedéseknek köszönhetően Magyarország 2002. júniusban lekerült a fenti listáról és hazánk pénzmosás elleni törekvései azóta is pozitív megítélésűek a nemzetközi szervezetek részéről.

I. A büntető jogszabályok módosításáról szóló 1994. évi IX. törvény 23. §-a 1994. május 15-i hatállyal, 303. §-ként iktatta be a pénzmosást a Büntető Törvénykönyvről

²⁵² Dr. Gál István László: A pénzmosás megelőzése és az informatika (Informatika és büntetőjog Pécs, 2006. 39-42., társszerző: Dr. Molnár Csaba)

²⁵³ Dr. Gál István László: A pénzmosás mint globális gazdasági és büntetőjogi kihívás (Belügyi Szemle 2005. 6. szám 92.)

²⁵⁴ Jose Luis Martin: Spain: money laundering - new legislation International Company and Commercial Law Review 2010, 56.

szóló 1978. évi IV. törvénybe, a gazdasági bűncselekmények, azon belül is a gazdálkodási kötelességeket és a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények közé²⁵⁵.

A törvényhely a pénzmosást elsősorban az EU direktívában szereplő embercsempészás, kábítószerrel visszaélés bűncselekményekből eredő illegális jövedelem, illetőleg a nemzetközi jogi kötelezettség megszegésével összefüggésben keletkezett javak tisztára mosására fókuszál²⁵⁶. Magyarország első pénzmosási tényállása csak a más által elkövetett bűncselekményből származó pénz mosását büntette, és az elkövetési magatartások köre is lényegesen eltért a mai szabályozástól²⁵⁷. Problémaként jelentkezett, hogy a fenti bűncselekmények száma viszonylag alacsony volt abban az időben, és a szinte hagyományosnak mondható gazdasági és vagyon elleni bűncselekmények, amelyek elkövetési értéke messze meghaladta a konkrétan megnevezett cselekményekét²⁵⁸.

A pénzmosás tényállásának bevezetésével természetesen megjelentek a külső kezdeményezők támadásai, amelyekben a banktitokra vagy magántitokra hivatkozva az Alkotmánybírósághoz fordultak. A taláros testület a határozatában kifejtette a

²⁵⁵ 303. § (1) Pénzmosás

Aki a más által elkövetett öt évet meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekménnyel, illetve embercsempészéssel, kábítószerrel visszaéléssel vagy nemzetközi jogi kötelezettség megszegésével összefüggésben keletkezett anyagi javakat elrejtí azáltal, hogy

a) az eredetét, illetőleg valódi természetét eltitkolja vagy elleplezi,
b) az eredetéről, illetőleg valódi természetéről a hatóságnak hamis adatot szolgáltat,
büntetést követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő az is, aki az ott említett anyagi javakat

a) magának vagy harmadik személynek megszerzi, használja vagy felhasználja,
b) megőrzi, kezeli, értékesíti, az anyagi javakkal vagy ellenértékével bármilyen pénzügyi vagy bankműveletet

végez, azon vagy az ellenértékén más anyagi javakat szerez, ha az anyagi javak eredetét az elkövetés időpontjában ismerte.

(3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást

a) üzletszerűen vagy pénzmosással foglalkozó szervezet keretében,
b) pénzintézet, értékpapír-forgalmazó, befektetési alapkezelő, biztosítóintézet vagy szerencsejáték szervezésével foglalkozó szervezet tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként,
c) hivatalos személyként,
d) ügyvédként követik el.

(4) Aki a pénzmosásra vonatkozó, törvényben előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki a (4) bekezdésben említett bejelentési kötelezettségének gondatlanságból nem tesz eleget, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(6) Nem büntethető pénzmosás miatt, aki a hatóságnál önként feljelentést tesz, vagy ilyet kezdeményez, feltéve,

hogy a cselekményt még nem, vagy csak részben fedezték fel.

²⁵⁶ Dr. Gál István László: A tőkepiac büntetőjogi védelme 1. (Cég és Jog 2003. 1-2. szám 66.)

²⁵⁷ Dr. Gál István László: A tőkepiac büntetőjogi védelme 2. (Cég és Jog 2003. 4. szám 38.)

²⁵⁸ Dr. Gál István László: A pénzhamisítás (Tanulmányok Vargha László tiszteletére Pécs, 2003. 71.)

pénzmosás fontosságát, amely olyan tényező, hogy az Alkotmányban biztosított alapjogok korlátozását is lehetővé teszi, ráadásul nemzetközi kötelezettség is ezt várja el Magyarországtól²⁵⁹.

A hatályos törvényi szabályozás szerint a pénzmosás tényállása a következő²⁶⁰:

1. A Pénzmosás tényállása

Pénzmosás

399. § (1) Aki más által elkövetett büntetendő cselekményből származó

a) dolgot átalakítja, átruházza, vagy a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenységet végez, vagy pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe abból a célból, hogy

aa) az ilyen dolog eredetét eltitkolja, elleplezze, vagy

ab) a más által elkövetett büntetendő cselekmény elkövetőjével szemben folytatott büntetőeljárást megghiúsítsa,

b) dolog eredetét, az ilyen dolgon fennálló jogot vagy az e jogban bekövetkezett változásokat, az ilyen dolog helyének változását vagy azt a helyet, ahol az ilyen dolog található, eltitkolja, vagy elleplezi,

büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó dolgot

a) magának vagy harmadik személynek megszerzi,

b) megőrzi, kezeli, használja vagy felhasználja, azon vagy az ellenértékén más anyagi javakat szerez, ha a dolog eredetét az elkövetés időpontjában ismerte.

²⁵⁹ 24/1998 (VI. 9). AB határozat

²⁶⁰ Dr. Gál István László: *A pénzmosás hatályos büntetőjogi szabályozása Magyarországon* (Megjelent a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete honlapján: – 2007. december 15.) http://www.pszaf.hu/engine.aspx?page=pszafhu_penzpiaciter&switch-content=pszafhu_szakkonz2007_20071206_1&switch-zone=Content%20Zone%204&switch-render-mode=full (2012. 06. 15.)

(3) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki bűncselekményének elkövetéséből származó dolgot ezen eredetének leplezése, titkolása céljából

a) gazdasági tevékenység gyakorlása során felhasználja,

b) a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenységet végez, vagy pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe.

(4) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1)–(3) bekezdésben meghatározott pénzmosást

a) üzletszerűen,

b) különösen nagy vagy azt meghaladó értékre,

c) pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás, árutőzsdei szolgáltató, befektetési alapkezelő, kockázati tőkealap-kezelő, tőzsdei, elszámolóházi, központi értéktári vagy központi szerződő fél tevékenységet végző szervezet, biztosító, viszontbiztosító vagy független biztosításközvetítő, illetve önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, magánnyugdíjpénztár vagy foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény, szerencsejáték szervezésével foglalkozó szervezet, vagy szabályozott ingatlanbefektetési társaság tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként,

d) hivatalos személyként vagy

e) ügyvédként

követik el.

(5) Aki az (1)–(4) bekezdésben meghatározott pénzmosás elkövetésében megállapodik, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

400. § (1) Aki a más által elkövetett bűncselekményből származó

a) dolgot gazdasági tevékenység gyakorlása során felhasználja,

b) dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenységet végez, vagy pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe, és gondatlanságból nem tud a dolog ezen eredetéről, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés három évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt

a) különösen nagy vagy azt meghaladó értékre,

b) pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás, árutőzsdei szolgáltató, befektetési alapkezelő, kockázati tőkealap-kezelő, tőzsdei, elszámolóházi, központi értéktári vagy központi szerződő fél tevékenységet végző szervezet, biztosító, viszontbiztosító vagy független biztosításközvetítő, illetve önkéntes kölcsönös biztosító pénztár,

magánnyugdíjpénztár vagy foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény, szerencsejáték szervezésével foglalkozó szervezet, vagy szabályozott ingatlanbefektetési társaság tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként,

illetve

c) hivatalos személyként

követik el.

(3) Nem büntethető az (1)–(2) bekezdésben meghatározott pénzmosás miatt, aki a hatóságnál önként feljelentést tesz, és az elkövetés körülményeit feltárja, feltéve, hogy a bűncselekményt még nem vagy csak részben fedezték fel.

Értelmező rendelkezés

402. § (1) A 399–400. § alkalmazásában dolgon a vagyoni jogosultságot megtestesítő olyan okiratot, dematerializált értékpapírt is érteni kell, amely a benne tanúsított vagyoni érték vagy jogosultság feletti rendelkezést önmagában, illetve dematerializált formában kibocsátott értékpapír esetén az értékpapírszámla jogosultjának biztosítja.

(2) A 399–400. § alkalmazásában pénzügyi tevékenységen, illetve pénzügyi szolgáltatás igénybevételén a pénzügyi szolgáltatási vagy kiegészítő pénzügyi szolgáltatási, befektetési szolgáltatási vagy befektetési szolgáltatási tevékenységet kiegészítő szolgáltatási, árutőzsdei szolgáltatási, befektetési alapkezelési, kockázati tőkealapkezelési, tőzsdei, elszámolóházi, központi értéktári vagy központi szerződő fél, vagy biztosítási, viszontbiztosítási vagy független biztosításközvetítői, illetve önkéntes kölcsönös biztosító pénztári, magán-nyugdíjpénztári vagy foglalkoztatói nyugdíj-szolgáltatási tevékenységet, illetve annak igénybevételét kell érteni.

1.1. A pénzmosás jogi tárgya²⁶¹

A pénzmosás jogi tárgya maga a bűnözés, szűkebb értelemben a szervezett bűnözés elleni küzdelemhez hatékonyságához és eredményességéhez fűződő közérdek.²⁶²

²⁶¹ Dr. Gál István László: Dinamikus és statikus pénzmosás – egy új tényállás kritikai elemzése (Magyar Jog 2008. 3. szám 129-130., társszerző: Dr. Sinku Pál)

Emellett másodlagosan jogi tárgynak tekinthetjük az állam pénzügyi rendszerébe vetett bizalmat²⁶³, valamint az igazságszolgáltatás rendjét is.²⁶⁴

1.2. A pénzmosás elkövetési tárgya²⁶⁵

A pénzmosás bűncselekmény elkövetési tárgya a dolog, amelynek meghatározása a Strasbourgi Egyezmény 1. Cikkely b) pontja szerint: „bármilyen dolog lehet, legyen az megfogható vagy megfoghatatlan, ingó vagy ingatlan, illetve olyan jogi irat vagy okmány, amely az ilyen dolgokra vonatkozó jogosultságot vagy ahhoz fűződő érdeket igazolja.”²⁶⁶ Ezzel valamint a korábbi szabályozással összhangban a Btk. 401. § (1) bekezdése szerinti jogalkotói jogértelmezés szerint dolgon a vagyoni jogosultságot megtestesítő olyan okiratot, dematerializált értékpapírt is érteni kell, amely a benne tanúsított vagyoni érték vagy jogosultság feletti rendelkezést önmagában - illetve a dematerializált formában kibocsátott értékpapír esetében az értékpapírszámla jogosultjának - biztosítja²⁶⁷.

A dematerializált értékpapír fogalma „A tőkepiacról” szóló 2001. évi CXX. törvény alapján a következő: „az e törvényben és külön jogszabályban meghatározott módon, elektronikus úton létrehozott, rögzített, továbbított és nyilvántartott, az értékpapír tartalmi kellékeit azonosítható módon tartalmazó adatösszesség,”²⁶⁸ E kellékek hordozója régebben mindig egy különleges, biztonsági papír volt, amelyet csak engedéllyel rendelkező nyomdák állíthattak elő. Ugyanakkor a kellékek hordozója a technika fejlődése folytán már nem csupán papír, azaz okirat lehet, hanem számítógépes jel is²⁶⁹. A dematerializált értékpapírokat a befektetési szolgáltatók által vezetett értékpapírszámlákon tartják nyilván, nyomdai úton nem állíthatók elő. Annak

²⁶² Lásd: Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései; PhD értekezés, 118. o.

²⁶³ Horváth Tibor – Kereszty Béla – Maráz Vilmosné – Nagy Ferenc – Vida Mihály: A magyar büntetőjog Különös része Korona Kiadó, Budapest, 1999. 670. oldal

²⁶⁴ A Büntető Törvénykönyv magyarázata Általános Rész, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1996, 623. oldal

²⁶⁵ Dr. Gál István László: A pénzmosás elkövetési tárgyai (Tanulmányok Földvári József professzor 80. születésnapja tiszteletére Pécs, 2006. 59.)

²⁶⁶ Brother Layman. Az offshore halála, HVG könyvek, 2010, 469. o.

²⁶⁷ Dr. Gál István László: A bűnmegelőzés néhány kérdése a pénzhamisítással kapcsolatban (Pécsi Határőr Közlemények Pécs, 2003. 161.)

²⁶⁸ 2001. évi CXX. törvény 5. § 29. pont

²⁶⁹ Dr. Gál István László: A pénz büntetőjogi fogalmával kapcsolatos problémák. Szankciók és a jogértelmezés kérdőjelei (Cég és Jog 2003. 11. szám 18.)

érdekében, hogy az ilyen értékpapírok tartalma is ellenőrizhető legyen, a kibocsátó köteles elhelyezni a központi elszámolóháznál egy, az értékpapírról kiállított okiratot, amely az értékpapírok egyedi azonosításához szükséges kellékeket²⁷⁰ természetesen nem tartalmazza²⁷¹. A dematerializált értékpapír tehát olyan névre szóló értékpapír, amelynek nincs sorszáma, a tulajdonos nevét, egyértelmű azonosítására szolgáló adatokat pedig az értékpapírszámla tartalmazza.²⁷²

A jogszabály szövegében lévő másik jelentős aspektusa az előcselekmények problematikája. A jogszabály szövege szerint a dolognak büntetendő cselekményből kell származnia. A meghatározás szerint a pénzmosás akkor is megállapítható, ha az előcselekmény elkövetője például gyermekkor vagy kóros elmeállapot miatt nem büntethető.²⁷³

1.3. A tárgyi oldal egyéb elemei²⁷⁴

A pénzmosás alapesete mind a szándékos, mind a gondatlan változat esetén értékhatártól függetlenül bűncselekmény, tehát az alapesetnek nincs sem vétségi, sem szabálysértési alakzata.²⁷⁵

A pénzmosás immateriális bűncselekmény, tehát a tényállásban leírt elkövetési magatartások bármelyikével befejezetté válik, nem kell, hogy a pénzügyi tevékenység végre legyen hajtva.

A törvényi tényállás felépítése alapján a pénzmosást csoportosíthatjuk az alábbiak szerint is:

²⁷⁰ Pl. sorszám, a tulajdonos neve, eredeti aláírás stb.

²⁷¹ Dr. Tomori Erika: *Értékpapírtörvény Mobil Kft. Kiadó, Budapest, 2003. 9. oldal*

²⁷² Dr. Gál István László: *A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései*; PhD értekezés, 119-120. o.

²⁷³ Dr. Gál István László: *A pénzmosással és a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos jogszabályok magyarázata*; HVG-Orac Lap és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2012. 59. o.

²⁷⁴ Dr. Gál István László: *A horváth és a magyar pénzmosás ellenes szabályozás főbb jellemzői* (Határon átnyúló és uniós jogi témák: Magyarország-Horvátország Pécs-Osijek 2011. 177., társszerző: Igor Vuletić)

²⁷⁵ Dr. Gál István László: *A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései*; PhD értekezés, 125. o.

- a más által elkövetett dologra eredetleplezési céllal elkövetett pénzmosás, azaz célzatos pénzmosás (dinamikus pénzmosás)
- a más által elkövetett dologra eredetleplezési célzat nélkül elkövetett pénzmosás, azaz célzat nélküli pénzmosás (statikus pénzmosás)
- saját bűncselekményből származó dologra elkövetett pénzmosás (saját pénz mosása)
- más által elkövetett dologra gondatlanságból elkövetett pénzmosás (gondatlan pénzmosás).²⁷⁶

A szakirodalomban közgazdasági megközelítésből az első csoportra a dinamikus, míg a másodikra a statikus pénzmosás elnevezést is megtalálhatjuk, amely szerint a dinamikus pénzmosás elkövetési magatartásai túlnyomó többségének jellemzője a vagyontranszformáció, míg a statikus pénzmosásnál ez nem áll fenn.²⁷⁷ A túlnyomó többségében kitélt elfogadva, talán mégis meg kell említeni, hogy a célzatos pénzmosás tényállása keretében felsorolt elkövetési magatartások között található olyan is, amely nem feltételez vagyonomozgást, lásd a dolog feltalálási helyének eltitkolását vagy elleplezését.

A fenti csoportosítás szerint az elkövetési magatartások a következők.²⁷⁸

1.3.1. Dinamikus pénzmosás

Az alaphűncselekmény elkövetője nem követheti el.

a) a dolog átalakítása során a dolog anélkül alakul át az egyik vagyontartási formából a másikba, hogy közben nem történik tulajdonosváltás.

b) a dolog átruházása történhet ingyenes vagy visszerhes jogügylettel. A pénzmosó harmadik személynek adja el a dolgot, színlelt szerződéssel. Többszöri átruházás esetén akár az alaphűncselekmény elkövetője is meg(vissza)szeresheti ily módon a dolgot.

²⁷⁶ vö. Sinku Pál – Gál István László: Dinamikus és statikus pénzmosás – egy új tényállás kritikai elemzése, Magyar Jog 2008/3.

²⁷⁷ Sinku Pál – Gál István László: Dinamikus és statikus pénzmosás – egy új tényállás kritikai elemzése, Magyar Jog 2008/3.

²⁷⁸ Jacsó Judit: Az Európai Unió III. pénzmosási irányelve és magyarországi gyakorlati tapasztalatai, Rendészeti Szemle 2009/7-8.

c) a dolog felhasználása gazdasági tevékenység gyakorlása során talán a legelterjedtebb pénzmosási technika. A pénzmosó a dolgot a saját – akár már működő, akár erre a célra alapított – vállalkozásában használja fel, majd később azt valamilyen módon, valamilyen névleges jogcímen visszajuttatja az alapbűncselekmény elkövetőjének.

A 2012. évi C. törvényelfogadása előtt, a régi Btk. 315. § (2) pontjában foglalt értelmező rendelkezés szerint „... gazdasági tevékenység a bevétel elérése érdekében vagy azt eredményező módon saját kockázatra rendszeresen végzett termelő, kereskedelmi vagy szolgáltató tevékenység”. Érdeemes megfigyelni, hogy a jogszabály nem nyereség, hanem bevétel elérése érdekében folytatott, valamint ezt eredményező – tehát akár véletlenszerűen elért bevétellel járó – tevékenységben határozza meg a gazdasági tevékenységet. A jogalkotó a lehetséges kiskapuk nyitásának lehetőségét kívánta elkerülni, tekintettel arra, hogy a jogszabályban bevételt említ (tehát nem nyereség), továbbá még ilyen cél sem vezérli, csak véletlenül tesz szert bevételre.²⁷⁹

d) a dologon fennálló jog vagy az e jogban bekövetkezett változások, illetve a dolog fellelhetőségi helyének eltitkolása vagy elleplezése – a pénzmosó az alapbűncselekmény elkövetőjének felelősségre vonását akadályozza, vagy nehezíti meg ezáltal. Megvalósulhat aktív vagy passzív magatartással is. Jellegében a bűnpártoláshoz hasonló elkövetési formákat jelent.

e) a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenység végzése, vagy pénzügyi szolgáltatás igénybevétele.

A Btk. 401. § (2) bekezdésében megfogalmazott értelmező rendelkezés szerint a 399–400. § alkalmazásában pénzügyi tevékenységen, illetve pénzügyi szolgáltatás igénybevételén a pénzügyi szolgáltatási vagy kiegészítő pénzügyi szolgáltatási, befektetési szolgáltatási vagy befektetési szolgáltatási tevékenységet kiegészítő szolgáltatási, árutőzsdei szolgáltatási, befektetési alapkezelési, kockázati tőkealapkezelési, tőzsdei, elszámolóházi, központi értéktári vagy központi szerződő fél, vagy biztosítási, viszontbiztosítási vagy független biztosításközvetítői, illetve önkéntes

²⁷⁹ Dr. Gál István László: A pénzmosással és a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos jogszabályok magyarázata (HVG-Orac Lap és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2012. 62. o.)

kölcsönös biztosító pénztári, magán-nyugdíjpénztári vagy foglalkoztatói nyugdíj-szolgáltatási tevékenységet, illetve annak igénybevételét kell érteni.²⁸⁰

1.3.2. Statikus pénzmosás

Azért nevezzük statikus pénzmosásnak és különböztetjük meg a dinamikus pénzmosástól, mert vagyontranszformációt nem eredményez.

Az alpbűncselekmény elkövetője nem követheti el.

a) a dolog megszerzése saját magának vagy harmadik személynek: bár a szabályozás az Európai Unió irányelveinek megfelelő, kérdéses lehet, hogy ebben az esetben egyáltalán beszélhetünk-e pénzmosásról, így kriminológiai szempontból pénzmosás lehet az a cselekmény is, amelyet józan megítélés szerint egészen egyszerűen nem tekinthetünk pénzmosásnak.

b) a dolog megőrzése, kezelése, használata vagy felhasználása, vagy az ellenértékén más anyagi javak szerzése: az alpbűncselekmény elkövetője számára akár szívésségből, akár ellenérték fejében végzett tevékenységek.

1.4. Saját pénz mosása

Elkövetője az alpbűncselekmény elkövetője.²⁸¹

a) a saját korábbi, szabadságvesztéssel büntetendő cselekményének elkövetéséből származó dolog gazdasági tevékenység gyakorlása során történő felhasználása,

b) a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenység végzése, vagy pénzügyi szolgáltatás igénybevétele.

1.5. Gondatlan pénzmosás

Az alpbűncselekmény elkövetője nem követheti el.

Az elkövetési magatartások megegyeznek a saját pénz mosásánál említettekkel.

²⁸⁰ Alev Izci: Turkey: efforts to prevent money laundering (Journal of Money Laundering Control 1998, 375.)

²⁸¹ Lishan Ai, John Broome, Hao Yan: Carrying out a risk-based approach to AML in China: partial or full implementation? Journal of Money Laundering Control 2010, 398.

Természetesen a gondatlanság a dolog bűnös eredetének felismeréséhez kapcsolódik, az elkövetési magatartások tanúsítása itt is szándékos. Ha a pénzmosást elkövető nem volt tisztában a dolog bűnös eredetével, ám ezt a körülményekből fel kellett volna ismernie, a gondatlan alakzatért felelhet. A gondatlan alakzathoz természetesen kiharadt a célzat is.

Az elkövetési magatartások mindegyike esetén a dolognak szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekményekből kell származnia, vagyis a pénzmosás járulékos bűncselekmény. Ezeket a cselekményeket alap- vagy előcselekményeknek hívjuk. Tehát minden pénzmosást megelőz egy alapbűncselekmény, amelyből a bűnös vagyon keletkezik.²⁸² Érdekes momentum, hogy amennyiben az előcselekmény elkövetője valamilyen oknál fogva nem büntethető, ez nem akadályozza annak, hogy pénzmosás elkövetését megállapítsa a bíróság, különös tekintettel akkor, ha idegen mosásról van szó.

A Btk a 399. § (4) bekezdésében sorolja fel azokat a körülményeket, amelyek súlyosabb büntetéshez kettő és nyolc év közötti szabadságvesztéssel büntetendők, tehát súlyosabban ítélandók meg.

Az első körülmény az üzletszerűség. A Btk. 459. § (1) bekezdés 28. pontja határozza meg az üzletszerűség fogalmát, mely szerint üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik. Minősítő körülmény továbbá, hogy a Btk. 459. § (6) bekezdésében foglaltaknak megfelelően különösen nagy vagy azt meghaladó értékre követik el, mely alapján a büntetendő cselekményből származó dolog értéke meghaladja az ötvenmillió forintos értékhatárt.

További minősítő körülmény, ha speciális szervezeti keretben követik el a pénzmosást, mint pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás, árutőzsdei szolgáltató, befektetési alapkezelő, kockázati tőkealap-kezelő, tőzsdei, elszámolóházi, központi értéktári vagy központi szerződő fél tevékenységet végző szervezet, biztosító, viszontbiztosító vagy független biztosításközvetítő, illetve önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, magánnyugdíjpénztár vagy foglalkoztatói nyugdíjnyújtó intézmény, szerencsejáték

²⁸² Dr. Gál István László: A nemzetközi büntetőjogi együttműködés a pénzmosás elleni küzdelemben (Gazdasági büntetőjogi tanulmányok Pécs, 2005. 81-82.)

szervezésével foglalkozó szervezet, vagy szabályozott ingatlanbefektetési társaság tisztségviselője vagy alkalmazottja.

Az utolsó körülmény az ügyvédkénti elkövetés. Ügyvédnek kell tekinteni mindenkit, akit az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény szerint az egyéni ügyvédet, az alkalmazott ügyvédet és az ügyvédi iroda tagjaként tevékenységet folytatót. Nem követhető el a cselekmény akkor, amikor az ügyvéd a jogszabály szerint tevékenységét szünetelteti, nem gyakorolja hivatását, továbbá felfüggesztik ügyvédi tevékenységét.

A Btk. említ büntethetőséget megszüntető okot is. Tekintettel arra, hogy a felderítetlen és a félig felderített cselekmény leleplezéséhez nagyobb érdek fűződik, ezért aki önként feljelentést tesz vagy kezdeményez, az nem büntethető. Amennyiben a cselekményt még nem fedezték fel teljesen, akkor az elkövető nem vonható felelősségre a Btk 400. § (3) bekezdése szerint. A szabályozás szempontjából a bejelentési kötelezettség elmulasztása önálló bűncselekmény. Az előbbi kitétel nem vonatkozik az előcselekményre.

1.6. A pénzmosással kapcsolatos alapbűncselekmények

A pénzmosás alapbűncselekménye a törvény megfogalmazása szerint bármely, szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény lehet, természetesen, amelyből elvileg az illegális vagyoni előny származhat. Tekintettel a pénzmosás természetére, leginkább gazdasági, pénzügyi és vagyon elleni bűncselekmények jöhetnek elsősorban számításba, de nem lehet kizárni egyéb cselekményeket is, persze pl. egy garázdaság minősített esetében nehezen képzelhető el vagyoni párhuzam, vagyis egyes tényállásoknál fogalmilag szinte kizárt, hogy a pénzmosás előcselekménye legyen, hacsak nem halmazatban állapítják meg más bűncselekménnyel, de ez már nagyon szélsőséges helyzetet feltételez²⁸³.

Az eredeti, 1994-ben bevezetett szabályoktól eltérően a Btk. az alapcselekmények meghatározásakor nem a „bűncselekmény”, hanem a „büntetendő cselekmény” kifejezést használja, melynek következtében a pénzmosás miatti felelősségre vonáshoz

²⁸³ . Dr. Gál István László: Gazdasági büntetőjog közgazdászoknak (Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007. 130-132.)

az előcselekmény tekintetében elegendő annak megállapítása, hogy az adott magatartásra a törvény büntetés kiszabását rendeli, nem szükséges az alapdeliktum elkövetőjének büntethetőségét vizsgálni. Így a pénzmosás és az alapcselekmény közötti kapcsolat a felelősségre vonás szempontjából viszonylag lazábbá vált, hiszen pénzmosás elkövetése miatt – e bűncselekmény elleni eredményesebb fellépés igényének indokával – abban az esetben is születhet büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet, ha az előcselekmény alanya nem büntethető.

A „büntetendő cselekmény” kifejezés használatával kapcsolatosan alapvető problémaként jelenik meg, hogy nem ad egyértelmű választ arra, hogy a pénzmosás megállapításához szükséges-e az előcselekmény tárgyában hozott jogerős ítélet. A nemleges válasz mellett felhozható érvek egyrészt gyakorlati megfontolásokkal igazolhatók, hiszen a pénzmosás térhódítása elleni fellépéshez fűződő érdek a gyors intézkedéseket indokolja, az alapügy befejezéséig pedig a pénzmosás bizonyítékai könnyen elenyészhetnek, meggátolva ezzel az egyébként is komoly akadályokba ütköző bizonyítást²⁸⁴. Emellett az a tény is gyakorlati nehézségeket okozhat, hogy a pénzmosással érintett vagyon rendszerint szervezeten elkövetett alapbűncselekményekből származik, és annak megállapítása szinte lehetetlen, hogy adott összegek mely konkrét tethoz kapcsolódnak. Másrészt maga a törvényszöveg nem elbírált bűncselekményről szól, kifejezetten nem követeli meg az előcselekmény vonatkozásában a jogerős ítélet meghozatalát.

Nyomós ellenérvként azonban ki kell emelni, hogy csak bíróság jogosult deklarálni azt, hogy a pénzmosás elkövetési tárgya, a dolog büntetendő cselekményből származik-e vagy sem, és ez gyakorlatilag jogerős ítéletben történő elbírálást jelent²⁸⁵. Emellett a Be. rögzíti, hogy az ügyész a nyomozást, a bíróság pedig az eljárást határozattal felfüggeszti, ha annak folytatásához előzetes kérdésben hozott döntést kell beszerezni, az a tény pedig, hogy a pénzmosással érintett dolog eredete egy büntetendő cselekményhez köthető, jelen esetben előzetes kérdésnek minősül. További kérdésként merül fel, hogy mi a bíróság teendője, amennyiben az alapcselekmény miatt másik bíróság jár el, illetve ha csupán pénzmosás miatt indult eljárás, törvényes vád hiányában

²⁸⁴ Dr. Gál István László: A pénzmosás környezete (Tanulmánykötet Erdősy Emil Professzor 80. születésnapja tiszteletére Pécs, 2005. 161.)

²⁸⁵ Dr. Gál István László: Bejelentés vagy feljelentés? (Penta Unio, Budapest, 2009. 30-35.)

a bíróság dönthet-e jogszerűen a büntetendő cselekmény – mint tényállási elem – fennállásáról a pénzmosás megállapíthatóságának vizsgálatakor.

A fenti megállapításokra tekintettel az általánosan elfogadott álláspont szerint bárki által bárhol elkövetett, a magyar törvény szerint is szabadságvesztéssel büntetendő előcselekmény gyanúja megalapozhatja a pénzmosás miatti eljárást, de a pénzmosás bizonyításának ki kell terjednie az alapcselekmény megállapíthatóságára is. Ha az eljárást bűncselekmény vagy bizonyítottság hiányában megszüntették, vagy a terheltet ebből az okból felmentették, pénzmosás megállapításának nincs helye. A jogbiztonság azonban azt követelné meg, hogy a törvényt szövegben szerepeljen a „jogerősen elbírált” kifejezés, mivel az alapcselekmény elkövetésének ténye, annak jogellenes volta olyan előzetes kérdés, amelynek ítéletben történő megállapításától a pénzmosás miatti felelősségre vonással összefüggésben nem lehet eltekinteni. A pénzmosás elleni hatékony fellépés indoka alapján valóban elfogadható a „büntetendő cselekmény” kifejezés használata, azonban vitás, hogy a gyakorlatban egy eljárás során, ahol a bűncselekmény-fogalom objektív és szubjektív összetevőinek együttes vizsgálatára kerül sor, mennyire különíthető el büntetendő-büntethető kategória. Az adott cselekmény büntetendőségéről és az elkövető büntethetőségéről a bíróság az eljárás lezárásakor, ítéletében dönt, nem foglal állást külön határozatban kizárólag a cselekmény büntetni rendeltségéről. Ennek következtében pedig a gyakorlatban is nehezen képzelhető el, hogy az alapcselekmény tárgyában hozott jogerős ítélet nélkül a bíróság pénzmosás elkövetése miatt ténybelileg és jogilag megalapozott határozatban döntsön az elkövető felelősségéről.²⁸⁶

Érdekes a probléma, amikor az alapbűncselekmény elkövetője az ebből származó jövedelemmel követi el a saját pénzmosást. Több országban ez a fajta hozzáállás a kétszeres elítélés tilalma alá esik.²⁸⁷ hiszen valaki egy megállapított bűncselekmény eredményével (kicsalt pénzből) hogyan követhet el egy másikat, amelyért szintén büntetőjogi felelősségre fogják vonni. A megfejtés az, hogy az angolszász jogterületeken és az Európai Unióban is felismerték és közösségi szinten nyomatékosítják, hogy a pénzmosás a szervezett bűnözői körök kedvelt elkövetési magatartása, hiszen amúgy legális gazdasági tevékenység során az ún. „kevert pénz”-zel

²⁸⁶ Zádor Orsolya: Néhány észrevétel a pénzmosás tényállásához

²⁸⁷ Svédország példája, ahol a saját pénzmosás nem büntetendő

az egész összeget tisztára moshatják, és igazolhatják annak legális eredetét. Tehát a pénzmosás elleni küzdelem nagymértékű társadalmi elvárás és az államok büntetőjogi igénye ebben a tekintetben igen jelentős.

1.7. A pénzmosás alanyi oldala²⁸⁸

A pénzmosás alapvetően célzatos bűncselekmény, tehát ebből kifolyólag főszabály szerint egyenes szándékkal követhető el, vagyis az elkövető tudatának át kell fognia, hogy a dolog illegális eredetű, ezen kívül magának a dolog eredetét is igyekszik leplezni acélból, hogy a büntetőjogi felelősségre vonást elkerülje. A célzat nélküli pénzmosás elkövethető eshetőleg szándékkal is. A felelősségre vonás alapja, hogy az elkövető a dolog eredetét az elkövetés időpontjában ismerje. A gondatlan pénzmosás gondatlan alakzata esetén a gondatlanság csak a dolog eredetére terjedhet csak ki.

Néhány szerző véleménye szerint az alapbűncselekmény elkövetőjének pénzmosás miatt történő megbüntetése több szempontból aggályos. A magyar büntetőjog dogmatikája ugyanis a látszólagos anyagi halmazat egyik eseteként tartja számon a „büntetlen utócselekmények” kategóriáját. Földvári József álláspontja ezzel kapcsolatban a következő: „emberiességi szempontokkal indokolhatjuk a büntetlen utócselekmény másik megnyilvánulási formáját. Az emberi természettel ellentétes követelmény lenne azt várni egy bűnelkövetőtől, hogy saját maga leplezze le bűncselekményét. Ennek elmaradását ezért nem értékelhetjük soha külön önálló bűncselekményként. Ha tehát valamely bűncselekmény megvalósítását az elkövető csak úgy kerülhetné el, ha leleplezné korábbi bűnelkövetését, az utóbbi bűncselekményt büntetlenül kell hagyni.”²⁸⁹ Egyes szerzők álláspontja szerint a pénzmosást is ilyen büntetlen utócselekményként kellene kezelni, ha saját bűncselekményből származó pénzmosásáról van szó. Az elkövetőnek ugyanis, ha nagyobb összegű profitot realizált egy bűncselekmény elkövetéséből, két lehetősége van. Megteheti, hogy a személyes szükségleteire fordítja az összeget, ekkor azonban számolnia kell az azonnali lebukás veszélyével (ezért az elkövetők többnyire várnak néhány hónapot a bűncselekményből származó profit felhasználásának megkezdése előtt, és nem is kezdenek gyanúsan nagy

²⁸⁸ Elod Takats: A theory of "crying wolf": the economics of money laundering enforcement, *Journal of Law, Economics & Organization* 2011, 37.

²⁸⁹ Földvári József: *Magyar büntetőjog Általános rész* Osiris Kiadó, Budapest, 1997. 227. oldal

költekezésbe). A másik alternatíva: megpróbálja tisztára mosni a pénzt, ekkor viszont azzal is számolni kell, hogy a lebukás esetén legalább két bűncselekmény miatt fogják felelősségre vonni.

Tóth Mihály abból indul ki, hogy „nálunk az idegen pénz mosása 1878 óta bűncselekmény (csak nem mindig így hívtuk), s szintén évszázadok óta büntetjük a vagyon elvonásán kívül is azt, aki saját bűnös úton szerzett javait igyekszik legalizálni, legfeljebb nem pénzmosás, hanem korábbi bűnös vagyonszerző tevékenysége, »alapbűncselekménye« miatt. Az pedig, hogy a bűnös úton szerzett javakkal mi volt a célja, bizvást lehet akár büntetéskiszabási tényező is.”²⁹⁰ A szerző álláspontja szerint továbbra is büntetlen utócelekménynek kellene tekinteni azokat a tetteket,

- amelyek az alapbűncselekmény tipikus, jellemző következményei, mintegy folytatásai, amelyek esetében tehát okkal állíthatnánk, hogy a terhelt nem tett többet, mint az alapbűncselekmény hasznának realizálása, és
- amelyek elkerülése a terheltől nem is várható el, ellenkező esetben magatartása például már „önfeljelentés” lenne.

Ezzel szemben van olyan álláspont, hogy mivel a bűncselekményből származó anyagi javak felhasználásának nem rendszerinti előfeltétele a pénzmosás, ezért nem tekinthetjük büntetlen utócelekménynek. A bűncselekményből származó pénzt az elkövető felhasználhatja pénzmosás nélkül is, és ha nem azonnal, nem nagy mennyiségben kezdi meg a pénz elköltését, valószínűleg nem is fog gyanút kelteni vele. Az alapbűncselekmény elkövetőjének büntethetőségét támasztja alá az is, hogy a pénzmosásnak önálló jogi tárgya van, hiszen ez a tényállás a pénzügyi szektorba vetett bizalmat is védi.²⁹¹

1.8. Előkészület

A pénzmosás tekintetében a tényállás kizárólag a bűncselekmény elkövetésében való megállapodást²⁹² rendeli külön büntetni az előkészület körében. Mivel a megállapodás a

²⁹⁰ Tóth Mihály: Gazdasági bűncselekmények egyszerű többséggel és számos kétséggel (1) (Cég és Jog 2002. 9. szám 33. oldal)

²⁹¹ Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései, PhD értekezés, 126-128. oldalak

²⁹² Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 18. § (1) bekezdés

közös elkövetésre vonatkozik legalább két személy megbeszélését feltételezi. Az előkészület annyiban különbözik a kísérlettől, hogy a bűncselekmények ebben a stádiumában még tényállási elemek megvalósításáról nincs szó.²⁹³

A bűncselekmény részese lehet az alpbűncselekmény elkövetője is, de ha később a pénzmosást legalább megkísérlik, abba az előkészületnek minősülő cselekmény beolvad. Az a személy, aki az alpbűncselekmény elkövetése előtt állapotodik meg a tettel a pénzmosásban, az előkészületen kívül felelősséggel tartozhat az alpbűncselekményhez nyújtott pszichikai bűnsegélyért is.²⁹⁴ A bűnsegély mint enyhébb részesi alakzat a felbujtásba beolvad, vagyis a felbujtó, aki bűnsegédi magatartást is kifejt, csak felbujtóként vonható felelősségre. A bűnsegély közvetett is lehet. Közvetett bűnsegéd a bűnsegéd felbujtója vagy bűnsegédje. A bűnsegéd tudatának ki kell terjednie a tettesi alapcselekmény tényállási elemeire, valamint arra, hogy az ő magatartása alkalmas az alapcselekmény megvalósításának elősegítésére. Továbbá, ha a célzat és a motívum törvényi tényállási elem, erről a bűnsegédnek is tudnia kell, ám a bűnsegély akkor is megállapítható, ha ő maga ilyen célzattal vagy motívumból cselekszik.²⁹⁵

Egyébiránt a törvény külön rendelkezése szerint büntetendő előkészületi cselekmények általában attól függően minősülnek egy- vagy többrendbeli előkészületnek, hogy az előkészületi cselekmények alanyának célja egy vagy több bűncselekmény elkövetésére irányul.²⁹⁶

Az elkövetési magatartások közül a „gazdasági tevékenység során történő felhasználás” esetén nehézségekbe ütközhet a kísérlet és a befejezett bűncselekmény elhatárolása is, ugyanis nem egyértelmű, hogy a jellemzően több részmozzanatból álló pénzmosási folyamat mely elemének megvalósulása eredményezi a bűncselekmény befejezettségét, az elkövető mely résztvételeménnyel meríti ki a felhasználás fogalmát. A gazdasági tevékenység adekvát definíciójának a hiánya, valamint az a tény, hogy a gyakorlatban a pénzmosási technikák rendkívül eltérő sajátosságokkal rendelkeznek, még

²⁹³ A Büntető Törvénykönyv magyarázata Általános Rész, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1996, 52. o.

²⁹⁴ Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései; PhD értekezés, 134. o.

²⁹⁵ Brother Layman: Az offshore halála, HVG könyvek, 2010, 486. o.

²⁹⁶ 5/1999 Büntető jogegységi határozat

bonyolultabbá teszi a kérdés megválaszolását. Abból a tényből kiindulva, hogy a pénzmosás rendbelisége nem igazítható a véghezvitt részmozzanatok számához - hiszen ezzel az azonos társadalomra veszélyességgel bíró bűncselekményeket megvalósító pénzmosók között tennék indokolatlanul különbséget - megállapítható, hogy egyetlen részcselekmény kifejtése kimeríti a felhasználás fogalmát. Ez szintén a gyakorlatban, elsősorban a bizonyítás körében okozhat problémát, mivel az eredetleplezési célzat fennállására elsősorban a pénzmosási tevékenység egyes elemeinek egymás után történő, összehangolt megvalósításából lehet következtetni. Amennyiben egyetlen részcselekmény véghezvitelére alapozva történe az elkövető pénzmosás miatti felelősségre vonása, különösen bonyolult kérdés lenne a célzat meglétének bizonyítása.²⁹⁷

1.9. A büntethetőséget megszüntető ok

A törvény értelmében a pénzmosás szempontjából büntethetőséget megszüntető ok, vagyis nem büntethető az, aki a hatóságnál önként feljelentést tesz vagy ilyet kezdeményez, feltéve, hogy a cselekményt még nem vagy csak részben fedezték fel.

A pénzmosás elleni hatékonyabb fellépés elősegítése és az a kriminálpolitikai célkitűzés hívta életre ezt a rendelkezést, hogy nagyobb érdek fűződik a még felderítetlen, vagy csak részben felderített cselekmény leleplezéséhez, mint az elkövető megbüntetéséhez. Ez a fajta mentesítés azonban természetesen nem vonatkozik az alapbűncselekményre. Ha abban bármilyen elkövetői minőségben részt vett a pénzmosás miatt nem büntethető elkövető, azért felelősségre vonható. A „feljelentés kezdeményezése” elsősorban az intézeti, vagy hivatalos személyként elkövetett pénzmosás miatt fontos, ahol – bizonyos hivatali, szolgálati utak betartása folytán – maga a kezdeményezés is méltányolható lehet.²⁹⁸

E rendelkezés tényálláson belüli elhelyezéséből az a következtetés vonható le, hogy csupán pénzmosás büntette esetén irányadó. Ezzel azonban kisebb tárgyi súlyú, alacsonyabb büntetési tétellel fenyegetett gondatlan alakzat esetén ki lenne zárva a

²⁹⁷ Zádor Orsolya: Néhány észrevétel a pénzmosás tényállásához.

²⁹⁸ Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései; PhD értekezés, 134-135. o.

felelősség alóli mentesülés lehetősége, az elkövetőnek – amennyiben felismeri a dolog bűnös eredetét – éppen abban az esetben nem állna érdekében a bűncselekmény hatásánál történő feljelentése, amelynél ez jobban elvárható lenne.²⁹⁹

1.10. A pénzmosás minősített esetei

1. Az első minősítő körülmény az üzletszerűség. A Btk. 459. § (1) bekezdés 28. pontja határozza meg az üzletszerűség fogalmát, mely szerint üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik. Bírósági gyakorlat alapján a törvényi egység nem valósul meg, vagyis bűnhalmazat megállapításának van helye.³⁰⁰

2. Minősítő körülmény továbbá, ha a bűncselekményt különösen nagy vagy azt meghaladó értékre követik el. Ez a Btk. 459. § (6) bekezdésében foglaltaknak megfelelően különösen nagy vagy azt meghaladó értékre követik el, mely alapján a büntetendő cselekményből származó dolog értéke meghaladja az ötvenmillió forintos értékhatárt. Természetesen ez az összeg a bűncselekményből származó dolog, azaz általában a tisztára mosni kívánt pénz értékét jelenti.

3. Minősítő körülmény a speciális szervezeti keretekben történő elkövetés is – *pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás, árutőzsdei szolgáltató, befektetési alapkezelő, kockázati tőkealap-kezelő, tőzsdei, elszámolóházi, központi értéktári vagy központi szerződő fél tevékenységet végző szervezet, biztosító, viszontbiztosító vagy független biztosításközvetítő, illetve önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, magánnyugdíjpénztár vagy foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény, szerencsejáték szervezésével foglalkozó szervezet, vagy szabályozott ingatlanbefektetési társaság tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként, illetve hivatalos személyként, és ügyvédként.*

E tekintetben a lényeg az, hogy a pénzmosást az említett szervezeti keretek megkönnyítették, és lényegtelen, hogy formálisan esetleg nem feleltek meg a törvényes követelményeknek. A felsorolt szervezeti keretek közötti elkövetés esetén a

²⁹⁹ Zádor Orsolya: Néhány észrevétel a pénzmosás tényállásához.

³⁰⁰ Legfelsőbb Bíróság BK 104. számú kollégiumi állásfoglalása

társadalomra veszélyességet az növeli meg, hogy az ilyen szervezetek alkalmazottai ismerik a pénzügyi rendszer működését, lehetőségük van az előírások kijátszásával, nemteljesítésével segíteni a pénzmosók tevékenységét.

A speciális szervezeti keretben történő elkövetés, mint a pénzmosás minősített esete különleges jelentőséggel bír, hiszen ezek az intézmények a pénzügyi biztonság, bizalom és a társadalom pénzügyi érdekei felett őrködnek, tehát nagyobb fokú visszaélésnek minősül ilyen intézmények tagjának a szervezeti eszközöket felhasználva a pénzmosás elkövetése:

Pénzügyi intézmény³⁰¹: A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény alapján pénzügyi intézmény a hitelintézet és a pénzügyi vállalkozás³⁰². A Hpt. további fogalomként meghatározza, hogy a hitelintézet a bank, szakosított hitelintézet vagy szövetkezeti hitelintézet (takaréék-, illetőleg hitelszövetkezet) lehet.³⁰³ Pénzügyi vállalkozás pedig az a pénzügyi intézmény, amely egy vagy több pénzügyi szolgáltatást, illetve fizetési rendszer működtetését végzi, illetve a pénzügyi holding társaság.³⁰⁴

Befektetési vállalkozás: a fogalmat a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény és a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény adja meg, amelyek szerint a befektetési vállalkozás az, aki a törvény szerinti, tevékenység végzésére jogosító engedély alapján, harmadik személy részére, ellenérték fejében, rendszeres gazdasági tevékenysége keretében befektetési szolgáltatást nyújt vagy befektetési tevékenységet végez.³⁰⁵

Árutőzsdei szolgáltató: az árutőzsdei szolgáltatással kapcsolatos tevékenység és annak szabályozása a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény rendelkezései fedik le.

Befektetési alapkezelő: a fogalom meghatározása korábban a tőkepiaci törvényben volt megtalálható. A tőkepiaci törvény utalást tesz a befektetési alapkezelőkről és a kollektív befektetési formákról szóló 2011. évi CXCI. törvényre (Btv), amely meghatározza a fogalmat. A befektetési alap az e törvényben meghatározott feltételek szerint befektetési

³⁰¹ Elod Takats: A theory of "crying wolf": the economics of money laundering enforcement, Journal of Law, Economics & Organization 2011, 33.

³⁰² 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 4. § (1) bekezdés

³⁰³ 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 5. § (3) bekezdés

³⁰⁴ 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 6. § (1) bekezdés

³⁰⁵ 2001. évi CXX. törvény 5. § 19. pont és a 2007. évi CXXXVIII. törvény 4. § (2) bekezdés 10. pont

jegyek nyilvános vagy zártkörű forgalomba hozatalával létrehozott és a kockázatmegosztás elvén működtetett, jogi személyiséggel rendelkező vagyontömeg, amelyet a befektetési alapkezelő a befektetők érdekében kezel. A befektetési alapkezelő befektetési alapkezelési tevékenység végzésére vonatkozó engedéllyel rendelkező vállalkozás. A befektetési alapkezelési tevékenység a befektetési alap részére végzett kollektív portfóliókezelés.³⁰⁶

Kockázati tőkealap-kezelő: ebben a fogalomkörben az alapkifejezéseket ismét a tőkepiaci törvény határozza meg, amely alapján a kockázati tőkealap: kockázati tőkealap-jegy zártkörű forgalomba hozatalával létrehozott és működtetett, jogi személyiséggel rendelkező vagyontömeg, amelyet a kockázati tőkealap-kezelő a befektetők általános megbízása alapján, azok érdekében kezel. A kockázati tőkealap-kezelő a kockázati tőkealap-kezelési tevékenységre engedéllyel rendelkező részvénytársaság, illetve fióktelep. A kockázati tőkealap-kezelési tevékenység pedig a kockázati tőkealap-kezelő által a meghirdetett befektetési elveknek megfelelő kockázati tőkealap kialakítása és a kockázati tőkealap vagyonának a kockázati tőkealap-kezelő döntése alapján a kockázati tőkealap alapkezelési szabályzatában meghirdetett befektetési elveknek megfelelő kezelése, befektetése.³⁰⁷

Tőzsdei, elszámolóházi, központi értéktári vagy központi szerződő fél tevékenységet végző szervezet: a háttérjogszabály ezekben az esetekben is a tőkepiaci törvény. Kiemelve a tőzsde és az elszámolóház fogalmát, a tőzsde a hatékony tőkeáramlás, tőkeértékelés, az árfolyam és egyéb kockázat megosztása érdekében a tőzsdei termékek keresletét és kínálatát koncentrálnak, azok kereskedését lebonyolítják, a nyilvános árfolyam-alakulást elősegítő vállalkozás. Az elszámolóház a tőzsdén és tőzsdén kívül megkötött pénz- és tőkepiaci ügyletek elszámolásával és teljesítésével kapcsolatos szolgáltatásokat teljesítő szakosított hitelintézet.³⁰⁸

Biztosító, viszontbiztosító vagy független biztosításközvetítő: az alapkifejezéseket illetően a biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény ad eligazítást. Biztosító az a szervezet, amely a hatályos magyar jogi szabályozás, illetve valamely hatályos tagállami szabályozás szerint biztosítási és azzal közvetlenül összefüggő tevékenységre jogosult,³⁰⁹ a viszontbiztosító pedig az a vállalkozás, amely a székhelye szerinti tagállamban kizárólag viszontbiztosítási és azzal közvetlenül összefüggő tevékenység végzésére kapott engedélyt.³¹⁰ A biztosításközvetítői tevékenység a biztosítási vagy viszontbiztosítási szerződés létrehozására irányuló rendszeres, üzletszerű tevékenység. E tevékenység kiterjed a biztosítási szerződések megkötésének elősegítésére, biztosítási termékek ismertetésére, ajánlására, az ezzel kapcsolatos felvilágosításra, illetve a

³⁰⁶ 2001. évi CXX. törvény 5. § (1) bekezdés 12. pont, 2011. évi CXCV. törvény 3. § 9-11. pont

³⁰⁷ 2001. évi CXX. törvény 5. § (1) bekezdés 71-73. pontok

³⁰⁸ 2001. évi CXX. törvény 37. és 122. pontok

³⁰⁹ 2003. évi LX. törvény 3. § (1) bekezdés 10. pont

³¹⁰ 2003. évi LX. törvény 3. § (1) bekezdés 73. pont

biztosítási szerződések megkötésére, a biztosítási szerződések értékesítésének szervezésére, továbbá a biztosítási szerződések lebonyolításában és teljesítésében való közreműködésre.³¹¹

Önkéntes kölcsönös biztosító pénztár: az Önkéntes Kölcsönös Biztosító Pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény rendelkezése alapján önkéntes kölcsönös biztosító pénztár természetes személyek (pénztártag) által a függetlenség, kölcsönösség, a szolidaritás és az önkéntesség elve alapján létrehozott, társadalombiztosítási ellátásokat kiegészítő, pótló, illetve ezeket helyettesítő szolgáltatásokat, továbbá az egészség védelmét elősegítő ellátásokat szervező és finanszírozó társulás. A pénztár szolgáltatásait rendszeres tagdíjbefizetésekből, egyéni számlavezetés alapján szervezi, finanszírozza, illetve nyújtja.³¹²

Magánnyugdíjpénztár: a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény alapján magánnyugdíjpénztári tevékenységnek minősül a pénztártagok felvétele, a tagok számára fizetendő tagdíjak gyűjtése, a tagdíjakból származó vagyon befektetése, nyugdíjszolgáltatás nyújtása és egyösszegű kifizetés teljesítése egyéni számla vezetés alapján.³¹³

Foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény: a foglalkoztatói nyugdíjról és intézményeiről szóló 2007. évi CXVII. törvény szerint ilyen jellegű intézmény a

- a) a foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény;
- b) az Európai Gazdasági Térség más államában bejegyzett foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény magyarországi fióktelepe;
- c) a Magyar Köztársaság területén határon átnyúló szolgáltatás keretében tevékenységet végző, az Európai Gazdasági Térség más államában bejegyzett foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény;
- d) az a)-c) pontban foglalt szervezetek valamelyikébe befizetést teljesítő foglalkoztató;
- e) az e törvényben foglaltak alapján a foglalkoztatói nyugellátásra jogosultságot szerző tag a feltételes jogszerzés időtartama alatt is, valamint a járadékos és a kedvezményezett;
- f) a kiszervezett tevékenységgel kapcsolatban a kiszervezett tevékenységet végző szervezet;
- g) az a)-d) és f) pontokban foglalt személyek és intézmények felügyeletét ellátó szerv.³¹⁴

Szerencsejáték szervezésével foglalkozó szervezet: a szerencsejátékkal foglalkozó szervezetek tekintetében a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. Törvény rendelkezik, miszerint szerencsejátékok szervezésére irányuló tevékenységnek minősül

³¹¹ 2003. évi LX. törvény 33. § (1) bekezdés

³¹² 1993. évi XCVI. törvény 2. § (2) bekezdés a) pont

³¹³ 1997. évi LXXXII. törvény 4. § (4) bekezdés

³¹⁴ 2007. évi CXVII. törvény 1. § (1) bekezdés

- a) sorsolósos játék szervezése,
- c) szerencsejátékok lebonyolítására szervezet (a továbbiakban: játékkaszinó) alapítása, működtetése,
- d) kártyaterem üzemeltetése,
- g)⁸ a lóversenyfogadás és az a)-f) pontok alá nem tartozó, e törvényben meghatározott egyéb, szerencsejáték szervezésére irányuló tevékenysége.³¹⁵

A törvény alapján szerencsejáték-szervező a szerencsejátékok szervezésére irányuló tevékenységet folytató koncessziós társaság, az állami játékszervező, a 100%-ban az állami játékszervező tulajdonában lévő gazdasági társaság és az állam többségi részesedésével működő gazdálkodó szervezet, a liberalizált tevékenység gyakorlására létrehozott gazdasági társaság, valamint az ajándéksorsolást folytató szervezet vagy személy.³¹⁶

A hivatalos személy fogalmát a Btk. 459. § (1) bekezdésének 11. pontja határozza meg, mely szerint hivatalos személy:

- a) a köztársasági elnök,
- b) az országgyűlési képviselő és a Magyarországon megválasztott európai parlamenti képviselő,
- c) az alkotmánybíró,
- d) a miniszterelnök, a miniszter, az államtitkár, a közigazgatási államtitkár, a helyettes államtitkár és a kormány megbízott,
- e) a bíró, az ügyész és a választottbíró,
- f) az alapvető jogok biztosa és helyettese,
- g) a közjegyző és a közjegyzőhelyettes,
- h) az önálló bírósági végrehajtó, az önálló bírósági végrehajtó-helyettes és a végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtó jelölt,
- i) a helyi önkormányzati és a nemzetiségi önkormányzati képviselő-testület tagja,
- j) a Magyar Honvédség állományilletékes parancsnoka, és a hajó vagy a légi jármű parancsnoka, ha a nyomozó hatóságra vonatkozó rendelkezések alkalmazására jogosult,
- k) az Alkotmánybíróságnál, a Köztársasági Elnök Hivatalánál, az Országgyűlés Hivatalánál, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalánál, a Magyar Nemzeti Banknál, az Állami Számvevőszéknél, bíróságnál, ügyészségnél, minisztériumnál, autonóm államigazgatási szervnél, kormányhivatalnál, központi hivatalnál, önálló szabályozó

³¹⁵ 1991. évi XXXIV. törvény 1. § (3) bekezdés

³¹⁶ 1991. évi XXXIV. törvény 37. § 15. pont a) és b) pont.

szervnél, rendvédelmi szervnél, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatnál, az Országgyűlési Őrségnél, fővárosi vagy megyei kormányhivatalnál, önkormányzati igazgatási szervnél, megyei intézményfenntartó központnál vagy köztisztviselőnél közhatalmi feladatot ellátó vagy szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a szerv rendeltetés szerű működéséhez tartozik.

Sokáig vitatott kérdés volt a szakirodalomban az **ügyvédek** szerepe a pénzmosásban³¹⁷.

- Ha az ügyvéd tudja, hogy bűncselekményből származó pénzt vett át ügyfelétől – akár honoráriumként, akár ügyvédi letétként –, pénzmosást valósít meg és felelősségre vonható.
- Ha azonban a pénzmosásra utaló adat, tény vagy körülmény büntetőeljárásban történő védelem, illetve bíróság előtti képviselő előkészítése, ellátása során, vagy ellátását követően utóbb és azzal összefüggésben jutott tudomására; a pénzmosásra utaló adat, tény vagy körülmény az előzőekben írt képviselő, védelem ellátásának, vagy az eljárás megindításának a szükségességével összefüggésben végzett jogi tanácsadás során jutott a tudomására, az ügyvédet nem terheli bejelentési kötelezettség.

A gondatlan alakzat minősített esetei közül az üzletszerűség értelemszerűen hiányzik, és az ügyvédként történő elkövetés sem minősítő körülmény. Az előkészületi magatartások közül a törvény a pénzmosás elkövetésében való megállapodást bünteti. A megállapodás alanya lehet az alpbűncselekmény elkövetője is, de ha később a pénzmosást legalább megkísérlik, abba az előkészületnek minősülő cselekmény beolvad. Ha valaki az alpbűncselekmény elkövetése előtt állapodik meg a tettel a pénzmosásban, az előkészületen kívül felelősséggel tarthat az alpbűncselekményhez nyújtott pszichikai bűnsegélyért is.

A törvény meghatároz egy büntethetőséget megszüntető okot is mind a szándékos, mind a gondatlan elkövetési formákra. A pénzmosás elleni harcban nagyobb jelentőséget kap a még felderítetlen bűncselekmények leleplezése, mint az elkövető felelősségre vonása. Ha tehát az elkövető önként feljelentést tesz, vagy ilyet kezdeményez, nem büntethető pénzmosás miatt. A bíróságnak nincs mérlegelési lehetősége: ha a cselekményt még

³¹⁷ Köhalmi László: Ügyvédek és a pénzmosás (Gál István László: A pénzmosás, Budapest, KJK-Kerszöv, 2004.)

nem fedezték fel teljesen, a feljelentő mentesül a felelősségre vonás alól. Természetesen ez nem vonatkozik az alapcselekményre, ha abban a pénzmosás elkövetője bármilyen minőségben részt vett, azért felelősségre vonható.

Az ügyvédi tevékenységgel kapcsolatosan, mint pénzmosás egyik lehetséges formája tekintetében a külföldi szakirodalomban is élénk érdeklődést tapasztalhatunk. Valamiféle etikai ellentmondást találhatunk az ügyfelét képviselő ügyvéd, valamint a törvényi előírásokat betartó ügyvéd személyében. Alapvető problematika az ügyvéd személye, vagyis annak a kérdése, ki követheti el a bűncselekményt. Ezt a problematikát³¹⁸ vázolja és boncolgatja Kőhalmi László is. A téma neves és külföldön is elismert alakja Gál István László mellett Tóth Mihály is azonos álláspontot képviselnek, miszerint akár kamarai engedély nélkül is megvalósul a bűncselekmény, tekintettel arra, hogy a törvény szövegezése szerint ügyvédként kell elkövetni a cselekményt. Ugyanehhez a kérdéshez szorosan kapcsolódik az alkalmazott ügyvéd státusza. Kőhalmi László szerint célszerűbb lenne, ha csak kamarai tagokra szűkítenék a tényállást³¹⁹.

Az ügyvédekre vonatkozó szabályok azért is érdemelnek nagyobb figyelmet, mert az 1994. évi pénzmosási törvény még nem írt elő semmilyen szabályt az ügyvédségre. Az 2003. évi pénzmosási törvényben azért szerepelnek ezek a szabályok, mert az FATF ajánlások nyomán harmonizálta a jogalkotó a pénzügyi rendszer pénzügyi célkú felhasználásnak megakadályozása tárgyában kiadott 91/308/EGK irányelvvel valamint az azt módosító 2001/97/EK irányelvvel harmonizálta. A Btk pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása büntette vonatkozásában fontos megjegyezni, hogy az európai szintű ajánlásoknak megfelel.³²⁰ Alapfeltétele, hogy az anyagi javak nagy összegű mozgatását figyelemmel kísérő szervek képesek legyenek kiszűrni a bűncselekmény elkövetésére vonatkozó adatokat. Az adatok feltárása és bejelentése sokkal magasabb és fontosabb célt szolgál, mint a titoktartási kötelezettség. A szervezett bűnözés elleni társadalmi harc magasabb érdeket képvisel, mint az a bizalmi viszony,

³¹⁸ Dr. Kőhalmi László: Ügyvédek és a pénzmosás, A pénzmosás elleni küzdelem aktuális kérdései (szerkesztette Dr. Gál István László), Pécs, 2005. 90. o.

³¹⁹ Dr. Kőhalmi László: Ügyvédek és a pénzmosás, A pénzmosás elleni küzdelem aktuális kérdései (szerkesztette Dr. Gál István László), Pécs, 2005. 91. o.

³²⁰ Tóth Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2002. 364. o.

amel a pénzügyi szolgáltatók és ügyfeleik között látezik, vagy akár a személyes adatok védelméhez való jog.

Az ügyvédekkel³²¹ kapcsolatban felmerülő pénzmosás tekintetében a külföldi irodalom főleg a tiszteletdíj átvételével³²² megvalósuló pénzmosás kérdésével foglalkozik, mely szerint az ügyvédi tiszteletdíj felvétele tényállást kizáró ok vagy egyenes szándékkal elkövetett cselekményre vonatkozik³²³.

A Magyar Ügyvédi Kamara a szükséges lépések megtételén túl biztosította tagjai számára a védelmet és a kellő biztosíték nyújt a pénzmosás bűncselekménye elleni csatához.

1.11. Az egység-többség, illetve az elhatárolás kérdésköre

A pénzmosás folytatólagosan elkövetettnek minősül, ha a bűncselekmény elkövetője az alapbűncselekmény tettesétől kapott dolgot más-más alkalmakkor ugyan, de egységes akarat-elhatározásból fakadóan rövid időközönként szerzi meg, illetve fejt ki pénzmosással kapcsolatos bármely más elkövetési magatartást.³²⁴

Tekintettel arra, hogy a pénzmosásnak nincs kifejezett sértettje, az orgazdaság kapcsán követett bírói gyakorlatból is levezethetően arra a következtetésre juthatunk, hogy a pénzmosás folytatólagosságának megállapítását önmagában nem zárja ki a több bűncselekményből eredő pénzre vagy akár több személy bűnös magatartásából származó javakra vonatkozó magatartás tanúsítása. A pénzmosás rendbeliségét (tehát azt, hogy egy vagy több bűncselekmény valósult-e meg) nem köthetjük sem az alapbűncselekmények számához (erről ugyanis a pénzmosónak legtöbbször nincsenek pontos ismeretei), sem a pénzmosás során végrehajtott műveletek számához (ekkor

³²¹ Dr. Köhalmi László: Kampf gegen die Geldwäsche im Ungarischen Strafrecht (Tanulmánykötet Erdősy Emil professzor 80. születésnapja tiszteletére, Pécs, 2005. 328. o.)

³²² Matt, Holger: Strafverteidigerhonorar und Geldwäsche, In: Destschrift für Pter Reiss am 4. Juni 2002, hrsg. Von Ernst-Walter Hanack, Hans Hilger, Volkmar Mehle, Gunter Widmaier, Walter de Gruyter, Berlin, New York, 2002, 740. o.

³²³ A bírósági gyakorlat sem egyértelmű lásd: Hans OLG Hamburg NJW 2000, 673. o.

³²⁴ Horváth Tibor – Kereszty Béla – Maráz Vilmosné – Nagy Ferenc – Vida Mihály: A magyar büntetőjog Különös része Korona Kiadó, Budapest, 1999, 675. oldal

ugyanis az „egyszerűbb” technikákat alkalmazó pénzmosók méltánytalan előnyt élveznének). A legjobban indokolható álláspont szerint a pénzmosás annyi rendbeli, ahány elkülöníthető bűnözői kör számára nyújtja az elkövető ezt az illegális szolgáltatást. Ebből persze az is következik, hogy a saját bűncselekményből származó pénzre elkövetett pénzmosás mindig egy rendbeli lesz, itt legfeljebb folytatólagos egységet állapíthatunk meg.³²⁵

Ami a megbízót illeti, esetlegesen általa – amennyiben pedig saját alapcselekményből származó dologról van szó, az elkövető által – az elkövetési magatartás kifejtésének céljára elkülönített vagyontömegek számához lehetne a rendbeliséget kapcsolni. Ebben az esetben sem releváns ugyanis az alapcselekmények, illetve a pénzmosási folyamat során kivitelezett részecselekmények száma, viszont lehetővé válna halmazati büntetés kiszabása abban az esetben is, ha a pénzmosó egy adott személy vagy szervezet számára több alkalommal valósítja meg a pénzmosást anélkül, hogy a folytatólagosság feltételei fennállnának.³²⁶

A pénzmosást a hozzá legközelebb álló két bűncselekménytől, a bűnpártolástól és az orgazdaságtól kell elhatárolni.

Ha az előcselekmény és a járulékos bűncselekmény elkövetője ugyanaz a személy, akkor csak pénzmosás megállapítására van lehetőség, az orgazdaság és a bűnpártolás ugyanis csak a más által elkövetett bűncselekményekből származó dologra vonatkozó elkövetési magatartás kapcsán merülhet fel. Más által megvalósított bűncselekmény esetén a pénzmosásról csak akkor lehet szó, ha a bűncselekményből származó dolgot gazdasági tevékenység gyakorlása körében felhasználják, vagy vele összefüggésben pénzügyi vagy bankműveleteket végeznek. Minden más esetben csak a bűnpártolás vagy az orgazdaság megállapítására van lehetőség.

Kérdésként merül fel, hogy megállapítható-e a pénzmosás abban az esetben is, ha az elkövető az orgazdaság tényállásában szereplő kilenc előcselekmény valamelyikéből származó dolog elidegenítésében úgy működik közre, hogy a dologgal összefüggésben valamilyen pénzügyi vagy bankműveletet végez, és a dolog értéke különösen jelentős

³²⁵ Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései, PhD értekezés, 135-136. oldalak

³²⁶ Zádor Orsolya: Néhány észrevétel a pénzmosás tényállásához.

(azaz ötszázmillió forintnál nagyobb), vagy a bűncselekményt különösen nagy értékre (ötvenmillió forintnál nagyobb értékre) üzletszerűen követik el. Ebben az esetben szóba jöhet a pénzmosás minősített esete (a büntetési tétel kettőtől nyolc év), illetve megállapítható az orgazdaság legsúlyosabban minősülő esete is (a büntetési tétel öttől tíz év). Véleményünk szerint ebben a speciális esetben (és csak ebben az esetben!) a két tényállás konkurálásából az orgazdaság kerül ki győztesen, azaz csak orgazdaság megállapítására látunk lehetőséget, a magasabb büntetési tételre tekintettel.³²⁷

A pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása

401. § Aki a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása vétség jogszabályi háttere „A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról” szóló 2007. évi CXXXVI. törvény.

Ezt az elkövetési formát „banki pénzmosás”-nak is szokás nevezni, holott az érintett szolgáltatók, a lehetséges alanyok köre ma már jóval tágabb. A szabályozás felfedezhetően a társadalmi kontroll kiterjesztése igényének megjelenéséről és a hatóságokkal való együttműködésben bekövetkező hiányosságok kriminalizálásáról szól,³²⁸ ami által a civil társadalom, korábban akár éppen a titoktartási kötelezettségükből előnyt kovácsoló, körei is az állam bűnüldözői érdekeinek számon kérhető szereplőivé és kiszolgálóivá váltak.

Másrésről a bejelentésre kötelezett pénzügyi szolgáltatók mindennapi tevékenységük során rengeteg olyan információ birtokába juthatnak, amelyek nélkülözhetetlenek a pénzmosás elleni harcban. Az anyagi javak nagy összegű mozgását, mobilitását,

³²⁷ Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései, PhD értekezés, 136. oldal

³²⁸ Korinek László: A gazdasági bűnözés kriminológiai szempontú megközelítése, Rendészeti Szemle 2009. 7-8.

befektetését, összetételét vizsgáló szervek és szervezetek megfelelő monitoring rendszerek működtetésével képesek kiszűrni a mögöttes bűncselekmények elkövetésére utaló adatokat, s ezek bejelentése fontosabb, mint a titoktartáshoz fűződő jog illetve kötelezettség. Általánosabban megfogalmazva a szervezett bűnözés térhódítása elleni társadalmi érdek adott esetben fontosabb lehet, mint az egyes pénzügyi tevékenységet végző személyek és ügyfeleik közötti bizalmi viszony, vagy a személyes adatok védelméhez való jog. Ezt fogalmazta meg az Alkotmánybíróság is, a már hivatkozott 24/1998. (VI. 9.) AB határozatában is. A határozat lényege szerint az ügyfél-azonosítási és bejelentési kötelezettség nem ellentétes az Alkotmány 59. § (1) bekezdésében biztosított személyes adatok védelméhez való alapjoggal. Az Alkotmánybíróság a személyes adatok védelméhez való jogot nem hagyományos védelmi jogként értelmezi, hanem – annak aktív oldalát is figyelembe véve – információs önrendelkezési jogként. Az információs önrendelkezési jog azonban nem abszolút és korlátozhatatlan jog; kivételesen törvény elrendelheti személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is. Az ilyen törvény korlátozza az információs önrendelkezés alapvető jogát, és csak akkor alkotmányos, ha megfelel az Alkotmány 8. §-ában megkövetelt feltételeknek. A Pmt. rendelkezései a banktitok korlátozott továbbításának alkotmányosan szükséges, de egyben elegendő garanciáit jelentik. Érvényesítik a célhoz kötöttség követelményét és az adattovábbítás figyelemmel kísérhetőségének elvét, maradéktalanul teljesítik az adat további felhasználásával kapcsolatos titoktartás kötelezettségét, így az, alapjog korlátozása aránytalannak sem tekinthető, azért sem, mert a törvény szerint a bejelentési kötelezettség teljesítése nem minősül bank-, biztosítási vagy üzleti titok megsértésének, vagy más – akár jogszabályon, akár szerződésen alapuló – adat- vagy információszolgáltatási korlátozás megsértésének. A határozat szerint tehát az azonosítási és bejelentési kötelezettség törvényi előírása az információs önrendelkezési alapjogot az elkerülhetetlen és arányos korlátozás mértékén túl nem korlátozza, így maga a korlátozás nem érinti alapjog lényeges tartalmát. Ezen információk megosztása a nyomozóhatósággal tehát minden szolgáltató kötelezettsége.

Az Alkotmánybíróság egyébként ezt a véleményét egy később megjelent határozatában³²⁹ újból megerősítette: „kétségtelen, hogy az Alkotmánybíróság korábbi határozatában a pénzmosás megakadályozása és a banktitok kapcsán a jogállamiságból

³²⁹ 13/2001. (V. 14.) AB határozat

levezethető alkotmányos célként ismerte el a bűnmegelőzés érdekét. A vizsgált jogi szabályozásnál azonban a személyes adatok védelméhez való alapjognak a bűnmegelőzés érdekében történő korlátozása jól körülírható bűncselekményi kör megakadályozását célozza.³³⁰

A korábbi szabályozásban megjelent a bejelentési kötelezettség gondatlan elmulasztásának szankcionálása, amely a pénzmosással kapcsolatos bejelentések számának aránytalan növekedését idézte elő a bejelentéseket kezelő nyomozó szerveknél. A jelenlegi szabályozás csak a szándékos elkövetés esetére állapít meg szankciót, a gondatlan elkövetést nem rendeli büntetni.

Összességében általánosan fogalmazható meg, hogy a bejelentési és feljelentési kötelezettség egybeesik, ha a szolgáltató a működésével kapcsolatosan szerez tudomást a pénzmosásról. A bejelentési kötelezettséget meg kell ugyanakkor különböztetni a feljelentési kötelezettségtől, mert a pénzmosásra utaló gyanús körülményt is jelenteni kell. Ebben az esetben nincs lehetőség mérlegelésre, hogy valóban pénzmosás történt-e.

A bűncselekmény jogi tárgya a bűnözés elleni fellépés eredményességéhez fűződő közérdek. Másodlagosan jogi tárgynak tekinthető az állam pénzintézeti rendszerébe vetett bizalom is. A bejelentési kötelezettség elmulasztása tiszta mulasztási bűncselekmény, csak passzív magatartással valósítható meg, tekintettel arra, hogy adat, tény vagy körülmény felmerülésekor kell bejelentést tenni. Ezzel összefüggésben bejelentésre kötelezett a szolgáltató minden alkalmazottja, vezetője vagy akár segítő családtagja is, aki a pénzmosás gyanúját észleli. Tettesként csak és kizárólag az előbb felsorolt személyek jelenhetnek meg, ezért ez egy delictum proprium.

1.12. Pénzmosással kapcsolatos bejelentés kontra feljelentés

Rögtön a tényállással kapcsolatos elemzésünk elején célszerű leszögezni: a bejelentési kötelezettség nem jelent feljelentési kötelezettséget. A köztudatban ugyan a két fogalom

³³⁰ Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései, PhD értekezés, 140. oldal

gyakran összemosódik, és az érintett szakmák képviselői közül is sokan félreértik a szabályozás ezzel kapcsolatos rendelkezéseit. (Innen ered a „téglatörvény” elnevezés is.) Feljelentés esetén a feljelentő bűncselekmény gyanúja esetén büntetőeljárás megindítását kívánja a feljelentett személlyel szemben. Hatályos jogunkban főszabályként „széles körben érvényesül a feljelentési jogosultság, ezzel szemben nagyon szűk körben érvényesül a feljelentési kötelezettség. A feljelentési kötelezettség szűkkörűségét jellemzi, hogy vagy csak nagyon kevés ügyben köteles mindenki feljelentést tenni (állampolgári feljelentési kötelezettség), vagy csak a hatóságok, hivatalos személyek kötelesek minden tudomásukra jutott bűncselekmény miatt feljelentést tenni”³³¹ A hatályos jogi szabályozás nem ír elő sem az állampolgárok, sem a pénzügyi szolgáltatók számára feljelentési kötelezettséget! Az előírt kötelezettség a bejelentés, amely a szokatlan és rendhagyó (pénzmosásra utaló) adatok, tények, személyek, körülmények megfelelő formában történő rögzítését és a nyomozó hatósághoz történő eljuttatását jelenti. „A rendszer lényege, hogy a bejelentési kötelezettség teljesítésekor a szokatlan adatnak, ténynek és körülménynek nem kell elérnie az alapos gyanú szintjét, hanem annál alacsonyabb bizonyosság is elegendő a bejelentési kötelezettség teljesítéséhez. Feljelentés esetén a nyomozó hatóságnak intézkedési kötelezettsége van, vagyis alakszerű határozatot kell hoznia a nyomozás elrendeléséről, megtagadásáról, illetve a feljelentés kiegészítéséről, míg bejelentés esetében a nyomozóhatóságoknak nincs ilyen kötelezettsége.”³³² A bejelentésre kötelezett személyek szemszögéből vizsgálva a kérdést a következő megállapításokat tehetjük:

I. A bejelentési kötelezettség a feljelentési kötelezettséggel szinte teljesen megegyezik akkor, ha a szolgáltató a működésével összefüggésben pénzmosásról szerez tudomást³³³. Ilyenkor az általa tett bejelentés abban különbözik a feljelentéstől, hogy a hatóságnak ez alapján sem feltétlenül keletkezik intézkedési kötelezettsége. Másrészt: ha a szolgáltató nemcsak gyanítja, hanem tudja is, hogy rajta keresztül hajtanak végre egy pénzmosási tranzakciót, akkor pszichikai bűnsegédként pénzmosás miatt felel majd, nem pedig a bejelentési kötelezettség elmulasztásáért (leegyszerűsítve: ilyenkor a szolgáltató is pénzmosónak minősül).

³³¹ Tremmel Flórián: Büntető eljárásjog, különös és Kiegészítő rész Janus Pannonius Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Pécs, 1999. 7. oldal

³³² Dr. Marton Bernadett: A pénzmosásról (=Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat 2003. május 207. oldal)

³³³ J. Arnaud Booij: Anti-money laundering and anti tax fraud rules in the Netherlands - an update, European Newsletter 2010, 3-4.

II. A bejelentési kötelezettség tágabb a feljelentési kötelezettségnél annyiban, hogy nemcsak a pénzmosást, hanem már az arra utaló gyanús körülményeket is jelenteni kell, függetlenül attól, hogy egyáltalán szó van-e pénzmosásról (ezt majd a nyomozó hatóság fogja kivizsgálni).³³⁴

1.12.1. A pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség bűncselekmény elkövetési jogi tárgya

A pénzmosásnál ismerttetett jogi tárgyak, vagyis a bűnözés, szűkebb értelemben a szervezett bűnözés elleni küzdelemhez hatékonyságához és eredményességéhez fűződő közérdek, valamint az állam pénzintézeti rendszerébe vetett bizalom itt is érvényesülnek azzal kiegészítve, hogy maga a pénzintézeti rendszer, illetve a pénzintézeti rendszer működésének tisztasága és kiszámíthatósága is azonos fontosságú³³⁵.

1.12.2. A pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása bűncselekmény alanyi köre³³⁶

A pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása bűncselekmény esetében az alanyi kört háttérjogszabályként A pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény határozza meg, tehát elkövető csak a jogszabály által meghatározott alany lehet.³³⁷

1. pénzügyi szolgáltatási, kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységet folytat: A hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény adja meg

³³⁴ Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései, PhD értekezés 142-143. oldalak

³³⁵ J. Arnaud Booij: Anti-money laundering and anti tax fraud rules in the Netherlands - an update, European Newsletter 2010, 3.

³³⁶ Dr. Gál István László: A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása (Emlékkönyv Irk Albert egyetemi tanár születésének 120. évfordulójára Pécs, 2004. 38. oldal)

³³⁷ 2007. évi CXXXVI. törvény 1. § (1) bekezdés

számunkra a fenti két fajta tevékenységet jelentő szolgáltatásokat, amelyek a következők:

A Hpt. szerint pénzügyi szolgáltatás forintban , illetve devizában:

- betét gyűjtése és más visszafizetendő pénzeszköz - saját tőkét meghaladó mértékű - nyilvánosságtól történő elfogadása;
- hitel és pénzkölcsön nyújtása;
- pénzügyi lízing;
- pénzforgalmi szolgáltatások nyújtása;
- elektronikus pénz kibocsátása;
- olyan papír alapú készpénz-helyettesítő fizetési eszköz (például papír alapú utazási csekk, váltó) kibocsátása, illetve az ezzel kapcsolatos szolgáltatás nyújtása, amely nem minősül pénzforgalmi szolgáltatásnak;
- kezesség és bankgarancia vállalása, valamint egyéb bankári kötelezettség vállalása;
- valutával, devizával - ide nem értve a pénzváltási tevékenységet -, váltóval, illetve csekkel saját számlára vagy bizományosként történő kereskedelmi tevékenység;
- pénzügyi szolgáltatás közvetítése;
- letéti szolgáltatás, széfszolgáltatás;
- hitel referencia szolgáltatás.³³⁸

A Hpt. alapján kiegészítő pénzügyi szolgáltatás a következő tevékenységek üzletszerű végzése forintban, illetve devizában:

- pénzváltási tevékenység;
- fizetési rendszer működtetése;
- pénzfeldolgozási tevékenység;
- pénzügyi ügynöki tevékenység a bankközi piacon.³³⁹

2. Befektetési szolgáltatási tevékenységet folytat, befektetési szolgáltatási tevékenységet kiegészítő szolgáltatást nyújt: A befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdéi szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól

³³⁸ 1996. évi CXII. törvény 3. § (1) bekezdés

³³⁹ 1996. évi CXII. törvény 3. § (2) bekezdés

szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény (Bsz.) alapján befektetési szolgáltatási tevékenységnek minősül a rendszeres gazdasági tevékenység keretében, pénzügyi eszközre vonatkozóan végzett

- megbízás felvétele és továbbítása,
- megbízás végrehajtása az ügyfél javára,
- számlaszámlás kereskedés,
- portfóliókezelés,
- befektetési tanácsadás,
- pénzügyi eszköz elhelyezése az eszköz (értékpapír vagy egyéb pénzügyi eszköz) vételére vonatkozó kötelezettségvállalással (jegyzési garanciavállalás),
- pénzügyi eszköz elhelyezése az eszköz (pénzügyi eszköz) vételére vonatkozó kötelezettségvállalás nélkül, és
- multilaterális kereskedési rendszer működtetése.³⁴⁰

Kiegészítő szolgáltatásnak minősül

- a pénzügyi eszköz letéti őrzése és nyilvántartása, valamint az ehhez kapcsolódó ügyfélszámla vezetése,
- a letétkezelés, valamint az ehhez kapcsolódó értékpapírszámla vezetése, nyomdai úton előállított értékpapír esetében ennek nyilvántartása és az ügyfélszámla vezetése,
- a befektetési hitel nyújtása,
- a tőkeszerkezettel, üzleti stratégiával és az ezekkel összefüggő kérdésekkel, valamint az egyesüléssel és a vállalatfelvásárlással kapcsolatos tanácsadás és szolgáltatás,
- a befektetési szolgáltatási tevékenységhez kapcsolódó valutával és devizával történő kereskedés,
- a befektetési elemzés és pénzügyi elemzés,
- jegyzési garanciavállaláshoz kapcsolódó szolgáltatás,
- a származtatott ügyletek alapjául szolgáló eszközhöz kapcsolódó befektetési szolgáltatási tevékenység vagy kiegészítő szolgáltatás.³⁴¹

³⁴⁰ 2007. évi CXXXVIII. törvény 5. § (1) bekezdés

³⁴¹ 2007. évi CXXXVIII. törvény 5. § (2) bekezdés

3. Biztosítási, biztosításközvetítói és foglalkoztatói nyugdíj-szolgáltatási tevékenységet folytat: A biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény értelmében biztosítási tevékenység:

biztosítási szerződésen, jogszabályon vagy tagsági jogviszonyon alapuló kötelezettségvállalás, amely során a tevékenységet végző megszervezi az azonos vagy hasonló kockázatoknak kitett személyek közösségét (veszélyközösség), matematikai és statisztikai eszközökkel felméri a biztosítható kockázatokat, megállapítja és beszedi a kötelezettségvállalás ellenértékét (díját), meghatározott tartalékokat képez, a létrejött jogviszony alapján a kockázatot átvállalja és teljesíti a szolgáltatásokat.³⁴²

A biztosításközvetítói tevékenység pedig a biztosítási vagy viszontbiztosítási szerződés létrehozására irányuló rendszeres, üzletszerű tevékenység. E tevékenység kiterjed a biztosítási szerződések megkötésének elősegítésére, biztosítási termékek ismertetésére, ajánlására, az ezzel kapcsolatos felvilágosításra, illetve a biztosítási szerződések megkötésére, a biztosítási szerződések értékesítésének szervezésére, továbbá a biztosítási szerződések lebonyolításában és teljesítésében való közreműködésre.³⁴³

4. Árutőzsdei szolgáltatási tevékenységet folytat: A befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény (Bsz.) szerint Árutőzsdei szolgáltatás tárgya lehet

- áru, ideértve a közraktárjegyet, annak leválasztott árujegy részét, a forgalomképes vagyoni értékű jogot és az erre vonatkozó származtatott eszközt,
- az üvegházhatású gáz kibocsátási egység és a légszennyező anyag kibocsátási jog, valamint az erre vonatkozó opció, határidős és egyéb származtatott ügylet, és
- a pénzügyi eszköz.³⁴⁴

Árutőzsdei szolgáltatást árutőzsdei szolgáltató és befektetési vállalkozás nyújthat. Árutőzsdei szolgáltatás csak az e törvényben és külön jogszabályban meghatározott

- személyi feltételek,

³⁴² 2003. évi LX. törvény 4. §

³⁴³ 2003. évi LX. törvény 33. § (1) bekezdés

³⁴⁴ 2007. évi CXXXVIII. törvény 9. § (2) bekezdés

- műszaki, technikai, informatikai, biztonsági felszereltségre vonatkozó előírások, és
- az elfogadott szabályzatokban rögzített szervezeti, működési, ügyviteli, számviteli, nyilvántartási és ellenőrzési eljárásra, rendszerre és megoldásra vonatkozó előírások teljesítése esetén nyújtható.

Külföldi befektetési vállalkozás árutőzsdei szolgáltatást a Magyar Köztársaság területén csak fióktelepén keresztül nyújthat.³⁴⁵

5. nemzetközi postautalvány-felvételt és -kézbesítést folytat: a postai szolgáltatás ezen fajtáit a Postáról szóló 2003. évi CI. törvény határozza meg, amely szerint a postai tevékenység körébe tartozik a nemzetközi postautalvány-felvétel.³⁴⁶

6. Ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenységet folytat: a korábbi, hatályon kívül helyezett az ingatlanközvetítésről szóló 49/1982. (X. 2.) MT rendelet helyét maga a pénzmossás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény ad eligazítást, amely szerint az ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenység: ingatlan tulajdonjoga átruházásának, bérleti jogának üzletszerű közvetítése, ideértve az ügyleti megbízás előkészítését, az ingatlan forgalmi értékének becslését, valamint az üzletszerű ingatlanberuházás és ingatlanfejlesztés.³⁴⁷

7. Könyvvizsgálói tevékenységet folytat: a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. évi LXXV. törvény írja le ezt a szolgáltatást, vagyis jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenység

- a gazdálkodónál a számviteli jogszabályok szerinti beszámoló felülvizsgálata, szabályszerűségének, megbízhatóságának, hitelességének, valamint annak tanúsítása, hogy a beszámoló megbízható és valós összképet ad a gazdálkodó vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről,

³⁴⁵ 2007. évi CXXXVIII. törvény 10. § (1)-(3) bekezdések

³⁴⁶ 2003. évi CI. törvény 4. § (1) bekezdés d) pont

³⁴⁷ 2007. évi CXXXVI. törvény 3. § h) pont

- a gazdálkodó alapításakor, átalakulásakor, jogutód nélküli megszűnésekor a külön jogszabályban előírt értékelési, ellenőrzési, véleményezési (záradékolási) feladatok ellátása,
- a könyvvizsgálók jogszabályban meghatározott egyéb feladatának elvégzése.³⁴⁸

8. Könyvviteli (könyvelői), adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet megbízási, illetve vállalkozási jogviszony alapján folytat: A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény értelmében a könyvviteli tevékenység mint a könyvvezetési, beszámolóképzési kötelezettség teljesítése érdekében elvégzendő feladatok összessége tulajdonképpen számviteli szolgáltatásnak minősül. Ennek körébe tartozik különösen:

- a számviteli politika, a könyvviteli elszámolás, a beszámolóképzítés rendszerének, módszerének kialakításával (ideértve a belső információs rendszer kialakítását is), a számlarend, a könyvvezetéshez, a beszámolóképzítéshez szükséges szabályzatok elkészítésével, rendszeres karbantartásával kapcsolatos feladatok ellátása, beleértve a főkönyvi nyilvántartások vezetését, az összesítő feladások készítését, a beszámoló összeállítását, a beszámolóban, a könyvviteli nyilvántartásokban szereplő adatok elemzését, a gazdasági döntéseket megalapozó következtetések levonását is,
- az elszámolások, a beszámolóban szereplő adatok jogszerűségének, szabályszerűségének, megbízhatóságának, bizonylatokkal való alátámasztottságának, a számviteli alapelvek követelményei megtartásának biztosításával a valóságnak megfelelő belső és külső információk előállítása, szolgáltatása.³⁴⁹

Az adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet az adótanácsadói, az adószakértői és az okleveles adószakértői tevékenység végzésére jogosító engedélyek kiadásának és visszavonásának feltételeiről, továbbá a kapcsolódó nyilvántartás vezetésének és a nyilvántartásban szereplők továbbképzésének szabályairól szóló 26/2008. (VIII. 30.) PM rendelet szabályozza.

9. Játékkaszinót, elektronikus kaszinót vagy kártyatermet működtet: a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény fedi le ezt a fajta

³⁴⁸ 2007. évi LXXV. törvény 3. § (1) bekezdés

³⁴⁹ 2000. évi C. törvény 150. § (1)-(2) bekezdések

tevékenységet. A jelentős állami szerepvállalás ezen a területen határozottan lecsökkenti a kockázatot a szerencsejátékokkal összefüggésben, ennek ellenére a pénzmosással kapcsolatos bejelentésekben előfordult többször is, hogy szerencsejátékok nyerteseinek tranzakcióit is bejelentették, még akkor is, ha az összeg magától a Szerencsejáték Zrt.-től érkezett.

10. Nemesfémekkel vagy az ezekből készült tárgyakkal kereskedik: a terület általános szabályait A kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény határozza meg; kifejezetten a nemesfém-kereskedelmet szabályozó rendeleteket hatályon kívül helyezték. A természetes vagy tenyésztett gyöngy, drágakő, féldrágakő, nemesfém, nemesfémekkel plattírozott fém és ezekből készült áruk, ékszerutánczat, érme címet viselő XIV. Áruosztály alapján a nemesfém megnevezés az ezüstöt, az aranyat, a platínát jelenti, ezen kívül A "nemesfém" kifejezés vagy meghatározott nemesfém megnevezése, ha más rendelkezés nincs, a vámtarifában mindenütt magában foglalja azokat az ötvözeteket is, amelyeket mint nemesfémötvözeteket vagy a megnevezett nemesfém ötvözeteként kell osztályozni, de nem jelenti a nemesfémekkel plattírozott fémeket, vagy a nemesfémekkel lemezelt nem nemesfémeket és nemfémeket.³⁵⁰

11. Árukereskedelmi tevékenysége folytatása során hárommillió-hatszáz ezer forintot elérő vagy meghaladó összegű készpénzfizetést fogad el: tulajdonképpen ennél a tevékenységnél is A kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni, az áru általános jelleggel szerepel a felsorolásban, a Pmt. értelmező rendelkezése szerint pedig árukereskedelmi tevékenység *i)*a termék gazdasági tevékenység keretében történő értékesítése a vásárló, a kereskedő, illetve a feldolgozó részére.³⁵¹ A hangsúly a készpénzfizetés nagyságán van, tehát a Pmt. egy objektív értékhatárt állapít meg, amikor a bejelentés kötelező a szolgáltató részéről.

12. Önkéntes kölcsönös biztosítópénztárként működik: az Önkéntes Kölcsönös Biztosító Pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény rendelkezése alapján önkéntes kölcsönös biztosító pénztár természetes személyek (pénztártag) által a függetlenség, kölcsönösség, a szolidaritás és az önkéntesség elve alapján létrehozott, társadalombiztosítási ellátásokat kiegészítő, pótló, illetve ezeket helyettesítő

³⁵⁰ XIV Áruosztály 4/ a/; /6/ pontok

³⁵¹ 2007. évi CXXXVI. törvény 3. § i) pont

szolgáltatásokat, továbbá az egészség védelmét elősegítő ellátásokat szervező és finanszírozó társulás. A pénztár szolgáltatásait rendszeres tagdíjbefizetésekből, egyéni számlavezetés alapján szervezi, finanszírozza, illetve nyújtja.³⁵²

13. Ügyvédi, közjegyzői tevékenységet végez: a háttér jogszabályokat ezen tevékenységeknél Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény és A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény jelentik.

A jogszabály szerint az ügyvédi tevékenység körében az ügyvéd

- a) képviseli az ügyfelét,
- b) büntetőügyben védelmet lát el,
- c) jogi tanácsot ad,
- d) szerződést, beadványt, más iratot készít,
- e) az a)-d) pontban felsoroltakkal összefüggésben pénz és értéktárgy letéti kezelését végzi.

Az ügyvéd a fentiekben felsoroltakon kívül elláthatja a következő tevékenységeket is:

- a) adótanácsadás,
- b) társadalombiztosítási tanácsadás,
- c) pénzügyi és egyéb üzletviteli tanácsadás,
- d) ingatlanközvetítés,
- e) szabadalmi ügyvivői tevékenység,
- f) olyan tevékenység, amelyre - helyi önkormányzati rendelet kivételével - jogszabály felhatalmazza,
- g) külön törvényben szabályozott közvetítői eljárásban, illetve büntető ügyekben folytatott közvetítői tevékenység,
- h) a cég - általa készített - létesítő okiratának és e cég bejegyzési (változásbejegyzési) kérelme további mellékleteinek elektronikus okirati formába alakítása,
- i) külön törvényben szabályozott közbeszerzési békéltetői tevékenység, valamint hivatalos közbeszerzési tanácsadói tevékenység,
- j)
- k)³⁵³

³⁵² 1993. évi XCVI. törvény 2. § (2) bekezdés a) pont

³⁵³ 1998. évi XI. törvény 5. § (1) és (3) bekezdések

A közjegyző a jogügyletekről és jogi jelentőségű tényekről közokiratot állít ki, okiratokat őriz meg, a felek megbízásából pénzt, értéktárgyat és értékpapírt vesz át a jogosult részére történő átadás végett, a feleket a hatáskörébe utalt eljárásokkal kapcsolatban - a felek esélyegyenlőségének biztosításával - kioktatással segíti jogaik gyakorlásában és kötelességeik teljesítésében, ezen kívül a közjegyző folytatja le a hatáskörébe utalt hagyatéki eljárást és egyéb nemperes eljárásokat.³⁵⁴

A Pmt. az ügyvédekre és a közjegyzőkre eltérő rendelkezéseket tartalmaz, mivel az ügyfél-átvilágítási és bejelentési kötelezettség az ügyvédet akkor terheli, ha pénz és értéktárgy letéti kezelését végzi, vagy ha a következő jogügyletek előkészítésével és végrehajtásával összefüggésben végez ügyvédi tevékenységet³⁵⁵:

- a) gazdasági társaságban vagy egyéb gazdálkodó szervezetben lévő vagyonrész (részesedés) vétele, eladása,
- b) ingatlan vétel, eladása,
- c) gazdasági társaság vagy egyéb gazdálkodó szervezet alapítása, működtetése, megszűnése.³⁵⁶

Az e törvényben meghatározott ügyfél-átvilágítási és bejelentési kötelezettség a közjegyzőt akkor terheli, ha bizalmi őrzést végez, vagy a Közjegyzői törvényben meghatározott közjegyzői tevékenységet végez a következő jogügyletek előkészítésével és végrehajtásával kapcsolatban:

- a) gazdasági társaságban vagy egyéb gazdálkodó szervezetben lévő vagyonrész (részesedés) vétele, eladása,
- b) ingatlan vétele, eladása,
- c) gazdasági társaság vagy egyéb gazdálkodó szervezet alapítása, működtetése, megszűnése.³⁵⁷

A fent leírt kötelezettség alól létezik kivétel, ugyanis a Pmt.-ben előírt kötelezettség az ügyvédet nem terheli, ha

³⁵⁴ 1991. évi XLI. törvény 1. § (2) és (3) bekezdések

³⁵⁵ Jonathan Fisher: The anti-money laundering disclosure regime and the collection of revenue in the United Kingdom, British Tax Review 2010, 242-243.

³⁵⁶ 2007. évi CXXXVI. törvény 36. § (1) bekezdés

³⁵⁷ 2007. évi CXXXVI. törvény 36. § (2) bekezdés

- a) a pénzmosásra vagy a terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény vagy körülmény büntetőeljárásban történő védelem, illetve bíróság előtti képviselet - ide nem értve a cégbírósági eljárásban történő képviseletet - előkészítése, ellátása során, vagy ellátását követően utóbb és azzal összefüggésben jutott tudomására,
- b) a pénzmosásra vagy a terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény vagy körülmény az a) pontban írt képviselet, védelem ellátásának, vagy az eljárás megindításának a szükségességével összefüggésben végzett jogi tanácsadás során jutott a tudomására.³⁵⁸

A Pmt.-ben előírt kötelezettség a közjegyzőt sem terheli, ha

- a) a pénzmosásra vagy a terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény vagy körülmény az eljárás megindításának a szükségességével összefüggésben végzett jogi tanácsadás során jutott a tudomására,
- b) a közjegyző nemperes eljárást folytat le.³⁵⁹

A Pmt. garanciális szabályként fogalmazza meg, hogy az ügyvéd és a közjegyző bejelentési kötelezettségének teljesítése nem tekinthető a külön törvényen alapuló titoktartási kötelezettsége megsértésének.³⁶⁰

14. Speciális elkövetők: Az alanyi kört a Pmt. kiterjeszti a szolgáltató ügyfelére³⁶¹, valamint annak vezetőjére, alkalmazottjára, illetve segítő családtagjára.

Nagyon körültekintően ugyanakkor kell eljárni, amikor az elkövetőt vizsgálom, tekintettel arra, hogy a jogszabályi módosításoknak köszönhetően gyakorta változott a bejelentésre kötelezett szolgáltatók típusa és fajtája. Ennek alapján megállapítható, hogy a jelenlegi szabályozás általánosabban fogalmazta meg az alanyi kört.

Ami a bűncselekmény rendbeliségét illeti, az elkövető önálló tettesként az elmulasztott bejelentés száma szerinti rendbeliség alapján felel.

A bejelentési kötelezettség elmulasztása – ellentétben a pénzmosással – tiszta mulasztásos bűncselekmény, tehát nem kell hozzá célzat vagy motívum, a mulasztással befejezetté válik a bűncselekmény, azaz a diszpozícióban leírt magatartás (a bejelentési

³⁵⁸ 2007. évi CXXXVI. törvény 36. § (3) bekezdés

³⁵⁹ 2007. évi CXXXVI. törvény 36. § (4) bekezdés

³⁶⁰ 2007. évi CXXXVI. törvény 38. § (4) bekezdés

³⁶¹ A 2007. évi CXXXVI. törvény 3. § s) pont szerint ügyfél: aki a szolgáltatóval az 1. § (1) bekezdésében megjelölt tevékenységi körbe tartozó szolgáltatás igénybevételére írásbeli szerződést köt, illetve a szolgáltató részére ügyleti megbízást ad.

kötelezettség) elmulasztása önmagában, minden következmény beállta nélkül már bűncselekménynek minősül.³⁶² Ha az elkövető esetleg haszonszerzési célzattól vezérelve követte el a mulasztást, valószínűleg az idegen pénzmosásért fogják felelősségre vonni, hacsak nem követte el az alaphűncselekményt is.

A pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása háttérnormája a Pmt., amely szabályozza az ügyfél-azonosítási kötelezettséget. A fő kérdések, hogy mikor keletkezik ez a kötelezettség, kinek kell elvégezni az azonosítást, kit kell azonosítani, mi az azonosítási kötelezettség tartalma, és végül mik a következményei a sikertelen azonosításnak.

Abban viszont lehet némi igazság, hogy a pénzmosóknak a legálisan tevékenykedő könyvelők, adótanácsadók stb. helyett valószínűleg inkább „olyan képzett szakemberek segítenek, akik legálisan sem alkalmazottként, sem külső (legális) könyvelőként nem érhetők tetten, nevüket nem adják nyilvánosan a ténykedésükhöz.”³⁶³

A Know Your Customer (azonosítási) szabályokkal kapcsolatban nemcsak a hazai szolgáltatók fejezik ki aggodalmukat: Nagy-Britanniában például még egy 2004-es kutatás szerint is a potenciális új ügyfelek elriasztásától és a rendszer működtetésével kapcsolatos addicionális költségektől tartanak.³⁶⁴

Mivel a pénzmosásnak mint bűncselekménynek az a sajátossága, hogy csak igen ritkán van konkrét, megszemélyesíthető sértett, a bejelentési kötelezettségen kívül feljelentő léte sem várható³⁶⁵, ezért kiemelten fontos kérdés ennek a kötelezettségnek az előírása és érvényesítése.

Végül a bejelentési kötelezettséggel szemben figyelhető meg a legnagyobb ellenállás, főleg a kisebb szolgáltatók részéről, mert – véleményük szerint – a törvény nem

³⁶² Földvári József: Magyar büntetőjog Általános rész Osiris Kiadó, Budapest, 1997. 91. oldal

³⁶³ Zara László: A pénzmosás elleni törvény margójára (Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat 2003. június 261. oldal)

³⁶⁴ Martin Gill and Geoff Taylor: Preventing Money Laundering or Obstructing Business? (Brit. J. Criminol. 2004. április 8. 587-590. oldal)

³⁶⁵ Vidékiné Farkas Anikó: A pénzmosásról (Ügyészek Lapja 1995. 2. szám 23. oldal)

tisztázza kellően a gyanú fogalmát, valamint a gyanúra okot adó jelek, adatok ilyen részletes, folyamatos ellenőrzése a gyakorlatban szinte kivitelezhetetlen.³⁶⁶

A szolgáltatók alkalmazottaiban esetenként felmerül a pénzmosás gyanúja, esetenként nem. A pénzmosás gyanújának megfogalmazódása után a büntetőjogi fenyegetettség megfelelő motivációs tényező lehet a jelentéstételhez, ha viszont az alkalmazottnak nem is gyanús az adott tranzakció, nyilván nem fog jelentést tenni. Az alábbi tényezőknek van kiemelt szerepe a bejelentési rendszer ismeretében:

- 1) Az alkalmazott tudása fejleszthető oktatási programokkal, de tulajdonképpen erre szolgál a cég megfelelőképpen összeállított, és a dolgozókkal megismertetett pénzmosási szabályzata is. Nyilvánvaló, minél több ismerettel rendelkezik az alkalmazott a pénzmosással kapcsolatban, annál valószínűbb, hogy „kiszúrja” majd a gyanús tranzakciókat.
- 2) A tapasztalat főként az adott munkakörben töltött idő függvényében nő, és az is evidenciaként kezelhető, hogy a nagyobb tapasztalattal rendelkező dolgozók könnyebben ismerik fel a pénzmosás-gyanús tranzakciókat.
- 3) A kockázat-tudatosság azt jelenti, mennyire van tisztában az alkalmazott a fel nem ismert pénzmosásból eredő kockázattal, amely kétirányú lehet:
 - a) büntetőjogi kockázat a bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt (ez magát a munkavállalót terheli);
 - b) gazdasági kockázat (a céggel kapcsolatban), amely az adott szolgáltató üzleti hírnevének, tekintélyének, „goodwill”-jének csökkenését eredményezheti.A magasabb kockázat-tudatossággal rendelkező alkalmazottak jobban odafigyelnek a pénzmosás-gyanús tranzakciókra.
- 4) Az egyes ügyfelek ismerete nagyon fontos tényező, hiszen alapos ügyfél-profil készítésével megállapítható, hogy a kliens aktuális tranzakciója milyen mértékben tér el a profil szerinti normális ügymenettől.³⁶⁷

A cél tehát az lenne, hogy a megfelelően képzett, kellő tapasztalattal rendelkező alkalmazottakban magas fokú kockázat-tudatosságot alakítsunk ki, és ezek az

³⁶⁶ Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései, PhD értekezés, 156-160. oldalak

³⁶⁷ Az alapgondolat Charlie Patricktól, a KPMG szakértőjétől ered. Forrás: Kinek mi a pénzmosás? (=Piac és Profit 2003. október 24.)

alkalmazottak ne csak az ügyfél hiteles azonosítására, hanem az ügyfél-profil elkészítésére is fordítsanak időt és energiát, ezek után pedig – ha pénzmosás gyanúja merül fel bennük – a cégen belül működő, a pénzmosási szabályzaton alapuló bejelentési mechanizmus által az információ minél előbb eljusson a magyar pénzügyi hírszerző hatósághoz.³⁶⁸

VIII. A PÉNZMOSÁSSAL KAPCSOLATOS PÉNZÜGYTANI SZABÁLYOZÁS, A HÁTTERNORMA ELEMZÉSE

A pénzmosás elleni küzdelem és a pénzmosással kapcsolatos eljárás alaköveit „A pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 1994. évi XXIV. törvény határozta meg. Az idő előrehaladtával látszott, hogy a bejelentésre kötelezettek körét ki kell szélesíteni, ezért a második, szintén „A pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról” szóló 2003. évi XV. törvény³⁶⁹ kiterjesztette ezt a feladatokat más szolgáltatókra is.

A jelenleg hatályos, **„A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról”** szóló **2007. évi CXXXVI. törvény** (a továbbiakban **Pmt.**) már a nemzetközi elvárásnak is eleget tett azzal, hogy a terrorizmus finanszírozását is beemelte a törvény címébe³⁷⁰.

Mindhárom törvény előkészítésénél figyelembe kellett venni az Európai Unió pénzmosással kapcsolatos I., II. és III. Direktíváját.

³⁶⁸ Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései, PhD értekezés, 162-164. oldalak

³⁶⁹ Dr. Kóhalmi László: Europäisierungstrend im Strafrecht – Mitgliedstaatliche Erfahrungen (Infracionalitatea transfrontalieră, 2006., 63. o.)

³⁷⁰ Jose Luis Martin: Spain: money laundering - new legislation (International Company and Commercial Law Review 2010, 56.)

1.1. A bejelentésre kötelezett szolgáltatók feladatai és a pénzmosás gyanújára okot adó körülmények³⁷¹

A Pmt. a törvény személyi hatálya a következő alanyokra terjed ki:

- a)* pénzügyi szolgáltatási, kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységet folytat;
- b)* befektetési szolgáltatási tevékenységet folytat, befektetési szolgáltatási tevékenységet kiegészítő szolgáltatást nyújt;
- c)* biztosítási, biztosításközvetítői és foglalkoztatói nyugdíj-szolgáltatási tevékenységet folytat;
- d)* árutőzsdei szolgáltatási tevékenységet folytat;
- e)* nemzetközi postautalvány-felvételt és -kézbesítést folytat;
- f)* ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenységet folytat;
- g)* könyvvizsgálói tevékenységet folytat;
- h)* könyvviteli (könyvelői), adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet megbízási, illetve vállalkozási jogviszony alapján folytat;
- i)* játékkaszinót vagy elektronikus kaszinót működtet;
- j)* nemesfémmelel vagy az ezekből készült tárgyakkal kereskedik;
- k)* árukereskedelmi tevékenysége folytatása során hárommillió-hatszázezer forintot elérő vagy meghaladó összegű készpénzfizetést fogad el;
- l)* önkéntes kölcsönös biztosítópénztárként működik;
- m)* ügyvédi, közjegyzői tevékenységet végez.

(2) Aki

- a)* a szolgáltató ügyfele;
- b)* a szolgáltató vezetője, alkalmazottja, illetőleg segítő családtagja.³⁷²

A felsorolás negyedik sorában szereplő árukereskedőkre is kiterjesztette a Pmt. a hatályát, amelyek esetében a 15.000 EUR összeget elérő vagy azt meghaladó készpénzes tranzakció esetében objektív bejelentési kötelezettségi rendszert ír elő. Ettől függetlenül a bejelentések zömét a kereskedelmi bankok, pénzügyintézetek jelzései teszik ki, hiszen a pénzmosás alapjául szolgáló bankszámlák, az átutalások „helyszínei”,

³⁷¹ Norman Mugarura: The global anti-money laundering court as a judicial and institutional imperative, *Journal of Money Laundering Control* 2011, 60-61.

³⁷² Pmt. 1. § (1) és (2) bekezdés

valamint a tranzakciók többszörösen rétegzett folyamata leginkább náluk zajlanak, vagyis előttük ismert.³⁷³ Ezen felül ez a szektor éppen a pénzmosás elkerülése érdekében igen fejlett belső ellenőrzési rendszerrel és szabályzattal rendelkezik, az általuk több mint másfél évtizede történő pénzmosással kapcsolatos bejelentések alapján pedig a pénzügyi hírszerző egység összegyűjtötte a tapasztalatokat és hiányosságokat, amelyeket megosztott velük.

A bejelentésre kötelezett szolgáltatók tehát közvetlenül kapcsolatba kerülnek azokkal, akik a pénzmosást el kívánják követni, de a körülményekből a legtöbb esetben nem derül ki, hogy bűncselekmény elkövetése készül. Ebben a pénzmosásból rendkívül fontos szakaszban (elhelyezés) a szolgáltatók felelőssége nagy, mert nekik kell meggyőződniük, hogy az adott tranzakció és az egyéb körülmények illeszkednek-e az ésszerű gazdálkodás, illetve gazdasági tevékenységbe. A fentebb említett tapasztalatok megosztása, a belső továbbképzések, a PSZÁF, illetve a nemzetközi szervezetek ajánlásai megfelelő ismeretet nyújtanak annak érdekében, hogy a pénzmosásra okot adó körülményeket felismerjék, értékeljék, és a szükséges intézkedéseket megtegyék. Természetesen ezek a listák nem taxatívok, mert az adott szituáció dönti el, mi minősül gyanúsnak és mi nem. Az ajánlások inkább a leggyakrabban előforduló gyanús körülményeket fogalmazzák meg, amelyek esetén meg kell fontolni a bejelentést. Példának okáért, ha valaki lottónyereményét igazolható módon a Szerencsejáték Zrt. utalta – bármekkora is legyen az összeg – nem alapozza meg a gyanút. Régebben előfordult olyan eset is, amikor a pénzintézet a saját maga által nyújtott hitel összegét jelentette be annak nagy összege miatt. Ezzel a hitellel végzett bármennyi tranzakció is kizárja a pénzmosás gyanús körülményt, mert a hitel legális eredete bizonyított.

A legteljesebb módon a PSZÁF azokatlan tranzakciókkal kapcsolatos ajánlása fogalmazza meg a pénzmosásra gyanút okot adó körülményeket.³⁷⁴

1.1.1 Pénzmosás szokatlan készpénztranzakciók használatával

a) Szokatlanul nagy készpénzbetét elhelyezése, felvétele természetes személy által, főleg ha az nem egyeztethető össze az ügyfél foglalkozásával. Az ügyfél megjelenése önmagában

³⁷³ Dr. Gál István László: A pénzmosás (KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2004. 125-128.

³⁷⁴ A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete Felügyeleti Tanácsának 3/2008. (XI.20.) számú ajánlása a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról (http://www.pszaf.hu/data/cms649157/pszafhu_ajanlas_2008_3_mell2.pdf) (2012. 06. 13.)

nem indokolja a nagy készpénzbetét gyanúmentességét. Példa: Egy bűnözőnek mindig rendben van az útlevele és a megjelenése, mert egyszerre nem fog két dolgot kockáztatni.

b) Akár magánszemély, akár cég esetében készpénzbefizetések, illetve kifizetések hirtelen, jelentős megnövekedése.

c) Ügyfelek, akik több, de viszonylag kisösszegű betéttel rendelkeznek, amely betétek azonban teljes összegükben jelentős értékűek.

d) Készpénz gyakori váltása egyéb valutánemre.

e) Jelentős összegű pénzmozgás egy előzőleg inaktív számlán.

f) Ügyfelek, akik együtt érkeznek, és egy időben ugyanazon banknál nagy összegű készpénzműveletet, valutaműveletet hajtanak végre.

g) Rendszeres készpénz tranzakciók közvetlenül az azonosítási értékhatár alatt.

h) Készpénz ki- és befizetés azonos napon vagy rövid időintervallumon belül készpénzmozgás nélkül úgy, hogy a tranzakció több ügyfél számláját érinti.

1.1.2 Pénzmosás bankszámla felhasználásával³⁷⁵

a) A banknál több bankszámlát is vezet ugyanaz az ügyfél anélkül, hogy ezt üzleti tevékenysége indokolná, és a bankszámlák között gyakran fordul elő átvezetés, racionális indok nélkül. Racionális indoknak minősül a könyveléstechnika megkönnyítése érdekében tett átvezetés.

b) Természetes vagy jogi személyek részére vezetett bankszámlákon lévő pénzmozgás nem utal üzleti tevékenységre, de a bankszámlán jelentős összegeket írnak jóvá, illetve utalnak át azokról nyilvánvaló cél nélkül.

c) Általános bankszolgáltatások szokásostól eltérő formában történő igénybevétele, pl. nagy összegű betét után járó kamatról való lemondás.

d) Több személy által ugyanarra a számlára rendszeresen történő, vagy jelentős összeg elhelyezése.

e) Ugyanarra a számlára többen, esetleg rendszeresen utalnak kisebb mennyiségű pénzt, amelyeket tovább utalnak egy harmadik számlára, amelyik nincs látható összefüggésben az adott számlával.

f) Nagy összegű készpénz letétbe helyezése, melyet fedezetként ajánl fel a bankszámla tulajdonos.

1.1.3. Gazdasági társaságok gyanús tranzakciói

a) A vállalat tulajdonost vált és az új tulajdonosok háttere, megjelenése (hajléktalanok stb.) összeegyeztethetetlen a vállalat tevékenységével, illetve a tulajdonosváltást követően a társaság pénzügyi tevékenysége hirtelen átalakul.

b) Olyan vállalat, amelynek pénzügyi mutatói észrevehetően különböznek hasonló vállalatokétól.

³⁷⁵ Dr. Gál István László: The Fight against Money Laundering in Hungary (Journal of Money Laundering Control Volume Eight, Number Two, December 2004., UK, London, társszerző: Dr. Tóth Mihály 187.)

- c) Az üzlettulajdonos, ha ugyanazon a napon több betétet helyez el különböző bankfiókoknál.
- d) Olyan számla, amelyen racionális üzleti cél nélküli vagy a számlatulajdonos céggel, illetve a történetével össze nem egyeztethető átutalások bonyolódnak le (ki és bejövő átutalások, különösen adóparadicsomnak minősülő országokba és országokból).
- e) Olyan számla, amely sok kis bejövő átutalást fogad, vagy arra sok kisösszegű befizetést eszközölnek, és ezt követően a teljes összeg átutalásra kerül, ha e tevékenység nem egyeztethető össze az ügyfél vállalatával vagy történetével.
- f) A vállalat gyakran nagy készpénzbetéteket helyez el, és nagy összegű egyenlegeket tart fenn, de nem vesz igénybe más szolgáltatásokat, mint a kölcsönök, akkreditívek, munkabér-, adófizetési szolgáltatások stb.
- g) Pénzhelyettesítő eszközökkel folytatott pénzügyi ügyletek, amelyek adatai hiányosak, vagy fiktív kedvezményezettek, átutalót stb. tartalmaznak.
- h) Szokatlan pénzáttalások kapcsolódó számlák között, illetve olyan társaságok számláin, amelyek között a gazdasági kapcsolaton kívül egyértelmű tulajdonosi összefonódások állnak.
- i) A készpénz befizetések mértéke, elhelyezésük és gyakoriságuk nem egyeztethető össze a társaság tevékenységével.
- j) A társaságot olyan személy vezeti - cégjegyzésre jogosult - akinek megjelenése és képességei nyilvánvalóan nem teszik alkalmassá ilyen tevékenységre, főleg, ha a számla felett a cég alkalmazásában nem álló személy rendelkezik.
- k) Egyazon személy, vagy csoport rendelkezik több társaság számlájával, számlái felett, és a számlákon rendszeres a pénzmozgás.
- l) A számlán gyakran fordul elő létre nem jött szerződés miatt, illetve téves átutalás miatti visszautalás.
- m) A minimális tőkéjű társaság megalakulását követően kiemelkedő forgalmat bonyolít, nagy összegű hitelt kap más banktól.
- n) A társaság részére rendszeresen és indokolatlanul nyújtott tagi kölcsönök, ha azok egyenkénti, vagy teljes összege egyébként is gyanúsán magas.
- o) Napon belül nyújtott folyószámla-hitel, melyet egy összegben átutalnak zárt, egymással tulajdonosi és finanszírozási kapcsolatban álló társaságok számára valós gazdasági tartalom nélkül és a nap végén az összeg visszaérkezik az átutalást kezdeményező társaság bankszámlájára.

1.1.4 Pénzmosás befektetéssel kapcsolatos tranzakciók felhasználásával³⁷⁶

- a) A befektetési szolgáltatások iránti fokozott igény, ahol az arra szánt tőke forrása nem tiszta, vagy az ügyfél üzleti tevékenységétől idegen.

³⁷⁶ Dr. Gál István László: The History and Present System of Anti-Money Laundering Regulation in Hungary (Infractionalitatea transfrontalieră, Timișoara 2006. 359.)

- b) Készpénzért nagyobb értékű értékpapír-mennyiség vásárlása, vásárlás több részletben az azonosítási értékhatár alatt.
- c) Értékpapírok vétele, eladása, birtokban tartása indokolatlanul, illetve szokatlan körülmények között, pl. az eladást a cég anyagi helyzete nem indokolja.
- d) Olyan illikvid értékpapírok vétele-eladása, amely esetében nincs kialakult piaci árfolyam, illetve az, publikus forrásból nem vagy nehezen megszerezhető, és a tranzakció vagy tranzakció sorozat az ügyfél profiljába nem illeszkedik.
- e) Olyan származékos ügyletekre adott megbízás, mely esetében az ügyfél, jellemzően ugyanazzal az ellenoldalú megbízói körrel szemben, folyamatosan csak nyereséget vagy csak veszteséget realizál.
- f) Komplex, sok számlát és társaságot érintő, az ügyfél profiljába nem illő tranzakció kezdeményezése, mely esetében az ügyletsorozatba értékpapírokkal kapcsolatos megbízás is megjelenik.
- g) Rendszeres ügyleti megbízás veszteséges ügyletekre, főleg akkor, ha erre a kapcsolattartó kifejezetten felhívja az ügyfél figyelmét.
- h) Kiemelkedő nagyságrendben, készpénz befizetéssel kezdeményezett ügyleti megbízások adása.
- i) Több, egymással kapcsolatba hozható ügyfél (általában gazdasági társaság) által kezdeményezett, összefüggő ügyleti megbízás adása, keresztkötések bonyolítása.
- j) Ugyanazon ügyfél által indokolatlanul vezetett több értékpapírszámla, melyeken egyenként nem mutatható ki kiemelkedő forgalom, viszont összességében a befektetett összeg jelentős.
- k) Ügyfél, aki indokolatlanul nagy összegű - mennyiségű – fizikai értékpapírral rendelkezik, annak ellenére, hogy annak elektronikus tárolására lehetősége lenne.
- l) Eladásokat követően a bevétel felvétele, vagy átutaltatása, majd ezt követően hasonló, vagy még nagyobb volumenű ügyleti megbízás adása újabb befizetést követően.

1.1.5. Pénzmosás hitelügyleteken keresztül³⁷⁷

- a) Ügyfelek, akik problémás hiteleiket hirtelen visszafizetik.
- b) Biztosíték ellenében kölcsön kérése, ahol a biztosíték eredete ismeretlen, vagy a biztosíték nem felel meg az ügyfél vagyoni helyzetének.
- c) Finanszírozás kérése pénzügyintézetektől, amikor nem ismert az ügyfél pénzügyi hozzájárulásának forrása.
- d) Kölcsön igénylése olyan esetben, amikor az ügyfél más számláin jelentősebb felhasználható összeg van.
- e) Kölcsönből eredő pénzüsszegek oly módon történő felhasználása, amely nem összeegyeztethető a kölcsön kinyilvánított céljával.

³⁷⁷ Dr. Gál István László: *Istoricul și sistemul actual al reglementărilor privind combaterea spălării banilor din Ungaria (Infraționalitatea transfrontalieră, Timișoara 2006. 368.)*

- f) Off-shore társaság részére benyújtott kölcsönök iránti kérelem, vagy off-shore bank kötelezvényeivel biztosított kölcsön iránti kérelem.
- g) Az ügyfél kölcsönre vonatkozólag kinyilvánított céljának nincs gazdasági értelme, vagy az ügyfél azt javasolja, hogy készpénzbiztosítékot nyújtson a kölcsönre, miközben megtagadja a kölcsön céljának feltárását.
- h) Az ügyfél letéti igazolásokat vásárol, és azokat a kölcsön biztosítékául használja.
- i) Az ügyfél a kölcsönt készpénzletéttel biztosítja.
- j) Az ügyfél off-shore pénzügyi intézményben elhelyezett készpénzbiztosítékot használ a kölcsön megszerzéséhez.
- k) A kölcsönből származó pénzügyi összegeket váratlanul off-shore területre irányítják.
- l) Az ügyfél váratlanul - a bank által nem érzékelt gazdasági előzmény nélkül a hitelt, annak nagy részét visszafizeti.
- m) Olyan személy fizeti vissza a hitelt, akivel az ügyfélnek nem volt (nincs) pénzügyi kapcsolata.

1.1.6. Pénzmosás nemzetközi tevékenységek felhasználásával³⁷⁸

- a) Olyan cégek jelentkezése nagy összegekkel, amelyek központja kábítószerkereskedelemmel kapcsolatos országban van.
- b) Az ügyfél szokásos üzleti forgalmával össze nem egyeztethető nagy egyenlegek tartása, majd átutalása külföldre.
- c) Olyan ügyfél, aki külkereskedelmi tevékenysége során az illető országokban szokásos fizetési módoktól rendszeresen eltér.
- d) Gyanús az ügyfél, aki jelentős nagyságú pénzforgalmat bonyolít olyan országokkal, amelyek kapcsolatban állnak a kábítószer-termeléssel vagy kereskedelemmel, különösen, ha az ügyfél üzleti profilja az illető országok gazdasági, kereskedelmi struktúrájától eltér.
- e) Off-shore bankot, vagy „shell” (fiktív) bankot érintő ügyletek, amely bankok neve nagyon hasonló lehet egy nagy legális pénzintézet nevéhez.
- f) Gyakori, vagy nagy összegű fizetési megbízások, amelyekben a jogosult, vagy a kötelezett off-shore intézmény, és ezek nem egyeztethetők össze az ügyfél ismert vállalkozásával.
- g) Az ügyfél átutalásokat küld és fogad (adóparadicsomnak minősülő országokba, országokból), különösen, ha ezen átutalásoknak nincs szemmel látható üzleti indokuk, vagy ezen átutalások nem egyeztethetők össze az ügyfél vállalkozásával vagy múltjával. Tipikus ilyen eset, amikor off-shore viszontbiztosító ügynöki jutalék címen utal magánszemély részére nagyobb összeget.
- h) Rendszeresen ismétlődő átutalások természetes személy bankszámlájáról (számlákról) adóparadicsomnak minősülő országokba.

³⁷⁸ Dr. Gál István László: Insider Trading. The New Hungarian Regulation (=European Law and National Legislation, ed.: Michal Tomašek Právnická fakulta Univerzita Karlova v Praze, Pravna fakulteta Univerza v Ljubljani Praha 2007. 198.)

i) Az ügyfél éppen a bejelentési érték-küszöb alatt maradó összegeket, vagy számos bankot érintő bejövő átutalásokat fogad vagy ilyen kimenő átutalásokat végez, de e tranzakciók nem hozhatók összefüggésbe tevékenységével, történetével.

1.1.7. Elégtelen, vagy gyanús információ³⁷⁹

a) Olyan gazdasági társaság, mely vonakodik attól, hogy teljes körű információkat nyújtson vállalkozásának üzleti céljáról, előző banki kapcsolatairól, tisztségviselőiről, igazgatóiról vagy tevékenysége végzésének helyéről.

b) Ügyfél, aki nem hajlandó információkat nyújtani, amikor számlát nyit, vagy meghatározott küszöb fölött készpénz-helyettesítő eszközöket vásárol.

c) Olyan ügyfél, aki referenciák, helyi cím vagy személyazonosítás nélkül (útlevél, gépjárművezetői jogosítvány vagy társadalombiztosítási kártya) kíván számlát nyitni, vagy aki megtagadja bármely egyéb információ szolgáltatását, amelyet a bank a számlanyitáshoz igényel.

d) A lehetséges kölcsönfelvevő vonakodik attól, vagy megtagadja azt, hogy meghatározza a kölcsön célját vagy a visszafizetés forrását, vagy kérdéses célt és/vagy forrást jelöl meg.

e) Ügyfél, aki nagyon is minimálisnak, esetleg hamisnak látszó információkat nyújt, vagy olyanokat, amelyeket a bank nem egykönnyen tud ellenőrizni, különösen személyazonosságára vonatkozólag.

f) A lehetséges ügyfél vonakodik vagy megtagadja referenciák szolgáltatását, vagy a referenciákat nem lehet ellenőrizni, illetve nem lehet velük kapcsolatba lépni.

g) Olyan személy, aki nem tünteti fel múltbeli vagy jelenlegi munkaviszonyát a kölcsönkérelmen.

1.1.8. Szokatlan jellemzők vagy tevékenységek³⁸⁰

a) A bank, vagy a fiók helyétől távoli címen lévő ügyfél részére vezetett számla, főleg, ha közelebbi fiók is elérhető lenne, és nincs logikus magyarázat a távolabbi fiók választására.

b) Olyan számla vagy ügyfél, akinél/amelynél gyakran vannak nagy összegű pénzletétek olyan pénzszalagba csomagolva, amelyeket más bankok bélyegeztek le.

c) A számlavezető ügyfél szinte soha nem jön be a pénzintézetbe, hanem számos futárja van, aki beteszi a pénzt a számlára.

d) Meg nem magyarázott lényeges eltérés a hagyományos banki tevékenység módszereitől.

e) Ügyfél kockázatvállalása szokásaitól eltérő módon hirtelen megnő.

³⁷⁹ Dr. Gál István László: Trecutul, prezentul și posibilul viitor al dreptului penal al afacerilor în lumina aderării la Uniunea Europeană (Pandectele Române 10 din 2007. decembrie, társszerző: Dr. Tóth Mihály 32.)

³⁸⁰ Dr. Gál István László: Riot and violence in Hungary – Crime Against the State? (Revista de Științe Juridice, Craiova, 2007. 3. 49.)

1.1.9. A jelentéstételi vagy nyilvántartási követelmények megkerülésére irányuló kísérletek³⁸¹

- a) Az ügyfél megkísérli, hogy pénzügyi ügyletbe bocsátkozzék egy bizonyos küszöböt meghaladóan, de amikor tájékoztatják a nyilvántartási vagy jelentéstételi követelményekről, visszaveszi a pénz egy részét, hogy az ügyletet éppen hogy a meghatározott küszöb alatt tartsa.
- b) A személy készpénzt visz a pénzügyi intézetbe, és ragaszkodik hozzá, hogy az előírt nyilvántartási vagy jelentési űrlapokat ne töltsék ki.
- c) Az ügyfél sok betétet helyez el az azonosítási értékhatár alatt egyetlen számlára rövid időközönként, vagy a nagy betéteket felosztja több számla között, a kötelező jelentés benyújtásának elkerülése érdekében.
- d) Olyan ügyfél, aki vonakodik attól, hogy az azonosításhoz szükséges információkat megadja, vagy folytassa az ügyletet, miután tájékoztatták, hogy magát azonosítani kell.
- e) Ügyfél, aki arra kényszerít vagy kísérel meg kényszeríteni egy bankalkalmazottat, hogy ne nyújtsa be az előírt nyilvántartási vagy jelentéstételi űrlapokat.

1.1.10. Pénzmosás életbiztosítás használatával³⁸²

- a) Akár magánszemély, akár jogi személy esetében rendkívüli befizetések / kifizetések hirtelen, jelentős megnövekedése.
- b) Ügyfél profiljába nem illő, jelentős összegű pénzbefizetés befektetési egységekhez kötött életbiztosítás esetén.
- c) Rendszeres ügyletkötés közvetlenül az azonosítási értékhatár alatt.
- d) Ügyfél profiljába nem illő befizetések, kivonások.
- e) Szolgáltatás igénybe vétele általános szokásostól eltérő formában.
- f) Olyan gazdasági társaság, mely vonakodik attól, hogy teljes körű információkat nyújtson vállalkozásának üzleti céljáról, előző banki kapcsolatairól, tisztségviselőiről, igazgatóiról vagy tevékenysége végzésének helyéről.
- g) Ügyfél, aki nem hajlandó információkat nyújtani, amikor szerződést köt.
- h) Olyan ügyfél, aki referenciák, helyi cím vagy személyazonosítás nélkül (útlevél, gépjárművezetői jogosítvány vagy társadalombiztosítási kártya) kíván szerződést kötni, vagy aki megtagadja bármely egyéb információ szolgáltatását, amelyet a biztosító a szerződés-kötéshez igényel.
- i) Ügyfél, aki nagyon is minimálisnak, esetleg hamisnak látszó információkat nyújt, vagy olyanokat, amelyeket a biztosító nem egykönnyen tud ellenőrizni, különösen személyazonosságára vonatkozólag.

³⁸¹ Dr. Gál István László: The Hungarian Legislation against Terrorist Financing (Nové Jevy v Hospodářské a Finanční Kriminalitě Vnitrostátní a Evropské Aspekty Editor: Josef Kuchta Brno, 2008. 238.)

³⁸² Dr. Gál István László: Einige Fragen zur Ermittlung der Geldwäscherei (Policajné vedy a policajné činnosti Bratislava, 2008. 34.)

- j) Meg nem magyarázott lényeges eltérés a hagyományos biztosítási tevékenység módszereitől.
- k) Az ügyfél megkísérli, hogy ügyletbe bocsátkozzék, szerződést kössön egy bizonyos küszöböt meghaladóan, de amikor tájékoztatják a nyilvántartási vagy jelentéstételi követelményekről, eláll a szerződéskötéstől, hogy az ügyletet éppen hogy a meghatározott küszöb alatt tartsa.
- l) Az ügyfél pénzt kíván befizetni, és ragaszkodik hozzá, hogy az előírt nyilvántartási vagy jelentési űrlapokat ne töltsék ki.
- m) Az ügyfél sok szerződést köt az azonosítási értékhatár alatt.
- n) Olyan ügyfél, aki vonakodik attól, hogy az azonosításhoz szükséges információkat megadja, vagy folytatja az ügyletet, miután tájékoztatták, hogy magát azonosítani kell.
- o) Ügyfél, aki arra kényszerít vagy kísérel meg kényszeríteni egy alkalmazottat, hogy ne nyújtsa be az előírt nyilvántartási vagy jelentéstételi űrlapokat.

1.1.11. Pénzmosás pénzváltás használatával³⁸³

- a) Szokatlanul nagy összeg birtoklása, ha az nem egyeztethető össze az ügyfél megjelenésével, viselkedésével.
- b) Rendszeres, nagy összegű pénzváltás.
- c) Ügyfelek, akik együtt érkeznek, és egy időben nagy összegű váltást hajtanak végre.
- d) Egymást követő tranzakciók közvetlenül az azonosítási értékhatár alatt.
- e) Ritkán használt valutanevek nagy összegű, vagy rendszeres váltása.
- f) Ügyfél, aki vonakodik azonosságát igazolni.
- g) Az ügyfél megkísérli, hogy váltást kezdeményezzen az értékhatár felett, de amikor tájékoztatják az átvilágítási kötelezettségről, visszaveszi a pénz egy részét, hogy az ügyletet éppen hogy a meghatározott küszöb alatt tartsa.
- h) Kis címletű valuta váltása nagyobb címletre, vagy eladása, esetleg más valutanev egyidejű vásárlása.

1.1.12. Pénzmosás zálogtevékenységen keresztül³⁸⁴

- a) Ügyfelek, akik záloghiteleiket hirtelen visszafizetik.
- b) Ügyfelek, akik rendszeresen nagymennyiségű zálogtárgyat helyeznek zálogba, amelyek összességében kisebb értéket képviselnek, de együttesen nagyobb értékűek és jellemzően nem váltják ki azokat.
- c) Ügyfelek, akik megjelenése azt indokolja, hogy a zálogba adott tárgy nem az ő tulajdonukat képezi.
- d) Az ügyfél nagyon ideges és viselkedése alapján gyanú merülhet fel arra, hogy pénzmosás gyanús ügyletbe keveredett.

³⁸³ Dr. Gál István László: The Hungarian Legislation against Terrorist Financing (Conferința Internațională bienală Timișoara 2008., 429.)

³⁸⁴ Dr. Gál István László: Main characteristics of Hungarian and Coratian anti-money laundering systems (Cross-border and EU legal issues: Hungary-Croatia Pécs-Osijek 2011. 198., társszerző: Igor Vuletić)

- e) Az ügyfél ruházata, vagy viselkedése nem illeszkedik a zálogba adott tárgy minőségéhez.
- f) Az ügyfél az azonosítás hallatán inkább eláll az ügylettől.
- g) Az ügyfél kölcsönre vonatkozólag kinyilvánított céljának nincs gazdasági értelme, vagy megtagadja a kölcsön céljának feltárását.
- h) Az ügyfél letéti igazolásokat vásárol, és azokat a kölcsön biztosítékául használja.
- i) Az ügyfél a 4. sz. mellékletben felsorolt államban tartja székhelyét, vagy a felsorolt országok egyikében lakik.
- j) Más személy próbálja kiváltani a jelentős értékű zálogtárgyat, amire nincs elfogadható magyarázat.

1.1.13. Terrorizmus finanszírozásának gyanújára okot adó tranzakciók³⁸⁵

A terroristák viselkedésükben, életvitelükben jellemzően ügyelnek arra, hogy környezetükben, kapcsolat rendszerükben, pénzügyi szokásaikban ne keltsenek feltűnést, gyanúra adó okot. Ezért vonatkozásukban nem, vagy nehezen tipizálható a szokatlan tranzakciók leírása. A terroristák illegális és jellemzően legálisnak látszó forrásokat is gyűjtenek: védelmi pénzen, zsaroláson és kábítószerrel, fegyverrel való kereskedésen kívül legálisan működő alapítványoktól, non-profit szervezetektől is gyűjtenek forrásokat, illetve tagsági díjat szednek, kiadványokat értékesítenek³⁸⁶.

- a) Gyanút kelthet például, ha külföldi állampolgárságú ügyfél számlanyitáskor nem csak egy vagy kettő, hanem több bankkártyát is igényel. A megnyitást követően hosszú idő – ez lehet akár több hónap is – telik el, míg a számlára átutalás vagy pénztári befizetés érkezik, melyet rövid időn belül a kártyák felhasználásával ATM-eken keresztül készpénzben felvesznek. Ezt követően a számlán ismét hosszabb ideig nem történik mozgás, majd a folyamat megismétlődik.
- b) Gyanúra adhat okot az is, ha több személy az életbiztosítási kötvényét felmondva, annak összegét ugyanannak a személynek kéri kifizetni.

2. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény intézményi szabályozása és eljárásrendje³⁸⁷

³⁸⁵ Dr. Gál István László: Glavne značajke mađarskog i hrvatskog sustava za sprečavanje prnaja novca (Pravni aspekti prekogranične suradnje i EU integracija: Mađarska-Hrvatska, Pécs-Osijek 2011. 188., társszerző: Igor Vuletić)

³⁸⁶ Nicholas Ryder: The Financial Services Authority and money laundering: a game of cat and mouse, Cambridge Law Journal 2010, 637.

³⁸⁷ 1. számú melléklet az Útmutató a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete Felügyeleti Tanácsának a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 3/2008. (XI.20.) számú ajánlásához alapján (http://www.pszaf.hu/data/cms649158/pszafhu_ajanlas_2008_3_mell1.pdf) (2012. 07. 14.)

A Pmt. rendelkezései egységes rendszerben mutatják az ügyfél-átvilágítási és a bejelentési feladatokat, amelyek nemcsak pénzmosásra utaló adat, tény vagy körülmény esetén terheli bejelentésre kötelezett a szolgáltatókat, hanem a terrorizmus finanszírozására esetén is. A 2012. év július hónapjában látott napvilágot az új pénzmosással kapcsolatos törvény javaslata, amely az eddig szabályokat kisebb-nagyobb mértékben módosítja. Az új törvényt várhatóan 2012. novemberében fogadják el.

2.1. A belső szabályzat³⁸⁸

A Pmt. hatálya alá tartozó szolgáltatók kötelesek a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló gyakorlati belső szabályzatuk elkészítésére.³⁸⁹ Az ehhez szükséges mintaszabályzatok és útmutatók szabadon letölthetőek a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (Felügyelet) honlapjáról. A szolgáltató a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzésével és megakadályozásával összefüggő belső eljárásrendjét, valamint az azok részét képező egyes elemeket, feladatokat a vonatkozó jogszabályi előírások figyelembevételével, továbbá az intézmény által folytatott szolgáltatási tevékenységek sajátosságaival, kiterjedtségével, összetettségével és kockázataival összhangban alakítja ki és működteti. A Felügyelet a belső szabályzatot abban az esetben hagyja jóvá, ha az tartalmazza a Pmt. végrehajtására kiadott PM rendeletben nevesített kötelező tartalmi elemeket és jogszabállyal nem ellentétes. A hivatkozott 35/2007 (XII.29.) PM rendelet alapján a

³⁸⁸ A szabályzat felépítése egy magyarországi kereskedelmi bank által készített belső vezérigazgatói utasítás alapján:

I. Szabályzat célja.

II. A pénzmosás fogalma – fázisai

III. A bank kötelezettségei a pénzmosás megelőzése és megakadályozása érdekében

IV. A pénzmosás gyanújára okot adó adatok, tények, körülmények és magatartások megállapításakor figyelembe

veendő szempontok az ajánlások alapján

V. Az ügyfélazonosítás belső eljárási rendje

VI. A bejelentési kötelezettség teljesítésének belső eljárási rendje, valamint az azt elősegítő ellenőrző, információs és adatkezelő rendszer

VII. Az FIU részére történő bejelentés eljárási rendje és formája

VIII. Azonosítás kapcsán keletkezett adatok kezelése, rögzítése

IX. Az alkalmazottak képzése, továbbképzése

X. Az ügyfelekkel kapcsolatba kerülő alkalmazottak eljárási, magatartási normái

³⁸⁹ 2007. évi CXXXVI. törvény 33. §

belső szabályzat vonatkozásában a kötelezően figyelembe veendő tartalmi elemek a következők:³⁹⁰

a) a pénzmosásra vagy a terrorizmus finanszírozására utaló adatok, tények, körülmények megállapításakor figyelembe veendő szempontok;

b) az ügyfél azonosításának, a személyazonosság igazoló ellenőrzésének, a tényleges tulajdonos azonosításának, az üzleti kapcsolat célját és tervezett jellegét feltáró tevékenységnek, illetve az üzleti kapcsolat folyamatos figyelemmel kísérésének belső eljárási rendje;

c) az egyszerűsített és a fokozott ügyfél-átvilágítás belső eljárási rendje;

d) azon szolgáltatóknál, amelyek élni kívánnak a Pmt. 18. §-ában foglalt jogosultsággal, a más szolgáltató által elvégzett ügyfél-átvilágítási intézkedések eredményei elfogadásának belső eljárási rendje;

e) a pénzügyi információs egységként működő hatóságnak történő bejelentés belső eljárási rendje és formája, továbbá a Pmt. 23. § (1) bekezdésének *a)–b)* pontjában meghatározott adatokat tartalmazó formanyomtatvány;

f) a Pmt. 23. § (2) bekezdésében meghatározott kijelölt személy neve, beosztása, elérhetősége;

g) az üzleti megbízás felfüggesztésének belső eljárási rendje;

h) az ügyfél-átvilágítás, illetőleg a bejelentés kapcsán keletkezett adatok kezelésére, megőrzésére, védelmére, illetve az érintett alkalmazottak védelmére vonatkozó belső előírások;

i) az alkalmazottak képzésére, a Pmt. 32. § (3) bekezdésében az alkalmazottak számára előírt speciális képzési programok szervezésére vonatkozó előírások;

j) az ügyfelekkel kapcsolatba kerülő alkalmazottak részére az ügyfél-átvilágítás során alkalmazandó eljárási, magatartási normák;

k) az ügyfél-átvilágítást, a bejelentés teljesítését és a nyilvántartás vezetését elősegítő belső ellenőrző és információs rendszer ismertetése;

l) a Pmt. 2. §-ának hatálya alá tartozó szolgáltatók esetében a pénzáttalásokat kísérő megbízói adatokról szóló, 2006. november 15-i 1781/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtása vonatkozásában a megbízó azonosításának, a megbízói adatok ellenőrzésének, nyilvántartásának, továbbításának, továbbá a hiányzó vagy

³⁹⁰ 35/2007. (XII.29.) PM rendelet 1. §

hiányos megbízási adatokkal érkező pénzáttalások észlelésének és kezelésének belső eljárási rendje.

2.2. Kijelölt személy (Money Laundering Reporting Officer – MLRO)³⁹¹

A szolgáltató köteles kijelölni - cégmérettől függően egy vagy több – személyt, aki az esetleges pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni bejelentéseket továbbítja a pénzügyi információs egységként működő hatóság felé.

A kijelölt személyt feladata elsődlegesen a bejelentések haladéktalan továbbítása a pénzügyi információs egységként működő hatóság részére, emellett részt vesz az alkalmazottak képzésének megszervezésében és a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem vezetésében.

A kijelölt személy vagy a szolgáltató által erre kötelezett személy gondoskodik az ellenőrző mechanizmusok megteremtéséről és működtetéséről. A monitoring során kiszűrt tranzakciókat elemzik és a kiszűrt tranzakciók közül azokat, melyekkel kapcsolatban pénzmosásra, vagy terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény, vagy körülmény merül fel a kijelölt személy - haladéktalanul - bejelenti.

A kijelölt személy lehetőség szerint a szolgáltató vezető beosztású alkalmazottja tekintettel a feladatának kiemelt súlyára. A kijelölt személy, ha az intézménynél nincs az előírások betartásáért felelős külön vezető, legyen a szolgáltató vezető beosztású alkalmazottja, akinek úgy kell meghatároznia a munkaidejét, hogy munkaidő alatt ő, vagy helyettese folyamatosan rendelkezésére álljon az alkalmazottaknak konzultáció és bejelentés céljából.

A kijelölt személynek ajánlott a cégvezetést, a belső ellenőrzést és a felügyelő bizottságot rendszeresen tájékoztatni tevékenységéről.

2.3. Ügyfél-átvilágítás³⁹²

A szolgáltató az ügyfél-átvilágítási intézkedéseket az üzleti kapcsolat létesítésekor köteles alkalmazni. Azoknak az ügyfeleknek az átvilágítására, amelyekkel a szolgáltató

³⁹¹ 2007. évi CXXXVI. törvény 23. § (2) bekezdés

³⁹² 2007. évi CXXXVI. törvény 6. §

korábban nem létesített üzleti kapcsolatot, akkor kerül sor, amikor az általuk kezdeményezett ügyleti megbízás, vagy a ténylegesen összefüggő megbízások a hárommillió-hatszáz ezer forint összeghatárt elérik, meghaladják, illetve pénzváltás esetén a tranzakció értéke az ötszáz ezer forintot eléri vagy meghaladja. A szolgáltató köteles átvilágítani az ügyfelét pénzmosásra vagy terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény vagy körülmény felmerülése esetén, ha átvilágítására még nem került sor. A szolgáltató abban az esetben is köteles elvégezni az ügyfél-átvilágítást, ha a korábban rögzített ügyfél-azonosító adatok valóságával vagy megfelelőségével kapcsolatban kétség merül fel.

A szolgáltató az ügyfél-átvilágítási kötelezettségek említett eseteiben azonosítja az ügyfelet és elvégzi személyazonosságának igazoló ellenőrzését, valamint azonosítja a tényleges tulajdonost, és ha a tényleges tulajdonos személyazonosságával kapcsolatban kétség merül fel, akkor személyazonosságának igazoló ellenőrzését is végrehajtja. Ezen túlmenően rögzíti az üzleti kapcsolatra és az ügyleti megbízásra vonatkozó adatokat és folyamatosan figyelemmel kíséri az ügyleti kapcsolatot.

A szolgáltató ezen ügyfél-átvilágítási intézkedések terjedelmét kockázatérzékenységi alapon jogosult meghatározni. Ezzel összefüggésben a Pmt. az ügyfél azonosítására, a tényleges tulajdonos azonosítására, valamint az üzleti kapcsolat és az ügyleti megbízásra vonatkozó adatrögzítés esetében minimum és maximum adatkört határoz meg. A Pmt. ügyfél-átvilágításra vonatkozó rendelkezései szokásos, egyszerűsített és fokozott

átvilágítási eljárást különböztetnek meg.

2.4. Az ügyfél-átvilágítási intézkedések kockázat alapú megközelítése³⁹³

A kockázat alapú megközelítés értelmében megszűnt a mindenkivel szemben azonos eljárást előíró rendszer. A szolgáltatók kockázatérzékenységi alapon megállapíthatják az átvilágítási intézkedések terjedelmét az ügyfél, az üzleti kapcsolat, a termék vagy az ügylet típusától függően.

A Pmt. a kockázat alapú megközelítésre alapozva az ügyfél-átvilágításnak az alapesethez képest két változatát határozza meg, az egyszerűsített és a fokozott ügyfél-

³⁹³ 2007. évi CXXXVI. törvény 7. §

átvilágítást. A kockázat alapú megközelítés követelményének megfelelően a szolgáltató az ügyfél azonosítására, a tényleges tulajdonos azonosítására, valamint az üzleti kapcsolat és az ügyleti megbízásra vonatkozó adatrögzítés esetében minimum és maximum adatkört rögzít. A szolgáltató ennek megfelelően sorolja be az ügyfeleket és ügyleteket. Az adatok rögzítését a minimum és maximum adatkörtől függetlenül, egységes módon kezelve, könnyen és gyorsan visszakereshetően ajánlott elvégezni az informatikai rendszerben.

A kockázaterzékenységi alapon történő ügyfél-átvilágítást nem lehet úgy értelmezni, hogy minden ügylet, üzleti kapcsolat fokozott mértékben kitett a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása kockázatának, ezért a szolgáltatók minden esetben a fokozott ügyfél-átvilágítási eljárást alkalmazzák és minden ügyletet a maximum adatkörrel azonosítanak.

Prudenciális szempontból elfogadhatatlan tehát az az eljárás, mely szerint a szolgáltatók minden esetben a fokozott ügyfél-átvilágítási eljárást alkalmazzák.

2.5. Körültekintő ügyfélkezelés (Customer Due Diligence – CDD)³⁹⁴

A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzése és megakadályozása akkor eredményes és hatékony, ha a szolgáltató körültekintő az ügyfeleivel való üzleti kapcsolat létesítésekor, az ügyleti megbízás teljesítésekor, illetve az üzleti kapcsolat fennállása alatt.

A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság ajánlása alapján a szolgáltatóknak elfogadott, szokásos gyakorlattá szükséges tenniük az ügyfél körültekintő megismerésének követelményét. Akár az ügyfél, akár a szolgáltató kezdeményezi a kapcsolatot, körültekintően értékeljék a szolgáltatók az ügyfél helyzetét, üzleti szokásainak, tevékenységének természetét.

Különös gonddal szükséges vizsgálni azokat az ügyfeleket, akik, vagy amelyek más hitelintézetektől, pénzügyi szolgáltatótól térnek át azonos, vagy hasonló szolgáltatásért. Célszerű érdeklődni a váltás okáról, valamint lehetőség szerint - a bankközi kapcsolatokban elfogadott módon - információt kérni az ügyfél korábbi bankjától. Ezt célszerű megtenni akkor is, ha az ügyfél nem bankot, hanem bankfiókot vált, és olyan

³⁹⁴ 2007. évi CXXXVI. törvény 12-17. §§

szolgáltatásokat vesz igénybe, amelyeket korábban nem (például befektetési, telefonos vagy internetbanki szolgáltatást), Körültekintő tájékozódásra van szükség az ügyfelek szándékairól, helyzetéről, különösen akkor, ha a kapcsolatfelvételt nem személyesen, hanem – egyébként erre jogosult - közvetítők, tanácsadók, ügyvédek, vagyongazdálkodók igénybevételevel kezdeményezik.

Belső tartalmi és technikai követelményeket szükséges kialakítani az ügyfél körültekintő megismerése érdekében. Szem előtt kell tartani, hogy mind a szolgáltatónak, mind az ügyfélnek közös érdeke a kölcsönös ismereten alapuló bizalom.

2.6. Az ügyfél megismerése

(Know your customer /KYC/ - Ismerd meg ügyfeled!)³⁹⁵

A pénzügyintézeteknél világszerte ugyanazok a kérdések merülnek fel a pénzmosás elleni megoldás keresése során. A megoldás tulajdonképpen az ügyfelekben rejlő kockázatok ismeretében rejlik, azaz mennyire alaposan ismerik ügyfeleiket a bankok, vagy miként tudják őket még jobban megismerni. Ez lehetőséget teremt arra, hogy a pénzmosás elleni küzdelem integrálódjon a csalásfelderítéssel, a vállalati kockázatkezeléssel és az ügyfélkapcsolat-kezeléssel.³⁹⁶

A szolgáltatónak ahhoz, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása kockázatát csökkentse az ügyféllel való rendszeres, aktív kapcsolata során a lehető legnagyobb mértékben tisztában kell lennie az ügyfél tevékenységének tartalmával, üzleti kapcsolata jellegével, partnerkörével, pénzügyi szokásaival, belföldi és nemzetközi piaci gyakorlatával, a végrehajtott terhelések és jóváírások eredetével, az alkalmazott pénznemekkel, szokásos nagyságrendjükkel³⁹⁷.

Jogi személy ügyfelek esetén meg kell ismerni az ügyfél tulajdonosi szerkezetét, a tényleges tulajdonosokig bezáróan, akik kizárólag természetes személyek lehetnek, a döntésre jogosult ügyvezetőket, valamint azokat a személyeket, akik szabályos, a szolgáltatóval megállapodott módon, meghatalmazás alapján az ügyfél nevében a szolgáltatónál eljárhatnak.

³⁹⁵ 2007. évi CXXXVI. törvény 12-21. §§

³⁹⁶ http://www.sas.com/offices/europe/hungary/megoldasok/banking_moneylaundering.html (2012. 08. 14.)

³⁹⁷ Max Barrett: Customer identification under Ireland's new anti-money laundering and terrorist financing legislation: Part 2, Journal of International Banking Law and Regulation 2010, 568-569.

Igényelni kell, hogy a várható, vagy megtörtént belső változásokról az ügyfél megfelelő időben és módon tájékoztassa a szolgáltatót.

Kiemelt figyelmet kell fordítani azokra a közismert, közéleti szerepet játszó ügyfelekre, akik pénzügyi magatartásának esetleges rendellenességei a pénzügyi szolgáltató hírnevét is károsíthatják. Ezen ügyfelekkel való kapcsolat létesítéséért felső szintű vezető legyen a felelős.

Ügyvédi, közjegyzői letét esetén a pénzügyi szervezetek folyamatosan nyilatkoztassák a letétet elhelyező ügyfelet a tényleges tulajdonosról.

2.7. Ügyfélprofil

Az ügyfél átvilágítása, gondos megismerése, üzleti, pénzügyi, fizetési szokásainak rendszerezése, kapcsolatainak, pénzforgalmának megfelelő nyilvántartása alapján a szolgáltató ügyfélprofilot alkot. A Pmt. értelmében a szolgáltató rögzíti az üzleti kapcsolatra és az ügyleti megbízásra vonatkozó adatokat és folyamatosan figyelemmel kíséri, monitorozza az ügyleti kapcsolatot. Az ügyfélprofil kialakítása érdekében a szolgáltatók állítsanak össze egy standard kérdőívet, vagy alkalmazzanak megfelelő paraméterezetttségű kiértékelő rendszert, ennek alapul vételével készítsék el az ügyfélprofilot, és azt rendszeresen vizsgálják felül.

A profil biztosíthatja, hogy az ügyfél ügyletei, kapcsolatai minden időben átláthatók és értelmezhetőek legyenek. A kialakított ügyfélprofil alapján értékelhetővé illetve értelmezhetővé válhatnak a szokatlan események, a szokatlanság. Így gyorsan és biztonsággal megállapítható, ha zavar, rendellenesség keletkezett az ügyfél szokásaiban, forgalmában.

2.8. Nyilatkozat a tényleges tulajdonosról³⁹⁸

A tényleges tulajdonossal összefüggő szabályok megkövetelik, hogy a szolgáltatónak az ügyfélen kívül ismernie kell a tényleges tulajdonost (beneficial owner), aki a jogi

³⁹⁸ 2007. évi CXXXVI. törvény 19. § (2) bekezdés

személynek vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetnek minősülő ügyfél végső tulajdonosa, vagy azt végső soron irányítja, és/vagy azt a természetes személyt, akinek megbízásából valamely ügyletet végrehajtanak, illetőleg annak kedvezményezettje. A tényleges tulajdonos csak természetes személy lehet³⁹⁹.

A nemzetközi gyakorlat és szabályozás a vagyongazdálkodó társaságokra is kiterjed, ezért javasolt, hogy a szolgáltatók törekedjenek ezen jogi személyek megismerésére is. Annak érdekében, hogy a szolgáltató mindenkor tisztában legyen azzal, hogy az általa végrehajtott művelet kinek az érdekében, kinek a megbízásából történik, a szolgáltató az ügyfél-átvilágítás során köteles ügyfelét írásban nyilatkoztatni arra vonatkozóan, hogy az ügyleti megbízást saját, vagy más nevében teljesíti-e. Az eljáró személyt a törvény kötelezi a nyilatkozat megtételére. Ilyen nyilatkozatot mindig az eljáró természetes személynek kell tennie, arról, hogy saját eszközeivel végzi-e a tranzakciókat, ügyleteket vagy egy másik természetes vagy jogi személy érdekében jár el. Amennyiben az ügyfél a szolgáltató részére tett írásbeli nyilatkozata arra vonatkozik, hogy nem a saját nevében, hanem a tényleges tulajdonos nevében, illetőleg érdekében jár el, akkor az írásbeli nyilatkozatának a tényleges tulajdonos Pmt-ben meghatározott adatait tartalmaznia kell. Ha a tényleges tulajdonosra vonatkozó nyilatkozat hitelessége kérdéses, azt ellenőrizni kell.

Tekintettel arra, hogy a jogi személy ügyfelet úgy kell vizsgálni, hogy a szolgáltató meggyőződhesen a cégbejegyzés és más közhiteles nyilvántartásba vétel meglétéről, a tulajdonosi struktúráról, képes legyen ellenőrizni a valódi tulajdonost, így amennyiben ezek a bemutatott dokumentumokból nem állapíthatók meg, akkor a szolgáltató a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet tényleges tulajdonosának adatait tartalmazó további dokumentumokat kérhet.

Ha a tulajdonos meghatalmazott vagy más a nevében eljáró személy (nominee) által képviselteti magát, akkor is a szolgáltatónál legalább egy személynek ismernie kell a tényleges tulajdonost. A közjegyzők vagy ügyvédek által vezetett közös számlák tényleges tulajdonosainak azonosítására vonatkozó kötelezettségek magukban foglalják, hogy az eljáró közjegyzők és ügyvédek maguk meggyőződjenek az általuk vezetett közös számlák tényleges tulajdonosainak személyazonosságáról.

A tényleges tulajdonos személyét, ha az nem a szolgáltató ügyfele, az eljáró megbízott, vagy az ügyfél nevezze meg olyan azonosító adatokkal, amelyek alapján a tényleges

³⁹⁹ Max Barrett: Customer identification under Ireland's new anti-money laundering and terrorist financing legislation: Part 2, *Journal of International Banking Law and Regulation* 2010, 568.

tulajdonos mással össze nem téveszthetően meghatározható. A pontosság az ügyfél, a tényleges tulajdonos érdeke is, mert téves azonosítás esetén, ha összetévesztik a megnevezettet más olyan személlyel, aki valamilyen oknál fogva szerepel olyan listán, amelynek alapján bejelentési kötelezettség áll fenn, viselnie kell a kellemetlenségeket.

2.9. Kiemelt közszereplő (Politically Exposed Person-PEP)⁴⁰⁰

A kiemelt közszereplő olyan külföldi személy, aki fontos közfeladatot lát vagy látott el, továbbá az ilyen személy közvetlen hozzátartozói, vagy akikkel közismerten közeli kapcsolatban áll. A Pmt. és az FATF kizárólag a külföldi, azaz egy másik tagállamban vagy harmadik országban lakóhellyel rendelkező, a saját országának joga szerint annak minősülő személyeket tekinti kiemelt közszereplőnek.

A Pmt. a fokozott ügyfél-átvilágítás körébe sorolja a kiemelt közszereplőket. Ennek értelmében a külföldi lakóhellyel rendelkező ügyfél köteles minden esetben a szolgáltató részére írásbeli nyilatkozatot tenni arra vonatkozóan, hogy saját országának joga szerint kiemelt közszereplőnek minősül-e és ha igen, akkor milyen minőségben. Ha nyilatkozat hitelessége kétséges, azt ellenőrizni kell.

A belföldi közszereplők esetén nem kötelező fokozott átvilágítási intézkedéseket alkalmazni. Ezen ügyfelek átvilágítását a szolgáltató a körültekintető ügyfélkezelés elve alapján az általános szabályok szerint végzi el.

A kiemelt közszereplőkkel kapcsolatos szabályok nem csak a pénzmosás elleni küzdelem miatt jelentek meg, hanem a korrupció visszaszorítását is célozzák. Kiemelt figyelmet szükséges fordítani ezen ügyfelek pénzügyi magatartására, szokásaira azért is, mivel a kiemelt közszereplőkkel összefüggő esetleges rendellenességek a szolgáltató hírnevét fokozott mértékben károsíthatják.

A kiemelt közszereplőkkel kapcsolatos kockázatok csökkenthetők azzal, ha a szolgáltató kialakítja az átvilágításukra vonatkozó belső politikát, eljárásrendet, valamint külön monitorozza a számláikat, ügyleteiket, továbbá ha olyan - jogszabályok által megengedett - nyilvántartást, listát rendszeresít, amely alapján képes beazonosítani a kiemelt közszereplőket, és átvilágításukat egyszerűbben és hatékonyabban tudja elvégezni.

⁴⁰⁰ 2007. évi CXXXVI. törvény 4. §, 16. §, 56. § (1) bekezdés b) pont

2.10. Levelező banki szolgáltatás⁴⁰¹

A levelező banki szolgáltatás egy bank által (a "levelező bank") egy másik banknak (a "levelezett bank") nyújtott banki szolgáltatás. A bankok által világszerte használt levelezőbanki számlák lehetővé teszik, hogy a bankok olyan ügyleteket kössenek és olyan szolgáltatásokat nyújtsanak, amelyeket a bankok közvetlenül nem nyújtanak ügyfeleiknek.

Különös figyelmet érdemelnek azok a levelezőbanki számlák, melyek szolgáltatások nyújtását teszik lehetővé olyan országokban, melyekben a levelezett bankok fizikailag nincsenek jelen. A pénzügyi intézmények alkalmazzanak körültekintő ügyfélkezelést az ilyen számlák esetében, így csökkentik annak a kockázatát, hogy olyan pénzt továbbítsanak, ami illegális tevékenységhez kötődik.

A Pmt. és a nemzetközi sztenderdek alapján a pénzügyi szolgáltató levelezőbanki szolgáltatás keretében adott megbízást kizárólag olyan harmadik országban székhellyel rendelkező szolgáltatótól fogad el, amely ország belső eljárásai megfelelnek az FATF 40+9 Ajánlásának, továbbá az érintett szolgáltató a levelezőbanki kapcsolat létesítését megelőzően az ügyfél-átvilágítási intézkedéseket elvégezte, és feltáró elemzést készített a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása ellen alkalmazott eszközrendszerrel. Emellett a szolgáltató meggyőződött arról, hogy a harmadik országban székhellyel rendelkező szolgáltató elvégezte a levelező számlához közvetlen hozzáféréssel rendelkező ügyfél személyazonosságának igazoló ellenőrzését, valamint ezen üzleti kapcsolatot folyamatosan figyelemmel kíséri, illetve kérésre közölni tudja a vonatkozó ügyfél-átvilágítási adatokat. A pénzügyi szolgáltatónak meg kell tagadnia az olyan levelezett bankokkal való levelező banki kapcsolat felvételét, vagy folytatását, amelyek olyan országban vannak bejegyezve, ahol fizikailag nincsenek jelen és nem tagjai szabályozott (azaz felügyelet alatt álló) pénzügyi csoportnak (ún. "shell bank"). A pénzügyi szolgáltatónak ennek megfelelően olyan információkat kell gyűjteniük levelezett bankjaikról, melynek segítségével megérthetik a levelezett bank üzleteinek természetét, megismerhetik a levelezett bank menedzsmentjét, jelentősebb üzleti tevékenységeit, a pénzmosást és a terrorizmus finanszírozását felderítő és megelőző tevékenységét.

⁴⁰¹ 2007. évi CXXXVI. törvény 15. § (1) bekezdés b) pont

A pénzügyi szolgáltatónak meg kell állapítania, hogy levelezett bankjaik rendelkeznek-e a "kellő körültekintés" szabályaival és az ennek megfelelő módon kezelik-e azokat a pénzügyi műveleteket, amelyek levelező banki számlákon keresztül bonyolódnak. Különösen ébernek kell lennie azzal a kockázattal kapcsolatban, hogy a levelezőbanki számlákat harmadik fél közvetlenül arra használhatja, hogy saját ügyleteit közvetlenül bonyolítsa rajtuk keresztül (az ügyfelek által közvetlenül az intézmény neve alatt használt ún. payable-through számlák).

2.11. Bejelentés a pénzáttalásokat kísérő hiányos megbízási adatokkal összefüggően⁴⁰²

A terrorizmus finanszírozása elleni fellépés érdekében az FATF VII. speciális ajánlásában fogalmazza meg a pénzáttalásokat kísérő megbízási adatok továbbításával kapcsolatos elvárásait.

Ennek alapul vételével, a közösségi fellépés érdekében az Európai Unió megalkotta a tagországaiban közvetlenül hatályos, a pénzáttalásokat kísérő megbízási adatokról szóló 1781/2006/EK Rendeletet⁴⁰³, amely előírja, hogy a fizetési szolgáltató a pénzáttalás során köteles rögzíteni és az áttalással együtt továbbítani a megbízási adatokat. A megbízási adatok teljes köre a megbízó nevéből, címéből és számlaszámából áll. A megbízó címét a születési helye és ideje, a bankszámlaszámot pedig a nemzeti azonosító száma helyettesítheti.

Amennyiben a küldő és a fogadó pénzintézet egyaránt a Közösségen belül található, elegendő a megbízó számlaszáma, vagy egy olyan egyedi azonosító, amely lehetővé teszi az ügylet megbízóig való visszavezetését⁴⁰⁴. A Rendelet által meghatározott egy adat valójában legalább kettő, hiszen az áttalás tartalmazza mind a számlaszámot illetve egyedi azonosítót, mind a feladó nevét.

Amennyiben az áttalás kezdeményezőjéről szóló legalább három adat helyett hiányos adatokkal, vagy adatok nélkül érkezik az áttalás, akkor a Rendelet kimondja, hogy az ilyen küldeményt vagy vissza kell utasítani, vagy kérni kell a hiányzó adatok pótlólagos elküldését.

⁴⁰² 2007. évi CXXXVI. törvény 22. §

⁴⁰³ lásd a 88. lábjegyzetet

⁴⁰⁴ Max Barrett: Customer identification under Ireland's new anti-money laundering and terrorist financing legislation: Part 2, *Journal of International Banking Law and Regulation* 2010, 568.

Ha az adathiányos problémák rendszeresnek mutatkoznak, meg kell fontolni a levelező banki kapcsolatok megszakítását a hibázó hitelintézettel.

A Rendelet kifejezetten nem írja elő a hiányos adatokkal érkező átutalási megbízás jóváírásának tilalmát, így a felmerülő pótlólagos adatkérés sem jelenti azt, hogy a pótlólagos adatok beérkezéséig az átutalt összegek jóváírását fel kellene függeszteni.

2.12. Más szolgáltató által elvégzett ügyfél-átvilágítási intézkedések⁴⁰⁵

A szolgáltató elfogadhatja a Magyar Köztársaság területén, illetve az Európai Unió más tagállamában, valamint a törvényben meghatározott vagy azokkal egyenértékű ügyfélátvilágítási és nyilvántartási követelményeket alkalmazó harmadik országban tevékenységet folytató, a Pmt. 1.§ (1) bekezdés a)-e) és l) pontjában meghatározott pénzügyi szolgáltatók - kivéve a készpénzátutalás és pénzváltási tevékenységet folytató szolgáltatók - által elvégzett ügyfél-átvilágítás eredményeit.

Amennyiben az ügyfél-átvilágítást olyan szolgáltató végezte el, amely tevékenységét harmadik országban folytatja, akkor ezen szolgáltatónak kötelező szakmai nyilvántartásban kell szerepelni és a törvényben megállapított vagy azokkal egyenértékű ügyfél-átvilágítási és nyilvántartási követelményeket alkalmaz, és felügyeletére is a Pmt-ben megállapított vagy azokkal egyenértékű követelmények szerint kerül sor, vagy székhelye olyan harmadik országban van, amely az e törvényben meghatározottakkal egyenértékű követelményeket ír elő.

A más szolgáltató által elvégzett ügyfél-átvilágítás eredményének elfogadására az ügyfél hozzájárulása alapján kerülhet sor, mivel a szolgáltató az ügyfél-átvilágítás elvégzése érdekében igényelt adatot az érintett ügyfél hozzájárulása esetén jogosult más szolgáltató rendelkezésére bocsátani.

2.13. A nem teljes körűen azonosított ügyfelekkel kapcsolatos eljárás

A törvényben előírt időponttól, 2009. január 01. napjától kezdve a szolgáltató nem fogadhat el ügyleti megbízást azon régi ügyfelektől, akik a szolgáltatónál ügyfél-

⁴⁰⁵ 2007. évi CXXXVI. törvény 18-21. §§

átvilágítás céljából személyesen, vagy képviselő útján nem jelentek meg és a 2007. december 15. óta érvényes Pmt. szerinti átvilágítási adatok és a tényleges tulajdonosra vonatkozó nyilatkozatok nem állnak teljes körűen rendelkezésre. Az ügyfél-átvilágítási intézkedéseket el lehet végezni a más szolgáltató által történő átvilágítási eredmények elfogadásával is, nem csak az ügyfél személyes, vagy képviselő útján történő megjelenésével.

A tranzakció megtagadása nem csak az önálló eseti megbízásokra vonatkozik, hanem a tartós jogviszonyon belüli ügyleti megbízásokra is. 2009. január 01. napját követően nem létesíthető és nem tartható fenn üzleti kapcsolat a nem teljes körűen átvilágított ügyfelek esetén.

A szolgáltató vizsgálja felül meglévő ügyfélkörét, és ha olyan ügyfelet talál, akinek az átvilágítása nem teljes körű a Pmt. alapján, vagy nem megfelelő a nyilatkozata a tényleges tulajdonosról, azt írásban, vagy - ha ez nem lehetséges -, más módon keresse meg, annak érdekében, hogy át lehessen világítani és 2009. január 1.-jét követően ügyleti megbízásának teljesítését ne kelljen megtagadni.

A személyes kapcsolatfelvétel legmegfelelőbb helye a szolgáltató hivatalos helyisége, kivételes, a belső szabályzatban rögzített esetben azonban - ugyancsak a szabályzatban rögzített szigorú feltételek (pl. két azonosító alkalmazott) mellett - lehetővé lehet tenni az ennek felkeresésére önhibájukon kívül képtelen személyek pl. kórházban, nyugdíjsházban való átvilágítását. A külföldi ügyfelek esetén segítséget nyújt a más szolgáltató által elvégzett ügyfél-átvilágítás eredményének átvétele.

2.14. Szűrőrendszer

A szolgáltató Pmt. alapján köteles a pénzmosást és a terrorizmus finanszírozását lehetővé tevő, illetőleg megvalósító üzleti kapcsolatok, ügyleti megbízások megakadályozása érdekében az ügyfelek átvilágítását, a bejelentés teljesítését és a nyilvántartás vezetését elősegítő belső ellenőrző és információs rendszert működtetni.

A belső ellenőrző és információs rendszerre vonatkozó törvényi kötelezettségtől el kell határolni a szolgáltató monitoring tevékenységét, mely kötelezettség értelmében a szolgáltató az üzleti kapcsolatot folyamatosan figyelemmel kíséri - ideértve az üzleti kapcsolat fennállása folyamán teljesített ügyleti megbízások elemzését is, annak

megállapítása érdekében, hogy az adott ügyleti megbízás összhangban áll-e a szolgáltatónak az ügyfélről a jogszabályok alapján rendelkezésére álló adataival.

A szolgáltató a monitoringra vonatkozó törvényi kötelezettsége maradéktalan teljesítése érdekében automatikus szűrőrendszert működtet a meglévő számítástechnikai háttérében, amelyik szűri a számlavezető rendszerekből a szokatlan tranzakciókat és azokat elemzésre továbbítja a kijelölt személyeknek. Az ellenőrző és információs rendszer (szűrő rendszer) kisebb méretű, illetve speciális tevékenységű szervezeteknél manuális módszerrel is működhet.

Fontos, hogy a szűrőrendszer megfelelően paraméterezhető és utólagosan fejleszthető legyen, hogy az új elkövetési módoknál ne kelljen költséges programmódosítást kérni, ami sokkal lassabban és rugalmatlanabban hajtható végre, mintha maga a kijelölt személy is új paramétereket vihetne fel a rendszerbe. A szűrés lehetőleg terjedjen ki az összes tranzakcióra és legyen képes az ismertté vált pénzmosási és terrorizmus finanszírozási technikák, tranzakciók felismerésére.

A szolgáltatók fordítsanak különleges figyelmet az új, vagy kialakuló technológiákból esetleg fakadó pénzmosási és terrorizmus finanszírozási kockázatokra és tegyék meg az esetleg szükséges intézkedéseket a pénzügyi szervezetrendszereken keresztül történő felhasználásuk megelőzése érdekében.

2.15. A bejelentés belső eljárásrendje⁴⁰⁶

A szolgáltató köteles kialakítani saját szabályzatában a bejelentések belső eljárásrendjét, amelyben meg kell határoznia, hogy a bejelentést milyen módon és útvonalon kell eljuttatni a pénzügyi információs egységként működő hatóság felé, annak másolatát és a kapcsolódó dokumentumokat, milyen módon és hol őrzi. Erre azért van szükség, hogy az alkalmazottak képesek legyenek a pénzmosásra, vagy terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény, vagy körülmény felmerülése eset észlelésekor megfelelően reagálni.

A szolgáltató észleli a szokatlanságot, a pénzmosásra, vagy terrorizmus finanszírozására utaló adatot, tény, vagy körülményt, de nem járhat el nyomozóhatóságként. A szolgáltató helyesen akkor jár el, ha megvizsgálja a pénzmosásra, vagy terrorizmus finanszírozására utaló adatot, tény, vagy körülményt, indokát és a vizsgálat során

⁴⁰⁶ 2007. évi CXXXVI. törvény 23-26. §§

felmerült reális „gyanúokok” alapján tesz bejelentést. A szokatlanság nyomán tett bejelentés alapján a pénzügyi információs egységként működő hatóság kötelessége igazolni, vagy elvetni a pénzmosás vagy a terrorizmus finanszírozásának büntetőjogi gyanúját. A bejelentő az érintett ügylettel kapcsolatban törekedjen a lehető legteljesebb adatkör megküldésére.

A kijelölt személy útján kövessék figyelemmel a bejelentés sorsát és igényeljék a kellő időben történő visszajelzést. A nem megalapozottnak minősített bejelentés nem jelenti azt, hogy a következő gyanú felmerülése esetén nem kell a személyről ismét jelentést tenni.

Mind a súlyos gazdasági bűncselekmények, mind a pénzmosási bűncselekmények elkövetéséhez egyre gyakrabban használják azokat a gazdasági társaságokat, amelyek képviselői kizárólag a számla megnyitásakor jelennek meg a pénzügyi szervezetnél és ezt követően csak elektronikus tranzakciókat végeznek, valamint elérhetőségük a cégek külföldi (off-shore) székhelye és egy mobil telefonszám. Az ilyen ügyfelek tevékenységére a pénzügyi szervezetnek fokozottan érdemes figyelnie.

Pénzmosásra, vagy terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény, vagy körülmény felmerülése esetén a pénzügyi szolgáltató szervezet vezetője, illetve alkalmazottja az ügyfél átvilágítását értékhatárra tekintet nélkül elvégzi, ha az korábban nem történt meg, és a pénzmosásra, vagy terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény, körülmény felmerüléséről haladéktalanul bejelentést tesz.

2008. december 15. napjától a bejelentést kizárólag védelemmel ellátott elektronikus üzenet formájában lehet továbbítani a pénzügyi információs egységként működő hatóság részére. Ennek értelmében 2008. december 15. napjától a törvény hatálya alá tartozó minden szolgáltatónak valamilyen elektronikus rendszerrel kell rendelkeznie. A törvényben megjelölt határidőig a bejelentést célszerűértivevényes úton, sürgős esetben telefaxon elküldeni, de faxos küldési mód esetén ajánlatos a bejelentést papíron is megerősíteni, de ebben az esetben jelezni kell, hogy már faxon megtett bejelentés megerősítéséről van szó.

2.16. Felfüggesztés⁴⁰⁷

A Pmt. szerint a szolgáltató felfüggeszti az ügyleti megbízás teljesítését, ha az ügyleti megbízással kapcsolatban pénzmosásra vagy a terrorizmus finanszírozására utaló adat,

⁴⁰⁷ 2007. évi CXXXVI. törvény 24. §

tény vagy körülmény merül fel, és a pénzmosásra vagy a terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény vagy körülmény ellenőrzéséhez a pénzügyi információs egységként működő hatóság azonnali intézkedését látja szükségesnek. A szolgáltató ebben az esetben haladéktalanul köteles bejelentést tenni a pénzügyi információs egységként működő hatóságnak, annak érdekében, hogy az a bejelentés megalapozottságát ellenőrizhesse.

Mind a felfüggesztés, mind a nem teljes körűen azonosított ügyfelek ügyleteinek megtagadása ügyleti megbízásra vonatkozik, mely ügyleti megbízás értelmezhető egyrészt a tartós jogviszonyon, azaz üzleti kapcsolaton belül másrészt attól függetlenül, alkalmi ügyletként is.

2.17. Az alkalmazott feladatai

Pénzmosásra vagy terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény, vagy körülmény felmerülése esetén az alkalmazott haladéktalanul köteles elkészíteni a bejelentési adatlapot és azt a szolgáltató a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni belső szabályzatában meghatározott módon köteles továbbítani a kijelölt személynek.

Amennyiben a bejelentéskor a szükségesnek ítélt gyors tájékoztatás érdekében az ügyféllel, vagy ügylettel kapcsolatos adatkör nem teljes körűen került megküldésre, akkor indokolt az adatszolgáltatást a lehető legrövidebb időn belül teljesíteni, különös figyelemmel a pénzügyi információs egységként működő hatóság ezzel kapcsolatos kérdéseire. A bejelentés alátámasztására átadott dokumentumokhoz, ha azok adatainak értelmezése ezt megkívánja, magyarázatot szükséges fűzni. Eljárása során az alkalmazott konzultálhat a kijelölt személlyel. Az alkalmazott mentesül a titoktartási kötelezettsége alól a törvény által előírt bejelentés kapcsán, és ha jóhiszeműen teszi meg bejelentését, akkor az utóbb megalapozatlannak bizonyult bejelentés miatt őt semmilyen szankció sem érheti. Mivel a bejelentésen nem szabad megjelölni a bejelentést tevő alkalmazott nevét, így a pénzügyi információs egységként működő hatóság nem juthat közvetlenül a bejelentő személyéhez, vele csak a kijelölt személyen keresztül tartja a kapcsolatot, az alkalmazott névtelenül teheti meg bejelentését.

2.18. A vezető feladatai

Amennyiben a belső szabályzat a közvetlen vezető tájékoztatását is előírja, akkor az alkalmazott vezetőjének célszerű leellenőrizni, hogy a bejelentéshez nem állnak-e rendelkezésre további adatok⁴⁰⁸. Amennyiben a vezető további adatok csatolását tartja indokoltnak, azokat pótlólag kell a bejelentéshez megküldeni.

2.19. A kijelölt személy feladatai

A kijelölt személy, ha az intézménynél nincs az előírások betartásáért felelős külön vezető, legyen a pénzügyi szervezet vezető beosztású alkalmazottja, akinek úgy kell meghatároznia a munkaidejét, hogy munkaidő alatt ő, vagy helyettese folyamatosan rendelkezésre álljon az alkalmazottaknak konzultáció és bejelentés céljából. A pénzügyi szervezet köteles legkésőbb a működési engedély kézhezvételekor bejelentkezni a pénzügyi információs egységként működő hatósághoz, azaz tájékoztatni a pénzügyi információs egységként működő hatóságot a kijelölt személy nevről, beosztásáról és telefonszámáról. A pénzügyi információs egységként működő hatóság válaszában tünteti fel saját ügyintézőjét, illetve elérhetőségét.

Változás esetén a pénzügyi szervezet legkésőbb öt napon belül köteles a pénzügyi információs egységként működő hatóságot az új kijelölt személy adatairól tájékoztatni. A szabályzatban is meg kell nevezni a kijelölt személyt, illetve ahol lehetséges, annak helyettesét és meg kell adni közvetlen elérhetőségüket, hogy az alkalmazottak képesek legyenek megtenni a bejelentést. A kijelölt személynek is célszerű ellenőriznie a bejelentést formai és tartalmi szempontból. A kijelölt személy felelős az alkalmazottak legalább évente egyszeri oktatásáért, vagy annak megszervezéséért.

2.19. A compliance szervezet és a belső ellenőrzés

Nagyobb szolgáltatók (kiemelten: hitelintézetek, biztosítók) a Felügyeleti Tanács által kiadott belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről szóló 11/2006.

⁴⁰⁸ Jose Luis Martin: Spain: money laundering - new legislation (International Company and Commercial Law Review 2010, 56.)

Ajánlásra⁴⁰⁹ tekintettel elkülönült compliance funkciót hoznak létre. A Bszt. 21. §-a kötelezően írja elő compliance officer alkalmazását a befektetési vállalkozások számára. A megfelelőségi területhez tartozik különösen a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása megelőzése és megakadályozása, a KYC (Know Your Customer) és CDD (Customer Due Diligence) eljárások kidolgozása és működtetése.

A szolgáltató belső ellenőrzése által végzett vizsgálatoknak ki kell terjednie különösen:

- a természetes személy ügyfelek, a cégek képviselői, a meghatalmazottak és rendelkezésre jogosultak átvilágítására,
- a tényleges tulajdonosról szóló nyilatkozat felvételére, átvilágítására, a bejelentések teljességének és megfelelő részletességének vizsgálatára,
- a bejelentési kötelezettségének teljesítésére,
- a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni elektronikus szűrőrendszer működésének vizsgálatára,
- a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni tevékenységgel összefüggő oktatás és az arról szóló vizsga ellenőrzésére, a szolgáltató ügynökeinek a Pmt. szabályainak való megfelelés szempontjából történő ellenőrzésére.

A compliance szervezet legalább évente beszámol tevékenységéről a szolgáltató felügyelő bizottságának és a vezetésnek.

Sem a compliance officer, sem a kijelölt személy nem tartozhat a belső ellenőrzéshez, mert a belső ellenőr függetlenségét sérti, ha a belső ellenőri teendőkön kívül más teendőt is ellát, így ez nem összeegyeztethető a prudens működéssel, hiszen két ellenőrzési funkció egy kézben összpontosulna.

Amennyiben a szolgáltatónak még nincs elkülönült compliance funkciója a belső ellenőrzés elláthatja a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni szabályzat, az ügyfél átvilágítás és a bejelentések eljárásrendje betartásának rendszeres, legalább évenkénti ellenőrzését.

2.20. Az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról

Az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról, valamint ehhez kapcsolódóan egyes törvények módosításáról szóló

⁴⁰⁹ www.pszaf.hu/data/cms548126/pszafhu_ajanlas_11_2006.pdf

2007. évi CLXXX. törvény értelmében a szolgáltató haladéktalanul bejelentést tesz a pénzügyi információs egységként működő hatóságnak minden olyan adatról, tényről, körülményről, amely arra utal, hogy a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés alanya a Magyar Köztársaság területén a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés hatálya alá eső pénzeszközzel vagy gazdasági erőforrással rendelkezik.

E törvény végrehajtása során célszerű, hogy a szolgáltató alkalmazza a bejelentési kötelezettségre, a felfedés tilalmára, a szűrőrendszerre, a nyilvántartásra, az iratmegőrzési kötelezettségre vonatkozó Pmt-beli szabályokat, a képzésekbe, továbbképzésekbe az e törvénnyel kapcsolatos ismereteket beépíti.

Az Európai Unió korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos listákon szereplő személyek és szervezetek esetén alkalmazandó eljárást el kell határolni az ENSZ, illetve az USA által készített listákon szereplő személyek és szervezetek esetén végrehajtott intézkedéstől. Az uniós listák, melyek magukban foglalják a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem tárgyában született közvetlenül alkalmazandó tanácsi rendeletek (881/2002/EK⁴¹⁰ és a 2580/2001/EK⁴¹¹ tanácsi rendeletek) mellékletei által meghatározott listákat is, az azokon szereplő személyek és szervezetek esetében a pénzügyi szolgáltató a 2007. évi CLXXX. törvény rendelkezéseit alkalmazza.

Amennyiben a pénzügyi szolgáltató a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel kapcsolatban további listákat, ideértve az egyéb uniós listákat is szűri, akkor e listákon szereplő személyek és szervezetek esetén a Pmt. 23.§ (1) bekezdés alapján, azaz terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény, körülmény miatt tesz bejelentést feltéve, hogy nincs adategyezés az Európai Unió által elrendelt, a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem tárgyában született közvetlenül alkalmazandó tanácsi rendeletek mellékletei által meghatározott listákon szereplő személyekkel, szervezetekkel.

2.22. Felfedés tilalma⁴¹²

A Pmt. és a nemzetközi sztenderdek alapján a szolgáltató az általa tett bejelentésről és az adatszolgáltatás megkeresés alapján való teljesítéséről, annak tartalmáról, az ügyleti megbízás teljesítésének a felfüggesztéséről, a bejelentő személyéről, valamint arról,

⁴¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:18:01:32002R0881:HU:PDF> (2012. 06. 28.)

⁴¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:18:01:32001R2580:HU:PDF> (2012. 06. 28.)

⁴¹² 2007. évi CXXXVI. törvény 27. §

hogy az ügyféllel szemben indult-e büntetőeljárás az ügyfélnek, illetve harmadik személynek, szervezetnek tájékoztatást nem adhat.

A szolgáltató biztosítja, hogy a bejelentés megtörténte, annak tartalma és a bejelentő személye titokban maradjon. Mind a hazai, mind a nemzetközi szabályozás a bejelentést olyan bizalmas információként kezeli, melyet a banktitok körbe tartozó adatoknál is szigorúbb védelem illet meg. A jogalkotó igen szűken - a törvényben taxatíván - sorolja fel azokat az eseteket, amikor kivétel tehető a felfedés tilalma alól.

A felfedés tilalma nem terjed ki a felügyeletet ellátó szervekre, valamint a büntetőeljárást lefolytató nyomozó hatóságra, ha a jogszabályban meghatározott feladatuk ellátása érdekében kérnek információt.

A tilalom nem vonatkozik az ágazati törvények által meghatározott összevont alapú felügyelet vagy pénzügyi konglomerátum esetében a kiegészítő felügyelet tekintetében megvalósuló adattovábbításra, a tagállamok vagy olyan harmadik ország vállalkozásai közötti információ felfedésére, ahol e vállalkozásokra e törvényben meghatározottakkal egyenértékű követelményeket alkalmaznak, és e követelmények betartása tekintetében felügyelet alatt állnak.

A pénzügyi szolgáltatási, kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységet, befektetési szolgáltatási tevékenységet folytató, befektetési szolgáltatási tevékenységet kiegészítő szolgáltatást nyújtó, biztosítási, biztosításközvetítői és foglalkoztatói nyugdíjszolgáltatási tevékenységet folytató, árutőzsdei szolgáltatási tevékenységet folytató, postai pénzforgalmi közvetítői tevékenységet, postai készpénzátutalást, belföldi és nemzetközi postautalványfelvételt és kézbesítést folytató, önkéntes kölcsönös biztosító-pénztári tevékenységet végző szolgáltató esetén a tilalom nem vonatkozik az információ felfedésére az érintett két vagy több szolgáltató között, feltéve, hogy

- az információk ugyanazon ügyfélre és ugyanazon ügyletre vonatkoznak,
- a két vagy több érintett pénzügyi szolgáltató közül legalább az egyik a Pmt. hatálya alá tartozó tevékenységet folytatja és a többi szolgáltató más tagállamban vagy olyan harmadik országban honos, ahol e törvényben meghatározottakkal egyenértékű követelmények alkalmazandók
- az érintett szolgáltatók a Pmt. 1. § (1) bekezdés egyes pontjaiban meghatározott ugyanazon tevékenységet folytatják
- a szakmai titoktartás és a személyes adatok védelme tekintetében a hazai követelményekkel egyenértékű követelmények irányadóak a szolgáltatókra.

2.23. Továbbképzés, oktatás⁴¹³

A szolgáltató annak érdekében, hogy a Pmt. 1.§ (1) bekezdésében meghatározott tevékenység ellátásában részt vevő alkalmazottai a pénzmosásra és a terrorizmus finanszírozására vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket megismerjék, a pénzmosást vagy a terrorizmus finanszírozását lehetővé tevő, illetőleg megvalósító üzleti kapcsolatot, ügyleti megbízást felismerjék, a pénzmosásra vagy a terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény, körülmény felmerülése esetén e törvénynek megfelelően tudjanak eljárni, gondoskodik a belépő alkalmazottak képzéséről, az alkalmazottak rendszeres, évente legalább egy alkalommal megszervezett továbbképzéséről, annak regisztrálásáról, dokumentálásáról és a megszerzett ismeretek ellenőrzéséről.

Az oktatás tematikájának a pénzmosási szabályzaton kívül célszerű tartalmaznia a pénzmosásról szóló jogszabályok, a Pmt. és a Btk. pénzmosásra és terrorizmus finanszírozására vonatkozó előírásait, valamint a pénzmosással kapcsolatos nemzetközi anyagokat.

A Felügyelet ajánlja, hogy a szolgáltató az oktatást vizsgálva ellenőrizze, és a vizsgaeredményeket megőrizni, a tapasztalatok alapján az oktatás tematikáját módosítani. Az oktatás és a vizsga megtörténtét dokumentálni kell. Célszerű, hogy a kijelölt személy alakítsa ki a képzés és továbbképzés szabályait.

2.24. Nyilvántartási és statisztikai adatszolgáltatási kötelezettség⁴¹⁴

A törvény megköveteli a szolgáltatótól az ügyfél-átvilágítási intézkedések során birtokába jutott adatot, okiratot, illetve a másolatát, valamint a bejelentés és a pénzügyi információs egységként működő hatóság megkeresése alapján nyújtott adatszolgáltatás teljesítését, valamint az ügyletnek a felfüggesztését igazoló iratot, illetve azok másolatát az adatrögzítéstől, a bejelentéstől (felfüggesztéstől) számított nyolc évig megőrizze. E határidő az üzleti kapcsolat megszűnésétől és az ügyleti megbízás teljesítésétől

⁴¹³ 2007. évi CXXXVI. törvény 32. §

⁴¹⁴ 2007. évi CXXXVI. törvény 28-29. §§

számítandó. A törvény a pénzügyi jellegű tevékenységet végző szolgáltatók számára és az ügyvédekre, közjegyzőkre azt a további kötelezettséget is előírja, hogy a nyilvántartásuknak tartalmaznia kell a hárommillió-hatszázezer forint értéket elérő vagy meghaladó összegű készpénzben (forintban, illetőleg valutában) lebonyolított üzleti megbízásokat is.

3. A magyar Pénzügyi Hírszerző Egység feladatai „A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról” szóló 2007. évi CXXXVI. törvény alapján

Magyarországon, az első pénzmosás elleni jogszabály, „A pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról” szóló 1994. évi XXIV. törvény, illetve a második, szintén „A pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról” szóló 2003. évi XV. törvény alapján⁴¹⁵ a Nemzeti Nyomozó Iroda (korábban Szervezett Bűnözés Elleni Igazgatóság) Gazdaságvédelmi Főosztály Pénzmosás Elleni Osztály (PEII) fogadta, elemezte, ellenőrizte, szükség szerint titkos nyomozást, vagy büntetőeljárást indított a bejelentésben kötelezett szolgáltatóktól érkezett pénzmosás gyanús bejelentések alapján. Emellett a PEII a Pénzügyi Hírszerző Egység (Financial Intelligence Unit – FIU) szerepét töltötte be Magyarországon.

A bejelentésekkel kapcsolatos szűrő-kutató munkát 2004. június 20-tól az Országos Rendőrfőkapitány 17/2004. számú, és Országos Rendőrfőkapitány Bűnügyi Helyettesének 5/2004. számú Intézkedésében meghatározottak szerint végezte a PEII, ezt megelőzően, a két vezető által még 1995-ben kiadott utasítások alapján folyt a munka.

A PEII saját hatáskörben el tudta rendelni a nyomozást az adott pénzmosás gyanújára okot adó bejelentésben megállapítható alaphüncselekmény vonatkozásában, így az információk egy kézben futottak össze. Már említésre került, hogy a pénzmosás gyakran

⁴¹⁵ Dr. Köhalmi László: Das sich europäisierende ungarische Strafrecht (PhD tanulmányok Finszter Géza 60. születésnapjára, Pécs, 2005. 179. o.)

kapcsolódik szervezett bűnözéshez, az NNI pedig a bűnüldözés szinte minden területén érdekelt egységeivel hatékonyan koordinálta ezen bűnözői csoportok felderítését.

Amennyiben vidéken történt, vagy történhetett az alapbűncselekmény, a PEII a megyei rendőr-főkapitányságoknak küldte meg a tájékoztatást a pénzmosás gyanújáról. A területi rendőri szervek pedig eldöntötték, hogy titkos információgyűjtést rendelnek el, vagy nyílt nyomozást indítanak. Az osztály saját kezdeményezésére, vagy más hatóság (pl. korábbi vám-, illetve adószervek, NBH, más rendőri egység stb.) jelzése és megkeresései alapján is elrendelt titkos információgyűjtéseket, illetve indított büntetőeljárásokat pénzmosás miatt tett feljelentések alapján.

A PEII-nak volt egy másik kötelezettsége, amely a FATF által meghatározott „feketelista” kritériumaiban fontos helyet foglalt el, ez pedig az anonim takarékbetétek nevesítésével kapcsolatos véleményezési eljárás. A „Takarékbetétről” szóló 1989. évi 2. tvr. 15/A. § alapján: „A pénzmosás megelőzése érdekében a hitelintézet a kétmillió forintot elérő vagy azt meghaladó összegű nem névre szóló takarékbetétet a betétes, illetőleg a kedvezményezett írásbeli kérelmére és a NAV PEII jóváhagyásával alakíthatja át névre szólóvá.” Ez abban az esetben is irányadó, ha „... a kérelmező több olyan betétnevesítést kezdeményez, amelyek értéke egyenként nem, de együttesen eléri vagy meghaladja a kétmillió forintot. A PEII a jóváhagyást pénzmosás megalapozott gyanúja esetén tagadhatta csak meg. Amennyiben a PEII a kérelem benyújtását követő nyolc munkanapon belül a hitelintézetet nem értesítette a pénzmosás megalapozott gyanújáról, a jóváhagyást megadottnak kellett tekinteni.

A PEII a fenti tevékenységét 2007. december 15-ig végezte, ettől az időponttól kezdve a hatályos Pmt., valamint a Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (korábban Vám- és Pénzügyőrség) hatáskörébe utalta a fenti bejelentések vizsgálatát és a pénzmosással kapcsolatos nyomozati hatáskört.

Meg kell azonban jegyezni, hogy a Magyar Rendőrség továbbra is jogosult pénzmosás bűncselekmény gyanúja esetén nyomozást elrendelni, amennyiben az annak alapjául szolgáló ún. „alapbűncselekmény” rendőrségi hatáskörbe tartozik. Egyébiránt jelenleg is több eljárás van folyamatban pénzmosás miatt.

Hazánkban jelenleg a pénzmosással kapcsolatos feladatokat a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Hivatala Pénzmosás Elleni Információs Iroda látja el, vagyis a Pmt. 3. § 1) pontja alapján a fent szerv a „*pénzügyi információs egységként működő hatóság: a pénzügyi információs egység feladatait ellátó, a vámhatóság külön jogszabályban meghatározott szervezeti egysége;*”, tehát a magyar Financial Intelligence Unit (FIU).

A Pmt. alapján a magyar FIU feladata elsődlegesen:

3.1. Bejelentések fogadása, elemzése. A magyar FIU fogadja, regisztrálja és elemzi a bejelentésre kötelezett szolgáltatóktól, pénzmosás vagy terrorizmus finanszírozása gyanújára okot adó bejelentéseket. A vizsgálat során a magyar FIU pénzmosásra vagy terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény vagy körülmény felmerülése esetén saját hatáskörben vagy külföldi pénzügyi információs egységként működő hatóság megkeresése alapján bank-, fizetési-, értékpapír-, biztosítási, pénztár- vagy foglalkoztatói nyugdíjtitkot, üzleti titkot, továbbá adótitkot, illetve vámtitkot képező adat vagy információ szolgáltatását kérheti a szolgáltatótól, az adóhatóságtól, illetve a vámhatóságtól, amelynek átadását a szolgáltató, az adóhatóság, illetve a vámhatóság nem tagadhatja meg.⁴¹⁶ Amennyiben az elemzés során nem találunk pénzmosásra utaló adatot, a bejelentések irattározásra kerülnek.

A bejelentések vizsgálata alkalmával, ha felmerül a pénzmosás vagy a terrorizmus finanszírozása gyanúja, a bejelentést, a bankszámla-forgalommal, illetve a hozzájuk tartozó iratokkal együtt megküldik az illetékes vámnyomozó szerv részére. A hatáskört tekintve csak vámhivatali szervezeti egységek jöhetnek szóba, ugyanis a Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 36. § (2) bekezdés c) pontja alapján a pénzmosás és a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt a Nemzeti Adó- és Vámhivatal végzi a nyomozást kizárólagos jelleggel. Hozzá kell tenni a Pmt. által meghatározott korlátokat, mivel a 26. § (1) bekezdés értelmében: „A pénzügyi információs egységként működő hatóság az e törvény alapján tudomására jutott információt kizárólag a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem, valamint a terrorcselekmény (Btk. 261. §), a jogosulatlan pénzügyi tevékenység (Btk. 298/D. §), a pénzmosás (Btk. 303-303/A.

⁴¹⁶ 2007. évi CXXXVI. törvény 23. § (6)-(7) bekezdés

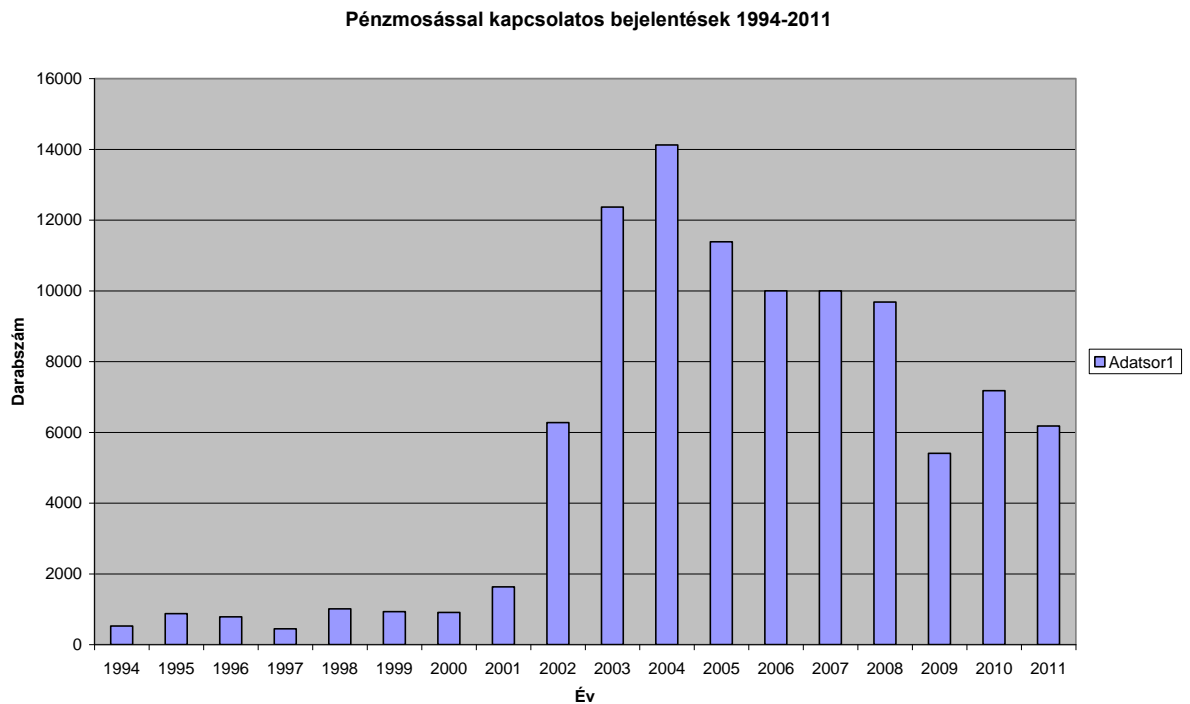
§), a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása (Btk. 303/B. §), az adócsalás (Btk. 310. §), a sikkasztás (Btk. 317. §), a csalás (Btk. 318. §) és a hűtlen kezelés (Btk. 319. §) bűncselekményének felderítése céljából használhatja fel, valamint továbbíthatja más nyomozó hatóság, az ügyész, a nemzetbiztonsági szolgálat vagy a külföldi pénzügyi információs egységként működő hatóság részére.” Ennek ellenére még mindig nagyobb teret ad ez a törvényhely a magyar FIU számára, mert a korábbi Pmt. (2003. évi XV. törvény) egy bűncselekményt sem sorolt fel, hanem előírta, hogy ezeket az adatokat kizárólag a pénzmosás elleni küzdelem céljaira lehet felhasználni.⁴¹⁷

A pénzmosással kapcsolatos, a kötelezett szolgáltatók által küldött bejelentések alakulása a magyar FIU megalakulásától kezdve a tavalyi év végéig számszerűsítve a következő:

Év	Pénzmosással kapcsolatos bejelentések száma
1994	527
1995	877
1996	783
1997	448
1998	1010
1999	930
2000	907
2001	1628
2002	6271
2003	12364
2004	14120
2005	11385
2006	9999
2007	9999
2008	9680
2009	5407
2010	7177
2011	6178

⁴¹⁷ A hatályon kívül helyezett 2003. évi XV. törvény 10. § (2) bekezdése alapján

A pénzmosással kapcsolatos bejelentések számának alakulása diagram formátumban:

Forrás: PEII és NAV statisztika

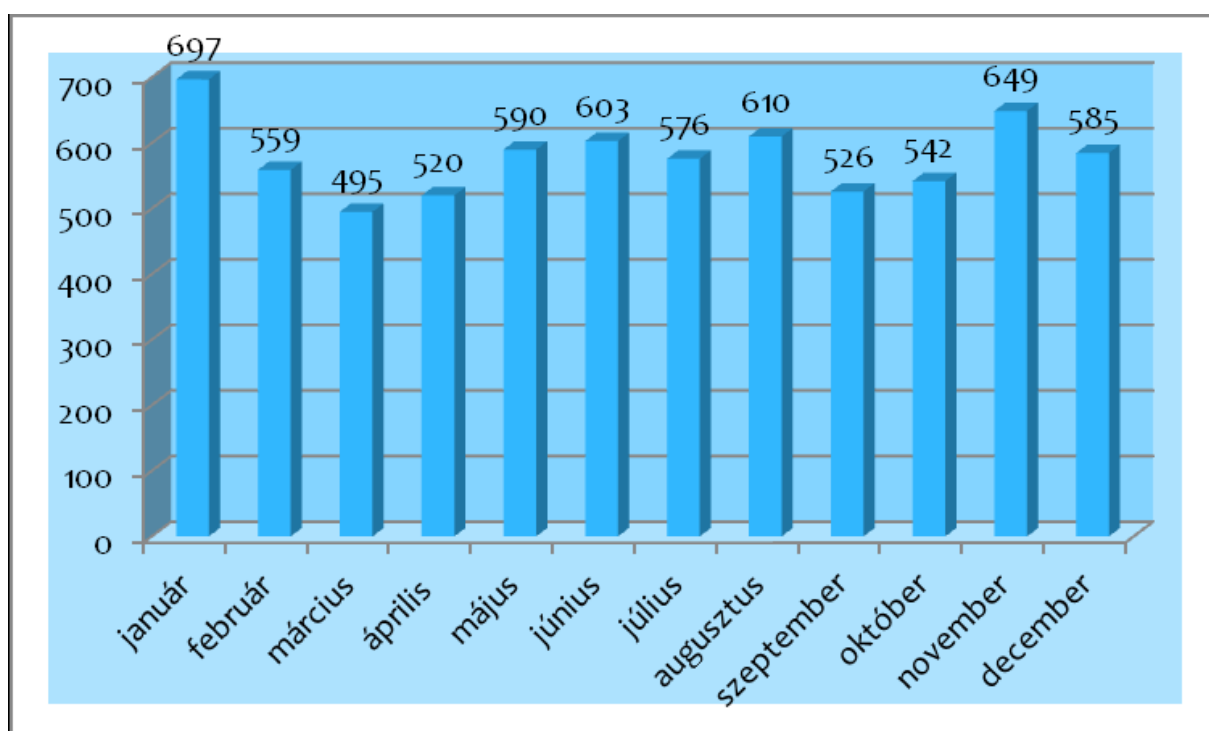
A 2003. évi XV. törvény (II. Pmt.) hatályba lépése után a szolgáltatóktól érkezett bejelentések száma szinte megduplázódott, ami a bejelentésre kötelezettek körének kiszélesítésével magyarázható, másrészt az akkor hatályos Btk. szerint büntetendő volt a pénzmosással kapcsolatos bejelentés elmulasztása bűncselekmény (Btk. 303/B. §) gondatlan elkövetési alakzata, ezért a bankok a pénzmosás gyanújára való tekintet nélkül szinte minden nagyobb összegű tranzakcióról küldtek bejelentést, hogy elkerüljék a büntetőjogi felelősségrevonást.

A 2007. évi CXXXVI. törvény (III. Pmt.) életbe léptetésével, illetve a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása gondatlan elkövetési formájának 2006. június 1-i hatállyal történő megszüntetésével visszaesett a bejelentések száma⁴¹⁸.

⁴¹⁸ Dr. Gál István László: A pénzmosás terjedelmének becslése (A pénzmosás elleni küzdelem aktuális kérdései Pécs, 2005. 63.)

Részletes éves statisztika a 2011. évből áll rendelkezésre, mely az alábbiak szerint alakult:

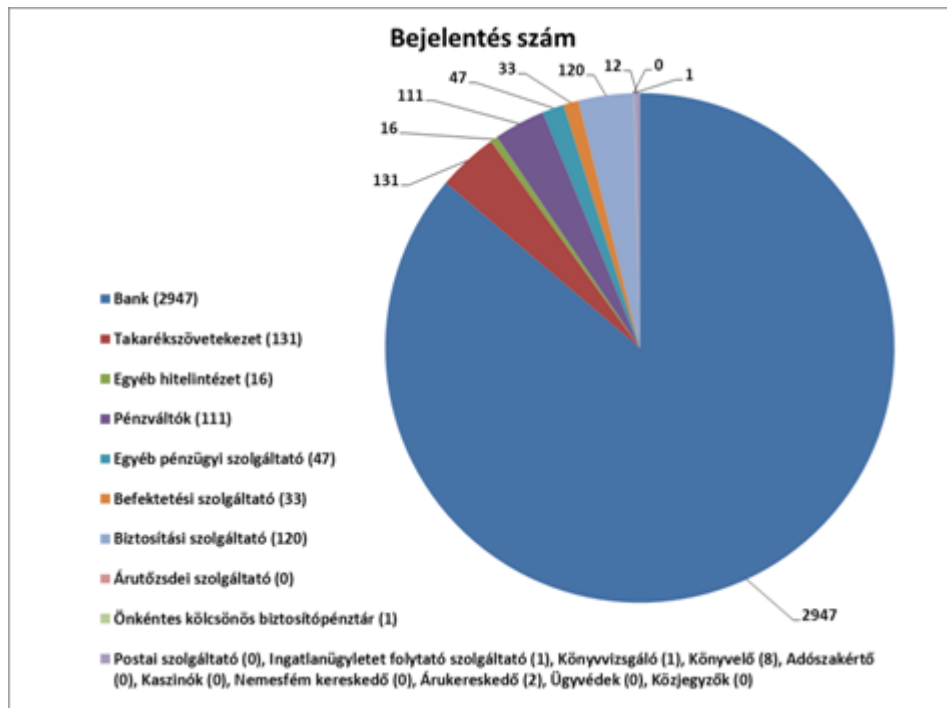
A bejelentések és egyéb adatszolgáltatások megoszlása 2011. évben

NAV PEII statisztika 2011.

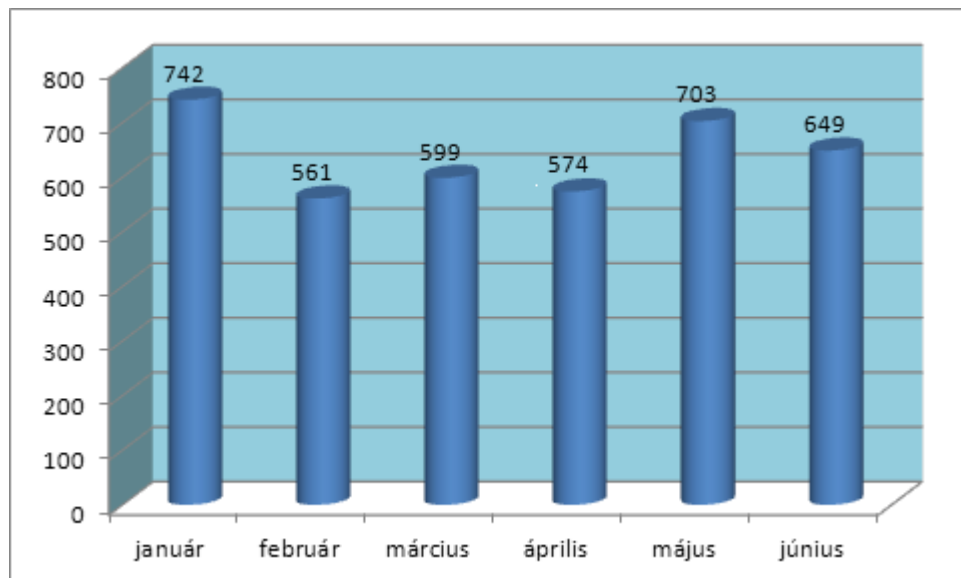
Attól függetlenül, hogy a pénzmossással kapcsolatos Direktíváknak megfelelően széles a bejelentésre kötelezettek köre, a bejelentések túlnyomó része (kb. 80 %) a bankoktól érkezik, amely köszönhető annak, hogy a pénzügyi tranzakciók nagy része náluk bonyolódik, de a könyvelők, könyvvizsgálók, nemesfém-kereskedelemmel foglalkozók, valamint ügyvédek bejelentései az összbejelentések

kb. 1-2 %-át teszik csak ki. A szolgáltatók által küldött bejelentések arányát az alábbi diagram szemlélteti:

Forrás: PEII és NAV

A bejelentések alakulása a 2012. év első félévében:

PEII statisztika

Nemzetközi összehasonlításban Magyarországon a pénzmosással kapcsolatos bejelentések száma átlagon felüli, bár eltérő képet mutat az országok gyakorlata. Például Németországban a bejelentések alapján általában büntetőeljárást rendelnek el, ami azt jelenti, hogy éves szinten hozzávetőleg 5000 eljárás van folyamatban.

3.2.Felfüggesztett ügyleti megbízás megvizsgálása. A szolgáltató által, a Pmt. 24. § alapján felfüggesztett tranzakciói esetében a magyar FIU belföldi ügyleti megbízás esetében a bejelentés megtételét követő egy munkanapon belül, nem belföldi ügyleti megbízás esetében a bejelentés megtételét követő két munkanapon belül megvizsgálja a bejelentést, majd írásban értesíti a bejelentést továbbító szolgáltatót, hogy a vizsgálat során hoztak-e vagy nem intézkedést a Büntetőeljárásról szóló törvény alapján (Pmt. 24. § (4)-(5) bekezdés).

3.3.Tájékoztatási kötelezettség. A 2) pontban foglalt tájékoztatás mellett a magyar FIU a bejelentések eredményességéről és az eredményességet előmozdító javaslatáról internetes honlapján félévente tájékoztatást tesz közzé (Pmt. 23. § (10) bekezdés). A tájékoztatás alapján a bejelentésre kötelezett szolgáltatók értesülnek arról, hogy a bejelentésekkel kapcsolatban milyen formai és tartalmi aggályok merültek fel, az együttműködés során milyen körülményeket kell figyelembe venni, illetve milyen feladatokat kellene jobban ellátni annak érdekében, hogy az ügyfélről és a tranzakciókról minél több információ álljon rendelkezésre.

3.4.Nyilvántartási kötelezettség. A Pmt. 26. § (2) és (3) bekezdése alapján a magyar FIU a továbbított információról adattovábbítási nyilvántartást köteles vezetni. Az adattovábbítási nyilvántartást az információ továbbításától számított öt évig meg kell őrizni, amely tartalmazza az érintett természetes személy személyazonosító adatait, illetőleg a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet azonosításához szükséges adatokat, az adatkezelő nyilvántartási azonosítóját, az adattovábbítás időpontját, az adattovábbítás célját, jogalapját és a továbbított információt, valamint az adatigénylő nevét vagy megnevezését.

3.5.Nemzetközi információ-csere. A Pmt. 23. § szerint a magyar FIU a pénzmosással kapcsolatos bejelentések vonatkozásában megkeresést küldhet külföldre, illetve külföldi pénzügyi hírszerző egység megkeresése alapján adatot kérhet a magyar

szolgáltatóktól. Az információ-csere az Internet alapú, zárt láncos és biztonságos Egmont Secure Web nevű rendszeren keresztül történik, amelyhez az érintett FIU-kon kívül más szerv nem rendelkezik hozzáféréssel. Ezen keresztül a tagok a pénzmosás kapcsán felmerült személyek, gazdasági társaságok, bankszámlák kapcsán juthatnak egymástól információhoz, elrendelt nyomozásokban való felhasználáshoz, illetve harmadik országoknak való kiadáshoz azonban az adatot szolgáltató ország hozzájárulása szükséges. Ezt általában jogsegély keretében kéri egymástól az országok. Az adatsere során bekért pénzügyi információk beszerzése azért előnyös, mert nem kell elrendelt büntetőeljárás hozzá. Egyéb esetekben a nyomozó hatóságok kizárólag elrendelt büntetőeljárás folyamán kérhetik be ezeket a bankszámla-információkat.

Kivétel ezen a területen is akad, bár szűken értelmezhető, és csak erre feljogosított szervek élhetnek ezzel a lehetőséggel. A jogalapot „A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról” szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) jelenti, ugyanis a 51. § (7) bekezdésének a) pontja kimondja, hogy a banktitok megtartásának kötelezettsége nem áll fenn abban az esetben, ha a pénzügyi intézmény a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvényben meghatározott bejelentési kötelezettségét teljesíti, valamint abban az esetben sem: „ha a magyar bűnüldöző szerv, illetőleg a pénzügyi információs egységként működő hatóság – a Pmt.-ben meghatározott feladatkörében eljárva, vagy nemzetközi kötelezettségvállalás alapján külföldi bűnüldöző szerv, illetőleg külföldi pénzügyi információs egység írásbeli megkeresése teljesítése céljából, ha a megkeresés tartalmazza a külföldi adatkérő által aláírt titoktartási záradékot – írásban kér banktitoknak minősülő adatot a pénzügyi intézménytől” (51. § (7) b) pont).

3.6. Állami vagy szakmai felügyelettel nem rendelkező szolgáltatók ellenőrzése. A

Pmt. meghatározza azokat a felügyeleti szerveket - ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenységet folytató, illetve könyvviteli (könyvelői), adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet megbízási, illetve vállalkozási jogviszony alapján folytató szolgáltatók⁴¹⁹ - , amelyek ezt a feladatot ellátni

⁴¹⁹ 2007. évi CXXXVI. törvény 5. § g) pont

hivatottak⁴²⁰, a magyar FIU viszont azon szolgáltatók esetében - , amelyek állami vagy szakmai felügyelettel nem rendelkeznek, rendszeresen tart helyszíni ellenőrzést, amelynek keretében megvizsgálja, hogy rendelkezik-e pénzmossással kapcsolatos belső szabályzattal, a szabályzat megfelel-e a törvényi előírásoknak, és megfelelő nyilvántartást vezet-e az ügyfeleiről.

Az FIU az ellenőrzési tevékenységét havi ellenőrzési terv alapján végzi. A szolgáltatók ellenőrzésre történő kiválasztása az alábbi módokon és szempontok figyelembe vételével történhet:

- CÉGTÁR, CÉGINFO adatbázisa alapján TEÁOR szám szerinti kigyűjtéssel,
- a Nemzetgazdasági Minisztérium honlapján fellelhető regisztrált adószakértők, könyvelők, különféle szakmai szervezetek, illetve különféle települések, önkormányzatok honlapjainak felhasználásával,
- Interneten található hirdetések felhasználásával,
- egyéb úton tudomásunkra jutott információ alapján,
- bűnügyi szempontból fertőzött területek figyelembe vétele,
- a kiválasztás során a földrajzi kiegyenlítettség is figyelembe vételre kerül.

A Ket.⁴²¹ rendelkezései szerint a helyszíni ellenőrzés – szemle – a megfigyelni kívánt tevékenység folytatása idején, nem székhelyként vagy telephelyként bejelentett magánlakásban pedig munkanapon 8 és 20 óra között végezhető. A helyszíni ellenőrzést úgy kell végezni, hogy az az ügyfél munkáját, rendeltetésszerű tevékenységét lehetőleg ne akadályozza.

Ezen jogszabályi hely alapján az ellenőrzés megkezdése előtt a szolgáltató értesül az ellenőrzés időpontjáról, valamint részletesen tájékoztatják azon témakörökről, amelyekre az ellenőrzés kiterjed. Az **értesítőlevél** kézhezvételét követően, így a szolgáltató felkészülhet az ellenőrzésre, illetve az esetleges hiányosságok megszüntetésére.

Az ellenőrzés megkezdése előtt ellenőrzésre kerül, hogy az értesítőlevél átvétele megtörtént-e, az ellenőrzés időpontjával kapcsolatban nem érkezett-e a szolgáltatótól időpont változtatásra vonatkozó bejelentés.

⁴²⁰ A 2007. évi CXXXVI. törvény 5. §-ának értelmében felügyeletet ellátó szerv a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, az MNB, az állami adóhatóság, a Magyar Könyvvizsgálói Kamara, az ügyvédi, illetve a közjegyzői kamarák, a kereskedelmi hatóság.

⁴²¹ Ket. 57/A. § (1)-(2) bekezdések

A helyszíni ellenőrzés a Pmt.-ben meghatározott kötelezettségek teljesítésének, valamint a törvényi rendelkezések betartásának vizsgálatára terjed ki, különös tekintettel a következőkre:

1. A szolgáltató adatainak, tevékenységének vizsgálata.
(a cég alapadatain túlmenően főtevékenységként, vagy kiegészítő tevékenységként folytatja-e az ingatlanos tevékenységet, illetve ezt mikortól végzi)
2. Belső szabályzat megléte, tartalma, hatályosított volta.
(van-e szabályzata, illetve kellett-e benyújtania jóváhagyásra szabályzatot),
3. Kijelölt személy bejelentése.
(eleget tett-e ennek a kötelezettségnek, ügyfélkapu regisztrációval rendelkezik-e, ami a Pmt. 23. §(2) szerint a kijelöléstől, illetve változástól számított 5 nap)
4. Ügyfél-átvilágítási intézkedések (6. §-18. §)
(hogyan, miként végzi, milyen adatokat rögzít, összhangban van-e a szabályzattal)
5. Bejelentések vizsgálata / felfedés tilalma/.
(volt-e már bejelentése, tudja-e hogyan kell megtenni)
6. Adatok megőrzésének, statisztika, nyilvántartás ellenőrzése.
7. Belső ellenőrzési és információs rendszer, oktatás, képzés működik-e a szolgáltatónál.
8. A szolgáltató felügyeleti ellenőrzés során való közreműködése, jogkövető tevékenysége.

A Ket.⁴²² alapján a helyszíni ellenőrzésről, az annak során tett megállapításokról, a lefoglalásról és az ügyfél által tett nyilatkozatokról jegyzőkönyv készül. A jegyzőkönyv egy példányát a hatóság az ügyfélnek a helyszínen átadja, vagy amennyiben az nem lehetséges, azt az ügyfél részére az ellenőrzés befejezésétől számított 5 napon belül megküldi. Amennyiben bármilyen hiányosság kerül megállapításra, az a vizsgálati jegyzőkönyvben rögzítésre kerül.

2011. január 1-jétől 2011. december 31-ig bezárólag az FIU a **felügyeleti tevékenységi jogkörében** eljárva a fenti szempontokat alapul véve összesen **142**

⁴²² Ket. 92. § (3) és (4) bekezdés

helyszíni ellenőrzést folytatott le. Az ellenőrzések során az FIU – a Pmt. rendelkezéseinek megsértése, valamint a Pmt-ben meghatározott kötelezettségek nem megfelelő teljesítése miatt – a következő intézkedéseket alkalmazta:

A Pmt.⁴²³ alapján 40 esetben **hívta fel** a szolgáltatót - a törvény rendelkezéseinek betartása érdekében - a szükséges intézkedések megtételére, a feltárt hiányosságok megszüntetésére. Ebbe a körbe tartozik az „ügyfél-azonosítások” nem, vagy nem megfelelő elvégzése, valamint az iratok megőrzése és biztonságos tárolása.

Az FIU 92 alkalommal **kötelezte** a szolgáltatót a szabályzat meghatározott határidőn belüli, meghatározott szempontok szerinti átdolgozása, másrészt az alkalmazottak (elmaradt) oktatásának megtartása miatt.⁴²⁴ Ennek oka elsősorban az, hogy a szolgáltatók sok esetben a www.vam.gov.hu/pio internetes honlapon található mintaszabályzatot használják belső szabályzatként. Ugyanakkor ez a szabályzat nem tükrözi a szolgáltató tevékenységének sajátosságait, ezért annak – a cég saját profiljára történő – átdolgozására szükséges.

A Pmt.⁴²⁵ alapján az FIU 56 esetben **figyelmeztette** a szolgáltatót, hogy amennyiben az előírt kötelezésnek nem tesz eleget, úgy a bírság kiszabásától nem tud eltekinteni, illetve 6 alkalommal élt a **javaslattételi** lehetőséggel.⁴²⁶

A felügyeletet ellátó szervnek a Pmt. 35. § (1) bek. e) pontja alapján önállóan, vagy az előbb említett intézkedések mellett lehetősége van **bírság kiszabására**. 2011. első félévében az FIU – a súlyosabb jogsértések, valamint hiányosságok miatt – **13 esetben** élt a bírságolás intézményével, amelynek során összesen 1.8 millió forint összegű bírságot szabott ki. A bírság kiszabásának elsődleges indoka az volt, hogy a szolgáltatók annak ellenére sem rendelkeztek belső szabályzattal, hogy erre a figyelmük már az értesítőlevélben felhívásra került, ezen túlmenően a kijelölt személyt sem jelentették be, valamint ügyfél átvilágítást sem minden esetben végeztek el.⁴²⁷

3.7. Oktatások szervezése

A magyar FIU 2011. március 28-án és 2011. november 07-én a takarékszövetkezetek számára szervezett konzultációt. A konzultáció célja volt,

⁴²³ Pmt. 35. § (1) bekezdés a) pont

⁴²⁴ A Pmt. 35. § (1) bekezdés d) pontja alapján

⁴²⁵ Pmt. 35. § (1) bekezdés c) pont

⁴²⁶ Pmt. 35. § (1) bekezdés b) pont

⁴²⁷ FIU 2011. évi jelentése.pdf, 17-20. oldalak

hogy a szolgáltatók pontos információkkal rendelkezzenek a Pmt.-ből eredő kötelezettségeikről, a gyakorlati munka során azokat helyesen alkalmazzák, felismerjék a bejelentés jelentőségét és az annak alapjául szolgáló gyanús körülményeket.

Az FIU és bankok képviselőinek részvételével 2011. március 31-én és 2011. december 5-én konzultációra került sor, amelyen a bejelentésekhez kapcsolódó kérdések és problémák is tisztázásra kerültek. A bankok képviselőinek részvételével – 2011. november 17-én – a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések témakörében is tartottak konzultációt.

Budapesten 2011. április 15-én a Nemzeti Adó-és Vámhivatal, valamint a World-Check közös szervezésében a korrupció és pénzmosás elleni küzdelem témakörében konferencia megrendezése történt.

A felügyeleti tevékenység vonatkozásában 2011. április 27-én és 28-án, valamint 2011. október 26-án, és 27-én konzultáció került megrendezésre a könyvviteli szolgáltatók, illetve az ingatlanos szolgáltatók részvételével. A konzultáció során a pénzügyi információs egység tevékenységének általános bemutatása, valamint a felügyeleti tevékenység, hatósági ellenőrzés részletes bemutatása és a kapcsolódó bűncselekmények ismertetése történt meg.

A terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem tárgyában 2011. november 09-én szakmai továbbképzést szerveztek.⁴²⁸

3.8. Pénzeszközök átutalására vonatkozó korlátozó intézkedések foganatosítása⁴²⁹

A Kit.⁴³⁰ a Pmt. hatálya alá tartozó szolgáltatók számára bejelentési kötelezettséget határoz meg, amennyiben adat, tény, körülmény merül fel arra, hogy a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés alanya a Magyar Köztársaság területén pénzeszközzel vagy gazdasági erőforrással rendelkezik, illetve arra, hogy az adott ügyletből a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés alanyának vagyoni előnye származik.

A pénzügyi információs egység fogadja és megvizsgálja a bejelentést, majd amennyiben indokolt, a megyei (fővárosi) bíróságnál zárlatot kezdeményez. Az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések hatálya

⁴²⁸ FIU 2011. évi jelentése.pdf, 23-24. oldalak

⁴²⁹ FIU 2011. évi jelentése.pdf, 21-22. oldalak

⁴³⁰ Az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról, valamint ehhez kapcsolódóan egyes törvények módosításáról szóló 2007. évi CLXXX. törvény

alatt álló természetes személyeket, jogi személyeket és szervezeteket tartalmazó, konszolidált formában elérhető összesített lista egyébiránt elérhető az Interneten.⁴³¹

Az Európai Unió Tanácsa 2010. október 25-én fogadta el a 961/2010/EU számú rendeletet, amely az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről és a 423/2007/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szól. A rendelet bővítette az Iránnal szemben bevezetett korlátozó intézkedéseket, engedélyezési és értesítési kötelezettségeket írt elő az iráni személyek, szervezetek részéről, illetve a részükre történő átutalások tekintetében. A fentiekhez kapcsolódó Kit. módosítás eredményeként, a pénzügyi információs egység átutalásokhoz kapcsolódó engedélyező hatósági feladatot kapott. A jogszabály rendelkezése szerint:

„Ha az uniós jogi aktus pénzeszközök átutalására vonatkozó korlátozó intézkedést rendel el, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény (a továbbiakban: Pmt.) 1. § (1) bekezdés a)–e) és l) pontja hatálya alá tartozó szolgáltató – ide nem értve a pénzfeldolgozást végző szolgáltatót – (a továbbiakban: pénzügyi szolgáltató) az uniós jogi aktusban rögzített esetekben a pénzeszközök átutalása és a pénzügyi szolgáltatás kezdeményezéséről, fogadásáról, teljesítéséről haladéktalanul értesíti a pénzeszközök átutalására vonatkozó korlátozó intézkedés foganatosításáért felelős szervet, illetve az uniós jogi aktusban meghatározott esetekben a teljesítés engedélyezése iránti kérelmet nyújt be a pénzeszközök átutalására vonatkozó korlátozó intézkedés foganatosításáért felelős szervhez.”⁴³²

A jelenlegi szabályozás alapján a 10.000. EUR feletti, de 40.000. EUR (illetve ennek megfelelő összeg) alatti pénzeszközöknek az iráni személyek, szervezetek, vagy szervek részéről⁴³³, illetve részére történő átutalásáról az erre illetékes tagállami hatóságot értesíteni kell, míg a 40.000. EUR (illetve ennek megfelelő összeg) feletti pénzeszközök átutalásának teljesítéséhez az illetékes tagállami hatóság előzetes engedélye szükséges.

⁴³¹ http://eeas.europa.eu/cfsp/sanctions/consol-list_en.htm (2012. 08. 02.)

⁴³² 2007. évi CLXXX. törvény (Kit.) 11. §

⁴³³ Iráni személynek, szervezetnek, vagy szervnek minősülnek: az iráni állam vagy annak bármely hatósága, bármely iráni lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező természetes személy, bármely jogi személy, szervezet vagy szerv, amelynek székhelye Iránban található, bármely Irán területén vagy azon kívül lévő jogi személy, szervezet vagy szerv, amely közvetlenül vagy közvetve a fent említett személyek vagy szervek közül egy vagy több ellenőrzése alatt áll.

Az értesítésekkel kapcsolatos speciális szabályozásra vonatkozó eljárás szerint pedig a 961/2010 EU Rendelet 21. cikk (1) bekezdésének a) pontja alapján az

- élelmiszerekkel
- egészségüggyel
- orvosi felszerelésekkel kapcsolatos, valamint
- humanitárius célokat szolgáló

átutalásokhoz nincs szükség előzetes engedélyezésre, azonban amennyiben az összeg a 10.000. EUR-t meghaladja az átutalásról előzetesen értesíteni kell az illetékes tagállami hatóságot.

Gyakorlati esetek

I. A magyar bírósági ítélkezési gyakorlatban előfordult egy bünszövetségben elkövetett csalás és pénzmosás, ahol az elkövetési érték meghaladta az 50 millió forintot:

Jogerősen kettő és kettő év nyolc hónap közötti végrehajtandó szabadságvesztéssel, pénzbüntetéssel és foglalkozástól eltiltással sújtotta a Szegedi Ítéltábla azokat a személyeket, akik egy bonyolult cégháló segítségével nagyobb összeget igyekeztek tisztára mosni és százmillió forintot meghaladó adót igényeltek vissza jogosulatlanul.

Az ügy másodrendű vádlottja tulajdonosa és képviselője volt több kalocsai székhelyű gazdasági társaságnak, amelyek idegenforgalommal és lótenyésztéssel foglalkoztak. A cégek és a vádlott jelentős összegű adósságot halmozott fel. A vádlott 2001-ben kapcsolatba került egy válságkezelő off-shore céggel és az azt képviselő házaspárral, az ügy harmad- és negyedrendű vádlottjával. A válságkezelő cég elkezdte a kalocsai vállalkozások átvilágítását, átszervezését, szerződéseket kötött, új partnereket vont be.

Ennek részeként az egyik kalocsai vállalkozás 2002-ben kölcsönszerződést kötött a harmadrendű vádlott tulajdonában lévő panamai székhelyű off-shore céggel. A megállapodás alapján a panamai cég havi rendszerességgel ismeretlen eredetű, 50 millió forint összegű kamatmentes kölcsönt nyújtott a kalocsai vállalkozásnak, amelyik szintén kölcsönszerződést kötött a másodrendű vádlott által vezetett másik céggel, amely alapján a panamai cégtől származó 50 millió forintot továbbutalta. A pénz innen egy Rt.-hez került, annak fejében, hogy az átveszi a kalocsai gazdasági társaság tulajdonában lévő lóállomány kezelését, amely ezért ellenszolgáltatásul

havi nettó 40 millió forintot és 10 millió forint ÁFÁ-t fizetett az Rt.-nek. A pénzt az Rt.-től is továbbutalták, végül az összeg útja nem volt követhető, mert készpénzben vették fel. A kalocsai cég az Rt.-től származó számlákat beállította a könyvelésébe, az ÁFÁ-t 11 hónapon keresztül visszaigényelte, így 110 millió forinthez jutott.

A másodrendű vádlott kapcsolata időközben megromlott a panamai cég képviselőivel és további vádlottak bevonásával új csapatot szervezett cégei megmentése érdekében, az Áfát azonban már nem tudták visszaigényelni, mert az adóhatóság vizsgálatot indított ügyükben. A táblabíróság csalás, pénzmosás büntettének minősített eseteit és magánokirat-hamisítás vétségét látta bizonyítottnak az ügyben, s ez alapján mondta ki bűnösnek a vádlottakat, akiket – az elsőfokú bíróság ítéletét súlyosbítva – végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt. Az ítélet indokolása szerint a vádlottak bűnszövetségben olyan jelentős tárgyi súlyú bűncselekményeket követtek el, hogy ugyan hosszabb idő telt el az elkövetés óta a büntetési célok végrehajtásukban felfüggesztett börtönbüntetéssel nem érhetők el.⁴³⁴

II. A pénzmosással kapcsolatos bejelentése alapján indult egy büntetőeljárás még az NNI PEII-n 2006-ban, amikor egy olaszországi ingatlanvásárlás során elkövetett egymilliárd forintos csalást leplezett le a magyar pénzügyi hírszerző egység. A gyors intézkedésének köszönhetően az elcsalt pénzt még időben, hiánytalanul zár alá tudták venni. Az eljárás során megállapították, hogy egy amerikai off-shore cég adásvételi szerződést kötött egy olasz vevővel egy Milánó melletti gyártelepről. Abban állapodtak meg, hogy a 27 millió eurós vételárat részletekben fizetik ki és a folyósításba egy magyarországi gazdasági társaságot is közbeiktatnak. Eerre azért volt szükség, mert Olaszországban jogszabály rendelkezik arról, hogy minden, az Amerikai Egyesült Államokba irányuló nagyobb utalást az olasz hatóságok pénzmosás miatt hozott intézkedések alapján befagyasztnak, és az összeget visszatartják mindaddig, amíg az üzleti háttérrel nem tisztázzák. Maga az intézkedés a szervezett bűnözés visszaszorítására irányul.

A vételár első részletét 2007 júniusában utalta át a vevő az ügyletbe beiktatott magyarországi tanácsadó cégnek. A Magyarországon bejegyzett cég olasz tulajdonosai azonban a több mint hárommillió eurót (akkori árfolyamon 937 millió

⁴³⁴ Brother Layman: Az offshore halála, HVG Könyvek, 2010, 500-501. oldalak

forintot) nem az eladónak, hanem a Seychelle-szigeteki off-shore cégük magyarországi bankszámlájára utalták tovább. Innen másnap részben az off-shore cég Seychelle-szigeteki számlájára, részben egy panamai céghez utalták volna tovább a pénzt, de ezt már nem tudták megtenni, mert a rendőrség zároltatta a számlát.

Az ügyben azt követően indult nyomozás, hogy a vevő előbb Magyarországon, majd Olaszországban is feljelentést tett, amiért az általa utalt pénz annak ellenére nem érkezett meg az eladóhoz, hogy az utalási formáról szerződést is kötöttek a közbeiktatott magyar céggel. A vevővel párhuzamosan a bank is tett pénzmossással kapcsolatos bejelentést a rendőrségnek az általuk is gyanúsnak vélt ügyletről.

A rendőrök aznap délután zároltatták a magyarországi bankszámlát, amikor arra a magyar cég olasz tulajdonosai révén a pénz rákerült. Az ügyben a rendőrök különösen jelentős értékű csalás miatt indítottak eljárást és a közbeiktatott magyarországi cég két olasz tulajdonosát ki is hallgatták gyanúsítottként⁴³⁵.

IX. A PÉNZMOSÁS ELLENI KÜZDELEM ESZKÖZEI

1. Büntetőjogi megközelítés⁴³⁶

Az anyagi büntetőjogban a szabadságvesztés mellett a pénzbüntetés⁴³⁷ a leggyakrabban alkalmazott büntetés. A pénzbüntetés a Btk. Különös Részében általában alternatív büntetésként szerepel a szabadságvesztéssel és esetenként a közérdekű munkával. A pénzbüntetés alkalmazásával a büntetési célokat anyagi hátrány okozásával kívánja elérni a törvény, ennek ellenére alkalmazásának nem feltétele, hogy az elkövető megfelelő jövedelemmel, keresettel, vagyonnal rendelkezzen.⁴³⁸

⁴³⁵ <http://www.origo.hu/ingatlan/20080321-seychelleszigetek-csalas-offshore-ceg-milliard-rigo-attila.html> (2012. 07. 04.)

⁴³⁶ Dr. Gál István László: The Impact of the Economic Crisis on the Criminal Law (Biennial International Conference 8th Edition Timișoara 2011. 363.)

⁴³⁷ 1978. évi IV. törvény 38. § (1) bekezdés c) pont

⁴³⁸ A Büntető Törvénykönyv magyarázata, Általános Rész, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1996, 109. oldal

Állandó elvárásaként fogalmazható meg, hogy olyan mértékű pénzbüntetést szabjon ki a bíróság, hogy az kiegyenlítse vagy meghaladja a pénzmosásból, illetve annak alapbűncselekményéből származó hasznot és anyagi előnyt.

A **vagyonekobbzás** az anyagi büntetőjogban intézkedésként szabályozott szankció. Ezt a szankciót a törvényhozó 2002. április 1-től a mellékbüntetések közül az intézkedések közé helyezte, tekintettel arra, hogy a vagyonekobbzás az 1998. évi LXXXVII. törvénnyel történt módosításával elvesztette represszív joghátrány jellegét, mivel megszűnt a jogszerűen szerzett vagyon elkobbzásának lehetősége. Rendelése a pénzmosás tekintetében az lehet, hogy az elkövetőket megfossza a bevételeiktől.⁴³⁹

A Btk. a vagyonekobbzással kapcsolatban – többek között – a következő szabályozást tartalmazza:

74. § (1) Vagyonekobbzást kell elrendelni arra

a) a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyonra, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett,

b) a vagyonra, amelyet az elkövető bűnszervezetben való részvétele ideje alatt szerzett,

c) a vagyonra, amelyet a kábítószer-kereskedelem elkövetője a bűncselekmény elkövetésének ideje alatt szerzett,

d) a vagyonra, amely a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépett,

e) a vagyonra, amelyet a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása végett szolgáltatott vagy arra szántak,

f) a vagyonra, amely az adott vagy ígért vagyoni előny tárgya volt.

(2) A vagyonekobbzást el kell rendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyonra is, amellyel más gazdagodott. Ha gazdálkodó szervezet gazdagodott ilyen vagyonnal, a vagyonekobbzást a gazdálkodó szervezettel szemben kell elrendelni.

(3) Ha az elkövető vagy a (2) bekezdés szerint gazdagodott személy meghalt, vagy a gazdálkodó szervezet átalakult, a vagyonekobbzást a jogutóddal szemben kell elrendelni arra az (1) bekezdés szerinti vagyonra, amelyre a jogutódlás történt.

(4) Az ellenkező bizonyításáig vagyonekobbzás alá eső vagyonnak kell tekinteni

⁴³⁹ Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései, PhD értekezés, 172. oldal

a) az (1) bekezdés b) pontja esetében a bünszervezetben való részvétel,
b) az (1) bekezdés c) pontja esetében a kábítószer forgalomba hozatalának, illetve az azzal való kereskedés ideje alatt szerzett valamennyi vagyont.

(5) Nem rendelhető el vagyonekobzás

a) arra a vagyonra, amely a büntetőeljárás során érvényesített polgári jogi igény fedezetéül szolgál,

b) arra a vagyonra, amelyet jóhiszeműen, ellenérték fejében szereztek,

c) az (1) bekezdés b) és c) pontja esetében, ha a vagyon törvényes eredete bizonyított.

75. § (1) A vagyonekobzást pénzüsszegben kifejezve kell elrendelni,

a) ha a vagyon már nem lelhető fel,

b) ha a 74. § (1) bekezdése alapján vagyonekobzás alá eső vagyon az egyéb vagyontól nem különíthető el, vagy az elkülönítése aránytalan nehézséget okozna,

c) a 74. § (5) bekezdés b) pontjában meghatározott esetben.

(2) A vagyonekobzást akkor is el kell rendelni, ha az elkövető gyermekkor, kóros elmeállapot, vagy törvényben meghatározott büntethetőséget megszüntető ok miatt nem büntethető, illetve ha az elkövetőt megrovásban részesítették.

(3) Az elkobzott vagyon törvény eltérő rendelkezése hiányában az államra száll.

A vagyonekobzás vonatkozásában értelmező rendelkezésként a 76. § útmutatást tartalmaz, mely szerint vagyonon annak hasznát, a vagyoni értékű jogot, követelést, továbbá bármely, pénzben kifejezhető értékkel bíró előnyt is érteni kell.

A vagyonekobzás mind a Btá. (1950. évi II. törvény 38. §-a), mind a korábban hatályos Btk. (1961. évi V. törvény 55. §-a), mind pedig a még hatályos Btk. (1978. évi IV. törvény 62. §-a) rendszerében mellékbüntetésként, tehát joghátrányként került elhelyezésre. Mindhárom jogszabályban közös volt az, hogy a vagyonekobzás nemcsak a jogellenesen, hanem a jogszerűen szerzett vagyonra is kimondható volt, figyelemmel az intézmény büntetés jellegére. Az alkalmazás feltétele volt azonban a megfelelő vagyon léte, amelyet a hatályos Btk. 62. §-a kifejezetten rögzített is. A változás 1999. március 1-jével következett be: a Btk.-t módosító 1998. évi LXXXVII. törvény 11. §-a ugyanis – bár mellékbüntetésként meghagyta – a vagyonekobzásra vonatkozó rendelkezéseket megváltoztatta. A módosított Btk. 62. § (1) bekezdése szerint szabadságvesztés kiszabása mellett vagyonekobzást kell elrendelni arra a bűncselekményből eredő vagyonra, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése

során vagy azzal összefüggésben szerzett. Tehát megszűnt a jogszerűen szerzett vagyon elkobzásának lehetősége, ezzel a vagyonelkobzás elvesztette represszív, joghátrány jellegét. Ezt a folyamatot fejezte be a 2002. április 1. napján hatályba lépett és a Btk.-t módosító 2001. évi CXXI. törvény, amelynek 88. § (2) bekezdése a vagyonelkobzást mint mellékbüntetést megszüntette, 14. §-a pedig a Btk. 77/B. §-a alatt intézkedésként iktatta be. A módosításhoz fűzött indoklás szerint a 2000. évi CI. törvénnyel kihirdetett, a pénzmosással és a bűncselekményből származó dolgok felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló, Strassbourghban 1990. november 8. napján kelt egyezmény második cikke szerint az egyezményben részes államoknak biztosítania kell „az eszközök és jövedelmek elkobzásának lehetőségét”. Az említett módosító törvény ennek megfelelően a jogellenesen megszerzett vagyon elkobzását teszi lehetővé, alapvetően az eredeti – a bűncselekmény elkövetése előtti – állapot visszaállításáról van szó.

A Btk. 77/B. § (1) bekezdés a) pontjának hatályos szövege szerint vagyonelkobzást kell elrendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyonra, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett.

Miután a Btk. a vagyon fogalmát nem határozza meg, értelmezendő kérdés az, hogy a vagyonelkobzás csak arra az ingó dologra vagy ingatlanra rendelhető el, amely még megvan, vagy arra is, amelyet az elkövető ugyan megszerzett, de már nincsen vagy teljes egészében nincsen tulajdonában (pl. az elkövető felélte, ismeretlen személynek értékesítette, a vételárat pedig elköltötte stb.)

Egyértelmű gyakorlat ebben a kérdésben ezidáig nem alakult ki. Ezt jelzi, hogy az is, hogy a Bírőképző Akadémián nemrégiben tartott egyik tanfolyamon a részt vevő bíráknak csaknem fele az elkövetőnél meg nem lévő vagyonra is elrendelőnek tartotta a vagyonelkobzást, és csak pár szavazattal győzött az az álláspont, amely szerint csak az elkövetőhöz került és meglévő vagyonra lehet a vagyonelkobzást elrendelni. Az említett jogintézmény alkalmazására vonatkozó döntések sem egyértelműek.⁴⁴⁰

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának 1/2008. számú Büntető Jogegységi Határozata a kábítószerrel való visszaéléshez kapcsolódó vagyonelkobzással foglalkozik. A jogegységi határozat szerint a Btk. 77/B. § (1) bekezdés a) és d) pontjára figyelemmel a kábítószerrel visszaélés bűncselekményének elkövetőjével szemben

⁴⁴⁰ Nicholas Ryder: The Financial Services Authority and money laundering: a game of cat and mouse, Cambridge Law Journal 2010, 637-638.

alkalmazott vagyonekobbzásnál az intézkedés nem korlátozható az értékesítéssel elért nyereségre. Azt a bűncselekménnyel összefüggő teljes vagyona kell elrendelni, függetlenül a kábítószer megszerzésére fordított vagyona mértékétől, illetve attól, hogy a kábítószer értékesítése az elkövető számára nyereséges vagy veszteséges volt-e.

Ezzel szemben a Legfelsőbb Bíróság 69. számú Büntető kollégiumi Vélemény I. pontja kimondja, hogy a vagyonekobbzás célja a bűnös úton elért vagyongyarapodás elvonása. Ezt az álláspontot a BKV különösebben nem indokolja meg. Az I. ponthoz fűzött indokolás csupán annyi, hogy a 2001. évi CXXI. törvény által módosított Btk. szerint a vagyonekobbzás a korábbi szabályozástól eltérően már nem mellékbüntetés, hanem intézkedés. Alkalmazásának célja a bűncselekmény elkövetéséből eredő, valamint a törvényesen szerzett, de bűncselekmény elkövetésére fordított vagy arra szánt vagyona elvonása az állam javára.

A Legfelsőbb Bíróság a Bfv. I. 140/2008. számú határozata (BH 2008. évi 320. jogeset) szerint a pénzösszegekben kifejezett vagyonekobbzás elrendelésének nem akadály, hogy az egyébként ekobbzandó vagyona nem lehet fel, attól a terhelt vagy más gazdagodó elesett.

Végül a Legfelsőbb Bíróság a Bfv. I. 100/2007. számú határozatában: (BH 2009. évi 133. jogeset) kifejezetten kimondja, hogy a vagyonekobbzást megalapozó általános törvényi előfeltételek megvalósulásakor a vagyonekobbzás alkalmazása kötelező és annak nem akadály, hogy a bűncselekmény elkövetésével szerzett vagyonnövekmény már nincs meg teljes egészében, mert azt az elkövető felélte. Az indokolás szerint a Btk. 77/B. § (1) bekezdéséből egyértelműen az következik, hogy az intézkedés alkalmazása kötelező. E kötelezettség pedig attól függetlenül fennáll, hogy a megszerzett vagyona még fellelhető-e, illetve az elkövetőnek egyáltalán van-e bármilyen vagyona.

A vagyona fogalmának sem a Btk.-ban, sem a Ptk.-ban meghatározása nincsen. Köznapi értelemben vagyona a természetes vagy jogi személy, gazdasági társaság stb. tulajdonában álló és meglévő anyagi javak és velük kapcsolatos jogok összességét értjük. A Btk.-t módosító 2001. évi CXXI. törvény indokolása szerint a módosítás célja a 2000. évi CI. törvénynek megfelelően a bűncselekménnyel kapcsolatos eszközök és jövedelem ekobbzása lehetőségének biztosítása. Alapvetően az eredeti – bűncselekmény elkövetése előtti – állapot visszaállításáról van szó, ami az elkövető vagyoni helyzetét illeti. Ebből az következik, hogy ha az elkövető a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyontól elesik (feléli, stb.) akkor vele szemben a Btk. 77/B. § (1) bekezdés a) pontja alapján vagyonekobbzás kimondásának nincs helye. Ugyanis az elkövető vagyoni

helyzete az elkövetést megelőző állapothoz viszonyítva nem változott, tehát annak visszaállítására sincs lehetőség, nincs elvonandó vagyongyarapodás.

Nem véletlen, hogy a Btk. 77/B. § (1) bekezdés a) pontja bűncselekményből eredő vagyonról beszél, és nem bűncselekmény elkövetési értékéről vagy az elért haszonnól stb. Lopásnál más az elkövetési érték és más a lopás útján keletkezett vagyon. Ha a törvényhozó a lopási értéket, csalásból eredő hasznot stb. kívánta volna elkobozni, ennek megfelelően szövegezte volna meg a szóban forgó törvényhelyet.

Egyébként, ha a meg nem lévő vagyonra vagyoneklobzást kellene kimondani, akkor ezt minden olyan bűncselekménynél alkalmazni kellene, ahol az elkövető valamilyen haszonhoz jut. Így kötelező lenne a vagyoneklobzás lopásnál, sikkasztásnál, csalásnál, rablásnál, kifosztásnál, zsarolásnál stb.

A 2008. évi egységes rendőrségi és ügyészségi statisztika szerint az ismertté vált bűncselekmények száma 408.407 volt, ebből a vagyon elleni bűncselekményeké 265.755, a lopásoké pedig 127.125. ezek a számok 2009-ben csak minimálisan csökkentek. Ha a vagyoneklobzásnál csak a lopást vesszük figyelembe, százezres nagyságrendben kellene vagyoneklobzást elrendelni, mivel a lopások túlnyomó részében az okozott kár nem térül meg. Valószínű, hogy a végrehajtási eljárások jelentős része eredménytelen lenne, mivel számos elkövető nem rendelkezik vagyonnal, jövedelemmel. A behajtás megkísérlése jelentős költséggel jár, eredmény pedig legalább is kétes.

A 2002. évi Btk. módosítástól kezdve a Btk. 77/B. § (1) bekezdés e) pontjának szövege úgy szól, hogy vagyoneklobzást kell elrendelni arra a vagyonra, amely az adott vagyoni előny tárgya volt.

Ezzel kapcsolatban a Legfelsőbb Bíróság 2009 májusában megjelentette a 78. számú Büntető Kollégiumi Véleményét. Ennek II. pontja szerint a passzív vesztegetővel szemben nem lehet vagyoneklobzást elrendelni, ha a bűncselekmény elkövetése révén vagy azzal összefüggésben nem szerezte meg a vagyoni előnyt. A III. pont pedig ezzel párhuzamosan kimondja, hogy annak a vagyoni előnynek az elvonására, amelyet az aktív vesztegető csupán ígért, nincs törvényes alap.

Ezt követően a Btk.-t módosító, 2010. április 1.-jén hatályba lépett 2010. évi CXLI. törvény a hivatkozott pontot akként módosította, hogy nemcsak az adott, hanem az ígért vagyoni előnyre is vagyoneklobzást kell elrendelni.

A Btk. 77/B. § (1) bekezdés e) pontjában írt vagyoneklobzásnak nyilván az a célja, hogy elvonja azt a vagyont, amelyet az aktív vesztegető adott és amellyel a passzív

vesztegető gyarapodott. Ígért vagyoni előnynél vagyongyarapodás nem történt, tehát vagyonek Kobzás alkalmazása sem indokolt.⁴⁴¹

A vagyonek Kobzás szabályozásában a Btk. 77/B. § (4) bekezdés kiemelt jelentőségű, mivel a törvényalkotó a bizonyítás terén ezen az egy törvényhelyen megfordította a bizonyítási terhet az elkövető hátrányára, amennyiben bünszervezet tagja volt, ugyanis az abban való részvétel ideje alatt szerzett vagyon tekintetében vélelemmel él a nyomozó hatóság, illetve a bíróság, hogy bűncselekményből származott. Természetesen hozzá kell tenni, hogy a nyomozó hatóságnak először a bünszervezetben való részvételt kell bizonyítani, ami a gyakorlatban, eddig legalábbis, elenyésző. Azonban egy olyan új irány első állomása ez a módosítás, amely az alább ismertetett angol rendszer felé vezet a bűnös úton szerzett vagyonok elvonása terén.

Nem ismeretlen azonban ez a rendelkezés hazánkon kívül sem. Az **Egyesült Királyságban** például a bűnvádi eljárás során a vádlott – amennyiben már a második alkalommal ítélték el súlyos bűncselekmény elkövetése miatt hat éven belül – minden vagyonát, amelyet az elmúlt hat év során szerzett, és amelynek a forrásáról nem tud kielégítő magyarázatot adni, bűncselekményből szerzett jövedelemnek vélelmezik.⁴⁴²

Nagyon érdekes továbbá az Egyesült Királyságban, hogy egy elkobzási eljárás keretében – amely polgári eljárás – vizsgálják az elkövető vagyoni helyzetét. Maga az eljárás célja, hogy az elkövető bűnözői magatartásából⁴⁴³ származó vagyoni előnyt felfedje. Magára az eljárásra vonatkozó rendelkezéseket a vagyonfelderítés területén mérföldkönek számító Bűncselekményből Származó Javakról szóló törvény⁴⁴⁴ tartalmazza, amely 2003-ban lépett hatályba. Kormányzati szinten fogalmazódott meg az az igény, hogy generális prevenciót alkalmazzanak a bűnisméltés megelőzése érdekében, és hogy a vagyont véglegesen elvonják az elkövetőktől, ezért a törvény alapjaiban változtatta meg a büntetőeljárások során alkalmazott bizonyítási szabályokat, mivel bizonyos tekintetben megfordította a bizonyítási terhet. A törvény nem kizárólag

⁴⁴¹ Dr. Szollár Pál: Néhány büntetőjogi kérdéstről, Magyar Jog 2011. 4. szám, 235-237. oldalak

⁴⁴² Donato Masciandaro: Global Financial Crime Terrorism, Money Laundering and Offshore Centres Ashgate Publishing Company, USA, 2004. 91. oldal

⁴⁴³ angol szóhasználatban: *criminal conduct*

⁴⁴⁴ Proceeds of Crime Act, 2002

a bűnözőkre vonatkozik, ugyanis ügyvédek, könyvelők, bankárok éppúgy kerülhetnek olyan helyzetbe, hogy nekik kell bizonyítaniuk a jövedelmük legális eredetét.

Az elkobzási eljárás fontos jogintézménye az ún. „**bűnöző életmód**”⁴⁴⁵ vélelme, amely azon az alapelven alapul, hogy bizonyos bűncselekmények – például pénzmosás – elkövetése esetén azzal a vélelemmel kell élni, hogy az elkövető minden vagyona bűncselekményből kell, hogy származzon.⁴⁴⁶

2. Büntetőeljárás-jogi eszközök

A pénzmosás az egyik legnehezebben felderíthető bűncselekmények közé tartozik (a vesztegetéshez hasonlóan), mivel nincs klasszikus értelemben vett sértett, a pénzmosás szereplői pedig nem fedik fel a bűncselekményt az érdekazonosság miatt⁴⁴⁷.

A pénzmosás bűncselekmény nyomozása során az alábbi **bizonyítási szempontokra** kell figyelemmel lenni:

- a pénz milyen bűncselekményből származik;
- a pénzmosást milyen módszerrel követték el;
- ki az elkövető (amennyiben nem azonos az alapbűncselekmény elkövetőjével), illetve milyen jelekből tudhatta, hogy a pénz bűncselekményből származik;
- mi a pénzmosó beosztása és munkaköre;
- milyen tevékenységet folytatott az a szervezet, amelynek keretében elkövették a pénzmosást;
- mi lett a sorsa a legalizált, bűncselekményből származó vagyonnak;
- milyen haszna származott a pénzmosónak a tranzakcióból;
- a pénzügyi szolgáltató szervezetnél dolgozó elkövető ügyfél-azonosítási és bejelentési kötelezettségének elmulasztása (ha történt ilyen) mire alapozható.⁴⁴⁸

A pénzmosás bizonyításánál a nyomozó hatóság a Be. alapján **egyéb** – bírói engedélyhez nem kötött – **adatszerzési tevékenységet** végezhet az általános szabályok szerint, ugyanis a nyomozó hatóság a büntetőeljárás megindítása után annak

⁴⁴⁵ angol szóhasználatban: *Criminal lifestyle*

⁴⁴⁶ Rigó Attila – Mátrai Lászlóné dr. Özsvárth Babett: A vagyonvisszaszerzés jogi és gyakorlati lehetőségei az Egyesült Királyságban és Németországban, Belügyi Szemle, 2011. 2. szám, 104-110 oldalak alapján

⁴⁴⁷ Alev Izci: Turkey: efforts to prevent money laundering (Journal of Money Laundering Control 1998, 375-376.)

⁴⁴⁸ Vidékiné Farkas Anikó: A pénzmosásról (Ügyészek Lapja 1995. 2. szám 27-28. oldal)

megállapítására, hogy vannak-e bizonyítási eszközök, és ezek hol találhatóak, adatszerzést végezhet, ennek során igénybe veheti a bűnüldöző szervek külön törvényben meghatározott bűnüldözési adatkezelési adatbázisait, a megkeresésre⁴⁴⁹ vonatkozó szabályok szerint bárkitől okiratok és adatok rendelkezésre bocsátását, valamint felvilágosítás adását, a feljelentő vagy a sértett állami, helyi önkormányzati szerv, köztestület, gazdálkodó szervezet, alapítvány, közalapítvány vagy egyesület vezetőjétől, illetőleg a vizsgálatra jogosult szervtől vizsgálat tartását és a kár megállapítását kérheti, a bűncselekmény helyszínét megtekintheti, szaktanácsadót vehet igénybe, és a megszerzett adatokat ellenőrizheti. A nyomozó hatóság az adatszerzés során fénykép vagy más adathordozón rögzített kép bemutatásával személyt vagy tárgyat kiválasztathat, illetőleg a bemutatott személyről vagy tárgyról felvilágosítást kérhet.⁴⁵⁰

Ezen kívül a nyomozás elrendelését követően az ügyész, illetőleg az ügyész jóváhagyásával a nyomozó hatóság a megkeresésre vonatkozó szabályok szerint - ha ez az ügy jellege miatt szükséges - a gyanúsítottól (feljelentettől, illetőleg az elkövetéssel gyanúsítható személyről) a tényállás felderítése érdekében adatok szolgáltatását igényelheti az egészségügyi és a hozzá kapcsolódó adatot kezelő szervtől és egyéb üzleti titoknak minősülő adatot kezelő szervtől. A nyomozó hatóság az adóhatóságtól, a hírközlési szolgáltatást nyújtó szervezettől, a banktitoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak minősülő adatot kezelő szervtől, a közúti közlekedési nyilvántartásból, valamint az ingatlan-nyilvántartásból az ügyész jóváhagyása nélkül is igényelheti adatok szolgáltatását. Az adatszolgáltatás nem tagadható meg.⁴⁵¹

3. Operatív felderítés

A pénzmosás bűncselekmény jellege miatt hangsúlyozottabb szerepet kap az operatív felderítő munka. Mivel a szervezett bűnöző csoportokra is egyre inkább jellemző a gazdasági folyamatokba való beépülés, a magas színvonalú szervezés és a stratégiai tervezés, ezért az ellenük folytatott harc sikerességét nagyban meghatározza, hogy

⁴⁴⁹ 1998. évi XIX. törvény 71. §

⁴⁵⁰ 1998. évi XIX. törvény 178. § (1) bekezdés

⁴⁵¹ 1998. évi XIX. törvény 178/A. § (1) bekezdés

milyen hatékonysággal alkalmaznak a hatóságok titkos adatgyűjtési eszközöket és módszereket, és mennyire képesek konspiráltan beépülni a szervezett alvilágba.⁴⁵²

A **bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzésre** vonatkozó szabályokat a hatályos Büntetőeljárásról szóló törvény⁴⁵³ részletesen tartalmazza. A törvény rendelkezési szerint az ügyész és a nyomozó hatóság bírói engedély alapján az elkövető kilétének, tartózkodási helyének megállapítása, elfogása, valamint bizonyítási eszköz felderítése érdekében a nyomozás elrendelésétől a nyomozás iratainak ismertetéséig az érintett tudta nélkül

- a) a magánlakásban történeteket technikai eszközzel megfigyelheti és rögzítheti,
- b) postai küldeményt, beazonosítható személyhez kötött zárt küldeményt felbonthat, ellenőrizhet, és azok tartalmát technikai eszközzel rögzítheti, valamint elektronikus hírközlési szolgáltatás útján továbbított kommunikáció tartalmát megismerheti, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti,
- c) számítástechnikai eszköz vagy rendszer útján továbbított, vagy azon tárolt adatokat megismerheti, rögzítheti és felhasználhatja (titkos adatszerzés).
- d) titkos adatszerzésnek
- e) öt évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény,
- f) üzletszerűen vagy bűnszövetségben elkövetett, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény,
- g) a lelkiismereti és vallásszabadság megsértése, a kitartottság, a hivatali visszaélés bűncselekménye,
- h) az emberkereskedelem, a tiltott pornográf felvétellel visszaélés, a kerítés, az embercsempészség, a hivatali visszaélés, a bűnpártolás, a vesztegetés, a vesztegetés nemzetközi kapcsolatban, a környezetkárosítás, a természetkárosítás, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése három évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett alakzata,
- i) a visszaélés minősített adattal cím alá tartozó bűncselekmények,
- j) az a)-e) pontban meghatározott bűncselekmény kísérlete, valamint - ha az előkészületeket a törvény büntetni rendeli - előkészülete

⁴⁵² Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései, PhD értekezés, 176. oldal

⁴⁵³ 1998. évi XIX. törvény 200-206/A. §§

esetében van helye.⁴⁵⁴

A fentiek alapján a pénzmosás gyanúja esetén minden esetben lehetőség van a bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzésre, mivel az alapesetben éppen öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő a cselekmény.

A titkos adatszerzést⁴⁵⁵ a külön törvényben meghatározott szervezet hajtja végre. A hírközlési szolgáltatást, a postai küldemények, illetőleg a számítástechnikai rendszer útján rögzített adatok továbbítását, feldolgozását, kezelését végző szervezetek kötelesek a titkos adatszerzés végrehajtását biztosítani és a titkos adatszerzésre jogosult hatóságokkal együttműködni. A hírközlési szolgáltatást, valamint a postai küldemények továbbítását végző szervezetek kötelezettségeiről és az együttműködés részletes szabályairól külön jogszabály rendelkezik.⁴⁵⁶

Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény szerint az elektronikus hírközlési szolgáltató köteles együttműködni a titkos információgyűjtésre, illetve titkos adatszerzésre külön törvényben felhatalmazott szervezetekkel. Az elektronikus hírközlési szolgáltató az elektronikus hírközlési tevékenységét olyan módon köteles folytatni, amely nem zárja ki, nem lehetetleníti el a titkos információgyűjtést, illetve a titkos adatszerzést.⁴⁵⁷

Az elektronikus hírközlési szolgáltató a szolgáltatás megkezdésével egyidejűleg az általa használt, működtetett berendezések, helyiségek és az együttműködő személyek tekintetében - külön jogszabályban meghatározottak szerint - köteles biztosítani az elektronikus hírközlő hálózatban továbbított küldemények, közlések, továbbá a szolgáltató által kezelt adatok titkos információgyűjtéssel, illetve titkos adatszerzéssel történő megismeréséhez szükséges eszközök és módszerek alkalmazási feltételeit.⁴⁵⁸

A Be. szerint lehetőség van a **fedett nyomozó** alkalmazására is, amikor a nyomozó hatóság az adatszerző tevékenysége során az ügyész engedélyével a nyomozó hatóság olyan tagját is igénybe veheti, aki e minőségét leplezi (fedett nyomozó), valamint a reá

⁴⁵⁴ 1998. évi XIX. törvény 201. § (1) bekezdés

⁴⁵⁵ Leggyakoribb fajtái: telefonlehallgatás, postai és egyéb küldemények ellenőrzése, szobabeépülések, megfigyelés, követés, konspiratív környezettanulmány

⁴⁵⁶ Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései, PhD értekezés, 177. oldal

⁴⁵⁷ 2003. évi C. törvény 92. § (1) bekezdés

⁴⁵⁸ 2003. évi C. törvény 92. § (4) bekezdés

irányadó törvény szerint más, bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtést is végezhet.⁴⁵⁹

A fedett nyomozók a célirányos kiképzést követően kockázatos, és nagyon hosszadalmas folyamat révén épülnek be az alvilágba, a szervezett bűnözői körökbe. A legnagyobb rizikó a lebukás veszélye, mert ilyenkor a gyors segítség nem biztosított, mert lehet, hogy a fedett nyomozó „munkahelye” távol esik, és akár a kapcsolat is megszakadt a nyomozó hatósággal és az ügyésséggel. A titkos ügynökök filmbeli világát nyugodtan elfelejthetjük, gyakran unalmas, évekig tartó aprólékos megfigyelésből és a kellő bizalom elnyeréséből áll az operatív munka.⁴⁶⁰ Érdekes, hogy Belgiumban éppen egy pénzmosással foglalkozó bűnszervezetbe épült be egy fedett nyomozó, aki egy vastag szemüveges könyvelő típusú rendőr volt.

A fedett nyomozók védelme érdekében a Be. alapján a bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja esetében az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság az ügyész engedélyével a feljelentést elutasíthatja, ha a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy az ügy, illetőleg más büntetőügy felderítéséhez, bizonyításához hozzájárulva olyan mértékben együttműködik, hogy az együttműködéshez fűződő nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési érdek jelentősebb mint az, amely az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződik.⁴⁶¹

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény szabályozza a **titkos információgyűjtést**. A rendőrség bűncselekmény elkövetésének megelőzése, megakadályozása, felderítése, megszakítása, az elkövető kilétének megállapítása, elfogása, körözött személy felkutatása, tartózkodási helyének megállapítása, bizonyítékok megszerzése, valamint a büntetőeljárásban részt vevők és az eljárást folytató hatóság tagjainak, az igazságszolgáltatással együttműködő személyek védelme, valamint az e törvényben meghatározott költségvetési szervek bűnmegelőzési, bűnfelderítési célú ellenőrzése érdekében - törvény keretei között - titokban információt gyűjthet.⁴⁶²

A rendőrség a bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtés és a bűnüldözési feladatának teljesítése érdekében

⁴⁵⁹ 1998. évi XIX. törvény 178. § (2) bekezdés

⁴⁶⁰ Lásd az igaz történet alapján íródott Joseph D. Pistone: Fedőneve: Donnie Brasco című könyvet.

⁴⁶¹ 1998. évi XIX. törvény 175. § (1) bekezdés

⁴⁶² 1994. évi XXXIV. törvény 63. § (1) bekezdés

- a) informátort, bizalmi személyt vagy a rendőrséggel titkosan együttműködő más személyt vehet igénybe;
- b) az eljárás céljának leplezésével (puhatolás) vagy a kilétét leplező fedett nyomozó igénybevételevel információt gyűjthet, adatot ellenőrizhet;
- c) saját személyi állománya, valamint a vele együttműködő személy és rendőri jelleg leplezésére, védelmére fedőokiratot állíthat ki, használhat fel, fedőintézményt hozhat létre, és tarthat fenn;
- d) a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható és vele kapcsolatban lévő személyt, valamint a bűncselekménnyel kapcsolatba hozható helyiséget, épületet és más objektumot, terep- és útvonalszakaszt, járművet, eseményt megfigyelhet, arról információt gyűjthet, az észlelteket hang, kép, egyéb jel vagy nyom rögzítésére szolgáló technikai eszközzel (a továbbiakban: technikai eszköz) rögzítheti;
- e) a bűncselekmény elkövetőjének leleplezésére vagy a bizonyítás érdekében - sérülést vagy egészségkárosodást nem okozó - csapdát alkalmazhat;
- f) mintavásárlás végzése érdekében informátort, bizalmi személyt, a rendőrséggel titkosan együttműködő más személyt vagy fedett nyomozót, továbbá - az ügyész engedélyével - álvásárlás, bizalmi vásárlás, bűnszervezetbe való beépülés, illetve - a 2. § (4) bekezdésére is figyelemmel - ellenőrzött szállítás folytatása érdekében fedett nyomozót alkalmazhat;
- g) ha a bűncselekmény megelőzésére, megakadályozására, felderítésére, az elkövető elfogására, kilétének megállapítására nincs más lehetőség, a sértettet szerepkörében - életének, testi épségének megóvása érdekében - rendőr igénybevételevel helyettesítheti;
- h) hírközlési rendszerekből és egyéb adattároló eszközökből információt gyűjthet.

A rendőrség titkos információgyűjtésre felhatalmazott nyomozó szervének vezetője az ügyész jóváhagyásával a kétévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő, szándékos bűncselekmény felderítése érdekében az ügygel összefüggő adatok szolgáltatását igényelheti az adóhatóságtól, valamint a vámhatóságtól; a szolgáltatást nyújtó postai szolgáltatótól, elektronikus hírközlési szolgáltatótól; az egészségügyi és a hozzá kapcsolódó adatot kezelő szervtől; továbbá a banktitoknak, fizetési titoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak, a biztosítási titoknak és az üzleti titoknak minősülő adatot kezelő szervtől. A nyomozó szerv az adatszolgáltatás teljesítésére határidőt

jelölhet meg. Az adatszolgáltatás ingyenes és nem tagadható meg. Az így kapott információ csak a megjelölt célra használható fel.⁴⁶³

A rendőrség az ügyész hozzájárulásával a feljelentés elutasításának vagy a nyomozás megszüntetésének kilátásba helyezésével információszolgáltatásban állapodhat meg a bűncselekmény elkövetőjével, ha a megállapodással elérhető bűnüldözési célhoz fűződő érdek jelentősebb, mint az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződő érdek. Nem köthető azonban megállapodás azzal a személlyel, aki olyan bűncselekményt követett el, amellyel más életét szándékosan kioltotta.⁴⁶⁴

A fedett nyomozóval kapcsolatban bűncselekmény megalapozott gyanúja esetén az ügyész a feljelentést határozattal elutasítja, vagy a nyomozást megszünteti, ha a bűnszervezetbe beépült fedett nyomozó által a szolgálati feladata teljesítése közben elkövetett bűncselekmény bűnüldözési érdeket szolgál, és az jelentősen meghaladja az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződő érdeket. Egyetlen kivétel, ha a fedett nyomozó olyan bűncselekményt követett el, amellyel más életét szándékosan kioltotta.⁴⁶⁵

Az **adatkérés** keretében a rendőrség titkos információgyűjtésre felhatalmazott nyomozó szervének vezetője az ügyész jóváhagyásával a kétévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő, szándékos bűncselekmény felderítése érdekében az ügygel összefüggő adatok szolgáltatását igényelheti az adóhatóságtól; a szolgáltatást nyújtó postai szolgáltatótól, elektronikus hírközlési szolgáltatótól; az egészségügyi és a hozzá kapcsolódó adatot kezelő szervtől; továbbá a banktitoknak, fizetési titoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak és egyéb üzleti titoknak minősülő adatot kezelő szervtől. A nyomozó szerv az adatszolgáltatás teljesítésére határidőt jelölhet meg. Az adatszolgáltatás ingyenes és nem tagadható meg. Az így kapott információ csak a megjelölt célra használható fel.

Halaszthatatlan intézkedésként, ha a késedelem veszéllyel jár és az ügy kábítószer-kereskedelemmel, terrorizmussal, illegális fegyverkereskedelemmel, pénzmosással vagy

⁴⁶³ A titkosszolgálati eszközök felsorolását „A haditechnikai eszközök és szolgáltatások kivételének, behozatalának, transzferjének és tranzitjának engedélyezéséről” szóló 16/2004. (II. 6.) Korm. Rendelet tartalmazza, amelyek a lehallgató eszközök, a titkos vizuális megfigyelés eszközei, a titkos behatolás eszközei, a rejtjelző és titkosító berendezések és az egyéb eszközök.

⁴⁶⁴ 1994. évi XXXIV. törvény 67. § (1) és (3) bekezdés

⁴⁶⁵ 1994. évi XXXIV. törvény 67/A. § (1) és (3) bekezdések

szervezett bűnözéssel függ össze, az adatigényléshez az ügyész előzetes jóváhagyása nem kell, és azt haladéktalanul teljesíteni kell.⁴⁶⁶

A jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény 2004. május 1-jén lépett hatályba, amely először teszi lehetővé, hogy a jogi személyekkel szemben is lehessen büntetőjogi intézkedéseket alkalmazni.

Jogi személlyel szemben az e törvényben meghatározott intézkedések a Btk.-ban meghatározott szándékos bűncselekmény elkövetése esetén alkalmazhatók, ha a bűncselekmény elkövetése a jogi személy javára előny szerzését célozta vagy eredményezte, és a bűncselekményt a jogi személy

- a) vezető tisztségviselője, vagy a képviseletre feljogosított tagja, alkalmazottja, illetőleg tisztségviselője, cégvezetője, valamint felügyelő bizottságának tagja, illetőleg ezek megbízottja a jogi személy tevékenységi körében követte el,
- b) tagja vagy alkalmazottja a jogi személy tevékenységi körében követte el, és a vezető tisztségviselő, a cégvezető, illetőleg a felügyelő bizottság irányítási vagy ellenőrzési kötelezettségének teljesítése a bűncselekmény elkövetését megakadályozhatta volna.

A fenti eseteken kívül az intézkedések alkalmazhatók akkor is, ha a bűncselekmény elkövetése a jogi személy javára előny szerzését eredményezte, és a jogi személy vezető tisztségviselője, vagy a képviseletre feljogosított tagja, alkalmazottja, illetőleg tisztségviselője, cégvezetője, valamint felügyelő bizottságának tagja a bűncselekmény elkövetéséről tudott.⁴⁶⁷

A büntetőeljárás-jogi alapelv ebben az esetben is érvényesül⁴⁶⁸, miszerint büntetőjogi felelősséget csak természetes személy ellen lehet megállapítani, azaz a jogi személlyel szemben alkalmazható intézkedések akkor alkalmazhatóak pl. a pénzmosásnál is, ha a bíróság a bűncselekmény elkövetőjével szemben büntetést szab ki, amelyek a következők:

- a) a jogi személy megszüntetése,
- b) a jogi személy tevékenységének korlátozása,
- c) pénzbírság.

⁴⁶⁶ 1994. évi XXXIV. törvény 68. § (1)-(2) bekezdések

⁴⁶⁷ 2001. évi CIV. törvény 2. § (1)-(2) bekezdések

⁴⁶⁸ Max Barrett: Customer identification under Ireland's new anti-money laundering and terrorist financing legislation: Part 1 Journal of International Banking Law and Regulation, 2010, 502-503.

A jogi személy megszüntetése intézkedés kizárólag önállóan alkalmazható, míg a másik kettő önállóan és egymás mellett is alkalmazhatók.

Ami a jogi személlyel szemben kiszabható pénzbírság legnagyobb mértékét illeti, az a részletszabályozás szerint a bűncselekménnyel elért vagy elérni kívánt vagyoni előny értékének a háromszorosa lehet, de legalább ötszázezer forint. A vagyoni előny értékét a bíróság becsléssel állapíthatja meg, ha az elért vagy elérni kívánt vagyoni előny értéke nem, vagy csak aránytalanul nagy ráfordítással állapítható meg. Ha a bűncselekménnyel elért vagy elérni kívánt előny nem vagyoni jellegű, a bíróság a jogi személy vagyoni helyzetére tekintettel állapítja meg a pénzbírságot, amelynek legkisebb mértéke ötszázezer forint.⁴⁶⁹ A pénzbírság nagyságánál jól látszik, hogy a megtorló jellegű szankció egyben generális prevencióként is szolgál a társadalom felé.

Felmerül a kérdés, hogy azok a személyek, akik a pénzmosás bűncselekmény felderítésében aktívan közreműködtek a nyomozó hatósággal, milyen védelemben részesülhetnek, hiszen adott esetben akár az életük kockáztatásával szerzik meg az operatív információkat. Hazánkban 2001. óta létezik erre megoldás „A büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítők Védelmi Programjáról” szóló 2001. évi LXXXV. törvény alapján, amelynek célja, hogy védelmet nyújtson a büntetőeljárásban részt vevő, az igazságszolgáltatást tevékenyen segítő, továbbá azokkal közeli kapcsolatban álló olyan személyek számára, akik erre tekintettel kerülnek fenyegetett helyzetbe és személyes biztonságuk az állam fokozott védelmét igényli; célja továbbá, hogy az érintettet fenyegető veszély mértékéhez igazodva különleges intézkedések alkalmazásával segítse elő a bűnözés - különösen a kiemelkedő súlyú, elsősorban a szervezeten elkövetett bűncselekmények - elleni küzdelmet, a bűnüldözés, az igazságszolgáltatás érdekeinek hatékony érvényesítését⁴⁷⁰.

Maga a Védelmi Program: a büntetőeljárásban részt vevő tanú, sértett, terhelt, illetve ezen személyek hozzátartozója, továbbá az érintettre tekintettel fenyegetett helyzetben lévő más személy védelmének a személyi védelem keretében nem biztosítható olyan szervezett formája,

- a) amelyet a rendőrség - polgári jogi jogviszony keretében - a fenyegetett helyzetben lévő személlyel megkötött megállapodás szerint végez, és

⁴⁶⁹ 2001. évi CIV. törvény 3. §, 6. §

⁴⁷⁰ Csányi Csaba: A tanúvédelem és a szervezett bűnözés összefüggései és a tanú védelem egyes eszközei, doktori értekezés 100. o.

- b) amelynek során különleges intézkedések alkalmazása illetve - az érintett társadalmi beilleszkedésének elősegítése érdekében - mentális, szociális, gazdasági, humán és jogi támogatás nyújtása szükséges.⁴⁷¹

Adott tehát a pénzmosás elleni küzdelem terén a megfelelő eszközrendszer. A gazdasági bűncselekmények esetében – mint a pénzmosásnál is – az operatív felderítés bonyolultabb és időigényesebb, mint pl. a személy elleni bűncselekményeknél, de állandóan törekedni kell a gyakoribb alkalmazására, valamint akár a nemzetközi együttműködésben az Európai Unió tagállamainak nyomozó hatóságaival közös nyomozócsoportok⁴⁷² létrehozásával, különösképpen a határon átnyúló elkövetéseknél.

4. Vagyonvisszaszerzés

A pénzmosás elleni állandó küzdelem vonatkozásában beszélnünk kell a bűncselekményekből származó illegális vagyonok elvonásáról, illetve annak egyre inkább intézményesített szabályozási rendszeréről, hiszen a pénzmosásból származó hatalmas összegű pénzek visszaszerzése, valamint a gazdasági életbe való beszivárgásának megakadályozása elsődleges állami feladatok közé tartozik⁴⁷³.

A vagyonvisszaszerzés keretében az Európai Uniótól indult az a kezdeményezés, hogy ún. vagyon-visszaszerzési hivatalok formájában kellene elősegíteni a bűnös vagyonok felkutatását, azonosítását és biztosítását a későbbi vagyoni kényszerintézkedések végrehajtása céljából.

A hivatal létrehozásának célja, a hivatal kijelölése

Az elmúlt évtizedek statisztikai adatai szerint a magyarországi bűnözés több mint kétharmadát a vagyon elleni és gazdasági bűncselekmények teszik ki. A két bűncselekmény-kategóriában 2008-ban az okozott kár hozzávetőleg 168 milliárd forint volt, az okozott károk biztosítási mutatója pedig 9 % körül mozgott.

⁴⁷¹ 2001. évi LXXXV. törvény 1. § 1. pont

⁴⁷² A közös nyomozócsoportokról szóló 2002/465/IB számú EU Tanácsi Kerethatározat (2002. június 13.)

⁴⁷³ J. Arnaud Booij: Anti-money laundering and anti tax fraud rules in the Netherlands - an update, European Newsletter 2010, 4-5.

Az elkövetett és felderített bűncselekmények megvalósulása nyomán keletkezett hatalmas összegű kár megtérülésének igénye egyre erőteljesebben körvonalazódik, hiszen egy piacgazdaságra épülő társadalomban akár megélhetési kérdés is lehet a bűncselekmény révén szerzett vagyon visszaszerzése, vagyis az eredeti állapot helyreállítása.

A vagyon elleni és gazdasági bűncselekmények felderítése és bizonyítása során felmerülő magyarországi problémák azonosságot mutatnak az Európai Unió több államában tapasztaltakkal, és párhuzamosság fedezhető fel az ezeket a bajokat orvosolni próbálkozó egyre jelentősebb és időszerűbb vagyon-visszaszerzési intézkedések bevezetésével.

Az előbbieket mellett további azonos tapasztalatként fogalmazható meg, hogy a bűnügyekben eljárók nem fordítanak kellő időt a bűnösen szerzett, vagy később annak helyébe lépő vagyon útjának követésére, felderítésére. Ezt a problémát felismerve számos ország változtatott a koncepcióján, amelynek célja, hogy a nyomozó hatóságokat, szerveket, nyomozókat olyan kényszerhelyzetbe kell hozni, hogy készség szinten, automatikusan tudják alkalmazni a vagyon-felderítési és -visszaszerzési szabályokat, metodikákat és képesek legyenek megfelelő intézkedéseket hozni, ennek lehetőségét kötelesek legyenek vizsgálni az egyes nyomozások során.

A fentiek körvonalazzák egy olyan irányú tevékenység felé való elmozdulást, és annak intézményesülését, amely akár a büntetőeljárástól függetlenül is hatékonyan képes az illegális jövedelmet felkutatni és a megfelelő kényszerintézkedést kezdeményezni, illetve végrehajtani.

Az Európai Unió is felismerte, hogy a határon átnyúló szervezett bűnözés fő indítéka az anyagi haszonszerzés. Tekintettel arra, hogy az így szerzett anyagi haszon a még nagyobb nyereség érdekében a bűnözés további folytatására ösztönöz, ezen tevékenységek pénzügyi nyomainak felderítéséhez és elemzéséhez biztosítani kell a tagállamok közötti azon információk gyors és hatékony cseréjét, amelyek a bűncselekményből származó jövedelmek és az egyéb bűnözői tulajdon felkutatását és lefoglalását eredményezhetik. Szoros együttműködésre van szükség a tiltott tevékenységből származó, esetlegesen elkobozható jövedelem vagy egyéb tulajdon

felkutatásában is, ezért biztosítani kell az ilyen jellegű hivatalok közötti közvetlen kommunikációt⁴⁷⁴.

A fenti célkitűzés elősegítése céljából az Európai Unió Tanácsa 2007. december 06. napján 2007/845/IB számon határozatot (továbbiakban: Határozat) fogadott el „**a tagállamok vagyon-visszaszerzési hivatalai közötti, a bűncselekményből származó jövedelmek és a bűncselekményekhez kapcsolódó egyéb tulajdon felkutatása és azonosítása terén való együttműködésről**”. A határozat kötelezi a tagállamokat arra, hogy 2008. december 18-ig hozzák létre, vagy jelöljék ki saját nemzeti vagyon-visszaszerzési hivatalukat (továbbiakban: Hivatal).

A szakmai felkészítést követően 2009. elején egy kormányrendelet⁴⁷⁵ szerint a Nemzeti Nyomozó Iroda teljesíti a Határozatban foglalt kötelezettségeket. A Kormányrendelet 2009. március 2-án lépett hatályba, tehát a Nemzeti Nyomozó Iroda Gazdaságvédelmi Főosztály Pénzügyi Visszaélések Elleni Osztály⁴⁷⁶ (továbbiakban: Osztály) egyik alosztálya (Vagyon-visszaszerzési Egység) ettől a naptól jogosult a tagállamok vagyon-visszaszerzési hivatalai közötti megkeresések lebonyolítására. Ez azt is jelenti, hogy az Egység rendőri, tehát bűnüldöző szerv, amely az általános hatásköri szabályok szerint önállóan is folytathat nyomozást, illetve alkalmazhat adott esetben vagyoni kényszerintézkedést.

A hivatallal szemben támasztott elvárások

Együttműködés⁴⁷⁷

A Határozat rendelkezése alapján - a nemzeti hivatal kijelölésén túlmenően - a tagállami vagyon-visszaszerzési hivatalok, így a magyar is, feladata az együttműködés a társhivatalokkal, illetve a megkeresések teljesítése. A Határozat szerint a tagállamok gondoskodnak arról, hogy vagyon-visszaszerzési hivatalaik az 1. cikk (1) bekezdésében meghatározott célok érdekében az információk és a legjobb, bevált gyakorlatok cseréje

⁴⁷⁴ 2007/845/IB EU Tanácsi határozat (1)

⁴⁷⁵ A Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) Kormányrendelet 8. § (2) bekezdés

⁴⁷⁶ 2009. július 1-ig Pénzmosás Elleni Osztály, a korábbi FIU

⁴⁷⁷ 2007/845/IB EU Tanácsi határozat 2. cikk

révén akár megkeresésre, akár megkeresés nélkül együttműködjenek egymással⁴⁷⁸. Az egyes tagállami vagyron-visszaszerzési hivatalok kijelöléséről, illetve létrehozásáról tájékoztatni kell az Európai Unió Bizottságát, amelynek tényéről Magyarország is értesül.

Megkeresés és információcsere⁴⁷⁹

A Határozatban említett együttműködés magában foglalja az információ-szolgáltatás iránti megkeresést is⁴⁸⁰. A megkeresések vonatkozásában, konkrét ügyekben az információcsere a 2006/960/IB Kerethatározatban⁴⁸¹ előírt formanyomtatvány kitöltésével történik, mely meghatározza a tájékoztatás-kérés tárgyát, indokait és az eljárás természetét. Továbbá adatokat ad meg a célzott vagy keresett tulajdonnal (bankszámlák, ingatlan, gépjármű, egyéb nagy értékű tárgyak) és/vagy a vélhetően érintett természetes vagy jogi személyekkel kapcsolatban (pl. név, cím, születési idő és hely, bejegyzés időpontja, részvényesek, székhely).⁴⁸²

A Határozatban leírt fenti feladatok ellátásához nélkülözhetetlen a rendelkezésre álló, közvetlen, illetve közvetett hozzáférésű nyilvántartásokban történő ellenőrzés, amelyek nagy része engedély nélkül is igénybe vehető (rendőrségi-bűnügyi, ingatlan, cégadatok, nagy értékű légi és úszó járművek), az abból nyert adatok pedig – egyéb titkot nem tartalmazva – átadhatók.

A Határozat a célzott vagy keresett tulajdonnal kapcsolatban példálózó felsorolásában szereplő bankszámlák esetében a banktitok megtartásának kötelezettsége ebben az esetben is fennáll, így a külföldi megkeresésnek tartalmaznia kell az adatkérő által aláírt titoktartási záradékot.

Természetesen a vagyron teljes körű felderítéséhez elengedhetetlen az adó-, társadalombiztosítási titokhoz, illetve a biztosítási adatokhoz való hozzáférés⁴⁸³.

⁴⁷⁸ 2007/845/IB EU Tanácsi határozat 2. cikk (1) bekezdés

⁴⁷⁹ 2007/845/IB EU Tanácsi határozat 3. cikk

⁴⁸⁰ 2007/845/IB EU Tanácsi határozat 3. cikk (1) bekezdés

⁴⁸¹ Az Európai Unió tagállamainak bűnüldöző hatóságai közötti, információ és bűnüldözési operatív információ cseréjének leegyszerűsítéséről szóló, a Tanács 2006/960/IB Kerethatározata (2006. december 18.) A. és B. melléklete

⁴⁸² 2007/845/IB EU Tanácsi határozat 3. cikk (2) bekezdés

⁴⁸³ Nicholas Ryder: The Financial Services Authority and money laundering: a game of cat and mouse, Cambridge Law Journal 2010, 637.

Kérelem nélküli információcsere⁴⁸⁴

A Határozat lehetőséget biztosít arra, hogy a vagyon-visszaszerzési hivatalok vagy a bűncselekményből származó jövedelem felkutatásának és azonosításának elősegítésével megbízott egyéb hatóságok az alkalmazandó nemzeti jogszabályok keretein belül és az arra irányuló megkeresés nélkül információcsere⁴⁸⁵t folytathatnak, amennyiben azt szükségesnek tartják ahhoz, hogy egy másik vagyon-visszaszerzési hivatal az 1. cikk (1) bekezdésében meghatározott célokból következő feladatait teljesítse.⁴⁸⁵ A Határozat hozzáteszi, hogy ebben az esetben is be kell tartani a 3. cikk rendelkezéseit, azaz a formanyomtatványt ki kell tölteni. Ez a szabály hasonlatos a büntetőeljárásokban alkalmazott halaszthatatlan nyomozati cselekményekhez, mivel mindkét jogi megoldásnál utólag pótolni kell a vonatkozó iratok elkészítését és megküldését.

Kapcsolat a már meglévő együttműködési szabályokkal⁴⁸⁶

A Határozat nem érinti a kölcsönös jogsegélynyújtásra vagy a bűnügyek tekintetében a határozatok kölcsönös elismerésére vonatkozó európai uniós eszközökből, valamint a tagállamok és harmadik országok közötti két- vagy többoldalú, kölcsönös jogsegélynyújtásról szóló megállapodásokból vagy egyezményekből, valamint a 2000/642/IB határozatból és a 2006/960/IB kerethatározatból eredő kötelezettségeket. Tehát egyes, meghatározott adatok, információk továbbra is kizárólag jogsegély útján szerezhetők be, például a büntetőeljárásban szabályozott nyomozati cselekmények, mint a tanúkihallgatás, házkutatás, lefoglalás.

A hivatal felállítása kapcsán megválaszolásra váró fő kérdések, megoldandó feladatok

Tekintettel a fentiekre a Magyarországon kijelölt hivatal akkor lenne képes a hatékony működésre és a befektetett munkával arányos eredmények felmutatására, amennyiben struktúrájában, működésében a lehető legszélesebb jogosítványokkal rendelkezik, tehát országos hatáskörű nyomozati jogkörrel felruházott szerv. Ehhez azonban elkerülhetetlen az egyes anyagi valamint eljárásjogi szabályok vizsgálata, és szükség esetén javaslat a módosításukra.

⁴⁸⁴ 2007/845/IB EU Tanácsi határozat 4. cikk

⁴⁸⁵ 2007/845/IB EU Tanácsi határozat 4. cikk (1) bekezdés

⁴⁸⁶ 2007/845/IB EU Tanácsi határozat 7. cikk

Elgondolkodtató kérdés például, hogy a banki, adó-, társadalombiztosítási, és biztosítási adatok beszerezhető-e és ha igen, akkor átadható-e olyan hivatal megkeresésének eleget téve, amelynek nincs rendőri jellege, hanem közigazgatási szervként alakult meg⁴⁸⁷. Ezzel kapcsolatban maga a Határozat 2. cikkének (2) bekezdése világosan fogalmaz: „A tagállamok biztosítják, hogy az együttműködést ne akadályozza az egyes vagyon-visszaszerzési hivatalok nemzeti jog szerinti jogállása, függetlenül attól, hogy közigazgatási, büntetőügyi vagy igazságügyi hatóság részét képezik-e.” Ennek felel meg „A büntetőügyi szervek nemzetközi együttműködéséről” szóló 2002. évi LIV. törvény 16/F. § (1) bekezdése, amely szerint “A külön jogszabályban meghatározott nyomozó hatóság a bűncselekményből származó jövedelmek és bűncselekményekhez kapcsolódó más vagyon felkutatásának és azonosításának elősegítése érdekében az Európai Unió más tagállamának erre a feladatra kijelölt közigazgatási, büntetőügyi vagy igazságügyi hatóságától közvetlenül tájékoztatást kérhet, illetve annak tájékoztatást adhat.”

A Határozat ugyan nem szól a rendszeres vagy eseti statisztikai adatszolgáltatásról, mégis általánosan elvárható és nélkülözhetetlen ezek összeállítása, hogy a vagyonvisszaszerzés és a kármegtérülési mutatókról minél hitelesebb képet kapjunk. Az Egység egyébként már elkészítette az erre vonatkozó naprakész statisztikákat.

Az Egység munkájának elősegítése céljából a Nemzeti Nyomozó Iroda Gazdaságvédelmi Főosztály vagyonvisszaszerzés témakörben pályázatot nyújtott be a „**Nyomozási módszerek és technikák a vagyon felderítése során**” címmel Brüsszelbe az Európai Unió Bizottsága Bűnmegelőzési programja keretében egy középtávú (2 éves) projekt megvalósításához. A projekt benyújtását és a Bizottság által történt jóváhagyását követően a megvalósításában partnerséget vállalt Németország (három tartománnyal is), az Egyesült Királyság, Spanyolország és Portugália. A Projekt célja a résztvevő tagállamok vagyon-visszaszerzési gyakorlatának, jogszabályi hátterének, nehézségeinek megismerése volt. A személyes kapcsolatok megteremtésén kívül lehetőség nyílt egy olyan működési rend kialakítására – hazai jogszabályok figyelembevételével – amely a meghívott országok pozitív tapasztalataira épít.

⁴⁸⁷ Jose Luis Martin: Spain: money laundering - new legislation (International Company and Commercial Law Review 2010, 56.)

Emellett a konferencia-sorozat célja volt még, hogy Magyarország megismerjen olyan európai uniós tagállamok vagyón-felderítéssel és -felkutatással kapcsolatos nyomozási tapasztalatait, amelyekben már felállításra került a nemzeti vagyón-visszaszerzési hivatal. Ezen ismeretek birtokában válhat elérhetővé az a cél, hogy a hazánkban beinduló tevékenység során elkerüljük ugyanazokat a hibákat, amelyeket az államok a hivatal felállításával és a működésük megkezdésével kapcsolatban követtek el. További célkitűzés, hogy olyan jogi és metodikai háttér kerüljön kidolgozásra, amely illeszkedik a magyar jogrendhez, az uniós elvárásokhoz, és hatékonyabb együttműködést tesz lehetővé más tagállamokkal.

Ennek érdekében meg kell vizsgálni, hogy ezeknek a tagállamoknak a gyakorlata alapján elsajátított ismereteket hogyan lehet beépíteni a magyar jogrendbe. A tapasztalatszerzés során olyan metodológiákat kell meghatározni, amely a későbbiekben a magyar megyei rendőr-főkapitányságok felé tájékoztató jellegű anyagként továbbításra kerülhet.⁴⁸⁸

Büntetőjogon kívüli lehetőségek

A büntetőjogon kívül léteznek jogszabályok, amelyek szankciókat határozhatnak meg. Ezek a hátrányos intézkedések éppúgy megroppanthatják anyagilag a pénzmosást elkövetőket, mint a büntetőjogi eszközök. Ezen intézkedéseket az alábbi törvények tartalmazzák:

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény alapján felügyeleti bírság megfizetésére kötelezheti a kibocsátót, az ajánlattevőt, a nyilvánosan működő részvénytársaságban történő befolyásszerzés szabályait megsértő személyt, a befektetési alapkezelőt, a kockázati tőkealap-kezelőt, tőzsdét, az elszámolóházi tevékenységet végző szervezetet, a központi értéktárat, a központi szerződő felet, illetve ezek vezető állású személyét és alkalmazottját, a bennfentes kereskedelmet és a piacbefolyásolást elkövető személyt az e törvényben és az e törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabályban, a Pmt.-ben, valamint a Felügyelet

⁴⁸⁸ Rigó Attila - Mátrai Lászlóné dr. Ózsvárh Babett: Az Európai Unió vagyón-visszaszerzési hivatalairól, Rendészeti Szemle 2010. 5. szám, 106-111. oldalak alapján

határozatában foglalt kötelezettsége, továbbá a saját szabályzatában foglaltak megszegése, kijátszása, elmulasztása vagy késedelmes teljesítése esetén.⁴⁸⁹

A **szerencsejáték szervezéséről** szóló 1991. évi XXXIV. törvény rendelkezési alapján szerint az állami adóhatóság a szerencsejáték-szervezőt, illetve az e törvény hatálya alá tartozó tevékenységet folytató bármely szervezetet vagy személyt, valamint a szervezetek vezetőjét vagy vezető tisztségviselőjét bírság megfizetésére kötelezi, amelynek nagysága a fogadást szervezővel szemben 200 ezer forinttól 4 millió forintig, a játékkaszinó üzemeltetőjével szemben pedig 1 millió forinttól 10 millió forintig terjedhet.

Ez az összeg 100 ezer forinttól 1 millió forintig terjedhet a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvénybe ütköző tevékenység vagy mulasztás esetén. A bírság egyébként ismételt alkalommal is kiszabható.

A pénzbírságon kívül egyéb eszközökkel is élhet az állami adóhatóság, miszerint a szerencsejáték-szervező engedélyét legfeljebb 3 éves időtartamra vagy az akadályok elhárulásáig felfüggesztheti, ha a szerencsejáték-szervező

- a) az engedélyben foglaltaktól eltér, vagy a jóváhagyott játéktervtől engedély nélkül eltér,
- b) a szerencsejáték lebonyolításának tisztaságát veszélyezteti,
- c) az állammal szembeni kötelezettségét nem teljesíti,
- d) a számára előírt nyilvántartási, könyvvezetési előírásoknak nem tesz eleget, vagy hamis adatot tüntet fel.

Az állami adóhatóság a játékkaszinó, az elektronikus kaszinó és a kártyaterem működtetőjével szemben a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben foglalt rendelkezések megsértése esetén bírságot szabhat ki, illetve az engedélyét visszavonhatja.

Ha a szerencsejáték szervező a működését az engedély megadásától számított hat hónapon belül nem kezdi meg, továbbá ha azt engedély nélkül szünetelteti, az engedély visszavonható.

Ha az ügyfél a hivatalból indított eljárásban az állami adóhatóság felhívása ellenére nem közli az érdemi döntéshez szükséges adatot vagy valótlan adatot közöl, vele szemben a

⁴⁸⁹ 2001. évi CXX. törvény 405. § (1) bekezdés

közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló törvény szerinti eljárási bírság szabható ki vagy az engedély visszavonható.

Nem lehet azonban bírságot kiszabni a mulasztásnak vagy a kötelezettségszegésnek az állami adóhatóság tudomására jutásától számított hat hónapon, illetve az elkövetéstől számított két éven túl.⁴⁹⁰

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény és a pénzügyi szolgáltatási tevékenységre vonatkozó egyéb jogszabályok, illetve jegybanki rendelkezések, továbbá a Felügyelet határozatai maradéktalan betartása, a jogsértések vagy hiányosságok megelőzése, illetőleg megszüntetése érdekében a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete a pénzügyi intézménnyel szemben - az MNB egyidejű értesítése mellett - intézkedést, kivételes intézkedést és bírságot alkalmazhat.⁴⁹¹

A PSZÁF közvetlenül, önállóan jár el, ha az eredményes, megbízható és független tulajdonlásra, illetőleg a prudens működésre vonatkozó jogszabályok rendelkezéseinek megsértését tapasztalja saját (helyszíni vagy helyszínen kívüli) vizsgálata során. Az MNB tv., a pénzforgalomról szóló jogszabályok és jegybanki rendelkezések előírásainak megsértése esetén pedig a Felügyelet szankcionál az MNB kezdeményezésére, amit az MNB vizsgálatai és a monitoring alapoz meg. Az MNB által tapasztalt jogszabálysértés esetén a szankció megalapozásául szolgáló adatokat az MNB gyűjti össze. Ha a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény rendelkezéseit nem teljesíti egy pénzügyi szervezet, akkor ugyanez az eljárás érvényesül. A lényeg tehát az, hogy amennyiben a Felügyelet vizsgálatai során, vagy a jegybank pénzforgalmi („oversight”) tevékenysége közben fény derül arra, hogy a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény rendelkezéseit nem teljesíti egy pénzügyi szervezet, akkor a Felügyelet megfelelő intézkedéseket tesz (vagy közvetlenül, vagy pedig az MNB kezdeményezésére).⁴⁹²

⁴⁹⁰ 1991. évi XXXIV. törvény 12. § (1), (2) (3) és (5) bekezdése, 13. § (1), (3), (4) és (6) bekezdések

⁴⁹¹ Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései, PhD értekezés, 168-169. oldalak

⁴⁹² Dr. Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései, PhD értekezés, 168-169. oldalak

A fenti intézkedésekből is jól látható, hogy a pénzmosás elleni küzdelem egyik alappillére az anyagi előny elvonása bármely módon, tehát nem feltétlenül büntetőjogi eszközökkel, de az elérendő cél hasonló.

X. A PMT. A NEMESFÉM KERESKEDELEM SZEMSZÖGÉBŐL

1. Jogszabályi környezet

1.1 Nemesfémekkel vagy az ezekből készült tárgyakkal kereskedők

A Pmt. 1.§ (1) bekezdés j) pontja értékhatártól függetlenül minden nemesfém kereskedőre kiterjeszti a törvény hatályát. Ez egyformán érinti a nagy üzlethálózattal és több tízmilliós árukészlettel rendelkező kereskedőt valamint a vegyeskereskedésben kiegészítő tevékenységként egy tálcá ezüstöt árusító kereskedőt is. Könnyen belátható, hogy egyáltalán nem életszerű a Pmt. hatályát kiterjeszteni olyan nemesfém kereskedőre, aki összességében nem értékesít 3,6 mFt értékű nemesfémeket, beleértve az összes fizetési módot nemcsak a készpénzes tranzakciókat. Amikor, ilyen és ehhez hasonló anomáliák felmerülnek egy jogszabály bevezetését követően, érdemes újra megvizsgálni a szabályozni kívánt területet és megtenni a szükséges módosító lépéseket. Először is tudomásul kell venni, hogy a nemesfém kereskedelem készpénz elfogadás szempontjából nem különbözik az árukereskedelemtől, itt is előfordulnak a törvényben meghatározott értékhatáron felüli készpénzes tranzakciók, de olyan eset is szép számmal akad, amikor soha nem fordul elő 3,6 mFt vagy azt meghaladó készpénzes fizetés. Ezekben az esetekben jogos a szolgáltatók felháborodása, amikor számon kérik a felügyeletet ellátó hatóságtól, hogy miért kell a számukra előírni a Pmt. szerinti azonosítási és nyilvántartási rendszer elkészítését és fenntartását, amikor készpénzes eladásuk éves szinten összességében nem éri el a 3,6 mFt-ot, nemhogy ügyfelenként. Egy ilyen rendszer bevezetésének és működtetésének idő és költség tényezői vannak:

- El kell készíteni a Pmt. 33.§. szerinti belső szabályzatot, majd a felügyeletet ellátó szervvel azt jóvá kell hagyatni.

- Működtetni kell egy speciális képzési programot az azonosítást végző személyek képzésére vonatkozóan.
- Belső információs és ellenőrző rendszert kell üzemeltetni több üzlet fenntartása esetén.
- Gondoskodni kell az azonosításhoz és bejelentéshez szükséges kellékek rendelkezésre állásáról.
- Bejelentést kizárólag elektronikus, és védett vonalon lehet megtenni, ennek megvalósítási költsége a szolgáltatót terheli.
- Folyamatosan figyelni a jogszabályi változásokat és a rendszert a változásoknak megfelelően kell átalakítani.

A fentiekből is látható, hogy amennyiben a Pmt. egy termék vonatkozásában összeghatártól függetlenül előírja az azonosítási és bejelentési rendszer működtetését, aránytalan és felesleges terhet ró az olyan nemesfém kereskedőkre melyek a teljes működésük során nem fogadnak el 3,6 mFt vagy azt meghaladó készpénzt.

Ennek fényében javasolt a nemesfémmel kereskedők beintegrálása a Pmt. 1.§ (1) bekezdés k) pontja szerinti árukereskedelmi tevékenységi kategóriába, vagy amennyiben pénzmossási szempontból a nemesfém kereskedelem kiemelt területnek számít, úgy meg kell határozni azt az éves készpénzes tranzakciós határt – ez praktikusán 3,6 mFt lehet – mely alatt ne legyen kötelező a Pmt. szerinti azonosítási és bejelentési rendszer bevezetése és fenntartása.

1.2. Árukereskedelemmel foglalkozó vállalkozások

Ebben az esetben a Pmt. szerinti rendszer bevezetése önkéntes alapú, tehát amennyiben egy vállalkozás egy tranzakció keretében el kíván fogadni 3,6 mFt vagy azt meghaladó készpénzt, úgy önként bejelentkezik a felügyeletet ellátó szervhez, elkészíti és jóváhagyatja belső szabályzatát és üzemelteti a Pmt. szerinti azonosítási és bejelentési rendszert.

Sajnálatos módon a Pmt. bevezetése során nem kerültek meghatározásra azok a kereskedelmi területekre, melyekre potenciálisan jellemző lehet a nagy összegű készpénzmozgás, és kiemelt figyelmet kellene szentelni ezekre Pmt. szempontjából.

A felügyeletet ellátó szerv látókörébe kizárólag azok a kereskedők kerülnek, amelyek önként csatlakoznak a rendszerhez, tehát várhatóan a nagy összegű készpénzes tranzakciók során is jogkövető magatartást fognak tanúsítani, és elvégzik az ügyfél azonosítási, bejelentési és nyilvántartási feladatokat is.

A Pmt. preambulumból idézve „E törvény célja, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása tilalmának hatékony érvényesítése érdekében megelőzze és megakadályozza a bűncselekmények elkövetéséből származó pénznek vagy pénzben kifejezhető értékkel bíró dolognak a pénzmosás szempontjából veszélyeztetett tevékenységeken keresztül történő tisztára mosását, valamint a terrorizmusnak pénzzel vagy pénzben kifejezhető értékkel bíró dologgal való támogatását.”

Amennyiben e célnak a Pmt. szerinti felügyeleti tevékenységet ellátó szervek meg kívánják felelni, az árukereskedelmi tevékenységet folytatók tekintetében azokra a vállalkozókra kellene fókuszálni, amelyek ugyan elfogadnak 3,6 mFt vagy azt meghaladó készpénzt, de a rendszerbe nem jelentkeznek be és a tranzakció során nem folytatják le a szükséges azonosítási folyamatokat.

Viszont a Pmt. ezt a gondolatmenetet nem viszi végig, a felügyeletet ellátó szervnek nem ad betekintési lehetőséget az árukereskedők pénzforgalmi tranzakcióit tartalmazó adatbázisába, nem kötelezi pénzügyi információs egységként működő hatóságot, hogy rendszeresen szolgáltatson információt a Pmt. kapcsán folytatott nyomozások eredményeiről, valamint a Pmt. hiányosságai miatt a felügyelet nem rendelkezik azokkal a szükséges feltételekkel, amelyek segítségével hatékonyan ki tudná szűrni az esetleges pénzmosási tevékenységeket az árukereskedelem körében.

Nem világos a Pmt. –ben megfogalmazott szándék az árukereskedőkre vonatkozóan. Amennyiben az volt a jogalkotói szándék, hogy ebben a tevékenységi körben kiszűrje a pénzmosási tevékenységet, akkor kissé érthetetlen, hogy a Pmt. vagy annak valamely végrehajtási rendelete miatt nem rendelt konkrét eszközöket a felügyeletet ellátó szerv hatáskörébe, hogy ezt a célt hatékonyan el is tudja érni.

A fentiek alapján, javasolt az árukereskedők felügyeleti tevékenységének újragondolása. A különböző adó és egyéb nyilvántartási adatbázisokból meg kellene határozni azokat az árukereskedelmi szektorokat, ahol jellemző az áru ellenértékének készpénzben történő kiegyenlítése. Meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek

segítségével a felügyeletnek „rálátása” nyílik az árukereskedelmi szektorra készpénzforgalom szempontjából, hogy ily módon képes legyen megszervezni és hatékonyan ellátni felügyeleti munkáját. Másodsorban, pedig a Pmt. szerinti nyomozati feladatokat ellátó szerveket kötelezni kellene a felügyelettel történő szoros együttműködésre, rendszeres adatszolgáltatással nagyban tudnák segíteni a felügyelet munkáját.

A végső cél természetesen az árukereskedelemben is a Pmt. preambulumban megfogalmazott pénzmosási és terrorizmus finanszírozási bűncselekmények visszaszorítása kell hogy legyen. Amennyiben a felügyelet naprakész információkkal rendelkezik az árukereskedelemre jellemző készpénzforgalomra vonatkozóan, úgy ezekben a szektorokban lefolytathatja a felügyeleti ellenőrzéseket főleg azoknál a vállalkozásoknál, amelyek önként nem csatlakoztak a Pmt. szerinti azonosítási és bejelentési rendszerhez. Nem elvárható egyetlen felügyeleti szervtől sem, hogy előzetes információ és adat betekintési jogosítványok hiányában hatékonyan ki tudja szűrni az esetleges pénzmosási tevékenységeket. Egy ilyen óriási halmaz vizsgálta során, mint az árukereskedelem szinte kötelező az előzetes kockázatelemzés elvégzése, a potenciális veszélyt jelentő szektorok meghatározása, majd ezek tételes vizsgálata és elszámoltatása készpénz elfogadási gyakorlatuk tekintetében. Kizárólag ilyen szabályozási környezet megteremtése esetén várható igazi eredmény az árukereskedelemben esetlegesen előforduló pénzmosási és terrorizmus finanszírozásának visszaszorítására irányuló tevékenység hatékony ellátásra vonatkozóan.

1.3. Felügyeleti tevékenység ellátása nemesfémekkel vagy az ezekből készült tárgyakkal kereskedők esetén

A Pmt. 35. §-a határozza meg, hogy a felügyeletet ellátó szerv a jogsértés súlyával arányosan a következő intézkedéseket alkalmaz, a Pmt. rendelkezéseinek a megsértése, illetőleg a törvényben meghatározott kötelezettségek nem megfelelő teljesítése esetén. Az intézkedések köre kiterjed a figyelemfelhívástól az akár 1 mFt összegű bírság kiszabásáig is.

Ezzel szemben a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény 12/A.§. értelmében a hatósági ellenőrzést végző szervek kis- és

középvállalkozásokkal szemben az első esetben előforduló jogsértés esetén – az adó- és vámhatósági eljárást kivéve – bírság kiszabása helyett figyelmeztetést alkalmaznak.

Mivel a nemesfemes vállalkozások zöme egy-két kivételt leszámítva a 2004. évi XXXIV. törvény hatálya alá tartoznak, a felügyeletet ellátó hatóságnak nincs igazi szankcionálási lehetősége a Pmt.-ben foglaltak betartásának kikényszerítésére vonatkozóan.

Egyéb jogszabályi kötelezettség alapján a Nemesfémvizsgáló és Hitelesítő Hatóság ellenőrzi az értékesítésre kerülő nemesfém tárgyakra vonatkozó jogszabályi előírások megtartását. Ezeknek a helyszíni ellenőrzéseknek a száma évente általában hétszáz körül mozog, mely ellenőrzések keretében egy ún. Pmt. szerinti egyszerűsített felügyeleti eljárás is lefolytatásra kerül. Ennek keretében az eljáró ellenőrök azt vizsgálják, hogy a kereskedő rendelkezik-e érvényes Pmt. szerinti belső szabályzattal, a helyszínen tartózkodik-e az azonosítást végző személy, rendelkezésre állnak-e a azonosításhoz szükséges dokumentumok, van-e a vállalkozásnak Pmt. szerinti nyilvántartása, rendelkezik-e a vállalkozás belső információs rendszerrel valamint megtörtént-e az azonosítást végző személy(ek) felkészítése, oktatása a Pmt. végrehajtásának szempontjából.

Általános tapasztalat, hogy a helyszíni ellenőrzések túlnyomó többségében Pmt. szempontjából találnak valamely hiányosságot az ellenőrzést végző személyek. Annak ellenére, hogy a Hatóság már a tevékenységi engedély kiadása során felhívja a vállalkozások figyelmét a Pmt. –ben foglaltak betartására vonatkozóan, az esetek többségében csak a helyszíni ellenőrzés során tudatosul a vállalkozások vezetőiben, hogy nekik egyebek között a Pmt. előírásait is ismerni kell és be kell tartani az abban foglaltakat.

Általánosságban elmondható, hogy négy évvel a Pmt. megjelenését követően sem tudatosult a vállalkozókban, hogy csakúgy, mint a pénztárgép vagy a vásárlók könyvének biztosítása, a Pmt. –ben foglalt kötelezettségek is szerves részét kell képezniük kereskedelmi tevékenységüknek. Leszögezhető továbbá, hogy a Pmt.-ben foglalt szolgáltatókra vonatkozó előírások nem egy népszerű tevékenység, a vállalkozók nem szívesen töltnek ki azonosítási adatlapokat a készpénzes vásárlókról, mivel attól félnek, hogy ilyenkor vásárlókat veszítenek el. Valószínűleg amennyiben a törvény bevezetését követően egy széles körű tájékoztatás keretében az emberek felvilágosítást kaptak volna, hogy a Pmt.-ben foglalt intézkedések elsősorban az ő érdeküket szolgálják, és mindez azért történik, hogy közösen megakadályozásra kerüljön a New-

Yorkban, Londonban vagy a Madridban történtek, akkor bizonyára mind a szolgáltatók mind pedig a vásárlók szívesebben vennének részt a Pmt. előírásainak megtartásában.

XI. ZÁRÓ GONDOLATOK

A pénzmosás elleni magyar hatályos jogszabályok megalapozottak, a nemzetközi elvárásoknak a legteljesebb mértékben megfelelnek. A szabályrendszer gyakorlatba történő átültetése – ahogy a legtöbb országban – kisebb-nagyobb nehézségekbe ütközik. A pénzmosás ugyanis nagyon nehezen felderíthető, és főleg bizonyítható bűncselekmény. Sokszor az alapbűncselekmény sem jut a hatóságok tudomására, ha pedig a pénzmosás gyanúja felmerül, meg kell keresni a hozzá tartozó előcselekményt.

Az elkövetők egyre kifinomultabb eszközökkel próbálják a bűncselekményből származó bevételeket tisztára mosni, emellett manapság számos legális vállalkozás keretében hajtják végre a pénzmosást, a bűnös és a törvényes pénz szétválasztásának problematikája is a nyomozó hatóságokra hárul.

Ugyanakkor a büntetőjogi eszközök alkalmasak arra, hogy a pénzmosással foglalkozó személyek ellen fel lehessen lépni⁴⁹³, azonban még mindig nem a szabadságvesztés büntetés a legfőbb megelőző erő, hanem a pénzmosás végtermékének, az illegális pénznek az elvonása vagyonvisszaszerzés keretében, mivel: „Nem kevés szakember véli úgy, hogy a szervezett bűnözés elleni küzdelem a szervezett bűnözés anyagi bázisának az elvonása révén lehet csak hatékony.”⁴⁹⁴

A pénzmosás esetében nem beszélhetünk olyan értelemben sértetről, mint például a vagyon elleni bűncselekmények körében, ezen kívül általában a megvalósítás során az elkövetőn túl más személyek is profitálnak a vagyoni előnyből, amit vagy megélhetésre fordítanak, vagy gazdasági tevékenységbe fordítják, esetleg nagy értékű,

⁴⁹³ Siti Faridah Abdul Jabbar: Money laundering laws and principles of Sharia: dancing to the same beat?, *Journal of Money Laundering Control*, 198.

⁴⁹⁴ Dr. Györgyi Kálmán: A szervezett bűnözés és a pénzmosás elleni fellépés jogi lehetőségei a Magyar Köztársaságban (Közjegyzők Közlönye 2000. 1. szám 5. oldal)

nemesfémvásárlással biztosítják be a jövőjüket, hiszen a legutóbbi felmérések szerint a nemesfémek közül is az aranyból készült tömbök, lemezek és ékszerek forgalma jelentősen megnövekedett.

Szerencsésnek lehet mondani, hogy Magyarországon viszonylag alacsony a pénzmosással kapcsolatos büntetőeljárások száma. A becslések szerint azonban mintegy 15 milliárd dollárnyi pénzt moshatnak tisztára Magyarországon egy év alatt, legalábbis Sors László, a Nemzeti- Adó és Vámhivatal (NAV) bűnügyi elnökhelyettese szerint, aki elmondta, hogy komoly paradigmaváltásra volt szükség a magyar bűnüldöző szervek részéről, hogy az ilyen bűncselekménytípust megfelelő módon üldözni tudják. Tavaly mindössze nyolc vádemelés született ilyen ügyben, idén pedig már több tucatnyi. A közhiedelemmel ellentétben a pénzmosás hátterében általában nem kábítószer-kereskedelem vagy prostitúció, hanem gazdasági bűncselekmény áll. Fontos az állampolgári bejelentéseket ösztönözni, tavaly például hétezer bejelentés érkezett a NAV-hoz, főleg a bankszektorból. Magyarországon a pénzmosás hátterében általában adócsalás, sikkasztás és hűtlen kezelés áll; az elkövetők között gyakran strómanokat és külföldi állampolgárokat találunk.⁴⁹⁵

Természetesen a látencia magas fokú ezen bűncselekmény vonatkozásában, de a hazai pénzintézetek forgalma elmarad az USA-beli és az európai uniós átlagtól, ehhez képest azonban a pénzmosás elleni jogszabályok fejlettek és szigorúak. Az éberséget meg kell őrizni, mivel a fejlett világ országainak bankrendszerének fel- és kihasználásával állandóan új technikák jelennek meg, amelyek megkövetelik a hazai szabályozás módosítását és a nemzetközi kötelezettségek teljesítését.

⁴⁹⁵ Évi 15 milliárd dollárnyi pénzmosás Magyarországon, MTI, 2011. 05. 13.

SUMMARY

Nowadays money laundering is a worldwide problem, from which everybody has a general knowledge but in fact the public does not possess exhaustive information in this issue. The dissertation deals with the topic of money laundering in Hungary. In fact the money laundering is a serious offence against the law not only in the Hungary but also on the wide world.

The most relevant money laundering activities are on drug trafficking and on the terrorism fields. In case of drug trade is a clear correlation; the income from sold drugs only in this way can be used by criminals. In case of terrorism the situation is more shaded: order to preserve the anonymity of the supporters, they are not using simply cheque or bank transfer, and people and weapons used to terror attack cannot pay by credit card. Here also money laundering is required.

The motivation of criminals is the profit maximization. They are motivated by a desire of gain, which result is to introduce illegally obtained money in country's legitimate financial system.

In general the money laundering is preceded by a base criminal offense, where the criminal fortune is object of the money laundering, so therefore the money laundering is a contributory crime, which with preliminary crime going "hand in hand".

By a broader interpretation all procedures can be called money laundering, which aims to make impossible identifying the origin of money derived from illegal source and to indicate it as a legal income.

In connection with process of money laundering the most common approach is the three-phased (placement, stratification, integration) model. The phases not always follows each other and not in all cases are present all phases, but just with this model could be obtain "clean money".

The most dangerous stage of money laundering is the placement stage because in this phase is a direct relationship between the criminal offense and the offender as well. Therefore, in this section can be the easiest to detect the crime. The aim of placement is to divide and to segregate the illegally acquired cash from the base crime and to deliver it to financial institutions and to other economic operators.

Typical method of placement when offenders employ unknown and unpunished dummies, to perform pays in at different banks, who will receive a considerable share from the payments.

On application of this method the money provider person or representative may also remain anonymous if the dummy is identified during the pay in procedure.

The incomes expected to laundering are hidden by perpetrators to behind those cover businesses which owners and managers have absolutely legal economic activity. Thus the profits generated can be easily removed as legal tax revenues from the company's income.

This means the separation of illegal incomes from their sources, and the main aim is to hide the sources of income and to ensure the anonymity. In most cases the final transfer destination is an off-shore country.

The correlation of banking operation called the phase of stratification. Nowadays it is a very fashionable method to establish anonymous companies in those areas of the world where banking secrecy control is very hard. In addition another typically way of stratification to use false import and export invoices.

As regards the experiences of money laundering takes the extent of loss occurs during the execution between 10 and 40%. The question is why are necessary these complex processes? Why money laundering became an industry of crime? Initially the crime of money-making and laundering of dirty money can be realised within a country. (e.g. USA, Al Capone and alcohol smuggling network of laundry), but in the meantime became an international crime.

By money-laundering techniques and examination of crime statistics can be establish that the magnitude of numbers are startling and their reality is questionable, whereas is difficult to estimate the income from the crimes.

The phenomenon of money laundering, as well as the significance and judgement of fight against the money laundering fundamentally changed on national and also on the international level after the terrorist attacks occurred on 11 September 2001.

The changing of judgement and the seriousness of the situation confirms the panicky legislation activity of international organizations and the appearance the financing of terrorism as a crime in the international legal standards.

The most important document dealing with the prevention of money laundering is the Forty Recommendations of the FATF. The Financial Action Task Force (FATF) has been noted various combinations of sophisticated methods. The Hungarian first statement of facts of money laundering in punished money laundering from criminal activity perpetrated only by another person and the method of the offense behaviour was significantly different from the current regulation.

The provisions of Law represents in a uniform system the customer due diligence and the reporting tasks which bound the providers and financers not only in case of facts and circumstances referred to money laundering but in case of financing of terrorism as well. The Hungarian Police is the authorized board to order an investigation in case of suspicion of money laundering so far as it's underlying so-called. "Predicate offenses" is belonging to r police power. Hungarian anti-money laundering legislation in force are well-founded, and fully comply with the international standards. Money laundering is very hard to explore, and is hardly to susceptible of proof. Every so often the base offense does not come to authorities' knowledge, and when arising the suspicion of money laundering, the base crime must be investigated previously. Obviously, the latency is very high as regards to this type of crime, but the cash-flow of the domestic financial institutions is lower than in U.S. or in the average of European Union, by comparison, but the anti-money laundering regulations are more strict and well developed.

A pénzmosással szembeni fellépés hazai és nemzetközi jogszabályi háttere:

- A terrorizmus elleni küzdelemről, a pénzmosás megakadályozásáról szóló rendelkezések szigorításáról, valamint egyes korlátozó intézkedések elrendeléséről szóló 2001. évi LXXXIII törvény
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény,
- A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény
- A Közösség területére belépő, illetve a Közösség területét elhagyó készpénz ellenőrzéséről szóló, 2005. október 26-i 1889/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló 2007. évi XLVIII. Törvény
- Az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról, valamint ehhez kapcsolódóan egyes törvények módosításáról szóló 2007. évi CLXXX. törvény
- A hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény
- A tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény
- Biztosítóintézetekről és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény
- A befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény
- Az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény
- A pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény
- A pénzforgalmi szolgáltatásokról és az elektronikus fizetési eszközökről szóló 227/2006. (XI.20.) Kormányrendelet
- A pénzváltási tevékenységről szóló 297/2001. (XII. 27.) Kormányrendelet
- A takarékbetétekről szóló 1989. évi 2. törvényerejű rendelet
- A pénzforgalom lebonyolításáról szóló 18/2009. (VIII. 6.) MNB rendelet
- A pénzforgalom lebonyolításáról szóló 21/2006. (XI.24.) MNB rendelet,
- A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvényben meghatározottakkal egyenértékű követelményeket alkalmazó harmadik országokról szóló 28/2008. (X.10.) PM rendelet

- A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény alapján elkészítendő belső szabályzat kötelező tartalmi elemeiről szóló 35/2007. (XII. 29.) PM rendelet
- A PSZÁF Felügyeleti Tanácsának 3/2008. (XI. 20.) számú ajánlása a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról
- A PSZÁF Felügyeleti Tanácsának 4/2008. (XII. 4.) számú ajánlása a közvetítői tevékenységgel kapcsolatos visszaélések megelőzéséről, a közvetítők ellenőrzéséről, pénzkezelési és dokumentációs kérdéseiről
- A PSZÁF Felügyeleti Tanácsának 11/2006. (XII. 14.) számú ajánlása a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről
- Az Alkotmánybíróság 1998. évi 24. sz. határozata,
- Az 1988. évi Bécsi Egyezmény a kábítószeres és pszichotrop anyagok tiltott forgalmazásáról, kihirdetve az 1998. évi L. törvénnyel (5. cikkely)
- Az 1990. novemberi Strasbourgi Egyezmény kihirdetéséről szóló 2000. évi CI. törvény (A pénzmosásról, a bűncselekményből származó dolgok felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról)
- A 91/308. sz. EU Direktíva a pénzmosás megelőzése és megakadályozása érdekében.
- A 2001/97. sz. EU Direktíva a pénzmosás megelőzése és megakadályozása érdekében
- A pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló, 2005. október 26-i 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv
- A „politikai közszereplők” fogalmát, valamint az egyszerűsített ügyfél-átvilágítási eljárások és az alkalmi vagy nagyon korlátozott alapon folytatott pénzügyi tevékenység alapján nyújtott mentesség technikai követelményeit illetően a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvre vonatkozó végrehajtási intézkedések megállapításáról szóló, 2006. augusztus 1-jei 2006/70/EK bizottsági irányelv
- A Bázeli Bizottság Customer due diligence ajánlása, valamint az IOSCO , az IAIS hasonló ajánlásai
- FATF 40+9 Ajánlása

Forrásjegyzék

Az 1843-iki büntetőjogi javaslatok anyaggyűjteménye. I. kötet. A Magyar Tudományos Akadémia kiadása. Budapest, 1896.

Alev Izci: Turkey: efforts to prevent money laundering, Journal of Money Laundering Control 1998.

Auer Katalin –Dr. Osváth Piroska: Törvény a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról, Pénzügyi Szemle 194/5

Barabás A. Tünde – Dr. Molnár Csaba: A pénzmosás fantomja, Kriminológiai Tanulmányok

Blackstone, W. Commentaries on the Laws of England (Book IV, 1769)

Brother Layman: Az offshore halála, HVG Könyvek, 2010.

A Büntető Törvénykönyv magyarázata Általános Rész, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1996, 623. oldal

Csányi Csaba: A tanúvédelem és a szervezett bűnözés összefüggései és a tanú védelem egyes eszközei, doktori értekezés

Csányi Csaba: Gondolatok a tanúvédelemről – PTE AJK GBK tanulmánykötet 2009/1

Csányi Csaba: Európai Uniós válaszok a szervezett bűnözésre - Tiszteletkötet Sárkány István 65. születésnapjára, előszó és a kötet szerkesztése, Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2010.

Csányi Csaba: A tanúvédelem, Dialog Campus kiadó, 2011.

D. A. Thomas: R. v Greaves (Claude Clifford): sentencing - money laundering, Criminal Law Review 2010, 651.

Donato Masciandaro: Global Financial Crime Terrorism, Money Laundering and Offshore Centres Ashgate Publishing Company, USA, 2004.

Elod Takats: A theory of "crying wolf": the economics of money laundering enforcement, Journal of Law, Economics & Organization

Földvári József: Az egység és a halmazat határesetei a büntetőjogban Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1962

Gál István László: A pénzmosás, KJK-Kerszöv, Budapest, 2004.

Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem közgazdasági és büntetőjogi kérdései, PhD értekezés

Gál István László: Dinamikus és statikus pénzmosás – egy új tényállás kritikai elemzése (Magyar Jog 2008. 3. szám 129-130., társszerző: Dr. Sinku Pál)

Dr. Gál István László: A pénzmosás elkövetési tárgyai (Tanulmányok Földvári József professzor 80. születésnapja tiszteletére Pécs, 2006. 59.)

Gál István László: A bűnmegelőzés néhány kérdése a pénzhamisítással kapcsolatban (Pécsi Határőr Közlemények Pécs, 2003. 161.)

Gál István László: A pénz büntetőjogi fogalmával kapcsolatos problémák. Szankciók és a jogértelmezés kérdőjelei (Cég és Jog 2003. 11. szám 18.)

Gál István László: A XXI. század új bűncselekmény-típusa: a terrorizmus finanszírozása (Rendészeti Szemle 2009. 6. szám 65-68. oldal)

Gál István László: Some thoughts about money laundering (Bizonyítékok Tiszteletkötet Tremmel Flórián Egyetemi Tanár 65. Születésnapjára Pécs, 2006. 169.)

Gál István László: Néhány gondolat a Btk. legdinamikusabban változó fejezetével kapcsolatban (Collega 2002. február, 36-37.)

Gál István László: The Techniques of Money Laundering (Emlékkönyv Losonczy István Professzor halálának 25. évfordulójára Pécs, 2005. 133.)

Gál István László: A gazdasági bűncselekmények és az elméleti közgazdaságtan kapcsolatának néhány kérdésköre (Tanulmányok Erdősy Emil professzor tiszteletére Pécs, 2002.)

Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem régi és új irányai a nemzetközi jogban és az EU-jogban (Európai Jog 2007. 1. szám)

Dr. Gál István László: A pénzmosás megelőzése és az informatika (Informatika és büntetőjog Pécs, 2006., társszerző: Dr. Molnár Csaba)

Gál István László: A pénzmosás mint globális gazdasági és büntetőjogi kihívás (Belügyi Szemle 2005. 6. szám)

Dr. Gál István László: A tőkepiac büntetőjogi védelme 1. (Cég és Jog 2003. 1-2. szám)

Gál István László: A tőkepiac büntetőjogi védelme 2. (Cég és Jog 2003. 4. szám)

Gál István László: A pénzhamisítás (Tanulmányok Vargha László tiszteletére Pécs, 2003.)

Gál István: Régi és új kísérletek a gazdasági bűnözés fogalmának meghatározására (Rendészeti Szemle 2009. 7-8. szám)

Gál István László: The Techniques of Money Laundering (Emlékkönyv Losonczy István Professzor halálának 25. évfordulójára Pécs, 2005.)

Gál István László: Dinamikus és statikus pénzmosás – egy új tényállás kritikai elemzése (Magyar Jog 2008. 3. szám, társszerző: Dr. Sinku Pál)

Gál István László: A pénzmosás elkövetési tárgyai (Tanulmányok Földvári József professzor 80. születésnapja tiszteletére Pécs, 2006.)

Gál István László: A bűnmegelőzés néhány kérdése a pénzhamisítással kapcsolatban (Pécsi Határőr Közlemények Pécs, 2003.)

Gál István László: A pénz büntetőjogi fogalmával kapcsolatos problémák. Szankciók és a jogértelmezés kérdőjelei (Cég és Jog 2003. 11. szám)

Gál István László: A pénzmosással és a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos jogszabályok magyarázata; HVG-Orac Lap és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2012.

Gál István László: *A horváth és a magyar pénzmosás ellenes szabályozás főbb jellemzői* (Határon átnyúló és uniós jogi témák: Magyarország-Horvátország Pécs-Osijek 2011., társszerző: Igor Vuletič)

Gál István László: A nemzetközi büntetőjogi együttműködés a pénzmosás elleni küzdelemben (Gazdasági büntetőjogi tanulmányok Pécs, 2005.)

Gál István László: Gazdasági büntetőjog közgazdászoknak (Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007.)

Gál István László: A pénzmosás környezete (Tanulmánykötet Erdősy Emil Professzor 80. születésnapja tiszteletére Pécs, 2005.)

Gál István László: Bejelentés vagy feljelentés? (Penta Unio, Budapest, 2009. 30-35.)

Gál István László: A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása (Emlékkönyv Irk Albert egyetemi tanár születésének 120. évfordulójára Pécs, 2004.)

Gál István László: The Fight against Money Laundering in Hungary (Journal of Money Laundering Control Volume Eight, Number Two, December 2004., UK, London, társszerző: Dr. Tóth Mihály)

Gál István László: The History and Present System of Anti-Money Laundering Regulation in Hungary (Infraționalitatea transfrontalieră, Timișoara 2006. 359.)

Gál István László: Istorical și sistemul actual al reglementărilor privind combaterea spălării banilor din Ungaria (Infraționalitatea transfrontalieră, Timișoara 2006.)

Gál István László: Insider Trading. The New Hungarian Regulation (=European Law and National Legislation, ed.: Michal Tomašek Právnická fakulta Univerzita Karlova v Praze, Pravna fakulteta Univerza v Ljubljani Praha 2007.

Gál István László: Trecutul, prezentul și posibilul viitor al dreptului penal al afacerilor în lumina aderării la Uniunea Europeană (Pandectele Române 10 din 2007. decembrie, társszerző: Dr. Tóth Mihály)

Gál István László: Riot and violence in Hungary – Crime Against the State? (Revista de Științe Juridice, Craiova, 2007. 3.)

Gál István László: The Hungarian Legislation against Terrorist Financing (Nové Jevy v Hospodářské a Finanční Kriminalitě Vnitrostání a Evropské Aspekty Editor: Josef Kuchta Brno, 2008.)

Gál István László: Einige Fragen zur Ermittlung der Geldwäscherei (Policajné vedy a policajné činnosti Bratislava, 2008.)

Gál István László: The Hungarian Legislation against Terrorist Financing (Conferința Internațională bienală Timișoara 2008.,)

Gál István László: Main characteristics of Hungarian and Coratian anti-money laundering systems (Cross-border and EU legal issues: Hungary-Croatia Pécs-Osijek 2011., társszerző: Igor Vuletič)

Gál István László: Glavne značajke mađarskog i hrvatskog sustava za sprečavanje prnaja novca (Pravni aspekti prekogranične suradnje i EU integracija: Mađarska-Hrvatska, Pécs-Osijek 2011., társszerző: Igor Vuletič)

Gál István László: The Impact of the Economic Crisis on the Criminal Law (Biennial International Conference 8th Edition Timișoara 2011.)

Györgyi Kálmán: A szervezett bűnözés és a pénzmosás elleni fellépés jogi lehetőségei a Magyar Köztársaságban (Közjegyzők Közlönye 2000. 1. szám)

Horváth Tibor – Kereszty Béla – Maráz Vilmosné – Nagy Ferenc – Vida Mihály: A magyar büntetőjog Különös része Korona Kiadó, Budapest, 1999.

Holger Matt: Strafverteidigerhonorar und Geldwäsche, In: Destchrift für Pter Reiss am 4, Juni 2002, hrsg. Von Ernst-Walter Hanack, Hans Hilger, Volkmar Mehle, Gunter Widmaier, Walter de Gruyter, Berlin, New York, 2002

Indira Carr - Miriam Goldby: Recovering the proceeds of corruption: UNCAC and anti-money laundering standards Journal of Business Law (.B.L. 2011, 2, 175.)

J. Arnaud Booij: Anti-money laundering and anti tax fraud rules in the Netherlands - an update, European Newsletter 2010, Euro. News. 2010

Jacsó Judit: Az Európai Unió III. pénzmosási irányelve és magyarországi gyakorlati tapasztalatai, Rendészeti Szemle 2009/7-8.

Jean Chappez: La lutte internationale contre le Blanchiment des capitaux d'origine illicite et le financement du terrorisme (Annuaire Français de droit international XLIX 2003. CNRS Éditions, Paris)

John S. Zdanowicz: Detecting Money Laundering and Terrorist Financing via Data Mining (=Communications of the ACM 2004. május)

Jonathan Fisher: The anti-money laundering disclosure regime and the collection of revenue in the United Kingdom, *British Tax Review* 2010

Jose Luis Martin: Spain: money laundering - new legislation *International Company and Commercial Law Review* 2010

Joseph D. Pistone-Richard Woodley: Fedőneve: Donnie Brasco (Alexandra Kiadó, 2006.)

Kemenes Csaba: A pénzmosás technikái és a jogalkalmazás hazai tapasztalatai, *Belügyi Szemle* 2001/4-5.

Kenneth Murray: The uses of irresistible inference: protecting the system from criminal penetration through more effective prosecution of money laundering offences, *Journal of Money Laundering Control* 2011

Korinek László: A gazdasági bűnözés kriminológiai szempontú megközelítése, *Rendészeti Szemle* 2009.

Kőhalmi László: *Ügyvédek és a pénzmosás*

Kőhalmi László: *Ügyvédek és a pénzmosás* (Gál István László: *A pénzmosás*, Budapest, KJK-Kerszöv, 2004.)

Kőhalmi László: *Kampf gegen die Geldwäsche im Ungarischen Strafrecht* (Tanulmánykötet Erdősy Emil professzor 80. születésnapja tiszteletére, Pécs, 2005.)

Kőhalmi László: *Europäisierungstrend im Strafrecht – Mitgliedstaatliche Erfahrungen* (Infraționalitatea transfrontalieră, 2006)

Kőhalmi László: *Das sich europäisierende ungarische Strafrecht* (PhD tanulmányok Finszter Géza 60. születésnapjára, Pécs, 2005.)

Lishan Ai - John Broome - Hao Yan: Carrying out a risk-based approach to AML in China: partial or full implementation? *Journal of Money Laundering Control* 2010.

Martin Gill and Geoff Taylor: Preventing Money Laundering or Obstructing Business? (*Brit. J. Criminol.* 2004. április 8.)

Marton Bernadett: A pénzmosásról (=Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat 2003. május)

Mark Motivans, Ph.D.: Money Laundering Offenders 1994-2001. Bureau of Justice Statistics, Special Report (Federal Justice Statistics Program) July 2003, NJC 199574.

Martin Gill and Geoff Taylor: Preventing Money Laundering or Obstructing Business? (=Brit. J. Criminol. 2004. április 8.)

Mateusz Radomyski: What problems has money laundering posed for the law relating to jurisdiction?, *Coventry Law Journal* 2010

Max Barrett: Customer identification under Ireland's new anti-money laundering and terrorist financing legislation: Part 1 *Journal of International Banking Law and Regulation*, 2010

Molnár Csaba: Néhány gondolat a pénzmosásról, *ORFK tájékoztató* 1999/2. sz.

Nicholas Ryder: The Financial Services Authority and money laundering: a game of cat and mouse, *Cambridge Law Journal* 2010

Norman Mugarura: The global anti-money laundering court as a judicial and institutional imperative, *Journal of Money Laundering Control* 2011, *J.M.L.C.* 2011, 14(1)

Patrick Moulette: Money laundering: staying ahead of the latest trends In: *Observer* No. 220. April 2000. 28. oldal

Papp Zsófia: Az Európai Unió pénzmosás elleni második és harmadik irányelvének eltérő rendelkezései, *Iustum Aequum Salutare*, V. 2008/1.

Peter Lilley: Dirty Dealing. Kogan Page Ltd, 2006

Proceeds of Crime Act, 2002

Raffaella Baroni -Donato Masciandaro: Organized crime, money laundering and legal economy: theory and simulations, European Journal of Law & Economics 2011

Rigó Attila – Mátrai Lászlóné dr. Ózsvárth Babet: A vagyonvisszaszerzés jogi és gyakorlati lehetőségei az Egyesült Királyságban és Németországban, Belügyi Szemle, 2011. 2. szám

Robert F. Worth: Bank Failed to Question Huge Deposits New York Times 2002. november 28.

Sinku Pál – Gál István László: Dinamikus és statikus pénzmosás – egy új tényállás kritikai elemzése, Magyar Jog 2008/3.

Siti Faridah Abdul Jabbar: Money laundering laws and principles of Sharia: dancing to the same beat?, Journal of Money Laundering Control 2011

Seminar on international tax evasion: Money laundering and tax havens (Dr. Omer Faruk Altintas: Turkey and fight against money laundering) Lisszabon, 2003. június 26-27.)

Steven Mark Levy: Federal Money Laundering Regulation (Banking, Corporate, and Securities Compliance) New York, 2003.

Szendrei Ferenc: A pénzmosás, PhD értekezés

Szikinger István: Szentségtörő gondolatok a szervezett bűnözés elleni küzdelemről, Belügyi Szemle 1997/7-8.

Szollár Pál: Néhány büntetőjogi kérdésről, Magyar Jog 2011. 4. szám

Tomori Erika: Értékpapírjog Mobil Kft. Kiadó, Budapest, 2003.

Tóth Mihály: Gazdasági bűncselekmények az alakuló joggyakorlatban ELTE JTI Bp.1996.

Tóth Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2002

Tremmel Flórián: Büntető eljárásjog, különös és Kiegészítő rész Janus Pannonius Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Pécs, 1999.

Umut Turksen - Ismail Ufuk Misirlioglu - Osman Yukselturk: Anti-money laundering law of Turkey and the EU: an example of convergence?, Journal of Money Laundering Control 2011

Unger, B., & Rawlings, G. (2008). Competing for Criminal Money. Global Business and Economics Review 10

Ursula Cassani: L'internationalisation du droit pénal économique et la politique criminelle de la Suisse: la lutte contre le blanchiment d'argent (Zeitschrift für Schweizerisches Recht, Revue de droit Suisse) 2008.

Vidékiné Farkas Anikó: A pénzmosásról (Ügyészek Lapja 1995. 2. szám)

Victoria Paz: Mercosur: Bill on Money Laundering: FATF requirements, International Trade Law & Regulation 2010

Walker, J.: How big is the global money laundering? Journal of Money Laundering Control (1999)

Zara László: A pénzmosás elleni törvény margójára (Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat 2003. június)

Zádor Orsolya: Néhány észrevétel a pénzmosás tényállásához (Debreceni Jogi Műhely)

Zeithaml-Parasurman-Berry: Problems and Strategies in Services Marketing, Journal of Marketing, Vol. 49., No. 2., 1985.

Az alapgondolat Charlie Patricktól, a KPMG szakértőjétől ered. Forrás: Kinek mi a pénzmosás? (Piac és Profit 2003.)

Pénzmosás miatt lehetnek szellemházak? Napi Gazdaság, 2011. június 20.

Internetes hivatkozások:

<http://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/programme-objectives.html?ref=menuside> (2012. 11. 07.)

<http://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/imolin-amlid.html?ref=menuside>
(2012. 08. 15.)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31991L0308:EN:HTML> (2012. 07. 29.)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:01:31998F0699:HU:PDF> (2012. 09. 25.)

http://www.wolfsberg-principles.com/pdf/wolfsberg_aml_principles2.pdf (2012. 06. 20.)

http://www.wolfsberg-principles.com/pdf/ws_on_terrorism.pdf (2012. 06. 20.)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:04:32000D0642:HU:PDF> (2012. 07. 30.)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:04:32001F0500:HU:PDF> (2012. 08. 04.)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0097:EN:NOT>
(2012. 06. 20.)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31991L0308:EN:HTML> (2012. 07. 29.)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:068:0049:0051:HU:PDF> (2012. 08. 12.)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:309:0015:0036:HU:PDF> (2012. 09. 01.)

[http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/FATF Standards - IX Special Recommendations and IN rc.pdf](http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/FATF_Standards_-_IX_Special_Recommendations_and_IN_rc.pdf) (2012. 08. 27.)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:214:0029:0034:HU:PDF> (2012. 06. 15.)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:345:0001:0009:HU:PDF> (2012. 08. 22.)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:309:0009:0012:HU:PDF> (2012. 09. 12.)

Lásd: <http://www.fatf-gafi.org/pages/aboutus/> (2012. 08. 17.)

http://www.fatf-gafi.org/findDocument/0,3770,en_32250379_32235720_1_43383774_1_1_1,00.html (2012. 08. 17.)

http://www.fatf-gafi.org/document/28/0,3746,en_32250379_32236920_33658140_1_1_1_1,00.html (2012. 08. 17.)

<http://www.fatf-gafi.org/topics/fatfrecommendations/documents/internationalstandardscombatingmoneylaunderingandthefinancingofterrorismproliferation-thefatfrecommendations.html>
(2012.08.18.)

http://www.fatf-gafi.org/document/9/0,3746,en_32250379_32236920_34032073_1_1_1_1,00.html
(2012.08.18.)

<http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/> (2012.09.03.)

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/About/MONEYVAL_in_brief_en.asp
(2012.09.04.)

http://www.fatf-gafi.org/document/46/0,3746,en_32250379_32236869_34355246_1_1_1_1,00.html
(2012.08.23.)

http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=facts_hu&language=hu (2012.08.13.)

www.fiu.net (2012.09.16.)

<http://www.apgml.org/apg-members> (2012.09.05.)

https://www.cfatf-gafic.org/index.php?option=com_content&view=article&id=1566&Itemid=410&lang=en
(2012.09.07.)

https://www.cfatf-gafic.org/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=295&Itemid=414&lang=en
(2012.11.04.)

http://www.gafisud.info/pdf/PrincipiosClavesenEvaluacionesMutuas_2.pdf (2012.11.04.)

https://www.cfatf-gafic.org/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=295&Itemid=414&lang=en (2012. 10. 04.)

http://www.gafisud.info/pdf/PrincipiosClavesenEvaluacionesMutuas_2.pdf (2012. 10. 04.)

<http://menafatf.org/topiclist.asp?ctype=about&id=426> (2012. 10. 25.)

http://www.esaamlg.org/documents_storage/2009-5-19-11-25-14_esaamlg_strategic_plan_2009-2012.pdf (2012. 09. 06.) 3. o.

http://www.eurasiangroup.org/history_mission.php (2012. 09. 28.)

http://www.giaba.org/about-giaba/28_mission-and-vision.html (2012. 10. 01.)

<http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/> (2012. 10. 22.)

Dr. Gál István László: *A pénzmosás hatályos büntetőjogi szabályozása Magyarországon* (Megjelent a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete honlapján: – 2007. december 15.)

http://www.pszaf.hu/engine.aspx?page=pszafhu_penzpiaciter&switch-content=pszafhu_szakkonz2007_20071206_1&switch-zone=Content%20Zone%204&switch-render-mode=full

elemzeskozpont.hu, forrás: aranypiac.hu, 2011. 10. 28.

<http://www.matud.iif.hu/01aug/kertesz.html> (2012. 06. 12.)

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete Felügyeleti Tanácsának 3/2008. (XI.20.) számú ajánlása a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról

(http://www.pszaf.hu/data/cms649157/pszafhu_ajanlas_2008_3_mell2.pdf) (2012. 06. 13.)

1. számú melléklet az Útmutató a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete Felügyeleti Tanácsának a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 3/2008. (XI.20.) számú ajánlásához alapján (http://www.pszaf.hu/data/cms649158/pszafhu_ajanlas_2008_3_mell1.pdf) (2012. 07. 14.)

http://www.sas.com/offices/europe/hungary/megoldasok/banking_moneylaundering.html (2012. 08. 14.)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:18:01:32002R0881:HU:PDF> (2012. 06. 28.)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:18:01:32001R2580:HU:PDF> (2012. 06. 28.)

http://eeas.europa.eu/cfsp/sanctions/consol-list_en.htm (2012. 08. 02.)

<http://www.origo.hu/ingatlan/20080321-seychelleszigetek-csalas-offshore-ceg-milliard-rigo-attila.html> (2012. 07. 04.)